

Končno poročilo o uvajanju poskusa

Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli

Šolska leta 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023

Končno poročilo o uvajanju poskusa
UVAJANJE TUJEGA JEZIKA V OBVEZNEM PROGRAMU IN
PREIZKUŠANJE KONCEPTA RAZŠIRJENEGA PROGRAMA V OSNOVNI ŠOLI
Šolska leta 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023

Avtorice poročila: dr. Silva Kos Knez, mag. Renata Zupanc Grom in Susanne Volčanšek

Uredila: mag. Renata Zupanc Grom

Metodološka analiza: dr. Tomi Deutsch

Sodelavke v raziskavi: mag. Andreja Bačnik, dr. Ada Holcar, Melita Jakelj, dr. Liljana Kač, Petra Košnik, dr. Fani Nolimal in dr. Katica Pevec Semec

Jezikovni pregled: Tine Logar

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Predstavnik: dr. Vinko Logaj

Spletna izdaja

Ljubljana, 2024

Dostopno na: www.zrss.si/pdf/koncno_porocilo_RAP.pdf

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 234. seji, dne 22. 2. 2024, obravnaval in se seznanil s Končnim poročilom o uvajanju poskusa »Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli«.

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 187816195

ISBN 978-961-03-0837-9 (PDF)

Priznanje avtorstva – Nekomercialno – Brez predelav

Kazalo

1 UVOD	5
1.1 Utemeljitev poskusa z analizo stanja in navedbo razlogov za uvedbo	5
1.1.1 Primerjalna analiza razširjenega programa v Sloveniji in v drugih državah EU -----	6
1.1.2 Stanje v Sloveniji-----	9
1.1.3 Stanje izvajanja tujega jezika in razširjenega programa v slovenski osnovni šoli danes in razlogi za uvedbo poskusa-----	9
1.1.4 Izhodišča za poskus-----	12
1.1.5 Opis in vsebina novega programskega elementa in novosti -----	12
1.2 Formalni okvir uvajanja poskusa	16
1.3 Opredelitev ciljev poskusa in kriterijev za ugotavljanje doseganja teh ciljev	18
1.3.1 Splošni cilji poskusa -----	18
1.3.2 Operativni cilji poskusa -----	18
1.3.3 Cilji in kriteriji za ugotavljanje doseganja ciljev -----	19
1.4 Načrt spremljanja uvajanja tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli	20
1.5 Zagotovilo skladnosti poskusa s potrjenim načrtom za uvedbo poskusa	24
2 METODE RAZISKOVANJA	28
2.1 Podatki o vzgojno-izobraževalnih institucijah, vključenih v poskus	28
2.1.1 Šole, ki so izvajale poskus v celoti -----	28
2.1.2 Šole, ki so uvajale vsebinsko področje <i>A gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje</i> -----	29
2.2 Uporabljene metode raziskovanja, podatki o vzorcu, opis zbiranja podatkov in uporabljenega instrumentarija ter načina analize pridobljenih podatkov	33
2.2.1 Prvi cilj -----	45
2.2.2 Drugi cilj -----	48
2.2.3 Tretji cilj-----	50
2.2.4 Četrty cilj -----	51
2.2.5 Peti cilj -----	52
2.2.6 Šesti cilj -----	53
2.2.7 Sedmi cilj -----	54
2.2.8 Osmi cilj -----	58
3 REZULTATI IN INTERPRETACIJA	61
3.1 Rezultati, prikazani po posameznih ciljeh spremljave	61
3.1.1 Prvi cilj -----	61
3.1.2 Drugi cilj -----	77
3.1.3 Tretji cilj-----	99
3.1.4 Četrty cilj -----	107
3.1.5 Peti cilj -----	113
3.1.6 Šesti cilj -----	117
3.1.7 Sedmi cilj -----	137
3.1.8 Osmi cilj -----	145
4 SKLEPI IN PREDLOGI IZBOLJŠAV	155

5 POROČILO O PORABLJENIH FINANČNIH SREDSTVIH	166
PRILOGE	167
Priloga 1: Seznam šol v celotnem poskusu	167
Priloga 2: Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A: <i>gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje</i>	170
Priloga 3: Načrt aplikacije za vnos dejavnosti	179
Priloga 4: Vprašalnik za ravnatelje šol v celotnem poskusu	182
Priloga 5 : Vprašalnik za učitelje šol v celotnem poskusu	193
Priloga 6 : Vprašalnik za učence šol v celotnem poskusu	198
Priloga 7: Obrazec za poročilo šol	205
Priloga 8: Vprašalniki za spremljavo tujih jezikov	219
Priloga 9: Vprašalnik za starše	236

1 UVOD

1.1 Utemeljitev poskusa z analizo stanja in navedbo razlogov za uvedbo¹

Dosedanja organizacija in izvedba razširjenega programa (dopolnilni in dodatni pouk, podaljšano bivanje, interesne dejavnosti, skupinska in individualna učna pomoč ter neobvezni izbirni predmeti), opredeljena z *Zakonom o osnovni šoli*, temelji na različnih konceptih – *Koncept dela Učne težave v osnovni šoli (2007)*,² *Koncept Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci (1999)*,³ *Koncept Interesne dejavnosti za 9-letno OŠ (2008)*,⁴ *Koncept Podaljšano bivanje in različne oblike varstva v devetletni OŠ (1999, 2005)*⁵ itd. – in zato ne odraža koherentne povezanosti razširjenega in obveznega programa (14. člen ZOsn), kar je nujno za učinkovito doseganje ciljev osnovnošolskega izobraževanja.

Z novim kurikularnim dokumentom bodo vsebine in dejavnosti razširjenega programa osnovne šole povezane v celoto in nadgrajene s cilji, načeli in izhodišči, temelječimi na sodobnih kognitivnih teorijah učenja, teorijah ustvarjalnosti itd., tudi z izhodišči strateških dokumentov ter raziskav o učinkovitosti učenja in poučevanja.

Rešitve, ki smo jih preverjali s poskusom, temeljijo na organizacijskih, vsebinskih in metodičnih smernicah, opredeljenih v ZOsn. Natančneje pa so s kurikularnim dokumentom, oblikovanim v prvi fazi poskusa, opredeljeni cilji razširjenega programa kot celote. Okvirna struktura kurikularnega dokumenta razširjenega programa v OŠ je razvidna v poglavju 1.1.5.

S poskusom smo želeli preveriti in preizkusiti enotni kurikularni dokument za razširjeni program OŠ ter različne izvedbene modele in z njimi povezane modele programskega financiranja.

Pri zasnovi razširjenega programa, ki smo ga preverjali s poskusom, smo izhajali iz dosedanjih izkušenj in konceptov nekaterih evropskih držav. Na temelju pregleda tujih konceptov ugotavljamo, da ti programi podpirajo tiste cilje vzgoje in izobraževanja, ki so slabše zastopani v obveznem programu. Dejavnosti razširjenega programa v konceptih teh držav podpirajo razvoj raznovrstnih veščin/kompetenc, predvsem socialnih in sodelovalnih veščin, praktičnih veščin, podjetniških kompetenc, ključnih vseživljenjskih veščin, ter so usmerjene v skrb za zdravje in dobro počutje. Vsebinska in izvedbena naravnost pa je večinoma takšna, da učenci pri dejavnostih uživajo in se jih z veseljem udeležujejo.

¹ Načrt poskusa Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli, potrjen na SSSI, 18. 1. 2018.

² Koncept dela: Učne težave v osnovni šoli. Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana, 2007.

³ Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli. Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana, 1999.

⁴ Interesne dejavnosti za devetletno osnovno šolo. Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana, 2001.

⁵ Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev v osnovni šoli. Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana, 2005.

1.1.1 Primerjalna analiza razširjenega programa v Sloveniji in v drugih državah EU

Pri izboru držav, vključenih v primerjalno analizo, smo upoštevali enega ali več naslednjih kriterijev (Načrt poskusa, 2018):

1. Države Evropske unije in dostopnost virov

Glede na dostopne vire (pretežno spletne – elektronske zapise) ugotavljamo, da je poimenovanje programa, ki ga države izvajajo ob obveznem programu OŠ, različno: *Extra Curricular Activities, School Clubs and activities, Out of school activities, Before and After School Activities*. Kljub raznolikemu razumevanju namena zunajšolskih dejavnosti je iz pregledanih dokumentov mogoče razbrati, da gre za načrtno in sistematično uvajanje dnevno organiziranih dejavnosti za učence po končanem obveznem programu izobraževanja. Raziskovalci navajajo ugotovitve, da sistematično vodene zunajšolske dejavnosti, ki niso sestavni del obveznega programa, predvsem pa se dosežki učencev v teh dejavnostih ne vrednotijo, pomembno vplivajo na kasnejši otrokov intelektualni, socialni in psihični razvoj (*Fischer, Radisch in Schüpbach, 2014*). Izbrali smo vzorec držav, v katerih razširjeni program podpira cilje obveznega, je sistemsko uveden in ni obvezen za vse učence.

2. Učenčevi dosežki v mednarodnih primerjalnih študijah

Pregledali smo umeščenost/organizacijo zunajšolskih dejavnosti v šolah držav, kjer so učenci v mednarodnih primerjalnih študijah dosegli visoke učne dosežke. Poleg tega nas je zanimal položaj zunajšolskih dejavnosti v šolah držav, ki so vodilne v uvajanju učnega procesa obveznega programa po sodobnejših teorijah učenja (poudarek na razvoju učenčevega ustvarjalnega mišljenja, ustvarjalnosti nasploh, samoiniciativnosti in možnosti izbire, prevzemanja odgovornosti za lastno učenje ter varnosti).

3. Sosednje države

Hrvaško smo kot sosednjo državo izbrali zato, ker je v predlogu prenovljenega kurikula hrvaške osnovne šole jasno opredeljen razširjeni program in temelji na sodobnih mednarodnih konceptih učenja in poučevanja. Vsebuje jasno razmejitev med obveznim in razširjenim programom.

1.1.1.1 Aktivnosti razširjenega programa v izbranih državah

Finska⁶

Razširjeni program se izvaja zunaj urnika osnovnega pouka, vendar dejavnosti podpirajo nacionalne cilje vzgoje in izobraževanja ter poučevanja in sledijo globalni kurikularni usmeritvi. So del neobveznega programa in pomembno vplivajo na bogatenje šolske kulture. So v podporo otrokovega vsestranskega razvoja. Glavni cilj dejavnosti razširjenega programa je zadovoljevanje učenčevih potreb na temelju izkustvenega učenja, sodelovanja, doseganja uspehov in doživljanja zadovoljstva ob tem. Učenci sodelujejo pri načrtovanju teh aktivnosti, s tem vključujejo starše kot

⁶ National framework for before- and after-school activities in basic education 2011. Finnish National Board of Education.

partnerje šole in se posredno vključujejo v širši šolski okoliš. Aktivnosti pred obveznim programom in po njem temeljijo na vrednotah finske osnovne šole in zajemajo človekove pravice, enakost, demokratičnost, ohranjanje naravne raznolikosti in okolja ter sprejemanje multikulturalizma. Tako kot v obveznem delu programa so učitelji tudi v razširjenem programu zavezani k spodbujanju odgovornosti učencev, občutka za skupnost ter spoštovanja pravic in svobode posameznika. Temeljni namen aktivnosti razširjenega programa je podpirati učenčev čustveni, socialni in etični razvoj, spodbujati socialno vključenost in enakost ter družinam in šolam pomagati pri opravljanju vzgojno-izobraževalnih nalog. Glavne naloge razširjenega programa so usmerjanje učencev v pristočasne dejavnosti, podpora učenčevemu zdravemu razvoju, podpora učenju, zgodnja intervencija (zgodnje odkrivanje učnih težav in primanjkljajev), socialno opolnomočenje.

Aktivnosti razširjenega programa so razporejene v naslednja področja: *fizična vadba in aktivnosti zunaj šolskih prostorov, etični razvoj in enakost, igra in interakcija, obroki in počitek, kultura in tradicija, ročne spretnosti in veščine, vizualno, glasbeno, telesno, jezikovno izražanje, veščine medijske pismenosti, različna področja znanja in veščin, opravila dnevne rutine; okolje in trajnostno naravnano življenjski slog* (National framework for before- and after-school activities in basic education, 2011).

Škotska⁷

Že sam naslov programa »*Curriculum for excellence through outdoor learning*« (National framework for before- and after-school activities in basic education, 2011) izraža vizijo razširjenega programa na Škotskem, katerega cilj je spodbujanje razvoja učencev v smeri uspešnih, samozavestnih, učinkovitih in odgovornih državljanov. To je eden izmed osrednjih ciljev, navedenih v nacionalnem dokumentu, in narekuje tesno povezanost z lokalno samoupravo. V okviru programa želijo, da bi učenci razvijali vrednostni sistem – biti: pametnejši, zdrav, varnejši in močnejši, skrbeti za zeleno okolje, biti (duhovno) bogatejši in bolj pošten. Podobno kot na Finskem tudi Škotska uresničuje cilje osnovnošolskega programa znotraj razširjenega programa. Škotski nacionalni program izraziteje vzpostavlja sodelovanje s širšim družbenim okoljem.

Estonija

V estonskem kurikulumu je, tako kot v škotskem in finskem, temeljni namen in cilj razširjenega programa spodbujati razvoj potencialov posameznika in skrb za razvoj občutka odgovornosti, pri čemer tako kot škotski kurikulum izrazito poudarja pomen širšega učnega okolja, v katerem se izvaja razširjeni program. Učno okolje naj bi bilo čim bolj avtentično, s tipičnimi značilnostmi realnega lokalnega okolja. S tem naj bi učenci imeli možnost vživljanja in razvijanja spoštovanja multikulturalnosti, strpnosti, pozitivnega odnosa do drugačnih.

⁷ Curriculum for excellence through outdoor learning: Learning and Teaching Scotland 2010.

Hrvaška

Nacionalni kurikulum namenja posebno pozornost znanju, solidarnosti, identiteti in odgovornosti. Poleg navedenih štirih področij so dodatno izpostavljeni tudi integriteta, spoštovanje, zdravje in podjetnost.

Njihov nacionalni osnovnošolski kurikulum izhaja iz ključnih kompetenc, razvrščenih v tri sklope:

- *oblike mišljenja*, ki obsega strategije reševanja problemov, odločanje, metakognicijo, kritično mišljenje ter kreativnost in inovativnost;
- *osebni in socialni razvoj*, ki obsega skrb zase, skrb za izobraževanje in profesionalni razvoj, povezovanje z drugimi, razvoj aktivnega državljanstva;
- *oblike dela in uporaba orodja*, ki združuje komunikacijske spretnosti, sodelovanje, informacijsko in digitalno pismenost.

Diferenciacija pouka in izbirni predmeti so značilnost prilagoditev različnim učenčevim potrebam v učnem procesu obveznega osnovnega in razširjenega programa. Poleg tega uvajajo fakultativno poučevanje posameznih predmetov, module, izvajanje dodatnih in/ali dopolnilnih ur izobraževanja, projekte, ekskurzije, izlete, obšolske dejavnosti, podjetniške krožke, dejavnosti za delo z nadarjenimi, podaljšano bivanje. V razširjeni program se učenci vključujejo prostovoljno. Pri dodatnem pouku ter pri skupinski pomoči imajo tudi na Hrvaškem z učenci s posebnimi potrebami in z nadarjenimi v razširjenem programu posebej usmerjeno delo.

1.1.1.2 Uresničevanje pouka tujih jezikov v osnovni šoli v izbranih tujih državah

Estonija

Od leta 1992 se učenci učijo prvi tuji jezik v 3. razredu, drugi tuji jezik v 6. razredu, tretji tuji jezik je izbirni in se začne v 7. razredu.

Nemčija

Prvi tuji jezik se začne v 3. razredu, drugi tuji jezik v 7. razredu (starost otrok: 12 let).

Italija

Prvi tuji jezik (angleščino) uvajajo v vrtcih, z njegovim učenjem pa začnejo v 1. razredu. Že nekaj let uvajajo obvezni drugi tuji jezik (eden od evropskih jezikov) v 6. razredu.

Norveška

Z angleščino kot obveznim prvim tujim jezikom začnejo v 1. razredu, drugi tuji jezik je izbirni z vstopom v triletno srednjo šolo (starosti otrok: 13–16 let).

1.1.2 Stanje v Sloveniji

1.1.2.1 Zgodovinski pregled razširjenega programa v slovenski osnovni šoli

V skladu z *Zakonom o osnovni šoli* (1996)⁸ (2006)⁹ obsega program osnovnošolskega izobraževanja obvezni in razširjeni program (14. člen ZOsn). V *Zakonu o osnovni šoli* (2006) so v razširjeni program vključeni tudi neobvezni izbirni predmeti. V razširjeni program je v skladu s predmetnikom OŠ umeščena tudi individualna in skupinska pomoč učencem. Razširjeni program zasledimo že v *Zakonu o osnovni šoli*¹⁰ iz leta 1980.

V Programu življenja in dela osnovne šole (1984) je zapisano, da »osnovna šola ob upoštevanju interesov in potreb učencev, staršev, delovnih ljudi in občanov razširja vsebino, vrste in oblike dejavnosti v obsegu razširjenega programa ter usklajuje vsebino in organizacijo svojega dela s programi drugih samoupravnih organizacij in skupnosti v svojem okolju«. ¹¹ Naloga osnovne šole je, da povezuje vzgojno-izobraževalno delo obveznega in razširjenega programa v enoten vzgojno-izobraževalni proces, ob tem pa spodbuja sodelovanje učencev, učiteljev in staršev pri oblikovanju in uresničevanju programa. Učenci se v razširjeni program vključujejo prostovoljno.

Uvajanje devetletne osnovne šole (1995) in zakonodajne spremembe v zadnjih dvajsetih letih, ki so povezane z izvajanjem razširjenega programa, zlasti uvajanje tujega jezika v predmetnik OŠ, *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju* (2011), sodobna teoretična spoznanja in raziskave na področju vzgoje in izobraževanja ter uvajanje inkluzivne paradigme v slovenske šole, terjajo nov enoten koncept razširjenega programa, ki bo podprt s kurikularnim dokumentom.

1.1.3 Stanje izvajanja tujega jezika in razširjenega programa v slovenski osnovni šoli danes in razlogi za uvedbo poskusa

Analiza stanja podaljšanega bivanja (2016)¹² je pokazala, da v času podaljšanega bivanja nekateri učenci sodelujejo tudi pri dejavnostih, ki jih ne organizira šola in se praviloma izvajajo zunaj šolskih prostorov (glasbena šola, verouk). Pogosto pa šole v času podaljšanega bivanja izvajajo projekte, kot je bil npr. Zdrav življenjski slog, ki so financirani iz drugih virov. Dopolnilni in dodatni pouk, ki sicer spada v razširjeni program, šola praviloma izvaja takoj po končanem rednem pouku. Obseg vključitve učencev v podaljšano bivanje, še posebno pri vključitvi učencev 1. in 2. razreda, je dosegel 93 % generacije. Glede na začetek pouka in predmetnik OŠ najpogosteje začnejo izvajati podaljšano bivanje med 11.30 in 12. uro. Najprej začnejo s podaljšanim bivanjem prvo- in drugošolci, saj imajo povprečno po štiri pedagoške ure pouka dnevno. Praviloma zadnji začnejo podaljšano bivanje petošolci, saj imajo tedensko v povprečju pet, enkrat ali dvakrat tedensko pa tudi šest ur pouka. Petošolci začnejo s podaljšanim bivanjem med 12.30 in 13.30. Temu je prilagojeno tudi zaporedje izvajanja posameznih elementov podaljšanega bivanja. Iz analize *Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport* je razvidno, da se po 15.30 število učencev v podaljšanem bivanju zniža tudi za več kot polovico.

⁸ Zakon o osnovni šoli. Uradni list RS, št. 12/1996.

⁹ Zakon o osnovni šoli (ZOsn). Uradni list RS, št. 81/06.

¹⁰ Zakon o osnovni šoli. Uradni list SRS, št. 5/80.

¹¹ Program življenja in dela osnovne šole. Zavod SR Slovenije za šolstvo. Ljubljana, 1984, str. 14.

¹² Povzetek analize stanja OPB, MIZŠ, 2016.

Med drugim je analiza izvajanja izbirnih predmetov v OŠ (Holcar Brunauer, Nolimal in Plevnik, 2017)¹³ pokazala, da ni smiselne in racionalne razmejitve med interesnimi dejavnostmi in nekaterimi izbirnimi predmeti, zato bi bilo smiselno nekatere izbirne predmete umestiti v interesne dejavnosti. Večina anketiranih si namesto izbirnega predmeta s področja športa želi dodatno uro športa v obveznem programu ter uvedbo drugega tujega jezika v obvezni program osnovne šole. Zato s poskusom želimo ugotoviti, ali je učinkoviteje dosedanje izbirnost (znotraj razširjenega programa) na področju učenja tujih jezikov nadomestiti s sistemsko urejenim uvajanjem prvega tujega jezika v 1. razred oz. drugega tujega jezika v 3. vzgojno-izobraževalno obdobje (VIO) ter tako vsem zagotoviti enaka izhodišča za nadaljnje izobraževanje ali prepustiti učenje tujih jezikov izbirnosti, kot velja doslej. Pri tem izhajamo iz predpostavke, da se po zaključenem srednješolskem izobraževanju vrednoti znanje jezika na podlagi Skupnega evropskega jezikovnega okvira (SEJO).

Iz Poročila o postopnem uvajanju obveznega drugega tujega jezika v osnovno šolo (Kač, 2011) in Poročila o uvajanju prvega tujega jezika v 2. in 3. razred OŠ (Rakovec, 2017) je razvidno, da strokovni delavci šol, ravnatelji in starši podpirajo uvajanje prvega tujega jezika kot obveznega predmeta v 1. razred¹⁴ in drugega tujega jezika v 7. razred osnovne šole.¹⁵

Podobne ugotovitve sledijo tudi iz *Poročila o spremljanju in izvajanju neobveznih izbirnih predmetov za šol. l. 2014/2015*, ki ga je pripravil Zavod Republike Slovenije za šolstvo (neobjavljeno gradivo)

Z namenom premoščanja razlik v predznanju in preskušanjem že uveljavljenih pristopov za delo v heterogenih skupinah želimo s poskusom preveriti, kako izvajati pouk tujega jezika v 3. VIO – potem ko iz heterogenega načina učenja drugega tujega jezika v 2. VIO preidemo v obveznega.

Pri tem se z vidika zagotavljanja enakih možnosti za učenje tujega jezika zavedamo deprivilegirane položaja učencev iz kulturno manj spodbudnih okolij, učencev z migrantskim poreklom, Romov idr. S poskusom želimo poiskati tudi optimalno rešitev za vprašanje učenja (dodatnega) tujega jezika na narodnostno mešanih območjih v Slovenski Istri in Prekmurju.

V nacionalni evalvacijski študiji *Evalvacija različnih oblik dodatne strokovne pomoči*, ki je otrokom dodeljena v skladu z *Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami*,¹⁶ so analizirane značilnosti in navedene pomanjkljivosti pri zagotavljanju individualne in skupinske pomoči učencem kot dela razširjenega programa. Med drugim avtorji opozarjajo na potrebo po spremembi organizacije in doslednejšem vključevanju razrednikov in drugih strokovnjakov v izvajanje individualne in skupinske pomoči.

Predlagajo različne oblike dodatne strokovne pomoči in priporočajo fleksibilnejši model dodeljevanja dodatne strokovne pomoči, ki bi šolam pri izvedbi različnih vrst dodatne strokovne pomoči (DSP) nudil ustrezno stopnjo avtonomije ter spodbujal takojšnjo strokovno pomoč in zgodnjo obravnavo.

¹³ Holcar Brunauer, A., Nolimal, F., Plevnik, P. (2017). Analize izvajanja izbirnih predmetov v osnovni šoli. Zavod Republike Slovenije za šolstvo: <https://www.zrss.si/strokovne-resitve/digitalna-bralnica/podrobno?publikacija=252>

¹⁴ Poročilo o postopnem uvajanju prvega tujega jezika v 2. in 3. razredu OŠ je bilo soglasno sprejeto na seji SSSI dne 20. 4. 2017.

¹⁵ Poročilo o spremljavi poskusa postopnega uvajanja obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole je bilo sprejeto na seji SSSI dne 18. 4. 2012.

¹⁶ Vršnik Perše, T. (2016). Evalvacija različnih oblik dodatne strokovne pomoči, ki je otrokom dodeljena v skladu z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (nacionalna evalvacijska študija – končno poročilo), Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru.

V Sloveniji nimamo enotnega dokumenta, ki bi celostno opredeljeval cilje in vsebine ter izvedbo razširjenega programa. Posamezna področja razširjenega programa (podaljšano bivanje, izbirni predmeti, dopolnilni in dodatni pouk, interesne dejavnosti, individualna in skupinska pomoč) so konceptualno opredeljena v različnih dokumentih, od katerih se posamezni več desetletij niso spreminjali. Njihova kronološka starost je razvidna iz navedbe letnic sprejema v poglavju 1.1. Dejavnosti in obseg obveznega in razširjenega programa pa so se večkrat spremenili. Spremembe so razvidne iz novel *Zakona o OŠ* v zadnjih desetletjih.

Parcialno uvajanje posameznih dejavnosti razširjenega programa vpliva na kakovost doseganja ciljev osnovnošolskega izobraževanja ter na organizacijo dela v šolah in s tem povezano izvajanje posameznih dejavnosti razširjenega programa. Izvajanje dejavnosti razširjenega programa od 1. do 5. razreda osnovnošolskega izobraževanja posega v organizacijo in izvajanja podaljšanega bivanja. Izvajanje neobveznih izbirnih predmetov, zlasti tujih jezikov v 1. razredu ter v 2. in 3. VIO povzroča težave na izvedbenem delu, zlasti zaradi velikih razlik v predznanju posameznega jezika med učenci istega razreda. Številne interesne dejavnosti pa so po vsebini in načinu izvedbe v več primerih zelo podobne posameznim izbirnim predmetom v obveznem delu predmetnika v 3. VIO, npr. izbirni predmeti šah, ples, čebelarstvo, šport za sprostitev, šport za zdravje.

Rezultati omenjenih analiz in raziskav ter opisano stanje, ki je povezano z določili *Zakona o OŠ* in *Predmetnika OŠ*, predstavljajo poglobljeni razlog za poskus, v katerem bomo pripravili in preizkusili enotni kurikularni dokument za razširjeni program OŠ ter različne izvedbene modele in z njimi povezane modele programskega financiranja.

V poglavju 1.1.2 so v opisu stanja v šoli nakazani **temeljni razlogi** za uvedbo poskusa, ki izhajajo iz ugotovitev empiričnih analiz stanja v slovenski OŠ:

- Vse šole ne morejo enakovredno zagotavljati enakih možnosti pri izvajanju dejavnosti razširjenega programa.
- Med cilji in vsebinami obveznega in razširjenega programa OŠ ni dovolj tesne povezave.
- Sistem financiranja ne omogoča zagotavljanja potreb šole, saj ne omogoča prerazporejanja sredstev med posameznimi dejavnostmi razširjenega programa.
- Nekatere šole ne dosegajo normativov za oblikovanje skupin, zato nimajo vsi učenci enakih možnosti za učenje tujega jezika v okviru neobveznih izbirnih predmetov.
- Zaradi sedanje organizacije izvajanja pouka tujih jezikov nastajajo med učenci prevelike razlike v znanju jezikov na prehodu iz 6. v 7. razred OŠ.
- Pri izvajanju pouka tujih jezikov na narodnostno mešanih območjih in med migranti ostajajo nerešene dileme.

1.1.4 Izhodišča za poskus

Izhajajoč iz empiričnih analiz (Holcar Brunauer, Nolimal in Plevnik, 2017; Vršnik Perše, 2016), izkušenj slovenske osnovne šole ter pregleda izbranih kurikulumov drugih držav in skupnih evropskih dokumentov¹⁷ je smiselno, da razširjeni program slovenske osnovne šole temelji na naslednjih izhodiščih:

- prepletenost obveznega in razširjenega programa;
- personalizacija razširjenega programa v vsebini in izvedbi, ki podpira celostni razvoj otroka (kognitivni, čustveni, socialni in etično-moralni), njegove interese, vse z namenom, da razvija močna področja;
- vključevanje otrok v vsebinsko raznolike dejavnosti, usklajene z interesi učencev, kar bo privedlo do oblikovanja starostno heterogenih skupin;
- usmerjenost dejavnosti razširjenega programa v dvig odgovornosti, samozavesti, zdravja, varnosti, upoštevanja drugačnosti in medgeneracijske raznolikosti ter integritete, podjetnosti, kulturnozgodovinskega ozaveščanja itd.;
- usmerjenost v razvoj vrednot trajnostnega razvoja.

Omenjena izhodišča odpirajo vprašanje ohranjanja tujega jezika kot neobveznega izbirnega predmeta v okviru razširjenega programa oz. umestitve prvega tujega jezika v 1. razredu ter drugega tujega jezika v 3. VIO v obvezni program OŠ.

Iz teoretičnih izhodišč (Dylan, 2015; Villa in Thousand, 2005; Dumont, Istance in Benavides, 2013; W. Andreson in Krathwohl, 2016; Hattie, 2011, itd.), raziskav OECD-ja, strateških dokumentov (npr. Spremenimo svet: Agenda za trajnostni razvoj do l. 2030; Strategija vseživljenjskega učenja v Sloveniji, MIZŠ 2007) in slovenske šolske zakonodaje (ZOFVI, Ur. l. RS št. 49/16) izhaja, da so zagotavljanje kakovostne izobrazbe, ustvarjanje odprtih učnih okolij, zagotavljanje privlačnejšega učenja, prizadevanje za dejavno državljanstvo, enake možnosti in socialno povezovanje, stalno spodbujanje vseživljenjskega učenja in veščin, potrebnih za to (npr. samouravnavanje, kritično mišljenje, ustvarjalnost), ter spodbujanje zdravega življenja in dobrega počutja pri učencih izjemno pomembni.

1.1.5 Opis in vsebina novega programskega elementa in novosti

a) Prvi tuji jezik v 1. razredu v obveznem programu OŠ

Uvajanje obveznega prvega tujega jezika od 1. razreda OŠ v obveznem programu je nadomestilo tujega jezika v okviru neobveznih izbirnih predmetov v 1. razredu OŠ. S tem ne presehamo zgornje meje obremenitev učenca v 1. razredu (35. člen ZOSn). Gre za prerazporeditev obremenitev iz razširjenega programa v obvezni del programa osnovne šole. Dve uri neobveznega izbirnega

¹⁷ Sporočilo EK Evropskemu parlamentu, Svetu Evrope, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in odboru regij. Razvoj šol in odlično poučevanje za dober začetek v življenju (maj, 2017); Spremenimo svet: Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 (2015), New York: OZN; Continuity and transitions in learner development. Guiding principles for policy development on learner pathways and transitions in school education (2017), Bruselj: Evropska komisija, ET 2020 Working Group Schools 2016–18.

predmeta – tujega jezika se iz razširjenega programa preneseta v dve dodatni uri obveznega programa. Zanimajo nas vplivi te spremembe na organizacijo dela ter na učence in učitelje kot tudi odnos staršev do spremembe. Spremljava se je osredotočala zlasti na ugotavljanje zmožnosti celotne populacije prvošolcev za usvajanje prvega tujega jezika, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodnostno mešanem in večjezičnem okolju.

b) Drugi tuji jezik v 7., 8. in 9. razredu v obveznem programu OŠ

Z umestitvijo drugega tujega jezika od 7. do 9. razreda v obvezni program presegamo zgornjo mejo obremenitve učenca v 3. VIO.

S poskusom smo preverili vpliv te spremembe na organizacijo dela in odnos učencev, učiteljev ter ravnateljev do spremembe.

c) Tri vsebinska področja, ki prek dejavnosti razširjenega programa uresničujejo cilje osnovnošolskega izobraževanja.

Izhodišča za vsebino, cilje, obseg in izvedbo posameznih vsebinskih sklopov ter dejavnosti so opredeljena v **(kurikularnem) dokumentu** Razširjeni program osnovne šole (2018)¹⁸.

Cilji in vsebine razširjenega programa so razdeljeni na tri vsebinska področja, ki omogočajo/podpirajo nadgradnjo obveznega programa in celostni razvoj učencev ter njihovih dosežkov:

A *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje,*

B *kultura in tradicija,*

C *vsebine iz življenja in dela osnovne šole.*

Področja so razdeljena na posamezne sklope, za katere so predlagane tudi vsebine.

¹⁸ Logaj, V., Potočnik, N., Vec Rupnik, T. Nolimal F. ... (2018). Razširjeni program OŠ. Delovno gradivo. Zavod RS za šolstvo. Ljubljana.

Slika 1: Področja, sklopi in vsebine razširjenega programa¹⁹

V okviru kurikularnega dokumenta za razširjeni program so vse do zdaj navedene dejavnosti razširjenega programa umeščene v omenjena tri vsebinska področja. To velja tudi za vsebine neobveznih izbirnih predmetov (tuji jezik, umetnost, šport, tehnika in računalništvo), ki se od 4. do 6. razreda izvajajo v enakem obsegu, vendar v drugačnih izvedbenih oblikah.

Vsebinska področja razširjenega programa opredeljujejo:

- znanja in ključne veščine (ustvarjanje, kritično mišljenje, komuniciranje ter sodelovanje in timsko delo), ki jih učenci razvijajo na področjih družboslovja, naravoslovja in matematike, jezikov, športa, tehnike in tehnologije ter umetnosti;
- dejavnosti, usmerjene v podporo in/ali nadgradnjo učenčevih dosežkov iz obveznega programa (dosedanje dejavnosti dopolnilnega in dodatnega pouka, individualna in skupinska učna pomoč učencem in delo z nadarjenimi učenci).

Učenci imajo možnost izbirati dejavnosti, ki so usklajene z njihovimi individualnimi potrebami, interesi in zmožnostmi. Učenci izbirajo različne ponujene dejavnosti in fleksibilno prehajajo med njimi.

Učitelji pri načrtovanju dejavnosti izhajajo iz ciljev, načel, vsebin in didaktičnih priporočil, ki so zapisani v kurikularnem dokumentu.

Učitelji skupaj z učenci oblikujejo programe za posamezno časovno obdobje, jih spremljajo, vrednotijo vsebinsko realizacijo ciljev posameznih področij razširjenega programa ter na podlagi tega načrtujejo nadaljnje korake. V tem procesu učenci razvijajo odgovornost za lastno učenje in razvoj ter urijo veščine samouravnavanja učenja.

¹⁹ Razširjeni program OŠ, delovno gradivo. Zavod RS za šolstvo. 2018.

č) Različni izvedbeni modeli razširjenega programa

Razširjeni program se izvaja v različno dolgih časovnih sekvencah, bodisi med obveznim programom, po zaključenem delu obveznega programa ali kombinirano. Izvaja se med 6.00 in 16.30. Najdaljši možni čas bivanja učenca v šoli v okviru javne službe je do 16.30. Časovni obseg se razlikuje glede na število ur obveznega programa v posameznem razredu ter glede na zakonske in podzakonske opredelitve posameznih dejavnosti v obstoječem razširjenem programu OŠ. Šole, vključene v poskus, preverjajo različne izvedbene modele razširjenega programa glede na velikost (število učencev in število strokovnih delavcev) in status šole (matične in podružnične šole).

Šole avtonomno izvajajo razširjeni program, pri čemer sledijo **načelom**:²⁰

- odprtosti, fleksibilnosti in izbirnosti programa,
- avtonomije in odgovornosti vseh deležnikov,
- povezovanja, sodelovanja in timskega dela,
- enakih možnosti ter uresničevanja potreb in interesov učencev,
- formativnega spremljanja in spodbujanja samoregulacije,
- spodbujanja ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti,
- strokovne utemeljenosti in pogojev za izvedbo.

Za pripravo in izvedbo dejavnosti razširjenega programa so odgovorni ravnatelji šol, pripravljajo in izvajajo pa jih učitelji ali timi učiteljev. Dejavnosti načrtujejo v izvedbenem dokumentu (letnem delovnem načrtu), ki je zasnovan na kurikularnem dokumentu.

d) Model programskega financiranja

Preizkušanje modela razširjenega programa v skladu z novim konceptom, zapisanim v dokumentu Razširjeni program OŠ (2018), ki je bil, skupaj z Načrtom izvajanja poskusa »Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli«, predstavljen na Strokovnem svetu za splošno izobraževanje 19. 1. 2018. V skladu s sklepom ministrice za izobraževanje, znanost in šport o uvedbi poskusa (št. sklepa 6034-26/2028/1) in sklepom o spremembi sklepa o uvedbi poskusa (št. sklepa 6034-41/2018771) se je izvajal na 46-tih šolah.

Pri načrtovanju in izvajanju modelov razširjenega programa so šole, v skladu z navodili Ministrstva za vzgojo in izobraževanje (št. 600-12/2018/1, 21. 6. 2018), oblikovale oddelke in skupine ter sistemizirale ure razširjenega programa v skladu z veljavnimi normativi in standardi, ki veljajo za izvajanje obveznega in razširjenega programa v osnovni šoli. Za izvajanje področja *C gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* je ministrstvo šolam priznalo dodatnih 9 ur pouka. Dnevni obseg trajanja razširjenega programa je za šole v poskusu bil enak kot za šole, ki niso bile vključene v poskus.

Šole, ki so v poskusu izvajale samo vsebinski sklop razširjenega programa *C gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*, so lahko poleg dodatnih 9 ur, namenjenih sklopu gibanja sistemizirale tretjino pripadajočih ur interesnih dejavnosti.

²⁰ Razširjeni program OŠ; delovno gradivo. Zavod RS za šolstvo: junij 2018. Str. 7–9.

Šole vsako leto trajanja poskusa (od šolskega leta 2018/2019 do 2022/2023) od ministrstva prejmejo obvestilo obsegu razširjenega programa oziroma o največjem številu ur vseh elementov novega koncepta razširjenega programa za posamezno šolo.

1.2 Formalni okvir uvajanja poskusa

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ) je 12. 6. 2017 izdalo *Sklep o začetku uvedbe poskusa Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli* (št. 0070-38/2017), s katerim je Zavod RS za šolstvo zadolžilo za pripravo načrta za začetek uvedbe poskusa.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na 188. izredni seji 18. 1. 2018 potrdil *Načrt poskusa Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli*. Na podlagi tega dokumenta je 15. 5. 2018 MIZŠ izdalo *Sklep o uvedbi poskusa* (št. 6034-26/2018/1), s katerim je med drugim v 5. členu za izbor šol določilo Zavod RS za šolstvo.

Na Zavodu RS za šolstvo smo prvo povabilo k sodelovanju objavili že 19. 9. 2017, po izdanem *Sklepu o uvedbi poskusa* pa smo lahko na podlagi kriterijev izbrali šole za sodelovanje v poskusu. Direktor Zavoda RS za šolstvo, dr. Vinko Logaj, je 29. 5. 2018 izdal *Sklep o izboru osnovnih šol, ki se vključijo v poskus »Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli«* (št. 6040-25/2018 - 1 (5004).

Pri izboru šol so bili upoštevani kriteriji, ki izhajajo iz operativnih ciljev poskusa v potrjenem Načrtu poskusa (cit. dokument):

1. Za preverjanje različnih izvedbenih modelov razširjenega programa, ki bodo zagotavljali večjo podporo za optimalni razvoj, usklajen z zmožnostmi, potrebami in interesi posameznika, šole in okolja, je bilo treba pri izboru šol zagotoviti vzorec, ki bo posnel **raznolikost šol** glede na:
 - velikost šole (število učencev, število oddelkov, število učiteljev),
 - vrsto šole glede na lokacijo (mestna, primestna, podeželska),
 - tip šole glede na število org. enot oz. podružnic.
2. Za uvajanje programa športnih aktivnosti in drugih k zdravju in zdravemu življenjskemu slogu usmerjenih dejavnosti so imele **prednost** šole, ki so zadostile kriteriju:
 - sodelovanje v projektu *Zdrav življenjski slog* (Zavod za šport RS Planica, 2015–2018).
3. Za preverjanje izvedbenih modelov za učenje tujih jezikov na način, ki bo vsem učencem na sistemski ravni omogočil doseganje čim višje ravni znanja jezika, so imele **prednost** šole, ki so zadostile kriteriju:
 - vključenost v poskus Postopno uvajanje drugega tujega jezika v osnovni šoli 2008–2011.

4. Za zagotavljanje enakih možnosti pri učenju tujih jezikov, je bilo treba kot pri točki 1 zagotoviti vzorec, ki bo posnel **raznolikost šol** glede na:
- velikost šole (število učencev, število oddelkov, število učiteljev),
 - vrsto šole glede na lokacijo (mestna, primestna, podeželska),
 - tip šole glede na število org. enot oz. podružnic,
 - število otrok, katerih materni jezik ni slovenščina (narodnostno mešana območja v RS, Romi, migranti).
5. Kriterij, ki so ga morale izpolniti vse šole prijaviteljice, pa je bil tudi:
- datum prijave oz. podpisanega soglasja o sodelovanju šole v poskusu.

Podaljšanje poskusa

V poskusu je oviro za celovito in učinkovito izvedbo poskusa predstavljalo zaprtje šol zaradi epidemije covida-19 ter prehod na izobraževanje na daljavo v šolskem letu 2019/2020 in v šolskem letu 2020/2021. Zato je *Zavod RS za šolstvo* ministrstvu predlagal podaljšanje poskusa. Ključni razlog, da poskus v šolskem letu 2019/2020 in v šolskem letu 2020/2021 ni potekal v skladu z načrtovanim, je bila slaba epidemiološka situacija, zaradi katere se je izobraževanje izvajalo na daljavo. S prihodom učencev v šole je bilo, zaradi epidemiološke slike in po navodilih Nacionalnega inštituta za javno zdravje, okrnjeno izvajanje dejavnosti razširjenega programa ter onemogočeno izvajanje dejavnosti v heterogenih skupinah, kot so to predvidevali izvedbeni modeli šol. V predlogu so bili navedeni razlogi za podaljšanje poskusa, povzetek rezultatov treh let spremljave poskusa s predlogi aktivnosti v nadaljevanju poskusa, cilji podaljšanja poskusa, metodološki in finančni načrt podaljšanja poskusa ter časovni okvir podaljšanja poskusa.

29. 3. 2021 je *Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport* podalo pozitivno mnenje k predlogu podaljšanja poskusa *Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli* za dve šolski leti. Na podlagi soglasja ministrstva je *Zavod RS za šolstvo* pripravil Načrt podaljšanja poskusa *Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli* do 31. avgusta 2023, ki sta ga potrdila Svet za kakovost in evalvacije (26. 4. 2021) in Strokovni svet za splošno izobraževanje (20. 5. 2023).²¹

²¹ Odpravek sklepa 214. seje Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, številka 031-31/2021/4, 21. 5. 2021.

1.3 Opredelitev ciljev poskusa in kriterijev za ugotavljanje doseganja teh ciljev

1.3.1 Splošni cilji poskusa

Temeljni cilj poskusa je posodobiti razširjeni program osnovne šole z uvedbo novih programskih elementov in novosti, opisanih v poglavju 1.1.5 (Opis in vsebina novega programskega elementa in novosti). Z njimi želimo:

1. vzpostaviti boljšo povezanost obveznega in razširjenega programa OŠ;
2. upoštevati sodobne paradigme pri organizaciji in izvedbi razširjenega programa in zagotavljanju enakih izobraževalnih možnosti, usklajenih z interesi, zmožnostmi in potrebami skupin učencev in posameznikov;
3. razviti in preizkusiti kurikularni dokument razširjenega programa OŠ, temelječ na treh vsebinskih sklopih;
4. zagotoviti enake možnosti učenja in poučevanja tujega jezika v celotni vertikali.

1.3.2 Operativni cilji poskusa

1. Preizkušanje in razvoj kurikularnega dokumenta razširjenega programa OŠ, ki zagotavlja uresničevanje načela enakih možnosti pri izvajanju dejavnosti razširjenega programa.
2. Sistematično uvajanje aktivnosti, ki spodbujajo:
 - samoregulacijo učencev, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje,
 - razvoj medpredmetnih (prečnih) veščin: kritično mišljenje, sodelovanje in timsko delo, ustvarjalnost, komunikacija,
 - razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli, ki nastajajo pri obveznem programu.
3. Uvajanje pristopov, ki zagotavljajo večjo personalizacijo z uvajanjem fleksibilne in avtonomne izbirnosti pri vključevanju v vsebinsko raznolike in starostno heterogene skupine razširjenega programa.
4. Uvajanje programa športnih aktivnosti in drugih k zdravju in zdravemu življenjskemu slogu usmerjenih dejavnosti z namenom:
 - ozaveščanja pomena zdravega življenjskega sloga oz. zdravega načina življenja,
 - spodbujanja zdravega načina življenja učenk in učencev prek vsakodnevnega gibanja.
5. Uvajanje aktivnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, oblikovanje vrednot ter razvijanje pozitivnega odnosa do lastne in drugih kultur.
6. Oblikovanje izvedbenih modelov, ki bodo zagotavljali večjo podporo za optimalni razvoj, usklajen z zmožnostmi, potrebami in interesi posameznika, šole in okolja.
7. Vzpostavitev izvedbenih modelov za učenje tujih jezikov na način, ki bo vsem učencem na sistemski ravni omogočil doseganje čim višje ravni znanja jezika (usklajeno s SEJO).
8. Zagotavljanje enakih možnosti pri učenju tujih jezikov.

1.3.3 Cilji in kriteriji za ugotavljanje doseganja ciljev

Preglednica 1: Cilji in kriteriji za doseganje ciljev

Cilji	Kriteriji
1. Preizkušanje in razvoj kurikularnega dokumenta razširjenega programa OŠ, ki zagotavlja uresničevanje načela enakih možnosti pri izvajanju dejavnosti razširjenega programa.	1. Zastopanost posameznega področja v skladu s priporočili v kurikularnem dokumentu. 2. Večina vsebin odraža usmeritve v kurikularnem dokumentu. 3. Večina učiteljev ima z novim kurikularnim dokumentom pozitivne izkušnje in ocenjuje, da zmorejo v svoji praksi uspešno uresničiti smernice, zapisane v tem dokumentu.
2. Sistematično uvajanje aktivnosti, ki spodbujajo: a) samoregulacijo učencev, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje, b) razvoj vsepredmetnih (prečnih) veščin: kritično mišljenje, sodelovanje in timsko delo, ustvarjalnost, komunikacija, c) razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli, ki nastajajo pri obveznem programu.	4. Vsaka dejavnost razširjenega programa, vključena v vzorec, predstavlja priložnost/spodbudo učencu za uporabo ene od opazovanih veščin. 5. Večina učiteljev uporablja za spodbujanje veščin raznovrstne strategije. 6. Večina učencev pri dejavnostih lahko razvija prečne veščine.
3. Uvajanje pristopov, ki zagotavljajo večjo personalizacijo z uvajanjem fleksibilne in avtonomne izbirnosti pri vključevanju v vsebinsko raznolike in starostno heterogene skupine razširjenega programa.	7. Učencem so ponujene različne dejavnosti, v katere se vključujejo glede na potrebe in interese, med katerimi lahko fleksibilno prehajajo.
4. Uvajanje programa športnih aktivnosti in drugih k zdravju in zdravemu življenjskemu slogu usmerjenih dejavnosti z namenom: ozaveščanja pomena zdravega življenjskega sloga oz. zdravega načina življenja, spodbujanja zdravega načina življenja učenk in učencev prek vsakodnevnega gibanja.	8. Šola ponuja vsaj 2 dodatni uri dejavnosti za spodbujanje zdravega življenjskega sloga tedensko. 9. Večina učencev je vključena v dejavnosti, ki spodbujajo zdrav življenjski slog.
5. Uvajanje aktivnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, oblikovanje vrednot ter razvijanje pozitivnega odnosa do lastne in drugih kultur.	10. Šola ponuja tedensko dejavnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, oblikovanje vrednot ter razvijanje pozitivnega odnosa do lastne in drugih kultur. 11. Večina učencev je vključena v dejavnosti, ki spodbujajo področje <i>kultura in tradicija</i> .
6. Oblikovanje izvedbenih modelov, ki bodo zagotavljali večjo podporo za optimalni razvoj, usklajen z zmožnostmi, potrebami in interesi posameznika, šole in okolja.	12. Model je izvedljiv za različno velike šole in šole v različnem okolju. 13. Večina otrok je vključena vsaj v eno dejavnosti razširjenega programa.

7. Vzpostavitev izvedbenih modelov za učenje tujih jezikov na način, ki bo vsem učencem na sistemski ravni omogočil doseganje čim višje ravni znanja jezika (usklajeno s SEJO).	14. Ugotovljeni kadrovske, organizacijske, materialne in vsebinske vidike izvajanja pouka tujega jezika v izvedbenih modelih: - obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu, - tuji jezik v razširjenem programu, - obvezni drugi tuji jezik v 7. razredu.
8. Zagotavljanje enakih možnosti pri učenju tujih jezikov.	15. Ugotovljeni organizacijski, vsebinski in odnosni vidiki pri izvajanju tujega jezika kot: - obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu, - obvezni drugi tuji jezik v 7. razredu, - tuji jezik v razširjenem programu.

1.4 Načrt spremljanja uvajanja tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli

Zavod RS za šolstvo je v petletnem obdobju izvajanja poskusa *Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli*:

- nudil strokovno podporo šolam v uvajanju in spremljanju,
- identificiral in širil primere dobre prakse, ugotavljal pomanjkljivosti pri izvajanju razširjenega programa po predlogu kurikularnega dokumenta ter skrbel za sprotno podporo pri odpravljanju pomanjkljivosti,
- izvajal spremljanje dejavnosti na šolah,
- pripravil vmesna poročila in ob zaključku poskusa končno poročilo v skladu s *Sklepom o uvedbi poskusa Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli*.

Za realizacijo teh nalog so bile v procesu izvajanja poskusa opravljene naslednje aktivnosti:

1. Delo z ravnateljci šol, ki so bili vključeni v celoten poskus *Uvajanje drugega tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli*

Obravnavane teme:

- Vodenje in usmerjanje kolektiva za izvajanje tujega jezika v RaP-u, 1. razredu in v 3.VIO;
- Izvajanje vsebin iz življenja in dela šole (individualno in samostojno učenje);
- Usmerjanje učiteljev za razvoj prečnih veščin;
- Izmenjave dobrih praks šol – analiza izvedbenih modelov šol;
- Evidentiranje potrebnih sistemskih sprememb;
- Uvajanje, razvoj in nadgradnja formativnega spremljanja;
- Izvajanje modelov novega koncepta razširjenega programa v skladu z izhodišči kurikularnega dokumenta in zakonskim okvirom;
- Načrtovanje poskusa v prihodnje – uvajanje, spremljanje in evalvacija;
- Načrtovanje izvedbenih modelov, določanje razvojnih prioritet;
- Pogled izvajanja in preizkušanja izvedbenega modela drugega koncepta razširjenega programa v času izobraževanja na daljavo, izzivi po vrnitvi učencev v šolo;

- Priprava primera akcijskega načrta za uvajanje izboljšav izvedbenega modela drugačnega koncepta razširjenega programa;
- Vrednotenje primerov načrtovanja razvoja prečnih veščin in primerov dobre prakse;
- Vloga ravnatelja – pedagoškega vodje pri načrtovanju, izvajanju, spremljanju in evalviranju poskusa;
- Vloga šolskih razvojnih timov pri načrtovanju, koordinaciji in evalvaciji dejavnosti razširjenega programa;
- Razlogi in izzivi podaljšanja poskusa, načrtovanje nadaljevanja poskusa po šolah in vloga šole pri mreženju s šolami, ki vstopajo v celotni poskus iz 1. področja;
- Predstavitve ugotovitev in predlogov izboljšav vmesnih poročil o uvajanju poskusa za posamezno šolsko leto.

2. Delo z vodji in/ali člani šolskega razvojnega tima šol, ki so bile vključene v celoten poskus Uvajanje drugega tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli

Obravnavane teme:

- Razumevanje načel in ciljev novega koncepta razširjenega programa v skladu z izhodišči kurikularnega dokumenta in zakonskim okvirom;
- Izvajanje vsebin iz življenja in dela šole (individualno in samostojno učenje);
- Usmerjanje v načrtovanje in izvajanje dejavnosti za razvoj prečnih veščin;
- Izmenjave dobrih praks šol – analiza izvedbenih modelov šol;
- Uvajanje, razvoj in nadgradnja formativnega spremljanja na šoli;
- Načrtovanje poskusa v prihodnje – uvajanje, spremljanje in evalvacija;
- Načrtovanje in izvajanje izvedbenih modelov;
- Pogled izvajanja in preizkušanja izvedbenega modela drugačnega koncepta razširjenega programa v času izobraževanja na daljavo, izzivi po vrnitvi učencev v šolo;
- Priprava primera akcijskega načrta za uvajanje izboljšav izvedbenega modela drugačnega koncepta razširjenega programa;
- Vrednotenje primerov načrtovanja razvoja prečnih veščin in primerov dobre prakse;
- Vloga šolskega razvojnega tima pri načrtovanju, izvajanju, spremljanju in evalviranju poskusa;
- Razlogi in izzivi podaljšanja poskusa, načrtovanje nadaljevanja poskusa po šolah, načrtovanje novih dejavnosti, v skladu s potrebami učencev.

3. Delo z ravnatelji šol, ki so uvajali vsebinsko področje A *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*

Delovna srečanja na nacionalni ravni in ravni območnih enot z naslednjimi temami:

- Vzgojno-izobraževalne potrebe, interesi, želje in razširjeni program;
- Načrtovanje dokazov učenja;
- Izvajanje 1. sklopa razširjenega programa in razvoj prečnih veščin;
- Predstavitev primerov izvedbenih modelov šol;
- Predstavitev načrtovanja razvoja prečnih veščin s formativnim spremljanjem;
- Po vrnitvi v šole: Izboljševanje kakovosti prehrane otrok in mladostnikov, duševno zdravje;
- Predstavitev ciljev in aktivnosti podaljšanja poskusa, predstavitev primerov dobrih praks na šolah, ki izvajajo poskus v celoti;
- Predstavitev organizacijskih, finančnih in vsebinskih izzivov prehoda na izvajanje poskusa v celoti;
- Uvajanje interdisciplinarnih pristopov pri načrtovanju aktivnosti, ki spodbujajo k zdravju in zdravemu življenjskemu slogu;
- Predstavitev povzetkov vmesnih poročil o izvajanju poskusa po prvem letu izvajanja s poudarkom na področju *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* ter postavitev ciljev in prioritete.

4. Delo s člani šolskih timov, vključenimi v celotni poskus in šolskih timov, vključenimi v poskus s področjem A

Delovna srečanja in usposabljanja za razvijanje prečnih veščin skozi dejavnosti razširjenega programa

5. Delo z vključenimi v celoten poskus – učitelji TJ

Delovna srečanja učiteljev tujega jezika, ki so izvajali poskus v celoti (kot obvezni TJ v 1. razredu, v razširjenem programu 2. VIO, kot obvezni 2 TJ v 3. VIO).

6. Delo z učitelji šol, vključenimi v poskus s področjem A *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*

Delovno srečanje z naslednjimi temami:

- Načrtovanje dokazov učenja;
- Izvajanje področja A in razvoj prečnih veščin;
- Usposabljanja za razvoj prečnih veščin v okviru aktivnosti 1. področja;
- Predstavitev primerov izvedbenih modelov šol;
- Vzgojno-izobraževalne potrebe, interesi, želje in razširjeni program, udeleževanje načel kurikularnega dokumenta;
- Interdisciplinarno načrtovanje dejavnosti in načrtovanje dokazov o učenju;
- Izvajanje področja A in razvoj prečnih veščin skozi oblike formativnega spremljanja;
- Refleksija lastne prakse in postavitev prioritete pri izvajanju poskusa.

7. Spremljanje izvajanja poskusa

Izvedene aktivnosti:

- Delo projektne skupine za poskus – obravnava vmesnih poročil, kurikularnega dokumenta in dogovor glede aktivnosti v poskusu;
- Svetovanje šolam in pregled načrtovanih podrobnih načrtov izvedbe poskusa;
- Opazovanje izvajanja dejavnosti razširjenega programa (hospitacije);
- Pregled dokumentacije (letne priprave, izvedbeni načrt modela razširjenega programa, sprotne priprave);
- Pregled napovedi izvedbenega modela razširjenega programa, pregled napovedi ur, razporeditev ur po področjih, sklopih in dejavnostih, razpored učiteljev in vključevanje učencev v dejavnosti ter pregled napovedi izvajanja razširjenega programa v sodelovanju s sektorjem za osnovno šolstvo na Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje;
- Pregled napovedi ur razširjenega programa šol, vključenih v poskus področja A (*gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*);
- Mreženje ravnateljev in šol – predstavitev primerov dobrih praks;
- Pregled načrtovanja izvedbenega modela šole za posamezno šolsko leto – individualne konzultacije z ravnatelji in vodjih šolskih timov;
- Pregled individualnih rešitev organizacijskih izvedb in načrtovanih dejavnosti novih šol v poskusu kot celoti;
- Pregled individualnih rešitev izvedbenih modelov.

8. Analiza vprašalnikov, intervjujev, poročil šol, fokusnih skupin, dokumentov šol, učnih priprav izvajalcev

- Pregled in analiza vprašalnikov za učitelje, ravnatelje, učence, starše;
- Pregled letnih delovnih načrtov šol, svetovanje in priprava vmesnega poročila;
- Pregled urnikov učencev, vključenih v razširjeni program – primeri za analizo, povratne informacije ravnateljem;
- Pregled in analiza polletnih in letnih poročil ravnateljev šol o načrtovanju, izvajanju in evalviranju modela razširjenega programa za posamezno šolsko leto;
- Analiza več intervjujev z ravnatelji šol (ravnatelji razdeljeni v fokusne skupine);
- Pregled in analiza vseh priprav, oddanih v aplikacijo na vzgojno-izobraževalno delo v razširjenem programu;
- Pregled objav aktivnosti in predstavitev poskusa na spletnih straneh šol;
- Pregled priprav na vzgojno-izobraževalno delo učiteljev tujih jezikov – spremljanje in svetovanje učiteljem, priprava usmeritev za ravnatelje;
- Analiza spremljave uvajanja tujega jezika v obveznem programu in izvajanje tujega jezika v razširjenem programu;
- Analiza hospitacijskih zapisnikov spremljav treh ur tujega jezika v vseh šolah (TJ v 1. razredu, TJ v RaP in TJ v 9. razredu);
- Analiza vprašalnikov za učitelje tujih jezikov o izvajanju pouka v okviru poskusa;
- Pregled in analiza vprašalnikov ravnateljev šol, vključenih v poskus uvajanja področja A (*gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*);
- Analiza poročil šol o izvedbenem modelu razširjenega programa, o izzivih, prioritetah in izboljšavah pri načrtovanju in izvajanju poskusa.

9. Koordiniranje dela ravnateljev šol, vključenih v celotni poskus, ki so izvajali v poskusu dogovorjene naloge:

- Vodenje šolske projektne skupine za izvajanje nalog, predpisanih v *Sklepu o uvedbi poskusa*;
- Sodelovanje pri pripravi gradiva za evalvacijo poskusa;
- Oblikovanje izvedbenega modela in spremljanje njegovega izvajanja;
- Priprava predstavitve primerov dobrih praks udejanjanja posameznih načel, ciljev kurikularnega dokumenta, priprava primera načrtovanja dejavnosti razvijanja prečnih veščin in uresničevanja načel formativnega spremljanja;
- Poročanje o izvajanju izvedbenega modela;
- Priprava načrta razvojnih prioritet šole na podlagi evalvacije uresničenih načel in ciljev kurikularnega dokumenta;
- Evalvacija kurikularnega dokumenta za razširjeni program.

10. Sestanki vodje poskusa s predstojnicami OE in sodelavci razporejenimi na nalogo/izvajanje poskusa

11. Načrtovanje delovnih srečanj (usposabljanje, delavnice, spremljava) na področju uvajanja kurikularnega dokumenta razširjenega programa s predstavniki piscev dokumenta in izvedba srečanj s šolami

12. Priprava strokovnih gradiv

Instrumentariji za spremljanje

13. Individualne konzultacije z ravnatelji

Konzultacije so bile namenjene podpori in pregledu izvedenega modela izvajanja razširjenega programa na šoli in podpori izvajanju tujega jezika kot obveznega predmeta v 1. razredu in drugega tujega jezika v 3. VIO.

1.5 Zagotovilo skladnosti poskusa s potrjenim načrtom za uvedbo poskusa

Poskus je potekal skladno s potrjenim načrtom za uvedbo in podaljšanje poskusa.

Šole, ki so izvajale poskus v celoti

V poskus *Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli* se je v **šolskem letu 2018/2019 vključilo 19 šol**. Poskus je obsegal:

- uvajanje prvega tujega jezika kot obveznega predmeta v 1. razred,
- uvajanje drugega tujega jezika kot obveznega predmeta v 7., 8. in 9. razred,
- uvajanje in preizkušanje izvedbenih modelov razširjenega programa in v okviru tega naslednje sklope:
 - o *zdravje, gibanje ter dobro psihično in fizično počutje otrok,*
 - o *kultura in tradicija,*
 - o *druge vsebine in dejavnosti, povezane z obveznim in razširjenim programom življenja in dela šole,*

- preizkušanje modelov razširjenega programa,
- priprava in preizkušanje modela financiranja razširjenega programa.

Šole so bile izbrane na podlagi kriterijev, določenih v *Sklepu o izboru osnovnih šol, ki se vključijo v poskus Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli*.

Po treh letih izvajanja poskusa v se je tem šolam, ki so izvajale poskus v celoti, na podlagi podaljšanja poskusa še za dve šolski leti v **šolskem letu 2021/2022** pridružilo še 27 šol²². Tako je bilo v poskus v celoti vključenih **46 šol**.

Preglednica 2: Šole v celotnem poskusu

Leto poskusa	Šolsko leto	Število šol
1. leto poskusa	2018/2019	19 šol
2. leto poskusa	2019/2020	19 šol
3. leto poskusa	2020/2021	19 šol
4. leto poskusa	2021/2022	46 šol
5. leto poskusa	2022/2023	46 šol

Na predlog/poziv Zavoda RS za šolstvo so se lahko v poskus vključile tudi šole, ki so do tedaj izvajale samo vsebinski sklop *zdravje, gibanje ter dobro psihično in fizično počutje otrok*.

V prvih treh letih je bilo na 19 šolah v poskus vsako leto vključenih **6115 učencev**. V zadnjih dveh letih pa se je zaradi povečanega števila šol, vključenih v poskus, povečalo tudi število **učencev** na **15.315** za vsako šolsko leto.

Tekom trajanja poskusa se je spreminjalo tudi **število strokovnih delavcev**. Po podatkih, ki so jih ravnatelji navajali v poročilih, jih je bilo v prvem šolskem letu 581, v drugem 704, v tretjem pa 707. Z vstopom večjega števila šol v poskus, se je v četrtem in petem letu povečalo tudi število strokovnih delavcev. Tako jih je bilo v četrtem letu 1376 in v petem **1547**.

²²Na podlagi Načrta podaljšanja poskusa Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje novega koncepta razširjenega programa osnovne šole, potrjenim na 214. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 20. 5. 2021.

Preglednica 3: Strokovni delavci, vključeni v izvajanje razširjenega programa

	Šolsko leto 2018/2019 (19 šol)	Šolsko leto 2019/2020 (19 šol)	Šolsko leto 2020/2021 (19 šol)	Šolsko leto 2021/2022 (46 šol)	Šolsko leto 2022/2023 (46 šol)
Število vseh strokovnih delavcev v razširjenem programu	581	704	707	1376	1547
Število učiteljev razrednega pouka	211		279	583	697
Število učiteljev predmetnega pouka	253	371	372	756	765
Število učiteljev športa			60	114	126
Število drugih strokovnih delavcev	47	333	56	37	85
Število učencev v poskusu	6115	6115	6115	15.315	15.315

Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje

Šole, ki so uvajale vsebinsko področje *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*, so bile izbrane po dveh kriterijih:

- sodelovanje v projektu Zdrav življenjski slog (Zavod za šport RS Planica, 2015–2018),
- datum prijave oz. podpisanega soglasja o sodelovanju šole v poskusu.

V poskus je bilo vključenih 126 šol. Z začetkom šolskega leta 2021/2022 se je na podlagi sklepa o podaljšanju poskusa odprla tudi možnost prehoda teh šol v celoten poskus. Tako se je v zadnjih dveh letih zaradi prehoda nekaterih šol v celoten poskus zmanjšalo število šol, ki so uvajale samo eno področje, na 98 šol.

V prvih treh letih je bilo v poskus vsako leto vključenih **44.451 učencev**. V zadnjih dveh letih pa se je zaradi prestopa nekaterih šol v celoten poskus zmanjšalo tudi število učencev. Tako je bilo v četrtem letu poskusa **36.531 učencev**. Prav toliko jih je bilo tudi v petem letu.

Preglednica 4: Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje

Leto poskusa	Šolsko leto	Število šol	Število učencev
Prvo leto poskusa	2018/2019	126 šol	44.451 učencev
Drugo leto poskusa	2019/2020	126 šol	44.451 učencev
Tretje leto poskusa	2020/2021	126 šol	44.451 učencev
Četrto leto poskusa	2021/2022	98 šol	36.531 učencev
Peto leto poskusa	2022/2023	98 šol	36.531 učencev

Oblikovanje modela programskega financiranja

je odvisno od metodologija določanja obsega ur razširjenega programa za osnovne šole v skladu z novim konceptom.

Pri določanju obsega ur je treba izhajati iz določil Pravilnika o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (Uradni list RS, št. 57/07, 65/08, 99/10, 51/14, 64/15, 47/17, 54/19, 180/20 in 54/21, 74/23), v delu, kjer so določeni obsegi ur in delitev učencev v skupine pri posameznih delih razširjenega programa. Pri izvedbenih modelih razširjenega programa se je pokazalo, da so šole vsem učencem 1. VIO zagotovile dejavnosti, ki potekajo od prihoda učencev v šolo do začetka pouka obveznega programa. V okviru področja *C iz življenja in dela šole (samostojno in sodelovalno učenje)* so učencem z učnimi težavami ponujale dopolnjevanje, nadgradnjo, poglobljanje ali razširjanje znanja, ki podpirajo učenje in razvoj samoregulacije učenca. Preverili smo, kako se v posameznih modelih razširjenega programa po šolah izvajajo dejavnosti razširjenega programa, ki so v skladu z zgoraj omenjenim pravilnikom opredeljene kot elementi za sistemizacijo delovnih mest strokovnih delavcev – učiteljev, in sicer mladinski in otroški pevski zbor, dejavnosti za skupino 5 učencev 5. razreda, povezane z učenjem in preverjanjem vožnje v cestnem prometu za kolesarski izpit, ter jutranje dejavnosti za učence 1. razreda pred začetkom izvajanja obveznega programa. Iz poročil ravnateljev šol, vključenih v poskus v celoti (poročila 46 ravnateljev, april 2023), je razvidno, da so šole vzdrževale otroški in mladinski pevski zbor, izvajale dejavnosti, povezane z učenjem in preverjanjem vožnje v cestnem prometu za kolesarski izpit v obsegu 5 ur letno na skupino 5 učencev, ki opravlja kolesarski izpit. Šole so ponujale pestre dejavnosti gibanja – dodatne ure gibanja, da bi dosegle ponudbo (skupaj z urami športa v obveznem programu) 5 ur gibanja na teden.

Pri uvajanju in spremljanju poskusa novega koncepta razširjenega programa »Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli« se je potrdilo, da v novem konceptu tako manjše šole (z manj kot 100 učenci in šole z 100–200 učenci) kot tudi srednje (200–300, 300–400 učencev) in večje šole (700–800 učencev) ponujajo veliko večje število raznovrstnih dejavnosti kot pred poskusom. Ugotavljamo, da pri ponudbi in oblikovanju dejavnosti šole pristopajo veliko bolj avtonomno kot pred uvedbo poskusa, da lahko učencem ponujajo več dejavnosti, kot so jih pred poskusom, saj učencem lahko ponujajo tudi tiste dejavnosti, ki jih zaradi nekoherentnosti posameznih elementov razširjenega programa prej niso mogle (npr. izvajanje neobveznih izbirnih predmetov na podružnicah z manjšim številom učencev). To še posebej velja za manjše šole in podružnice. Učenci so se najbolj strinjali s trditvijo, da so bile ponujene dejavnosti raznolike, zanimive in pestre. Kot prednosti so izpostavili možnost izbire med enoletnimi ali krajšimi dejavnostmi ter možnost prehajanja med dejavnostmi med letom. Ravnatelji, učitelji in učenci dobro ocenjujejo delo v heterogenih skupinah, kar je eno od izhodišč novega koncepta razširjenega programa.

2 METODE RAZISKOVANJA

2.1 Podatki o vzgojno-izobraževalnih institucijah, vključenih v poskus

2.1.1 Šole, ki so izvajale poskus v celoti

V šolskih letih 2018/2019, 2019/2020 in 2020/2021 je v poskusu sodelovalo 19 šol. Šole so uvajale nove programske elemente in novosti (uvajanje obveznega prvega tujega jezika od 1. razreda in drugega tujega jezika od 7. do 9. razreda v obveznem programu ter uvajanje treh vsebinskih področij in preizkušanje različnih izvedbenih modelov razširjenega programa in programske financiranja). Šole so bile izbrane v skladu z načrtom in kriteriji, ki so predstavljeni v poglavju 1.2.

Preglednica 5: Šole, vključene v poskus v celoti, glede na statistično regijo (od 2018/2019 do 2020/2021)

Statistična regija	f	%
Savinjska	2	10,5
Primorsko-notranjska	1	5,3
Obalno-kraška	1	5,3
Gorenjska	0	0
Osrednjeslovenska	0	0
Zasavska	2	10,5
Podravska	3	15,8
Posavska	3	15,8
Pomurska	3	15,8
Goriška	1	5,3
Jugovzhodna Slovenija	2	10,5
Koroška	1	5,3
SKUPAJ	19	

Preglednica 5 a: Šole, vključene v poskus v celoti, glede na območno enoto ZRSŠ (od 2018/2019 do 2020/2021)

Območna enota ZRSŠ	f	%
OE NG	1	5,3
OE NM	4	21,1
OE SG	1	5,3
OE KP	2	10,5
OE MB	3	15,8
OE MS	3	15,8
OE CE	2	10,5
OE LJ	3	15,8
SKUPAJ	19	

Preglednica 5 b: Šole, vključene v poskus, glede na organizacijsko enoto, lokacijo in vključenost v projekta Zdrav življenjski slog in Uvajanje drugega tujega jezika (2008–2011)

Kategorije šol/vključenost v ZŽS ali UTJ 2	f	%
OŠ	10	52,6
CŠ+PŠ	9	47,4
Primestne šole	2	10,5
Mestne šole	8	42,1
Podeželske šole	9	47,4
ZŽS	17	
UTJ 2	5	

Legenda:

OŠ – osnovna šola CŠ – centralna šola PŠ – podružnična šola; ZŽS – Zdrav življenjski slog – poskus Zavod za šport RS Planica, 2015–2018; UTJ 2 – Postopno uvajanje drugega tujega jezika v osnovni šoli 2008–2011

Preglednica 5 c: Število šol po velikosti glede na število učencev

Velikost šole	f	%
<100	2	10,5
100–200	7	36,8
200–300	1	5,3
300–400	5	26,3
400–500	1	5,3
500–600	1	5,3
>600	2	10,5

2.1.2 Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje

V šolskih letih 2018/2019, 2019/2020 in 2020/2021 je v poskusu Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli za področje A gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje sodelovalo 126 šol.

Šole so bile za uvajanje vsebinskega področja A izbrane po dveh kriterijih:

- sodelovanje v projektu Zdrav življenjski slog (Zavod za šport RS Planica, 2015–2018),
- datum prijave oz. podpisanega soglasja o sodelovanju šole v poskusu.

Preglednica 6: Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A, glede na statistično regijo (od 2018/2019 do 2020/2021)

Statistična regija	f	%
Savinjska	17	13,5
Primorsko-notranjska	1	0,8
Obalno-kraška	1	0,8
Gorenjska	14	11,1
Osrednjeslovenska	14	11,1
Zasavska	3	2,4
Podravska	42	33,3
Pomurska	11	8,7
Goriška	3	2,4
Jugovzhodna Slovenija	5	4,0
Spodnjeposavska	5	4,0
Koroška	10	8,0
Skupaj	126	100

Preglednica 6 a: Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A, glede na območno enoto ZRSŠ (od 2018/2019 do 2020/2021)

Območna enota ZRSŠ	f	%
OE NG	3	2,4
OE NM	10	8
OE SG	10	8
OE KP	2	1,6
OE MB	42	33,3
OE MS	11	8,7
OE CE	17	13,5
OE LJ	17	13,5
OE KR	14	11
Skupaj	126	

Preglednica 6 b: Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A, glede na organizacijsko enoto, lokacijo in vključenost v projekt Zdrav življenjski slog

Kategorije šol/vključenost v ZŽS	f	%
OŠ	90	71,4
CŠ + PŠ	36	28,6
Primestne šole	19	15,1
Mestne šole	52	41,3
Podeželske šole	55	43,6
ZŽS	105	

Preglednica 6 c: Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A, glede na velikost šol

Velikost šole	f	%
<100	1	0,8
100–200	20	15,9
200–300	29	23
300–400	23	18,2
400–500	37	29,1
500–600	10	8
>600	6	5
Skupaj	126	100

Podaljšanje poskusa v šolskem letu 2021/2022 in 2022/2023

Šole, vključene v poskus v celoti

V skladu s pozitivnim mnenjem Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport k predlogu podaljšanja poskusa, se je poskus nadaljeval še v šolskem letu **2021/2022 in 2022/2023**. V celotnem poskusu je sodelovalo **46 šol**, 19 šol, ki so bile v poskus vključene v preteklih treh letih, in 27 šol, ki so od šolskega leta 2021/2022 začele izvajati poskus v celoti, in sicer so poleg Gibanja in zdravja za dobro psihično in fizično počutje izvajale še dejavnosti razširjenega programa znotraj področja B in C, neobveznih izbirnih predmetov kot vsebin, ki se v razširjenem programu ne ocenjujejo, ter uvajale obvezen prvi tuji jezik v 1. razredu in obvezen drugi tuji jezik v 3. VIO. Od šolskega leta 2021/2022 je 46 šol **preizkušalo** nove programske elemente, načrtovane s poskusom v celoti. Šole so bile izbrane na podlagi prijave in v skladu z načrtom poskusa ter kriteriji, ki so predstavljeni v poglavju 1.2.

Preglednica 7: Šole, ki so bile vključene v poskus v celoti, glede na statistično regijo (od 2021/2022 do 2022/2023)

Statistična regija	f	%
Savinjska	4	8,6
Primorsko-notranjska	1	2,2
Obalno-kraška	1	2,2
Gorenjska	0	0
Osrednjeslovenska	2	4,2
Zasavska	4	8,7
Podravska	13	28,3
Posavska	5	10,9
Pomurska	5	10,9
Goriška	1	2,2
Jugovzhodna Slovenija	5	10,9
Koroška	5	10,9
Skupaj	46	100

Preglednica 7 a: Šole, ki so bile vključene v poskus v celoti, glede na območno enoto ZRSŠ (od 2021/2022 do 2022/2023)

Območna enota ZRSŠ	f	%
OE NG	1	2,2
OE NM	10	21,7
OE SG	5	10,9
OE KP	2	4,3
OE MB	13	28,3
OE MS	5	10,9
OE CE	4	8,7
OE LJ	6	13
Skupaj	46	100

Preglednica 7 b: Šole, ki so bile vključene v poskus v celoti, glede na organizacijsko enoto, lokacijo in vključenost v projekta Zdrav življenjski slog in Uvajanje drugega tujega jezika (2008–2011)

Kategorije šol/vključenost v ZŽS ali UTJ 2	f	%
OŠ	27	58,7
CŠ+PŠ	19	41,3
Primestne šole	5	10,8
Mestne šole	17	37
Podeželske šole	24	52,2
ZŽS	40	
UTJ 2	5	

Legenda:

OŠ – osnovna šola; CŠ – centralna šola; PŠ – podružnična šola; ZŽS – Zdrav življenjski slog – poskus Zavod za šport RS Planica, 2015–2018; UTJ 2 – Postopno uvajanje drugega tujega jezika v osnovni šoli 2008–2011

Preglednica 7 c: Šole, ki so bile vključene v poskus v celoti, glede na število učencev

Velikost šole	f	%
<100	2	4,3
100–200	11	24
200–300	8	17,4
300–400	11	24
400–500	7	15,2
500–600	3	6,5
>600	4	8,7
Skupaj	46	100

Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje

Šole, ki so uvajale vsebinsko področje gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje, so bile izbrane po dveh kriterijih:

- sodelovanje v projektu Zdrav življenjski slog (Zavod za šport RS Planica, 2015–2018),
- datum prijave oz. podpisanega soglasja o sodelovanju šole v poskusu.

V poskus je bilo vključenih 126 šol. Z začetkom šolskega leta 2021/2022 se je na podlagi sklepa o podaljšanju poskusa odprla tudi možnost prehoda teh šol v celoten poskus. Tako se je v zadnjih dveh letih zaradi prehoda nekaterih šol v celoten poskus zmanjšalo število šol, ki so uvajale samo eno področje na **98 šol**.

V prvih treh letih je bilo v poskus vsako leto **vključenih 44.451 učencev**. V zadnjih dveh letih pa se je zaradi prestopa nekaterih šol v celoten poskus zmanjšalo tudi število učencev. Tako jih je bilo v četrtem letu poskusa 36.531. Prav toliko jih je bilo tudi v petem letu.

Preglednica 8 : Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A, glede na statistično regijo

Statistična regija	f	%
Savinjska	13	13,3
Primorsko-notranjska	1	1
Obalno-kraška	1	1
Gorenjska	14	14,3
Osrednjeslovenska	12	12,2
Zasavska	1	1
Podravska	31	31,6
Pomurska	9	9,2
Goriška	3	3,1
Jugovzhodna Slovenija	4	4,1
Spodnjeposavska	3	3,1
Koroška	6	6,1
SKUPAJ	98	100

Preglednica 8 a: Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A, glede na območno enoto ZRSŠ

Območna enota ZRSŠ	f	%
OE NG	3	3,1
OE NM	5	5,1
OE SG	6	6,1
OE KP	2	2
OE MB	31	31,6
OE MS	9	9
OE CE	15	15,5
OE LJ	13	13,3
OE KR	14	14,3
Skupaj	98	100

Preglednica 8 b : Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A, glede na organizacijsko enoto, lokacijo in vključenost v projekt Zdrav življenjski slog

Kategorije šol/vključenost v ZŽS	f	%
OŠ	73	74,5
ČŠ + PŠ	25	25,5
Primestne šole	15	15
Mestne šole	43	44
Podeželske šole	40	41
ZŽS	82	

Preglednica 8 c: Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A, glede na velikost šol

Velikost šole	f	%
<100	1	1
100–200	13	13,3
200–300	25	25,5
300–400	16	16,3
400–500	33	33,7
500–600	6	6,1
>600	4	4,1
Skupaj	98	100

2.2 Uporabljene metode raziskovanja, podatki o vzorcu, opis zbiranja podatkov in uporabljenega instrumentarija ter načina analize pridobljenih podatkov

Podatke smo zbirali za vsako leto poskusa posebej. Zbirali smo jih na vzorcih učencev, učiteljev, ravnateljev in staršev ter jih analizirali in interpretirali na letni ravni. Tako smo vsako šolsko leto pripravili vmesno poročilo o uvajanju poskusa. Ob zaključku poskusa smo pripravili končno poročilo, v katerem smo prikazali skupne povprečne vrednosti za vsa leta.

Poročila ravnateljev smo zbirali vsako leto poskusa. V prvih treh letih je bilo v poskus vključenih 19 šol. Poročila je oddalo vseh 19 ravnateljev. V tretjem in četrtem letu izvajanja poskusa pa se je število šol zvišalo na 46. Prav toliko je bilo tudi poročil ravnateljev. Tako so v vseh letih poskusa poročila oddali vsi ravnatelji.

Anketiranje ravnateljev je potekalo štiri leta zapored. V prvem letu poskusa je v anketiranju od 19 ravnateljev sodelovalo 13, v drugem letu 15 ravnateljev, v tretjem letu pa vseh 19 ravnateljev. V četrtem letu poskusa, ko se je povečalo število šol v celotnem poskusu na 46 šol, je v anketiranju sodelovalo 44 ravnateljev. V petem letu poskusa anketiranja ravnateljev nismo izvedli.

V času trajanja poskusa smo tudi pri **učiteljih** štiri leta zapored zbirali podatke na podlagi **spletne aplikacije**, v katero so vsi učitelji vnesli zahtevane podatke. Pri učiteljih smo podatke zbirali tudi z **anketnim vprašalnikom**. Po podatkih iz aplikacije, ki je bila obvezna za vse učitelje, sklepamo, da je v prvem letu v poskusu sodelovalo 581 učiteljev, v drugem letu 551 učiteljev, v tretjem letu 543, v četrtem letu pa 1185 učiteljev. V anketiranje je bilo tako glede na podatke spletne aplikacije v prvem letu vključenih 495 učiteljev, kar predstavlja 85 % učiteljev, v drugem letu 344 učiteljev (62 %), v tretjem letu 356 učiteljev (66 %) in v četrtem letu 750 učitelje (63 %).

Anketiranje **učencev** je potekalo štiri leta. V prvem letu poskusa je anketiranje potekalo na 12 šolah. Vprašalnike je izpolnilo 630 učencev (88 %). V drugem letu anketiranja je vprašalnike izpolnilo 2249

učencev (90 %). V tretjem letu izvajanja poskusa smo v poročilo glede anketiranja učencev vnesli podatke, ki smo jih prikazali že v 2. vmesnem poročilu o uvajanju poskusa Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli (RaP) v šolskem letu 2019/2020. Učenci so vprašalnike izpolnjevali oktobra 2020, v letu 2021 to zaradi pandemije covida-19 ni bilo mogoče. Zaradi celovitosti poročila in ker so se podatki nanašali na šolsko leto 2020/2021, smo jih ohranili v tretjem vmesnem poročilu. V četrtem letu je bilo v analizo vključenih 2923 učencev iz 18 šol, ki so v poskusu od šolskega leta 2018/2019, in učenci iz 24 šol, ki so v poskusu od šolskega leta 2021/2022. Skupaj so v anketiranju sodelovali učenci iz 42 osnovnih šol od 46 šol v poskusu, ki so izvajali vsa tri področja razširjenega programa (na ravni šol je to predstavljalo 91-% sodelovanje). Učenci, vpisani v razširjeni program, so vprašalnike izpolnjevali prek spletne aplikacije.

Anketiranje staršev smo izvedli v petem letu poskusa. K sodelovanju smo povabili 19 osnovnih šol. To so šole, ki so bile v celotnem poskusu od začetka, tj. od šolskega leta 2018/2019 in so uspele preizkusiti vse elemente poskusa tako iz obveznega programa (tuji jezik) kot iz razširjenega programa. Šole so same izbrale po en oddelek iz vsakega razreda. Anketiranje je bilo izvedeno prek aplikacije 1ka. V analizo podatkov je bilo na 16 šolah skupno vključenih 1251 anketnih vprašalnikov staršev učencev, vključenih v razširjeni program. Odstotek anketiranih staršev je bil relativno enakomerno razdeljen in je v povprečju glede na razred znašal 12 % od 1. do 6. razreda. Od 7. razreda naprej pa je bil delež za vsak razred malo nižji (7. razred – 10,3 %, 8. razred – 8 %, 9. razred – 6 %).

Vsebinsko področje A

Prvo leto poskusa: Ugotavljanje deleža razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje zdravega življenjskega sloga, smo z vprašalnikom preverjali tudi pri ravnateljih, ki so uvajali **vsebinsko področje A** *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*. Na vprašanja je odgovorilo 113 ravnateljev (89 %). V poskus je bilo vključenih 126 šol.

Drugo leto poskusa: Ugotavljanje deleža razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje zdravega življenjskega sloga, smo z vprašalnikom preverjali tudi pri ravnateljih, ki so uvajali vsebinsko področje A *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*. Na vprašanja je odgovorilo 106 ravnateljev (84 %). V poskus je bilo vključenih 126 šol.

Tretje leto poskusa: Ugotavljanje deleža razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje zdravega življenjskega sloga, smo z vprašalnikom preverjali tudi pri ravnateljih, ki so uvajali vsebinsko področje A *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*. Na vprašanja je odgovorilo 92 ravnateljev (73 %). V poskus je bilo vključenih 126 šol.

Četrto leto poskusa: Ugotavljanje deleža razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje zdravega življenjskega sloga, smo z vprašalnikom preverjali tudi pri ravnateljih, ki so uvajali vsebinsko področje A *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*. Na vprašanja je odgovorilo 72 ravnateljev (73 %). V poskus je bilo vključenih 98 ravnateljev (73 %).

Za vsak cilj smo si zastavili eno ali več raziskovalnih vprašanj, določili kazalnike zanje ter instrumentarij, s katerim smo pridobili podatke. Za spremljanje poskusa smo uporabili vprašalnike za ravnatelje, učitelje učence in starše ter poročila šol, izvedbene modele in spletno aplikacijo za vnos izvedenih dejavnosti v razširjenem programu, kar je razvidno iz preglednic, ki sledijo.

V **prvem letu poskusa** je bilo v analizo podatkov vključenih: 19 ravnateljev (poročila), 13 ravnateljev (vprašalnik), 581 učiteljev (aplikacija), 495 učiteljev (vprašalnik), 630 učencev (12 šol).

Preglednica 8 d: Prvo leto poskusa

Leto poskusa: Prvo leto poskusa – šolsko leto 2018/2019							Število šol v celotnem poskusu: 19			
	Ravnatelj – poročilo		Ravnatelj – vprašalnik		Učitelj – aplikacija		Učitelj – vprašalnik		Učenci – vprašalnik	
Prvi cilj										
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1a	19	100			581	100				
1b	19	100								
1c							495	85		
Drugi cilj										
2a					581	100	495	85	630	88
2b							495	85		
2c	19	100								
Tretji cilj										
3a	19	100	13	68					630	88
Četrti cilj										
4a			13	68	581	100				
Peti cilj										
5a					581	100				
Šesti cilj										
6a	19	100	13	68						

Vsebinsko področje A

Četrti cilj: Ugotavljanje deleža razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje zdravega življenjskega sloga, smo z vprašalnikom preverjali tudi pri ravnateljih, ki so uvajali vsebinsko področje A *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*. Na vprašanja je odgovorilo 113 ravnateljev (89 %). V poskus je bilo vključenih 126 šol.

V **drugem letu poskusa** je bilo v analizo podatkov vključenih: 19 ravnateljev (poročila), 15 ravnateljev (vprašalnik), 551 učiteljev (aplikacija), 344 učiteljev (vprašalnik), 2249 učencev.

Preglednica 8 e: Drugo leto poskusa

Leto poskusa: Drugo leto poskusa – šolsko leto 2019/2020							Število šol v celotnem poskusu: 19			
	Ravnatelj – poročilo		Ravnatelj – vprašalnik		Učitelji – aplikacija		Učitelji – vprašalnik		Učenci – vprašalnik	
Prvi cilj										
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1a	19	100			551	100				
1b	19	100								
1c							344	62		
1d	19	100								
Drugi cilj										
2a					551	100	344	62	2249	90
2b							344	62		
2c	19	100								
Tretji cilj										
3a	19	100	15	79					2249	90
Četrty cilj										
4a			15	79	551	100				
Peti cilj										
5a					551	100				
Šesti cilj										
6a	19	100	15	79						

Vsebinsko področje A

Četrty cilj: Ugotavljanje deleža razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje zdravega življenjskega sloga smo z vprašalnikom preverjali tudi pri ravnateljih, ki so uvajali vsebinsko področje A *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*. Na vprašanja je odgovorilo 106 ravnateljev (84 %). V poskus je bilo vključenih 126 šol.

V tretjem letu poskusa je bilo v analizo podatkov vključenih: 19 ravnateljev (poročila), 19 ravnateljev (vprašalnik), 543 učiteljev (aplikacija), 356 učiteljev (vprašalnik), 2249 učencev.

Preglednica 8 f: Tretje leto poskusa

Leto poskusa: Tretje leto poskusa – šolsko leto 2020/2021							Število šol v celotnem poskusu: 19			
	Ravnatelj – poročilo		Ravnatelj – vprašalnik		Učitelji – aplikacija		Učitelji – vprašalnik		Učenci – vprašalnik	
Prvi cilj										
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1a	19	100			543	100				
1b	19	100			543	100				
1c							356	66		
1d	19	100								
Drugi cilj										
2a					543	100	356	66	2249	90
2b							356	66		
2c	19	100								
Tretji cilj										
3a	19	100	19	100					2249	90
Četrty cilj										

4a			19	100	543	100				
Peti cilj										
5a					543	100				
Šesti cilj										
6a	19	100	19	100						

Vsebinsko področje A

Četrty cilj: Ugotavljanje deleža razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje zdravega življenjskega sloga, smo z vprašalnikom preverjali tudi pri ravnateljih, ki so uvajali vsebinsko področje A *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*. Na vprašanja je odgovorilo 92 ravnateljev (73 %). V poskus je bilo vključenih 126 šol.

V četrtem letu poskusa je bilo v analizo podatkov vključenih: 46 ravnateljev (poročila), 44 ravnateljev (vprašalnik), 1185 učiteljev (aplikacija), 750 učiteljev (vprašalnik), 630 učencev (12 šol).

Preglednica 8 g: Četrto leto poskusa

Leto poskusa: Četrto leto poskusa – šolsko leto 2021/2022							Število šol v celotnem poskusu: 46			
	Ravnatelj – poročilo		Ravnatelj – vprašalnik		Učitelji – aplikacija		Učitelji – vprašalnik		Učenci – vprašalnik	
Prvi cilj										
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1a	46	100			1185	100				
1b	46	100			1185	100				
1c							750	63		
1d	46	100								
Drugi cilj										
2a					1185	100	750	63	2923	91
2b							750	63		
2c	44	96								
Tretji cilj										
3a	44	96	44	96					2923	91
Četrty cilj										
4a			44	96	1185	100				
Peti cilj										
5a					1185	100				
Šesti cilj										
6a	44	96	44	96						

Vsebinsko področje A

Četrty cilj: Ugotavljanje deleža razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje zdravega življenjskega sloga, smo z vprašalnikom preverjali tudi pri ravnateljih, ki so uvajali vsebinsko področje A *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*. Na vprašanja je odgovorilo 72 ravnateljev (73 %). V poskus je bilo vključenih 98 šol.

V **petem letu poskusa** je bilo v analizo podatkov vključenih 46 ravnateljev in 1251 staršev.

Preglednica 8 h: Peto leto poskusa

Leto poskusa: Peto leto poskusa – šolsko leto 2022/2023						Število šol v celotnem poskusu: 46				
	Ravnatelji – poročilo		Ravnatelji – vprašalnik		Učitelji – aplikacija		Učitelji – vprašalnik		Učenci – vprašalnik	
Prvi cilj										
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1a	46	100								
1b	46	100								
1c										
1d	46	100								
Drugi cilj										
2a										
2b										
2c	46	100								
Tretji cilj										
3a	46	100								
Četrti cilj										
4a										
Peti cilj										
5a										
Šesti cilj										
6a	46	100								

Anketiranje staršev smo izvedli v petem letu poskusa. K sodelovanju smo povabili 19 osnovnih šol. To so šole, ki so bile v celotnem poskusu od začetka, tj. od šolskega leta 2018/2019, in so uspele preizkusiti vse elemente poskusa tako iz obveznega programa (tuji jezik) kot iz razširjenega programa. Šole so same izbrale po en oddelek iz vsakega razreda. Anketiranje je bilo izvedeno preko aplikacije 1ka. V analizo podatkov je bilo na 16 šolah skupno vključenih 1251 anketnih vprašalnikov staršev učencev, vključenih v razširjeni program. Odstotek anketiranih staršev je bil relativno enakomerno razdeljen in je v povprečju glede na razred znašal 12 % od 1. do 6. razreda. Od 7. razreda naprej pa je bil delež za vsak razred malo nižji (7. razred – 10,3 %, 8. razred – 8 %, 9. razred – 6 %).

Pri izvedbi spremljave smo uporabili naslednje metode dela: anketiranje, analiza izvedbenih modelov, analiza poročil šol in spletne aplikacije za vnos vseh ponujenih in izvedenih dejavnosti.

Celostni prikaz preverjanja ciljev poskusa je zajet v naslednji preglednici.

Preglednica 9: Cilji, raziskovalna vprašanja, kazalniki in instrumentarij za spremljanje poskusa

1. CILJ: Preizkušanje in razvoj kurikularnega dokumenta razširjenega programa OŠ, ki zagotavlja uresničevanje načela enakih možnosti pri izvajanju dejavnosti razširjenega programa.		
RAZISKOVALNO VPRAŠANJE 1	KAZALNIK	INSTRUMENTARIJ
1 a Kolikšen delež dejavnosti razširjenega programa je namenjen realizaciji ciljev posameznega vsebinskega področja?	– Razmerje med urami, ki so namenjene za dejavnosti posameznega vsebinskega področja (A, B in C), in vsemi urami razširjenega programa na šolo/na učenca. – Rezultat odgovorov ravnateljev na vprašanja o spremembah obstoječe prakse na šoli	Spletna aplikacija za vnos vseh ponujenih in izvedenih dejavnosti Poročila šol
1 b Kako učitelji konkretizirajo usmeritve, opredeljene v kurikularnem dokumentu?	– Rezultat povzetkov poročil ravnateljev	Poročila šol
1 c Kakšne so izkušnje in odnos učiteljev do kurikularnega dokumenta?	– Rezultati odgovorov na vprašanja o izkušnjah učiteljev s kurikularnim dokumentom	Vprašalnik za učitelje
1 d V kolikšni meri in kako se uresničujejo načela razširjenega programa?	– Rezultati odgovorov ravnateljev na vprašanje o uresničevanju načel razširjenega programa	Poročila šol Intervju

2. CILJ: Sistematično uvajanje aktivnosti, ki spodbujajo:

- a) samoregulacijo učencev, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje,
b) razvoj vsepredmetnih (prečnih) veščin: kritično mišljenje, sodelovanje in timsko delo, ustvarjalnost, komunikacija,
c) razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli, ki nastajajo pri obveznem programu.

RAZISKOVALNO VPRAŠANJE 2	KAZALNIK	INSTRUMENTARIJ
2 a V kolikšni meri učitelji v dejavnosti razširjenega programa vključujejo miselne izzive, ki spodbujajo samouravnavanje, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti učencev, razvoj vsepredmetnih (prečnih) veščin ter omogočajo razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli?	– Zastopanost spodbud za razvoj veščin na vzorcu dejavnosti razširjenega programa – Rezultat odgovorov učiteljev o pogostosti načrtovanja in izvajanja dejavnosti za razvoj veščin, razširjanja in poglobljanja znanja in/ali zmanjševanja vrzeli – Rezultat odgovorov učencev o pogostosti priložnosti za razvoj prečnih veščin	Spletna aplikacija za vnos vseh ponujenih in izvedenih dejavnosti Vprašalnik za učitelje Vprašalnik za učence
2 b Kako učitelji razumejo lastno vlogo pri sistematičnem spodbujanju učencev na področju prečnih veščin?	– Rezultat odgovorov učiteljev o lastni vlogi in pomenu spodbujanja razvoja veščin učencev	Vprašalnik za učitelje
2 c Katera dokazila o napredovanju v posamezni veščini imajo na voljo učenci?	– Rezultati odgovorov ravnateljev na vprašanja o dokazih o napredovanju v posamezni veščini	Poročila šol

3. CILJ: Uvajanje pristopov, ki zagotavljajo večjo personalizacijo z uvajanjem fleksibilne in avtonomne izbirnosti pri vključevanju v vsebinsko raznolike in starostno heterogene skupine razširjenega programa.

RAZISKOVALNO VPRAŠANJE 3	KAZALNIK	INSTRUMENTARIJ
V kolikšni meri učitelji in šola znotraj razširjenega programa učencu omogočajo izbirnost oz. vključevanje v dejavnosti, ki so usklajene z njegovimi potrebami in željami?	– Rezultati odgovorov učencev na vprašanja o možnosti izbire vsebin – Rezultati odgovorov ravnateljev na vprašanja o izvajanju dejavnosti razširjenega programa	Vprašalnik za učence Vprašalnik za ravnatelje Vprašalnik za starše Poročila šole

4. CILJ: Uvajanje programa športnih aktivnosti in drugih k zdravju in zdravemu življenjskemu slogu usmerjenih dejavnosti z namenom:

- ozaveščanja pomena zdravega življenjskega sloga oz. zdravega načina življenja,
- spodbujanja zdravega načina življenja učenk in učencev prek vsakodnevnega gibanja.

RAZISKOVALNO VPRAŠANJE 4	KAZALNIK	INSTRUMENTARIJ
V kolikšni meri šola v razširjenem programu uvaja športne in druge k športu usmerjene dejavnosti?	– Delež časa razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje zdravega življenjskega sloga – Vključenost učencev v dejavnosti za spodbujanje zdravega življenjskega sloga	Vprašalnik za ravnatelje šol v celotnem poskusu Vprašalnik za ravnatelje šol, ki uvajajo vsebinsko področje A Spletna aplikacija za vnos vseh ponujenih in izvedenih dejavnosti

5. CILJ: Uvajanje aktivnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, oblikovanje vrednot ter razvijanje pozitivnega odnosa do lastne in drugih kultur.

RAZISKOVALNO VPRAŠANJE 5	KAZALNIK	INSTRUMENTARIJ
V kolikšni meri šola v razširjenem programu izvaja aktivnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, oblikovanje vrednot ter razvijanje pozitivnega odnosa do lastne in drugih kultur?	– Delež časa razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine – Vključenost učencev v dejavnosti področja <i>kultura in tradicija</i>	Spletna aplikacija za vnos vseh ponujenih in izvedenih dejavnosti

6. CILJ: Oblikovanje izvedbenih modelov, ki bodo zagotavljali večjo podporo za optimalni razvoj, usklajen z zmožnostmi, potrebami in interesi posameznika, šole in okolja.

RAZISKOVALNO VPRAŠANJE 6	KAZALNIK	INSTRUMENTARIJ
Kateri so možni izvedbeni modeli razširjenega programa?	– Rezultati analize izvedbenih modelov z organizacijsko-izvedbenega vidika – Število vključenih otrok v dejavnosti razširjenega programa – Izvedljivost načrtovanih modelov	Poročilo ravnateljev o izvajanju poskusa Vprašalnik za ravnatelje

7. CILJ: Vzpostavitev izvedbenih modelov za učenje tujih jezikov na način, ki bo vsem učencem na sistemski ravni omogočil doseganje čim višje ravni znanja jezika (usklajeno s SEJO).

RAZISKOVALNO VPRAŠANJE 7	KAZALNIK	INSTRUMENTARIJ
Kako se izvaja pouk tujega jezika v 1. razredu kot obvezni prvi tuji jezik, v 7. razredu kot obvezni drugi tuji jezik ter tuji jezik v razširjenem programu?	• Rezultati odgovorov učiteljev o izvedbenih modelih za: - obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu - obvezni drugi tuji jezik v 7. razredu - tuji jezik v razširjenem programu • Rezultati odgovorov učencev o izvedbenih modelih za: - obvezni drugi tuji jezik v 7. razredu - tuji jezik v razširjenem programu • Rezultati z opazovanja pouka za: - obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu - obvezni drugi tuji jezik v 7. razredu - tuji jezik v razširjenem programu • Rezultati odgovorov učiteljev na vprašanja iz intervjuja za	Vprašalnik za učitelje (1. razred in 7. razred, razširjeni program) Vprašalnik za učence (7. razred, razširjeni program) Opazovalni obrazci (1. in 7. razred, razširjeni program) Obrazci za zapis odgovorov učiteljev na vprašanja iz intervjuja (1. in 7. razred, razširjeni program)

	- obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu - obvezni drugi tuji jezik v 7. razredu - tuji jezik v razširjenem programu • Rezultati odgovorov učencev na vprašanja iz intervjuja za - obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu - obvezni drugi tuji jezik v 7. razredu - tuji jezik v razširjenem programu • Rezultati odgovorov staršev	Obrazci za zapis odgovorov učencev na vprašanja iz intervjuja (1. in 7. razred, razširjeni program) Vprašalnik za starše (1. in 7. razred, razširjeni program)
--	--	--

8. CILJ: Zagotavljanje enakih možnosti pri učenju tujih jezikov

RAZISKOVALNO VPRAŠANJE 8	KAZALNIK	INSTRUMENTARIJ
Kakšne so posledice novosti na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju?	• Rezultati odgovorov učiteljev o izvedbenih modelih za: - obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu - obvezni drugi tuji jezik v 7. razredu - tuji jezik v razširjenem programu • Rezultati odgovorov učencev o izvedbenih modelih za: - obvezni drugi tuji jezik v 7. razredu - tuji jezik v razširjenem programu • Rezultati z opazovanja pouka za: - obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu - obvezni drugi tuji jezik v 7. razredu - tuji jezik v razširjenem programu • Rezultati odgovorov učiteljev na vprašanja iz	Vprašalniki za učitelje (1. razred in 7. razred, razširjeni program) Vprašalniki za učence (7. razred, razširjeni program) Opazovalni obrazci (1. in 7. razred, razširjeni program) Obrazci za zapis odgovorov učiteljev na vprašanja iz intervjuja (1. in 7. razred, razširjeni program)

	intervjuja za - obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu - obvezni 2. tuji jezik v 7. razredu - tuji jezik v razširjenem programu • Rezultati odgovorov učencev na vprašanja iz intervjuja za - obvezni 1. tuji jezik v 1. razredu - obvezni 2. tuji jezik v 7. razredu - tuji jezik v razširjenem programu – Rezultati odgovorov staršev – Rezultati odgovorov ravnateljev	Obrazci za zapis odgovorov učencev na vprašanja iz intervjuja (1. in 7. razred, razširjeni program) Vprašalnik za starše (1. in 7. razred, razširjeni program) Vprašalnik za ravnatelje
--	--	---

V petih letih izvajanja poskusa smo pri spremljanju poskusa ugotavljali:

- kolikšen delež dejavnosti razširjenega programa šole namenjajo realizaciji ciljev posameznega vsebinskega področja;
- kako učitelji uresničujejo usmeritve, zapisane v kurikularnem dokumentu;
- kakšne so izkušnje učiteljev in njihov odnos do dokumenta (*1. cilj*);
- v kolikšni meri učitelji v dejavnosti vključujejo miselne izzive, ki spodbujajo razvoj samouravnavanja, svobodnega odločanja, prevzemanja odgovornosti ter prečnih veščin in omogočajo razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli;
- kako razumejo lastno vlogo pri sistematičnem spodbujanju učencev na področju veščin in razširjanja ter poglobljanja znanja oz. zmanjševanja vrzeli, nastalih pri vsebinah v obveznem programu (*2. cilj*);
- v kolikšni meri učitelji in šola v razširjenem programu učencem omogočajo izbirnost oz. vključevanje v dejavnosti, usklajene z njegovimi potrebami in željami (*3. cilj*);
- v kolikšni meri šola v razširjenem programu uvaja športne in druge k športu usmerjene dejavnosti (*4. cilj*);
- v kolikšni meri šola v razširjenem programu izvaja aktivnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, oblikovanje vrednot ter razvijanje pozitivnega odnosa do lastne in drugih kultur (*5. cilj*);
- kateri so možni izvedbeni modeli razširjenega programa (*6. cilj*);
- kako se izvaja pouk tujega jezika v 1. razredu kot obvezni prvi tuji jezik, v 7., 8. in 9. razredu kot obvezni drugi tuji jezik ter tuji jezik v razširjenem programu (*7. cilj*).
- kakšne so pri izvajanju tujega jezika v razširjenem programu posledice novosti na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju (*8. cilj*).

2.2.1 Prvi cilj

Preizkušanje in razvoj kurikularnega dokumenta razširjenega programa OŠ, ki zagotavlja uresničevanje načela enakih možnosti pri izvajanju dejavnosti razširjenega programa.

S preverjanjem tega cilja smo odgovarjali na štiri zastavljena **raziskovalna vprašanja**:

- 1 a Kolikšen delež dejavnosti razširjenega programa je namenjen realizaciji ciljev posameznega vsebinskega področja?
- 1 b Kako učitelji konkretizirajo usmeritve, opredeljene v kurikularnem dokumentu?
- 1 c Kakšne so izkušnje in odnos učiteljev do kurikularnega dokumenta?
- 1 d V kolikšni meri in kako se uresničujejo načela razširjenega programa?

2.2.1.1 Raziskovalno vprašanje 1 a

Ugotavljanje deleža dejavnosti razširjenega programa, ki je namenjen realizaciji ciljev posameznega vsebinskega področja, smo preverjali z naslednjimi **kazalniki**:

- razmerje med urami, ki so namenjene za dejavnosti posameznega vsebinskega področja (A, B in C), in vsemi urami razširjenega programa na šolo/na učenca,
- ugotovitve poročil šol v času trajanja poskusa.

1. KAZALNIK: Razmerje med urami, ki so namenjene za dejavnosti posameznega vsebinskega področja (A, B in C), in vsemi urami razširjenega programa na šolo/na učenca

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za ugotavljanje razmerja med urami, ki so namenjene za dejavnosti posameznega vsebinskega področja (A, B in C), in vsemi urami razširjenega programa na šolo/na učenca smo v poskusu uporabili podatke spletne aplikacije za vnos vseh ponujenih in izvedenih dejavnosti v razširjenem programu šol, vključenih v celotni poskus (Priloga 3). Vanjo so učitelji vnašali:

- osnovne podatke (ime šole, ime učitelja),
- naslov oz. ime dejavnosti razširjenega programa,
- razrede, katerim je dejavnost namenjena,
- vsebinsko področje, v katero je umeščena dejavnost,
- trajanje dejavnosti,
- cilje področja, ki jih učitelj spodbuja z dejavnostjo (primarne ter podporne – le-ti so lahko tudi cilji neizbranega področja),
- predvideno število učencev,
- temeljne aktivnosti učencev znotraj dejavnosti,
- opis korakov, tj. konkretnih aktivnosti učencev,
- trajanje posamezne aktivnosti (št. ur),
- didaktično-metodične značilnosti aktivnosti,
- opažanja po izvedbi,
- predvidene dosežke učencev ob koncu dejavnosti,
- opredelitev, ali dejavnost predpostavlja nadgradnjo ciljev obveznega programa.

Za namen preverjanja 1. kazalnika smo uporabili podatke o vsebinskih področjih iz kurikularnega dokumenta, ki ga z dejavnostjo razvijajo, ter podatke o trajanju posamezne aktivnosti (preostale postavke so predmet preverjanja nadaljnjih raziskovalnih vprašanj).

Učitelji so v vseh petih letih trajanja poskusa dejavnosti načrtovali v začetku leta, podatke pa so v aplikacijo lahko vnašali od septembra do novembra za tekoče šolsko leto.

Podatke iz spletne aplikacije so lahko natisniti v strnjeni obliki in jih uporabili kot letno pripravo na vzgojno-izobraževalno delo.

2. KAZALNIK: Ugotovitve poročila šole o izvajanju poskusa

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja sprememb obstoječe prakse na šoli so ravnatelji ob zaključku posameznega šolskega leta izpolnili poročilo o izvajanju poskusa (Priloga 7). Zanimali so nas naslednji elementi:

- organizacija razširjenega programa (enakomerna zastopanost dejavnosti vseh treh področij, zapisanih v kurikularnem dokumentu (tretjina za vsako področje), zagotavljanje 5 ur gibanja/teden, način izbora dejavnosti, oblikovanje skupin, izbor TJ v RaP-u),
- obseg in način razvoja prečnih veščin skozi dejavnosti razširjenega programa ter zbiranje dokazov,
- odzivanje na individualne potrebe učencev, zlasti v okviru področja *vsebine iz življenja in dela OŠ*,
- izvajanje učne pomoči, izvajanje individualnega in skupinskega učenja,
- delež vključenih strokovnih delavcev,
- usklajenost dejavnosti razširjenega programa in zunajšolskih dejavnosti,
- vloga šolskih razvojnih timov,
- izzivi in priložnosti pri izvedbi programa.

Ravnatelji so poročila oddali ob zaključku posameznega šolskega leta.

2.2.1.2 Raziskovalno vprašanje 1 b

Ugotavljanje načina konkretizacije usmeritev, opredeljenih v kurikularnem dokumentu, smo preverjali s **kazalnikom**:

KAZALNIK: Rezultat analize ponujenih dejavnosti z vidika vsebin

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja načina konkretizacije usmeritev, opredeljenih v kurikularnem dokumentu, smo podatke pridobili s spletne aplikacije za vnos dejavnosti v razširjenem programu (opisane v poglavju 2.2.1.1). Tako smo ugotovili, ali večina vsebin odraža usmeritve omenjenega dokumenta.

2.2.1.3 Raziskovalno vprašanje 1 c

Izkušnje učiteljev s kurikularnim dokumentom in njihov odnos do dokumenta smo preverjali s **kazalnikom**:

KAZALNIK: Rezultati odgovorov na vprašanja o izkušnjah učiteljev s kurikularnim dokumentom

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja izkušenj učiteljev in njihovega odnosa do kurikularnega dokumenta (ter druge namene ugotavljanja realizacije kazalnikov spremljave) je bil pripravljen vprašalnik za učitelje (Priloga 5), ki vsebuje naslednja vsebinska področja:

- izkušnje in odnos učiteljev do kurikularnega dokumenta,
- razumevanje lastne vloge pri spodbujanju razvoja prečnih veščin učencev,
- obseg oz. pogostost vključevanja prečnih veščin v dejavnosti razširjenega programa,
- zaznane prednosti novega koncepta razširjenega programa.

2.2.1.4 Raziskovalno vprašanje 1 d

Uresničevanje načel razširjenega programa smo preverjali s **kazalnikom**:

KAZALNIK: Rezultati odgovorov ravnateljev na vprašanje o uresničevanju načel razširjenega programa

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

a) Za namen ugotavljanja uresničevanja načel razširjenega programa smo analizirali odgovore ravnateljev, ki so jih zapisali v poročilih. Instrumentarij je opisan v poglavju 2.2.1.1 (Priloga 7).

Za to raziskovalno področje smo podrobneje analizirali vprašanja o upoštevanju načel individualizacije in diferenciacije.

b) Uporabili smo tudi podatke, pridobljene na srečanjih z ravnatelji in vodji šolskih timov ter povzetek intervjujev ravnateljev v skupinah in končno pisno poročilo šol, vključenih v celotni poskus (N = 19), (N = 46).

Ravnatelji šol, vključenih v celotni poskus, so pripravljali poročila o izvajanju poskusa, na podlagi vprašanj, s katerim smo želeli izvedeti, v kolikšni meri in kako na šolah uresničujejo načela razširjenega programa.

Ravnatelje smo vprašali:

- kako uresničujejo posamezna načela kurikularnega dokumenta;
- v kolikšni meri jim je uspelo z organizacijo dejavnosti ter z zaposlenimi/učitelji in drugimi strokovnimi delavci na šoli uresničiti izvedbeni model razširjenega modela, v katerem uresničujejo načela razširjenega programa;
- kako sodelujejo učitelji in kako so usposobljeni za uresničevanje načel, zapisanih v kurikularnem dokumentu;
- kako so v razširjenem programu zagotovili uresničevanje potreb učencev;
- kako uspešno učitelji dopolnjujejo obvezni program osnovne šole v okviru načel in ciljev novega koncepta razširjenega programa skozi tri povezana področja: *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje; kultura in tradicija; vsebine iz življenja in dela osnovne šole.*

2.2.2 Drugi cilj

Sistematično uvajanje aktivnosti, ki spodbujajo:

- a) samoregulacijo učencev, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje,
- b) razvoj medpredmetnih (prečnih) veščin: kritično mišljenje, sodelovanje in komuniciranje ter ustvarjalnost,
- c) razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli, ki nastajajo pri obveznem programu.

S preverjanjem tega cilja smo odgovarjali na tri zastavljena **raziskovalna vprašanja**:

2 a V kolikšni meri učitelji v dejavnosti razširjenega programa vključujejo miselne izzive, ki spodbujajo samouravnavanje, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti učencev, razvoj vsepredmetnih (prečnih) veščin ter omogočajo razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli?

2 b Kako učitelji razumejo lastno vlogo pri sistematičnem spodbujanju učencev na področju prečnih veščin?

2 c Katera dokazila o napredovanju v posamezni veščini imajo na voljo učenci?

2.2.2.1 Raziskovalno vprašanje 2 a

Ugotavljanje deleža dejavnosti razširjenega programa, ki vključujejo miselne izzive za spodbujanje samouravnavanja, svobodnega odločanja in prevzemanja odgovornosti učencev, razvoja vsepredmetnih (prečnih) veščin ter omogočajo razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli, smo preverjali z naslednjimi **kazalniki**:

- zastopanost spodbud za razvoj veščin na vzorcu dejavnosti razširjenega programa,
- rezultat odgovorov učiteljev o pogostosti načrtovanja in izvajanja dejavnosti za razvoj veščin in zavedanja samoučinkovitosti,
- rezultat odgovorov učencev o pogostosti priložnosti za razvoj prečnih veščin.

1. KAZALNIK: Zastopanost spodbud za razvoj veščin na vzorcu dejavnosti razširjenega programa

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja zastopanosti spodbud za razvoj veščin na vzorcu dejavnosti razširjenega programa je bila pripravljena spletna aplikacija za vnos vseh ponujenih in izvedenih dejavnosti v razširjenem programu šol, vključenih v celoten poskus (opisani v poglavju 2.2.1.1).

Podatki o vzorcu in uporabljeni postopki analize (opisani pri prejšnjem raziskovalnem vprašanju 2.2.1.1)

2. KAZALNIK: Rezultat odgovorov učiteljev o pogostosti načrtovanja in izvajanja dejavnosti za razvoj veščin in zavedanja samoučinkovitosti

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Da bi ugotovili, kako učitelji razumejo lastno vlogo pri sistematičnem spodbujanju učencev na področju veščin ter razširjanja in poglobljanja znanja in/ali zmanjševanja vrzeli, nastalih pri vsebinah v obveznem programu, smo uporabili že opisani vprašalnik za učitelje.

3. KAZALNIK: Rezultat odgovorov učencev o pogostosti priložnosti za razvoj prečnih veščin

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Da bi ugotovili, ali so imeli učenci priložnost za razvoj prečnih veščin (ter druge namene ugotavljanja realizacije kazalnikov spremljave) in kako pogosto, je bil pripravljen vprašalnik za učence.

Vprašalnik vsebuje vprašanja za naslednja vsebinska področja:

- osnovni podatki,
- raznovrstnost izbire, način in število izbranih dejavnosti,
- učenčevi kriteriji za izbor dobre dejavnosti,
- možnosti za razvoj veščin.

2.2.2.2 Raziskovalno vprašanje 2 b

Ugotavljanje razumevanja lastne vloge pri sistematičnem spodbujanju učencev na področju veščin ter razširjanja in poglobljanja znanja in/ali zmanjševanja vrzeli, nastalih pri vsebinah v obveznem programu, smo preverjali s **kazalnikom**:

KAZALNIK: Rezultat odgovorov učiteljev o lastni vlogi in pomenu spodbujanja razvoja veščin učencev

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Da bi ugotovili, kako učitelji razumejo lastno vlogo pri sistematičnem spodbujanju učencev na področju veščin ter razširjanja in poglobljanja znanja in/ali zmanjševanja vrzeli, nastalih pri vsebinah v obveznem programu, smo uporabili že opisani vprašalnik za učitelje.

2.2.2.3 Raziskovalno vprašanje 2 c

Vrsto dokazil o napredovanju v posamezni prečni smo preverjali s **kazalnikom**:

KAZALNIK: Rezultat odgovorov ravnateljev na vprašanja o zbiranju dokazov o napredovanju v posamezni veščini

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Da bi ugotovili, katere dokaze o napredovanju v posamezni veščini zbirajo učitelji in učenci, smo uporabili odgovore ravnateljev, zbrane v poročilu o izvajanju poskusa (opisani v poglavju 2.2.1.1).

2.2.3 Tretji cilj

Uvajanje pristopov, ki zagotavljajo večjo personalizacijo z uvajanjem fleksibilne in avtonomne izbirnosti pri vključevanju v vsebinsko raznolike in starostno heterogene skupine razširjenega programa.

S preverjanjem tega cilja smo odgovarjali na **raziskovalno vprašanje**:

V kolikšni meri učitelji in šola znotraj razširjenega programa učencu omogočajo izbirnost oz. vključevanje v dejavnosti, ki so usklajene z njegovimi potrebami in željami?

2.2.3.1 Raziskovalno vprašanje 3

Ugotavljanje možnosti izbire in vključevanja učencev v dejavnosti glede na njihove interese in želje smo preverjali z naslednjimi **kazalniki**:

- rezultati odgovorov učencev na vprašanja o izbirnosti,
- rezultati odgovorov ravnateljev na vprašanja o izvajanju dejavnosti razširjenega programa in analiza povzetkov poročil šol,
- rezultati odgovorov staršev na vprašanja o pričakovanjih, o izbirnosti in ustreznosti.

1. KAZALNIK: Rezultati odgovorov učencev na vprašanja o možnosti izbire vsebin

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Da bi ugotovili, ali so imeli učenci možnosti izbire dejavnosti in kako so bile upoštevane njihove želje oz. interesi, je bil pripravljen vprašalnik za učence, opisan pri raziskovalnem vprašanju 2 a.

2. KAZALNIK: Rezultati odgovorov ravnateljev na vprašanja o izvajanju dejavnosti razširjenega programa

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Pristope za večjo personalizacijo z uvajanjem načela fleksibilnosti in avtonomne izbire smo preverjali z dvema instrumentoma: z vprašalnikom za ravnatelje in s poročili šol o izvajanju poskusa. Vprašalnik za ravnatelje je vseboval naslednja področja:

- izvajanje vsebin iz sklopa gibanje,
- model razširjenega programa (število ur, dejavnosti programa po treh vsebinskih področjih kurikularnega dokumenta, prehajanje učencev, izvajalci, izbor dejavnosti, obveznost vključenih otrok),
- spodbujanje razvoja prečnih veščin,
- izvajanje vsebin neobveznih izbirnih predmetov, s poudarkom na tujem jeziku,
- pomen novega koncepta razširjenega programa za učence in učitelje.

2.2.4 Četrti cilj

Uvajanje programa športnih aktivnosti in drugih k zdravju in zdravemu življenjskemu slogu usmerjenih dejavnosti z namenom:

- ozaveščanja pomena zdravega življenjskega sloga oz. zdravega načina življenja,
- spodbujanja zdravega načina življenja učenk in učencev prek vsakodnevnega gibanja.

S preverjanjem tega cilja smo odgovarjali na raziskovalno vprašanje:

V kolikšni meri šola v razširjenem programu uvaja športne in druge k športu usmerjene dejavnosti?

2.2.4.1 Raziskovalno vprašanje 4

Ugotavljanje deleža časa, namenjenega športu in drugim k športu usmerjenim dejavnostim v razširjenem programu, ter deleža vključenosti učencev v te dejavnosti smo preverjali z naslednjimi **kazalniki**:

- delež časa razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje zdravega življenjskega sloga,
- vključenost učencev v dejavnosti za spodbujanje zdravega življenjskega sloga.

1. KAZALNIK: Delež časa razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje zdravega življenjskega sloga

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

1. Ugotavljanje deleža časa razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje zdravega življenjskega sloga, smo preverjali z že opisanim vprašalnikom za ravnatelje šol, vključenih v celotni poskus.
2. Delež časa za spodbujanje zdravega življenjskega sloga v šolah, vključenih v celotni poskus, smo preverili še z analizo že omenjene spletne aplikacije.
3. Ugotavljanje deleža časa razširjenega programa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje zdravega življenjskega sloga, smo preverjali še z vprašalnikom za ravnatelje šol, ki uvajajo vsebinsko področje A gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje.

Vprašalnik je vključeval 7 vprašanj, s katerimi smo pridobili podatke o:

- deležih učencev vključenih v področje *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*,
- zagotavljanju 5 ur gibanja/teden,
- deležih dejavnosti posameznih sklopov znotraj področja *gibanje in zdravje ...*,
- vrstah in številu ponujenih dejavnosti za posamezni sklop ter številu vključenih učencev,
- izvedbenem modelu razširjenega programa osnovne šole za področje *gibanje in zdravje ...*
 - število izvajalcev dejavnosti, zagotavljanje izvajanja ob odsotnosti strokovnih delavce,
- prednostih novega koncepta za učence.

2. KAZALNIK: Vključenost učencev v dejavnosti za spodbujanje zdravega življenjskega sloga

2.2.5 Peti cilj

Uvajanje aktivnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, oblikovanje vrednot ter razvijanje pozitivnega odnosa do lastne in drugih kultur.

S preverjanjem tega cilja smo odgovarjali na raziskovalno vprašanje:

V kolikšni meri šola v razširjenem programu izvaja aktivnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, oblikovanje vrednot ter razvijanje pozitivnega odnosa do lastne in drugih kultur?

2.2.5.1 Raziskovalno vprašanje 5

Ugotavljanje deleža časa, namenjenega aktivnostim za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, smo preverjali z naslednjimi **kazalniki**:

- delež časa razširjenega programa, namenjenega aktivnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine,
- vključenost učencev v dejavnosti področja *kultura in tradicija*.

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za oba kazalnika, tj. za namen ugotavljanja deleža časa RaP-a, namenjenega področju *kultura in tradicija*, ter vključenost učencev v dejavnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, smo podatke pridobili z analizo spletne aplikacije za vnos dejavnosti v razširjenem programu (opisani v poglavju 2.2.1.1 – vzorec in uporabljeni postopki analize so enaki).

2.2.6 Šesti cilj

Oblikovanje izvedbenih modelov, ki bodo zagotavljali večjo podporo za optimalni razvoj, usklajen z možnostmi, potrebami in interesi posameznika, šole in okolja.

S preverjanjem tega cilja smo odgovarjali na **raziskovalno vprašanje**:

Kateri so možni izvedbeni modeli razširjenega programa?

2.2.6.1 Raziskovalno vprašanje 6

Izvedljivost izvedbenih modelov smo preverjali z naslednjimi **kazalniki**:

- število vključenih otrok v dejavnosti razširjenega programa,
- izvedljivost načrtovanih modelov.

1. KAZALNIK: Število vključenih učencev v dejavnosti razširjenega programa

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Podatke o vključenosti učencev smo pridobili iz že opisanih vprašalnikov in pisnih poročil za ravnatelje ter iz napovedi obsega ur razširjenega programa s številom učencev v šolah za posamezno šolsko leto.

Kazalnik smo preverjali z delom vprašalnika, ki se v poročilu nanaša na model razširjenega programa.

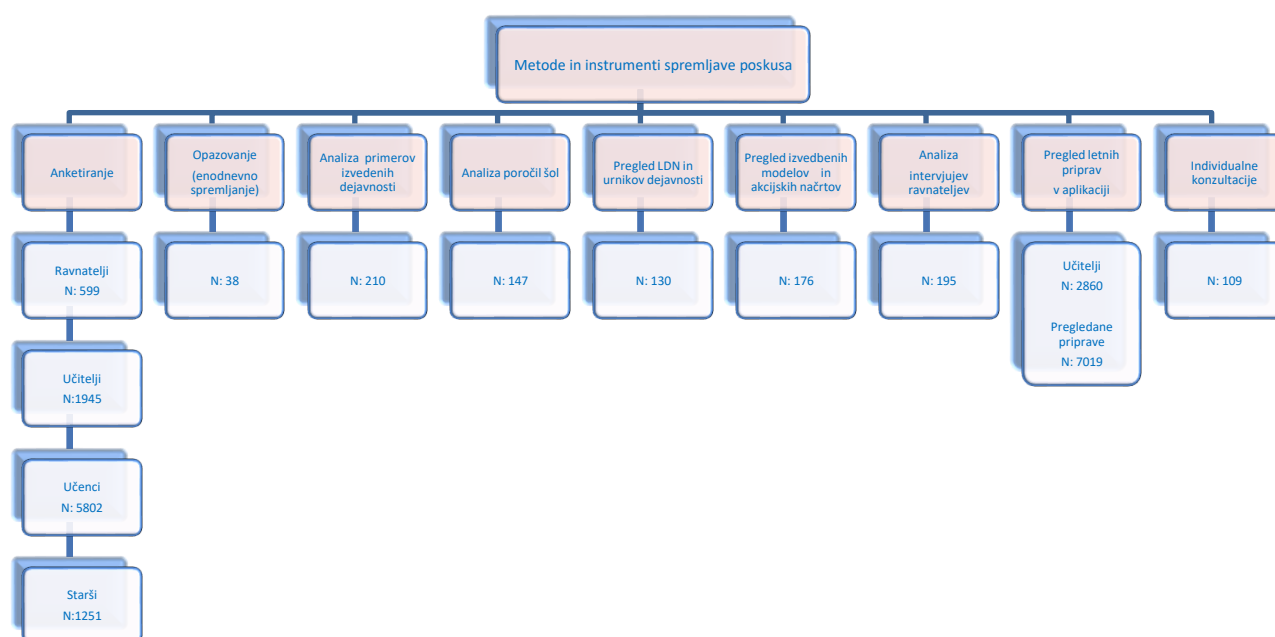
2. KAZALNIK: Izvedljivost načrtovanih modelov

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Izvedljivost načrtovanih modelov šol smo preverjali s poročili ravnateljev šol o izvedbi razširjenega programa ob koncu šolskega leta (obrazec za poročilo je v prilogi), z opisanim vpisovalnikom za ravnatelje, pregledom letnih delovnih načrtov šol in z opazovanjem izvajanja dejavnosti.

Analizirali smo vse odgovore na vprašanja o modelu razširjenega programa ter letne delovne načrte šol.

Slika 2: Metode in instrumenti spremljave poskusa

Slika 2 prikazuje skupno število respondentov po posameznih skupinah ter aktivnosti, ki smo jih izvajali s šolami, ki so bile vključene v zbiranje podatkov v času trajanja poskusa, od šolskega leta 2018/2019 do 2022/2023.

2.2.7 Sedmi cilj

Vzpostavitev izvedbenih modelov za učenje tujih jezikov na način, ki bo vsem učencem na sistemski ravni omogočil doseganje čim višje ravni znanja jezika.

S preverjanjem tega cilja smo odgovarjali na tri zastavljena **raziskovalna vprašanja**:

7 a Kako se izvaja pouk obveznega prvega tujega jezika v prvem razredu?

7 b Kako se izvaja pouk obveznega drugega tujega jezika v sedmem razredu?

7 c Kako se izvajajo vsebine tujega jezika v razširjenem programu?

2.2.7.1. Raziskovalno vprašanje 7 a

Za namen ugotavljanja izvedbenih modelov za učenje obveznega prvega tujega jezika v 1. razredu, ki bodo vsem učencem na sistemski ravni omogočili doseganje čim višje ravni znanja jezika, smo uporabili kazalnik anketnih odgovorov učiteljev.

KAZALNIK: Dosežki učencev in povratna informacija učiteljev obveznega prvega tujega jezika v 1. razredu o didaktično-metodični izvedbi pouka

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja kadrovske, organizacijske, materialne in vsebinske vidike izvajanja pouka tujega jezika v 1. razredu je bil pripravljen vprašalnik za učitelje (Vprašalnik za učitelje prvega tujega jezika kot obveznega predmeta v 1. razredu v prilogi).

2.2.7.2 Raziskovalno vprašanje 7 b

Za namen ugotavljanja izvedbenih modelov za učenje obveznega drugega tujega jezika v 3. VIO, ki bo vsem učencem na sistemski ravni omogočil doseganje čim višje ravni znanja jezika, smo uporabili dva kazalnika:

- 1) kazalnik anketnih odgovorov učiteljev obveznega drugega tujega jezika v 3. VIO in
- 2) kazalnik anketnih odgovorov učencev obveznega drugega tujega jezika v 7. razredu.

1. KAZALNIK: Dosežki učencev in povratna informacija učiteljev obveznega drugega tujega jezika v 3. VIO o didaktično-metodični izvedbi pouka in zmanjšana stopnja neenakosti učenčevih učnih rezultatov pri tujem jeziku ob vstopu v 7. razred

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja kadrovske, organizacijske, materialne in vsebinske vidike izvajanja pouka drugega tujega jezika v 3. VIO je bil pripravljen vprašalnik za učitelje.

2. KAZALNIK: Dosežki učencev in povratna informacija učencev obveznega drugega tujega jezika v 3. VIO o didaktično-metodični izvedbi pouka in zmanjšana stopnja neenakosti učenčevih učnih rezultatov pri tujem jeziku ob vstopu v 7. razred

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja kadrovskih, organizacijskih, materialnih in vsebinskih vidikov izvajanja pouka drugega tujega jezika v 3. VIO je bil pripravljen vprašalnik za učence 7. razreda.

(Vprašalnik za učence 7. razreda o obveznem drugem tujem jeziku je v prilogi).

2.2.7.3 Raziskovalno vprašanje 7 c

Za namen ugotavljanja izvedbenih modelov za učenje tujega jezika v razširjenem programu, ki bo vsem učencem na sistemski ravni omogočil doseganje čim višje ravni znanja jezika, smo uporabili dva kazalnika:

- 1) kazalnik anketnih odgovorov učiteljev tujega jezika v razširjenem programu in
- 2) kazalnik anketnih odgovorov učencev v razširjenem programu.

1. KAZALNIK: Dosežki učencev in povratna informacija učiteljev tujega jezika v razširjenem programu o didaktično-metodični izvedbi pouka tujega jezika

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja kadrovskih, organizacijskih, materialnih in vsebinskih vidikov izvajanja tujega jezika v razširjenem programu je bil pripravljen vprašalnik za učitelje (v prilogi).

2. KAZALNIK: Dosežki učencev in povratna informacija učencev tujega jezika v razširjenem programu o didaktično-metodični izvedbi pouka tujega jezika

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja kadrovskih, organizacijskih, materialnih in vsebinskih vidikov izvajanja vsebin tujega jezika v razširjenem programu je bil pripravljen vprašalnik za učence v razširjenem programu (v prilogi).

Uporabljene metode in inštrumenti raziskovanja

Izvedbene modele smo spremljali s pomočjo anketiranja učiteljev, učencev, ravnateljev in staršev, opazovanja pouka ter intervjuvanja učiteljev in učencev, kar po posameznih letih spremljave prikazuje Preglednica 10.

V ta namen smo razvili različne instrumente spremljave, ki smo jih med posameznimi leti minimalno modificirali oz. dopolnili, kar ni vplivalo na samo metodologijo spremljave:

- **8 anketnih vprašalnikov:** za učitelje tujega jezika v 1. razredu, učitelje drugega tujega jezika v 3. VIO, učitelje tujega jezika v razširjenem programu, za učence drugega tujega jezika v 3. VIO ter za učence tujega jezika v razširjenem programu, nadalje za ravnatelje ter starše otrok tujega jezika v 1. razredu, drugega tujega jezika v 3. VIO ter razširjenem programu,
- **3 opazovalne obrazce** za opazovanje pouka tujega jezika v 1. razredu, drugega tujega jezika v 3. VIO ter za izvajanje vsebin tujega jezika v razširjenem programu,

- **6 obrazcev z vprašanji za intervju** z učitelji tujega jezika v 1. razredu, učitelji drugega tujega jezika v 3. VIO ter učitelji tujega jezika v razširjenem programu, nadalje z učenci tujega jezika v 1. razredu, učenci drugega tujega jezika v 3. VIO ter učenci tujega jezika v razširjenem programu.

Preglednica 10: Uporabljene metode in instrumenti raziskovanja za 7. in 8. cilj spremljave poskusa

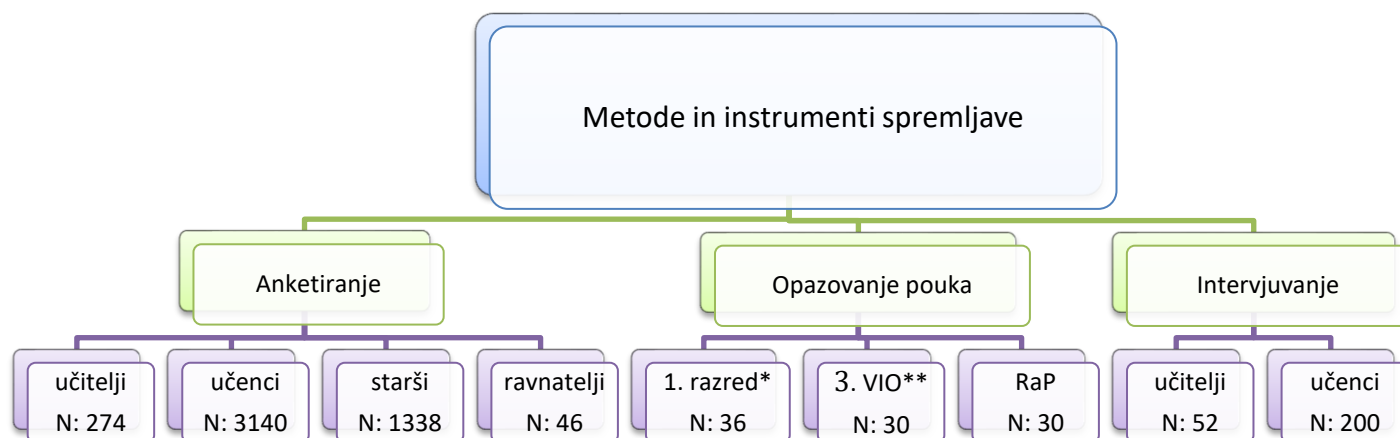
	Metode spremljanja	Inštrumenti spremljave
2018/2019 (19 šol)	Anketiranje učiteljev (1. in 7. razred, razširjeni program) Anketiranje učencev (7. razred)	Vprašalniki za učitelje (1. in 7. razred, razširjeni program) Vprašalnik za učence v 7. razredu
2019/2020 (19 šol)	Anketiranje učiteljev (1. in 7. razred, razširjeni program) Opazovanje pouka (1. in 7. razred, razširjeni program) Intervjuvanje učiteljev (1. in 7. razred, razširjeni program) Intervjuvanje učencev (1. in 7. razred, razširjeni program)	Vprašalniki za učitelje (1. in 7. razred, razširjeni program) Opazovalni obrazci (1. in 7. razred, razširjeni program) Obrazci za zapis odgovorov učiteljev in učencev (1. in 7. razred, razširjeni program)
2020/2021 (19 šol)	Anketiranje učiteljev (1. in 7. razred, razširjeni program) Anketiranje učencev (7. razred, razširjeni program)	Vprašalniki za učitelje (1. in 7. razred, razširjeni program) Vprašalnik za učence (7. razred in razširjeni program)
2021/2022 (46 šol)	Anketiranje učiteljev (1. in 7. razred, razširjeni program) Anketiranje učencev (7. razred, razširjeni program)	Vprašalniki za učitelje (1. in 7. razred, razširjeni program) Vprašalnik za učence (7. razred in razširjeni program)
2022/2023 (46 šol)	Opazovanje pouka (1. in 7. razred, razširjeni program) Anketiranje ravnateljev Anketiranje staršev	Opazovalni obrazci (1. in 7. razred, razširjeni program) Vprašalnik za ravnatelje Vprašalnik za starše (1. in 7. razred, razširjeni program)

Kot je razvidno iz Preglednice 10, je bilo anketiranje najpogostejša metoda spremljave. Učitelji so izpolnjevali vprašalnike v prvih štirih letih poskusa, ravnatelji enkrat, t.j. v zadnjem letu poskusa, medtem ko so učenci odgovarjali na vprašanja iz vprašalnika trikrat, in sicer v prvem, tretjem in četrtem letu poskusa. V drugem letu poskusa je bilo izvedeno intervjuvanje z učitelji in učenci na 19 šolah v poskusu. Opazovanje pouka je bilo izvedeno dvakrat, in sicer v drugem in petem letu poskusa. V petem letu poskusa je sledilo anketiranje staršev učencev, ki obiskujejo oziroma so obiskovali prvi tuji jezik v 1. razredu, obvezni drugi tuji jezik v 3. VIO, ter učencev, ki so izbrali vsebine tujega jezika v razširjenem programu v 2. VIO.

2.2.7.2 Podatki o vzorcu

V prvih treh letih poskusa smo spremljali obvezni tuji jezik v 1. razredu, obvezni drugi tuji jezik v 3. VIO ter vsebine tujega jezika v razširjenem programu na vzorcu 19 šol, v šolskih letih 2021/2022 in 2022/2023 pa na vzorcu 46 šol. Kot prikazuje Slika 1, smo v petletnem obdobju spremljanja poskusa z anketiranjem zajeli 274 odgovorov učiteljev, 3140 odgovorov učencev, 1338 odgovorov staršev ter 46 odgovorov ravnateljev.

Slika 3: Metode in instrumenti spremljave poskusa

* obvezni prvi tuji jezik

** obvezni drugi tuji jezik

V opazovanje pouka je bilo zajetih 36 ur pouka tujega jezika v 1. razredu, 30 ur pouka drugega tujega jezika v 3. VIO ter 30 ur pouka tujega jezika v razširjenem programu. Z intervjuji smo pridobili 52 odgovorov učiteljev ter 200 odgovorov učencev.

2. 2. 8 Osmi cilj

Zagotavljanje enakih možnosti pri učenju tujih jezikov

S preverjanjem tega cilja smo odgovarjali na tri zastavljena **raziskovalna vprašanja**:

- 8 a Kakšne so pri obveznem prvem tujem jeziku v 1. razredu posledice novosti na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju?
- 8 b Kakšne so pri obveznem drugem tujem jeziku v 7. razredu posledice novosti na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju?
- 8 c Kakšne so pri izvajanju tujega jezika v razširjenem programu posledice novosti na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju?

Za namen spremljanja 8. cilja smo uporabili iste metode in instrumente kot za 7. cilj, kar prikazujeta Preglednica 10 in Slika 2.

2.2.8.1 Raziskovalno vprašanje 8 a

Ugotavljanje posledic novosti pri obveznem prvem tujem jeziku v 1. razredu na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju, smo preverjali s kazalnikom anketnih odgovorov učiteljev.

KAZALNIK: Povratna informacija učiteljev obveznega prvega tujega jezika v 1. razredu o didaktično-metodični izvedbi pouka

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja posledic novosti pri obveznem prvem tujem jeziku v 1. razredu na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju, je bil pripravljen vprašalnik za učitelje (Vprašalnik za učitelje 1. tujega jezika kot obveznega predmeta v 1. razredu je v prilogi).

2.2.8.2 Raziskovalno vprašanje 8 b

Ugotavljanje posledic novosti pri obveznem drugem tujem jeziku v 7. razredu na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju, smo preverjali z dvema kazalnikoma:

- 1) kazalnik anketnih odgovorov učiteljev v 3. VIO in
- 2) kazalnik anketnih odgovorov učencev v 7. razredu.

1. KAZALNIK: Povratna informacija učiteljev obveznega drugega tujega jezika v 3. VIO o didaktično-metodični izvedbi pouka

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja posledic novosti pri obveznem drugem tujem jeziku v 3. VIO na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju, je bil pripravljen vprašalnik za učitelje. Vprašalnik za učitelje drugega tujega jezika kot obveznega predmeta je v prilogi.

2. KAZALNIK: Povratna informacija učencev obveznega drugega tujega jezika v 7. razredu o didaktično-metodični izvedbi pouka

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja posledic novosti pri obveznem drugem tujem jeziku v 7. razredu na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju, je bil pripravljen vprašalnik za učence 7. razreda. Za namen ugotavljanja doseganja 8. cilja smo analizirali odgovore učencev na vprašanja iz vprašalnika. Vprašalnik za učence v 7. razredu o obveznem drugem tujem jeziku je v prilogi.

2.2.8.3 Raziskovalno vprašanje 8 c

Ugotavljanje posledic novosti pri izvajanju tujejezikovnih vsebin v razširjenem programu na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju, smo preverjali z dvema kazalnikoma:

- 1) kazalnik anketnih odgovorov učiteljev tujega jezika v razširjenem programu,
- 2) kazalnik anketnih odgovorov učencev v razširjenem programu.

1. KAZALNIK: Povratna informacija učiteljev tujega jezika v razširjenem programu o didaktično-metodični izvedbi pouka

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja posledic novosti pri izvajanju tujejezikovnih vsebin v razširjenem programu na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju, je bil pripravljen vprašalnik za učitelje. Vprašalnik za učitelje tujega jezika v razširjenem programu v prilogi.

2. KAZALNIK: Povratna informacija učencev o didaktično-metodični izvedbi pouka

Postopek zbiranja podatkov in instrumentarij

Za namen ugotavljanja posledic novosti pri izvajanju tujejezikovnih vsebin v razširjenem programu na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju, je bil pripravljen vprašalnik za učence v razširjenem programu. Vprašalnik za učence o tujem jeziku v razširjenem programu je v prilogi.

3 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

3.1 Rezultati, prikazani po posameznih ciljnih spremljave

3.1.1 Prvi cilj

Preizkušanje in razvoj kurikularnega dokumenta razširjenega programa OŠ, ki zagotavlja uresničevanje načela enakih možnosti pri izvajanju dejavnosti razširjenega programa.

3.1.1.1 Raziskovalno vprašanje 1 a: Kolikšen delež dejavnosti razširjenega programa je namenjen realizaciji ciljev posameznega vsebinskega področja?

Rezultati pregleda učnih priprav, ki so jih učitelji vnesli v spletno aplikacijo za predstavitev razmerja med urami dejavnosti posameznih vsebinskih področij ter rezultati analize ponujenih dejavnosti z vidika vsebin.

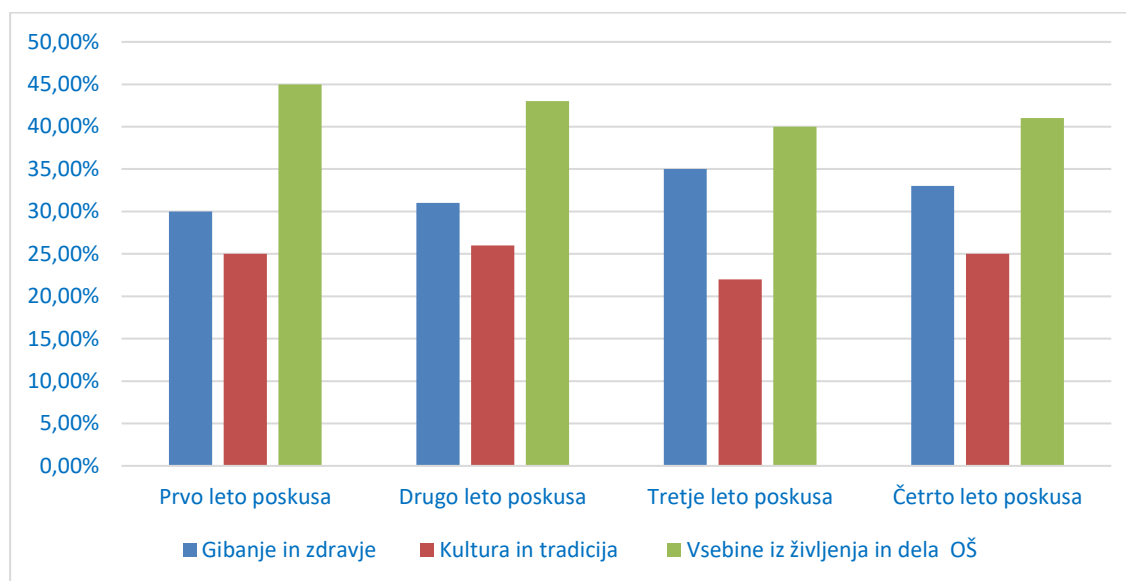
Podatke o izvajanju dejavnosti so v aplikacijo vnašali učitelji **19 šol**, ki so sodelovale v poskusu. V prvem letu poskusa je v aplikacijo podatke vneslo 581 učiteljev, v drugem letu 551 učiteljev in v tretjem letu 543 učiteljev. V četrtem in petem letu poskusa se je število šol, vključenih v poskus, povečalo na **46 šol**. Tako se je povečalo tudi število učiteljev in sicer v četrtem letu na 1185 in v petem letu na 1462 oz. 1547 strokovnih delavcev.

Učitelji so v aplikacijo **letno vnesli med 1305 in 2667 dejavnosti**, izvedenih v razširjenem programu. V času trajanja poskusa smo ugotovili, da je **največ učiteljev izvajalo po eno ali dve dejavnosti**. Postopoma se je povečeval tudi delež učiteljev, ki so izvajali tri dejavnosti, vendar je bil še vedno manjši v primerjavi s številom učiteljev, ki so izvajali eno ali dve dejavnosti. Bistveno manj učiteljev pa je izvajalo štiri ali pet dejavnosti.

Za vsako dejavnost so učitelji opredelili tudi število ur za izvedbo, kar pomeni, da so za izvajanje dejavnosti razširjenega programa porabili letno od **93.325 do 175.821 ur**.

V povprečju je bil v času trajanja poskusa največji delež ur, namenjenih področju vsebine iz življenja in dela osnovne šole, in sicer **42,7 %**, sledi področje **gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje (32,6 %)**, najmanjši delež pa pripada področju **kultura in tradicija (24,7 %)**. Podatki za posamezno leto poskusa glede na področje so navedeni v Grafu 1.

Graf 1: Delež ur, namenjenih posameznemu vsebinskemu področju v prvem, drugem, tretjem in četrtem letu poskusa

Šole so v času trajanja poskusa v povprečju največ ur dejavnosti izvedle s področja vsebine iz življenja in dela šole, kar pa v celoti ne zadosti cilju poskusa, tj. načrtovati izvedbeni model tako, da je mogoče izvajanje vsebin iz vseh vsebinskih področjih po priporočilu kurikularnega dokumenta: »Šola ponudi dejavnosti z vseh vsebinskih področij razširjenega programa (gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje; kultura in tradicija; vsebine iz življenja in dela OŠ) v obsegu ene tretjine ur celotnega razširjenega programa za vsako področje. Pri tem na vsakem področju iz vsakega sklopa obvezno ponudi vsaj eno vsebino na letni ravni, da se zagotovi uravnotežena ponudba. Izjema je prvo vzgojno-izobraževalno obdobje, v katerem šola na področju kultura in tradicija ne ponudi vsebin iz sklopa tuji jeziki.« (Razširjeni program osnovne šole, 3. poglavje – Izvajanje razširjenega programa osnovne šole; delovno gradivo, junij 2018).

Rezultat pripisujemo dejstvu, da je v področje vsebine iz življenja in dela osnovne šole vključenih največ vsebin in oblik, ki še zdaj znotraj predmetnika osnovne šole zajemajo največji obseg ur (dopolnilni, dodatni pouk, individualna in skupinska pomoč, priprave na tekmovanja). Dejavnosti področja vsebine iz življenja in dela osnovne šole se izvajajo v razširjenem programu s prilagojenimi metodami in oblikami dela za podporo učencem z učnimi težavami, za premagovanje vrzeli v znanju in/ali za poglobljanje znanja. Dejavnosti učencev za uspešno učenje in opravljanje domačih nalog, učenje z raziskovanjem in reševanje problemov, dodatna podpora in pomoč učencem pri učenju, računalništvo in informatika, informacijsko okolje, tehnika in tehnologija so v kurikularnem dokumentu umeščene v sklop *samostojno in sodelovalno učenje*, kamor spadajo v poskusu tudi vsebine neobveznih izbirnih predmetov.

Poleg tega področje vsebine iz življenja in dela OŠ zajema tudi sklop *igra in samostojno načrtovanje prostega časa*, čemur je zlasti v 1. VIO odmerjenega precej časa.

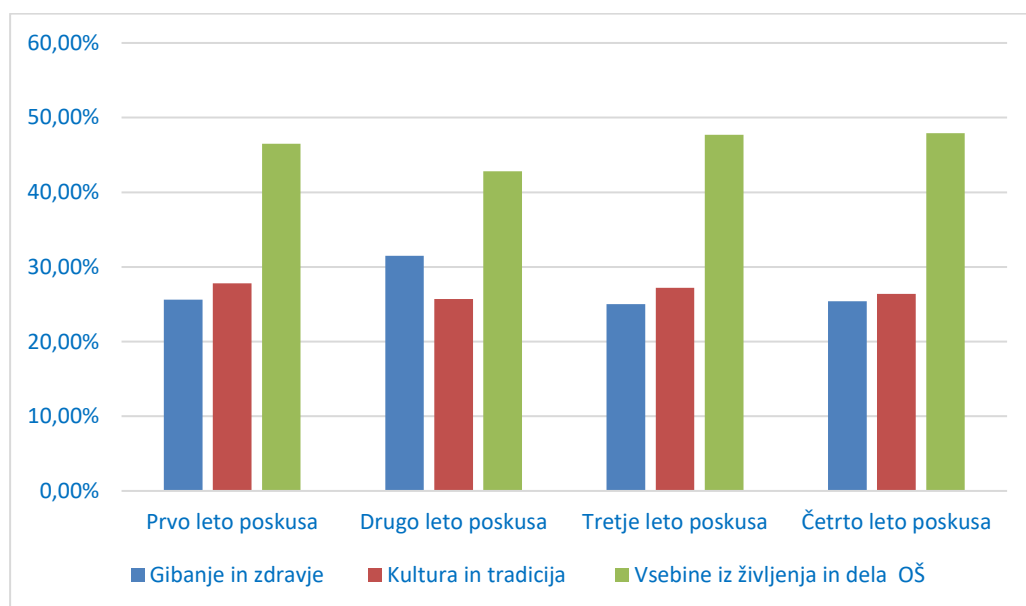
Podatki kažejo, da se v času izvajanja poskusa glede na **število ponujenih dejavnosti** razmerje med zastopanostjo **vsebinskih področij** glede na posamezno leto ni bistveno spremenilo.

Največji delež ponujenih dejavnosti je pripadal **vsebinam iz življenja in dela OŠ** (46,2 %), kamor je bilo vključenih tudi največ učencev (40,8 %). V povprečju je dejavnosti tega področja obiskovalo 19 učencev.

Manjši delež vsebin je bil ponujen s področja **kultura in tradicija** (27,0 %), kamor je bilo vključenih najmanj učencev (26,6 %). Dejavnosti tega področja je povprečno obiskovalo 21 učencev.

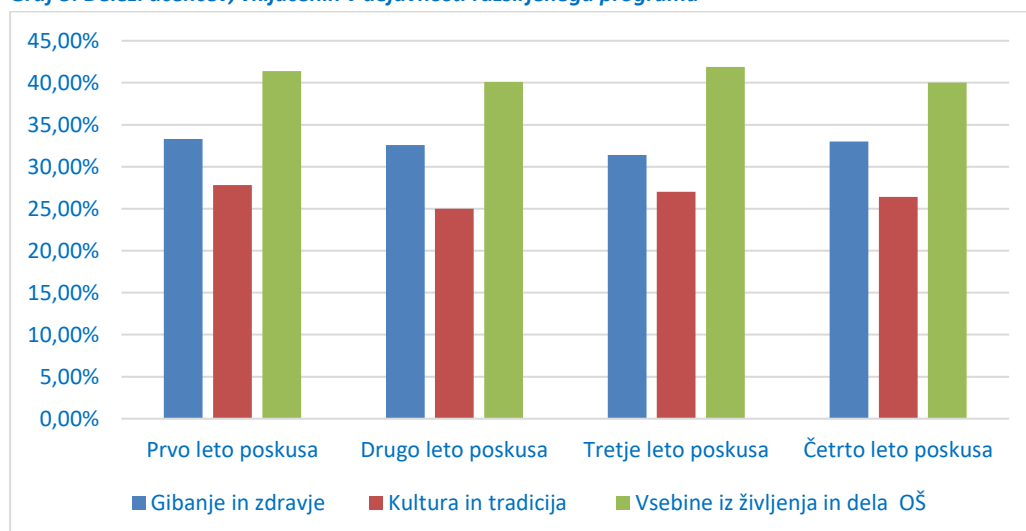
Najmanjša ponudba dejavnosti je bila na področju **gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje** (26,8 %), kamor je bilo vključenih več učencev v primerjavi s področjem *kultura in tradicija* in manj v primerjavi s področjem *vsebine iz življenja in dela OŠ* (32,6 %). Dejavnosti tega področja je v povprečju obiskovalo 28 učencev. Šole so upoštevale normative in standarde za oblikovanje skupin, zato so oblikovale več manjših skupin za iste dejavnosti s področja gibanja.

Graf 2: Deleži ponujenih dejavnosti razširjenega programa

Glede na **delež učencev, vključenih v dejavnosti razširjenega programa** ugotavljamo, da je bilo v času trajanja poskusa največ učencev vključenih v področje *vsebine iz življenja in dela OŠ* (40,8 %), sledita področje *gibanje in zdravje* (32,6 %) in področje *kultura in tradicija* (26,6 %).

Graf 3: Deleži učencev, vključenih v dejavnosti razširjenega programa

Glede na podatke vmesnih poročil o uvajanju poskusa smo ugotovili, da manjše šole (z manj kot 100 učenci in šole s 100–200 učenci) ne ponujajo pomembno manj dejavnosti od srednje velikih šol (200–300, 300–400). Izkazalo se je, da so tudi nekatere (zelo) majhne šole ponudile in izvajale veliko število dejavnosti, kar kaže na to, da **raznoverstnost ponudbe ni odvisna le od velikosti šole**.

Odprtost za možnosti sodelovanja pri dejavnostih razširjenega programa vseh strokovnih delavcev šole je očitni korak naprej k zagotavljanju pestre ponudbe. Pri tem je treba poudariti, da izvajanje dejavnosti ni prepuščeno naključju, saj je v kurikularnem dokumentu jasno opredeljeno, kdo lahko izvaja posamezne dejavnosti razširjenega programa (učitelji razrednega pouka, učitelji predmetnega pouka in drugi strokovni delavci šole).

Če primerjamo **delež ur področij** in **delež ponujenih vsebin za posamezno področje**, ugotovimo, da je bil za področje *vsebine iz življenja in dela OŠ* delež ur 42,7 %, delež ponujenih vsebin je bil nekoliko višji, in sicer 46,2%. Pri področju *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* je delež ur znašal 32,6 %, delež ponujenih vsebin je bil 26,8 %. Na področju *kultura in tradicija* pa je bil delež ur 24,7 % in delež ponujenih vsebin 27 %.

Glede na delež vključenosti učencev v dejavnosti posameznega področja ugotavljamo, da je bilo največ učencev vključenih v dejavnosti s področja *vsebine iz življenja in dela OŠ* (40,80 %), sledijo učenci vključeni v dejavnosti s področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* (32,6 %). Najmanj učencev je bilo vključenih v dejavnosti s področja *kultura in tradicija* (26,6 %).

Tako smo ugotovili, da je bil največji delež ur namenjen področju *vsebine iz življenja in dela OŠ*, kjer je bilo učencem na voljo tudi največ ponujenih dejavnosti. To področje pa je obiskovalo tudi največ učencev.

Nadalje smo ugotavljali, katere cilje so učitelji pri učencih najpogosteje razvijali glede na posamezno področje (spletna aplikacija). Učitelji so lahko za vsako področje izbrali enega ali več ciljev.

Dejavnosti področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*

Učitelji so izbirali med naslednjimi cilji, ki so jih razvijali pri učencih:

1. Ozaveščajo pomen telesnega in duševnega zdravja za dobro počutje in kakovostno življenje.
2. Vse bolj razumejo pomen vsakodnevnega gibanja, uravnotežene prehrane, zdravega in varnega okolja, sprostitve in počitka.
3. Spoznavajo in se aktivno vključujejo v različne gibalne dejavnosti, razvijajo navade zdravega prehranjevanja, sodelujejo z drugimi ter v okolju ravnajo varno in odgovorno.
4. Pridobivajo znanje o preventivnem ravnanju v skrbi za zdravje in varnost (kemijska varnost, tvegana vedenja, preprečevanje nezgod in poškodb, prva pomoč, higiena, varna in zdrava spolnost, varna mobilnost).
5. Oblikujejo pozitiven odnos do gibanja, zdrave hrane in uravnoteženega prehranjevanja, okolja, samega sebe in drugih ter razvijajo s tem povezana pozitivna stališča, navade in ravnanja.

Iz podatkov razberemo, da je bilo v času trajanja poskusa največ dejavnosti s področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* namenjenih ozaveščanju pomena telesnega in

duševnega zdravja za dobro počutje in kakovostno življenje (90,9 %), temu so sledili cilji, povezani z oblikovanjem pozitivnega odnosa do gibanja, zdrave prehrane in uravnoveženega prehranjevanja, okolja, samega sebe in drugih ter s tem povezano razvijanje pozitivnih stališč, navad in ravnanj (88,0 %). Malo manjši delež je bil namenjen razumevanju pomena vsakodnevnega gibanja, uravnovežene prehrane, zdravega in varnega okolja, sprostitve in počitka (84,2 %), spoznavanju in aktivnemu vključevanju v različne gibalne dejavnosti, razvijanju navad zdravega prehranjevanja, sodelovanja z drugimi (72,3 %) ter pridobivanju znanja o preventivnem ravnanju v skrbi za zdravje in varnost (kemijska varnost, tvegana vedenja, preprečevanje nezgod in poškodb, prva pomoč, varna in zdrava spolnost, varna mobilnost) (59,4 %).

Na splošno so bile dejavnosti področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* v največji meri namenjene ciljem sklopov *gibanje* ter *hrana in prehranjevanje*. Delež učencev, ki so obiskovali dejavnosti, je 32,6 %, delež ponujenih dejavnosti je 26,8 %. Povprečno število učencev, ki so obiskovali dejavnosti, je 28 učencev, razporejenih v manjše skupine.

Poleg ciljev s področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* so učitelji zaradi povezovanja vsebin in razvoja prečnih veščin v dejavnosti *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* izbirali in razvijali tudi cilje drugih dveh področij.

Interdisciplinarnost in povezovanje vsebin različnih sklopov prispevata k celostnemu razvoju učencev.

Dejavnosti področja vsebine iz življenja in dela OŠ

Učitelji so izbirali med naslednjimi cilji, ki so jih razvijali pri učencih:

1. Spoznavajo strategije in razvijajo sposobnosti samostojnega in/ali sodelovalnega učenja ter vrednotenja le-tega za uspešno opravljanje šolskih in domačih nalog.
2. Se izražajo in učijo skozi igro.
3. Odpravljajo vrzeli v znanju in poglobljajo že pridobljeno znanje.
4. Razvijajo znanja in veščine za raziskovalno delo in tekmovanja.
5. Krepijo inovativnost in uporabo različnih tehnologij.
6. Odkrivajo in razvijajo osebne interese in talente.
7. Razvijajo veščine načrtovanja in organiziranja nestrukturiranega prostega časa, individualno in/ali v skupini.
8. Razvijajo občutljivost za zaznavanje aktualnih problemov šole in okolja šole ter sposobnosti reševanja le-teh z medvrstniškim in medgeneracijskim sodelovanjem.
9. Razvijajo veščine komuniciranja in medijske pismenosti na šolski, lokalni, nacionalni in mednarodni ravni.
10. Razvijajo lastne karijerne poti.

V času trajanja poskusa so šole v povprečju največ časa namenile vsebinam in dejavnostim, ki so povezane z drugim sklopom področja, tj. *igra in samostojno načrtovanje prostega časa* (67,7 %), kar ni presenetljivo, saj je največ učencev vključenih v razširjeni program od 1. do 5. razreda. Te dejavnosti učencem omogočajo, da se izražajo in učijo skozi igro (68,3 %) ter odkrivajo in razvijajo

svoje interese in talente (67,1 %), kar predstavlja pomemben del vseživljenjskega učenja. Učiteljeva podpora pri razvijanju interesov pa je pogoj za koristno in zdravo preživljanje prostega časa.

Z zelo majhno razliko v deležih sledijo dejavnosti, ki so povezane s prvim sklopom tega področja, tj. *samostojno in sodelovalno učenje* (66,5 %), ki so namenjene širjenju in poglobljanju znanja, utrjevanju strategij in veščin za uspešno učenje, razvijanju učnih navad, razvijanju zmožnosti samouravnavanja procesov učenja ter prevzemanju odgovornosti za procese učenja in dosežke. Glede na veliko število izbranih ciljev sklepamo, da je bila večina dejavnosti tega sklopa namenjena dodatni podpori in pomoči, poglobljanju znanja, pisanju domačih nalog in samostojnemu oz. sodelovalnemu učenju.

Bistveno manj pa je bilo dejavnosti, pri katerih si učenci razvijajo občutljivost za zaznavanje aktualnih problemov šole in okolja šole ter sposobnosti reševanja le-teh z medvrstniškim in medgeneracijskim sodelovanjem (21,1 %) ter dejavnosti za razvijanje lastne karierni poti (17,7 %).

Osrednji poudarek dejavnosti razširjenega programa v okviru področja *vsebine iz življenja in dela OŠ* je bil namenjen **odpravljanju učnih primanjkljajev, utrjevanju, poglobljanju in nadgrajevanju znanja obveznega programa, razvoju prečnih veščin (digitalne veščine, sodelovanje, komunikacija, ustvarjalnost, samoregulacija) ter odkrivanju in razvijanju interesov in talentov.** Izvedba dejavnosti je zahtevala tudi nove učne metode.

Na splošno so bile dejavnosti področja *vsebine iz življenja in dela OŠ* v največji meri namenjene ciljem sklopov *igra in samostojno načrtovanje prostega časa* ter *samostojno in sodelovalno učenje*. Delež učencev, ki so obiskovali dejavnosti, je najvišji, in sicer 40,8 %. Prav tako je bil tudi delež ponujenih dejavnosti najvišji, in sicer 46,2 %. Povprečno število učencev, ki so obiskovali dejavnosti, je 19 učencev.

Poleg ciljev s področja *vsebine iz življenja in dela OŠ* so učitelji zaradi povezovanja vsebin in razvoja prečnih veščin v dejavnosti *vsebine iz življenja in dela OŠ* izbirali in razvijali tudi cilje drugih dveh področij.

Dejavnosti področja *kultura in tradicija*

Učitelji so izbirali med naslednjimi cilji, ki so jih razvijali pri učencih:

1. Pridobivajo znanja in veščine za razvoj lastnega kulturnega in svetovnega nazora ter oblikujejo pozitiven odnos do nacionalne, evropske in svetovne kulturno-umetniške dediščine ter njenega vključevanja v sodobnost.
2. Krepijo in razvijajo neposredne zaznavno-doživljajske sposobnosti, ročne spretnosti, estetske izkušnje, interese, predstave, domišljijo, ustvarjalnost in inovativnost; z uporabo različnih medijev kreativno izražajo ideje, izkušnje in občutja.
3. Krepijo in razvijajo (samo)spoštovanje, (samo)zaupanje in odgovornost do sebe, drugih in okolja.
4. Krepijo in razvijajo zavest o aktivnem državljanstvu in nacionalni identiteti ter oblikujejo pozitiven odnos, vrednote in načine ravnanj do različnih etničnih, narodnih in socialnih skupin.
5. Krepijo znanja, spretnosti in veščine za učinkovito sodelovanje in sporazumevanje v lastnem in tujih jezikih.

6. Razvijajo strategije o učenju jezikov in krepijo (med)jezikovno zavest.
7. Krepijo in razvijajo prosocialno vedenje (empatijo, altruizem, solidarnost, prostovoljstvo).
8. Oblikujejo in udeležujejo zamisli in pobude v šolskem, lokalnem in širšem okolju (proaktivnost).

Tekom poskusa je bilo na področju *kultura in tradicija* največ izvedenih dejavnosti v okviru sklopa *kultura, umetnost in dediščina*, ki je namenjena spodbujanju učenčeve radovednosti, ustvarjalnega izražanja idej, estetskih izkušenj in inovativnosti (81,5 %). Ta rezultat je pričakovan, saj je to področje, ki je bilo v šolah tako ali drugače že vpeljeno, vendar se k njemu doslej morda ni tako sistematično pristopalo in **povezovalo tako vsebine obveznega kot razširjenega programa**. Gre namreč za razvijanje pomembnih znanj, veščin, spretnosti in stališč o kulturi in umetnosti na področjih, ki se lahko medsebojno povezujejo, prepletajo in dopolnjujejo.

Sledi cilj, ki je povezan s krepitvijo in razvijanjem spoštovanja/samospoštovanja, zaupanja/samozaupanja in odgovornosti do sebe, drugih in okolja (77,3 %), ter cilj oz. aktivnosti, ki so povezane s pridobivanjem znanj, veščin za oblikovanje lastnega kulturnega in svetovnega nazora ter oblikovanjem pozitivnega odnosa do nacionalne, evropske in svetovne kulturno-umetniške dediščine ter njenega vključevanja v sodobnost (75,8 %).

Najmanj dejavnosti pa je bilo v času poskusa namenjenih razvoju cilja oblikovanja in udeležanja zamisli in pobud v šolskem, lokalnem in širšem okolju z vidika proaktivnosti (38,9 %) ter dejavnosti, namenjenih razvijanju strategije o učenju tujih jezikov s ciljem krepiti medjezikovno zavest (32,8 %). Skromen je bil tudi podatek o deležu vsebin, namenjenih krepitvi in razvijanju zavesti o aktivnem državljanstvu in nacionalni identiteti ter oblikovanju pozitivnega odnosa, vrednot in načinov ravnanja do različnih etničnih, narodnih in socialnih skupin.

Na splošno so bile dejavnosti področja *kultura in tradicija* v največji meri namenjene ciljem sklopa *kultura, umetnost in dediščina*. Delež učence, ki so obiskovali dejavnosti, je 26,6 %, delež ponujenih dejavnosti pa 27,0 %. Povprečno število učencev, ki so obiskovali posamezno dejavnost, je 21 učencev.

Poleg ciljev s področja *kultura in tradicija* so učitelji zaradi povezovanja vsebin in razvoja prečnih veščin v dejavnosti *kultura in tradicija* izbirali in razvijali tudi cilje drugih dveh področij.

3.1.1.2 Raziskovalno vprašanje 1 b: Kako učitelji konkretizirajo usmeritve, opredeljene v kurikularnem dokumentu?

Konkretizacija usmeritev v skladu s priporočili kurikularnega dokumenta – poročila ravnateljev

Z namenom ugotavljanja realizacije ciljev novega koncepta razširjenega programa in uresničevanja načel smo ravnatelje vprašali, v kakšni meri jim je v času trajanja poskusa uspelo omogočiti zastopanost vseh treh področij enakomerno (1/3 vsebin vsakega področja v ponudbi), kako so zagotovili in pri katerih skupinah učencev jim je najbolje uspelo doseči 5 ur gibanja na teden, v kakšni meri učenci sami izberejo dejavnosti, kako se prijavijo in kdo jim pri tem pomaga oziroma jih

usmerja, kako potekajo prijave, kako učencem zagotavljajo različna vsebinska področja in kako jim omogočajo prehode med dejavnostmi. Vprašali smo jih tudi, pri katerih dejavnostih, ki jih izvajajo, organizirajo heterogene skupine.

Enakomerna zastopanost vseh treh področij

Na vprašanje, kako so šole omogočile enakomerno zastopanost vseh treh področij (ponudba 1/3 ur celotnega programa za vsako področje), so šole, ki jim je uspelo zagotoviti uravnoteženost, odgovorile, da jim je to uspelo zaradi dobrega načrtovanja, natančne razporeditve dejavnosti, kadrov in vsebin že na samem začetku šolskega leta, upoštevajoč nabor dejavnosti in izražen interes učencev. Posamezne šole, ki so omogočile enakomerno zastopanost vseh treh področij, so navajale, da so pri porazdelitvi na vsa tri področja smiselno razdelile posamezne vsebine bivšega podaljšanega bivanja, da so ponudbo dejavnosti usklajevali v strokovnih aktivih in da so dobro pokritost lahko zagotovili tudi zato, ker imajo dovolj motiviranih strokovnih delavcev za izvajanje dejavnosti razširjenega programa. Omenjeni so bili tudi uporaba mrežnega plana in načrtovanje v širokem krogu strokovnih delavcev ter uporaba spletne aplikacije.

Največ vsebin so šole ponudile na področju *vsebine iz življenja in dela OŠ* (46,2 %), sledi področje *kultura in tradicija* (27,0 %) in z minimalno razliko področje *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* (26,8 %).

Zagotavljanje 5 ur gibanja na teden

Na vprašanje, **kako so na šolah zagotavljali 5 ur gibanja na teden**, so bili odgovori šol odgovori precej podobni. Poleg ur športa, ki so jih izvajali pri urah obveznega predmetnika (ure športa v vseh razredih in ure obveznih izbirnih predmetov s področja športa v 3. VIO), so šole učencem ponudile pestre dejavnosti gibanja, ki so se izvajale v okviru razširjenega programa. Šole so navajale, da poleg tega izvajajo še aktivne ali rekreativne odmore, v trajanju od 20 do največ 75 minut/dan (različno glede na posamezno šolo).

Ravnatelji navajajo, da je bila vključenost učencev od 1. do 6. razreda v dejavnosti gibanja dobra, zato so pri teh učencih uresničili 5 ur gibanja na teden. S starostjo učencev se njihova vključenost v dejavnosti gibanja znižuje, najnižja je pri učencih 3. VIO. To ugotovitev sporočajo enako šole, ki so izvajale poskus v celoti, kot tudi za šole, ki so uvajale samo prvo področje *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*.

Priprava in seznanitev s ponudbo ter izbira dejavnosti

Šole so na različne načine zagotavljale uresničevanje interesov in potreb. Večina jih je v spomladanskem času med učenci od 1. do 9. razreda izvedla anketo o razširjenem programu. Na podlagi tega so oblikovali nabor dejavnosti glede na kadrovske in organizacijske zmožnosti. Med najpogostejšimi odgovori, kako jim uspeva uresničevati interese in potrebe učencev, se pojavljajo zapisi, ki jih lahko razvrstimo v tri različne sklope ponudb za zagotavljanje učenčevih interesov in potreb, in sicer so učitelji sami oblikovali program, ki so ga v sodelovanju z učenci dopolnili in dokončno oblikovali tako vsebinsko kot izvedbeno. Nekateri učitelji so program oblikovali skupaj z učenci. Pri nekaterih dejavnostih pa so učenci sami načrtovali dejavnosti.

Pri iskanju nabora dejavnosti za zagotavljanje učenčevih potreb in interesov so ravnatelji navajali, da so:

- izhajali iz pozitivnih izkušenj predhodnega leta (uspešne in dobro sprejete dejavnosti preteklega šolskega leta);
- upoštevali predloge in pobude staršev;
- upoštevali želje učencev, da bi nekatere vsebine obveznega programa nadgradili v razširjenem programu;
- izhajali iz potreb učencev, ki so jih zaznali.

Čeprav so vse šole povedale, da so vsebine načrtovali skupaj z učenci in poskušali upoštevati posameznikova močna področja, interese, njegove značilnosti in sposobnosti, so nekatere šole (manjši delež) izpostavile, da so posebno pozornost namenile tudi učenčevemu počutju, kar pomeni, da so se učenci počutili bolj varne in sprejete.

Zaradi upoštevanja interesov učencev ter njihove razvojne stopnje so dejavnosti diferencirali in upoštevali individualne razlike med učenci že v fazi načrtovanja. Poskrbeli so tudi za deljenje dobrih praks prek razvojnih nalog, v katere so bili vključeni (mreženje, delovne akcije, tržnice dobrih praks). Prav tako so šole dobro poskrbele za seznanitev učencev z dejavnostmi, ki so jim bile na voljo.

Prehajanje med dejavnostmi

Šole so sledile načelom odprtosti, fleksibilnosti in izbirnosti ter dejavnosti načrtovale bodisi enakomerno skozi leto ali v strnjenih časovnih obdobjih, ki so trajala različno dolgo. Šole so omogočale prehajanje učencev iz skupine v skupino glede na potrebe in interese učencev na več načinov. Na vseh šolah so se načrtovali urniki za posameznega učenca oziroma skupino učencev, tako so učenci **dnevno** prehajali iz dejavnosti v dejavnost po urniku. Na nekaterih šolah so učenci iz dejavnosti v dejavnost (glede na interese in potrebe) v soglasju z učitelji lahko prehajali tudi **tedensko**. Na drugo dejavnost so lahko prehajali tudi takrat, ko se je končala prejšnja oz. zaradi strnjene oblike izvajanja nekaterih dejavnosti.

Heterogene skupine

Pri oblikovanju skupin učencev so šole upoštevale priporočilo in ponujale dejavnosti tudi v heterogenih skupinah. Na vprašanje, **kakšne imajo izkušnje s heterogenimi skupinami**, so ravnatelji v večini odgovorili, da imajo pozitivne izkušnje, in ob tem izpostavili, da je bilo v času epidemioloških razmer izvajanje pouka v heterogenih skupinah okrnjeno, ponekod ga sploh ni bilo, saj je delo potekalo v t. i. mehurčkih. V prvih treh letih poskusa je bilo teh šol med 78 % in 89 %, v četrtem letu pa 40 oz. 87 %. Dodali so še, da heterogene skupine omogočajo razvijanje različnih miselnih procesov, ki pripeljejo učence do boljših učnih rezultatov in izboljšajo medsebojne odnose. Vplivajo tudi na proces učenja drug od drugega, kar posledično omogoča lažje delo v skupini. Kadar dela ni bilo možno organizirati v heterogenih skupinah, so organizirali delo v homogenih skupinah in navedli, da ima tudi ta oblika dela svoje prednosti. Ravnatelji so izpostavili, da so pri oblikovanju homogenih ali heterogenih skupin izhajali iz ciljev posameznih dejavnosti in potreb učencev.

Interdisciplinarnost/medpredmetnost

Pri izvajanju in organizaciji razširjenega programa je v kurikularnem dokumentu med zahtevami zapisano, da učitelji sledijo interdisciplinarnemu pristopu (med vsebinami posameznih področij). V okviru medpredmetnega povezovanja učni proces spodbuja aktivno vlogo učenca, omogoča doseganje višjih taksonomskih ciljev, še zlasti kritičnega mišljenja in reševanja problemov.

Ravnatelji so povedali, da je nov koncept razširjenega programa bistveno pripomogel k dvigu tako kvantitativne kot kvalitativne izvedbe medpredmetnosti. Učitelji so imeli v okviru dejavnosti več svobode za medpredmetno povezovanje in delovanje.

Načini izvedbe medpredmetnosti, pogostost in razmerje med obveznih in razširjenim programom so se od šole do šole razlikovali. Medpredmetne vsebine so izvajali tako horizontalno kot tudi vertikalno kot npr.: šport in biologija ali šport in fizika v tretjem triletju, šport in spoznavanja okolja v drugem in prvem triletju in prav tako tudi pri izvajanju športa in tujega jezika ter slovenščine in vseh preostalih predmetov v okviru bralne pismenosti ter govornih nastopov. Je pa bila medpredmetnost vedno prisotna ob različnih prireditvah ali projektih, ki so jih pripravljali učenci in učitelji.

Raziskovalno vprašanje 1 a: **Kolikšen delež dejavnosti razširjenega programa je namenjen realizaciji ciljev posameznega vsebinskega področja?**

Sklep:

Zastopanost posameznega vsebinskega področja se je v času trajanja poskusa v večji meri približala priporočilom v kurikularnem dokumentu. Večina šol je dejavnosti razporedila enakomerno in tako zagotovila enakomerno uravnoteženost posameznih vsebinskih področij.

Največji delež vsebin in ur je bil v vseh letih poskusa namenjen področju *vsebine iz življenja in dela OŠ* zlasti zaradi ustaljenih preteklih načinov in vsebin dela ter obsežnosti področja. Šola mora učencem zagotavljati možnost odpravljanja vrzeli v znanju, poglobljanja in nadgradnje znanja ter hitrejšega napredovanja na področjih učenja.

Zaradi strokovne podpore in spodbujanja ponudbe dejavnosti se je povečala tudi realizacija ciljev, ki so bili šibkeje zastopani.

Nekaj težav pri realizaciji določenih ciljev je šolam povzročilo tudi večmesečno izobraževanje na daljavo v času epidemije. Omejitve pa je pri mlajših učencih predstavljalo tudi izvajanje pouka v t. i. mehurčkih.

Raziskovalno vprašanje 1 b: **Kako učitelji konkretizirajo usmeritve, opredeljene v kurikularnem dokumentu?**

Sklep:

V času trajanja poskusa je večina vsebin odražala usmeritve v kurikularnem dokumentu.

Šole so na podlagi preteklih izkušenj premišljeno in preudarno ponujale številne nove dejavnosti različnih področij. Pri tem so upoštevale tudi kontinuiteto interesov učencev. Pri načrtovanju dejavnosti so na nekaterih šolah že v proces načrtovanja aktivno vključili tudi učence in jim dali možnost skupnega načrtovanja aktivnosti za posamezna področja. S tem so pri učencih spodbujali in razvijali interese, ustvarjalnost, nadarjenost in talente. Večina dejavnosti je potekala strnjeno v heterogenih skupinah. Večina šol je učencem omogočala prehode med dejavnostmi skladno z njihovimi interesi, potrebami in željami. Učitelji razširjenega programa so učencem nudili strokovno podporo, jih spremljali in ugotavljali napredek pri doseganju zastavljenih ciljev.

Učitelji so pri načrtovanju dejavnosti upoštevali interdisciplinarno povezovanje vsebin različnih področij na način, da so pri načrtovanju dejavnosti vključevali cilje vseh treh področij, kar je zlasti pomembno za razvoj prečnih veščin razširjenega programa s poudarkom na učinkovitem in kritičnem mišljenju, sodelovanju in komuniciranju, ustvarjalnosti, digitalnih veščinah in samoregulaciji, kar smo želeli v poskusu še posebej razvijati in učencu omogočiti celostni razvoj.

Za zagotavljanje 5 ur gibanja na teden so učenci najpogosteje obiskovali različne dejavnosti s področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* v kombinaciji z rekreativnimi odmori ali drugimi dejavnostmi.

3.1.1.3 Raziskovalno vprašanje 1 c: Kakšne so izkušnje in odnos učiteljev do kurikularnega dokumenta?

Izkušnje in odnos učiteljev do kurikularnega dokumenta – vprašalniki za učitelje

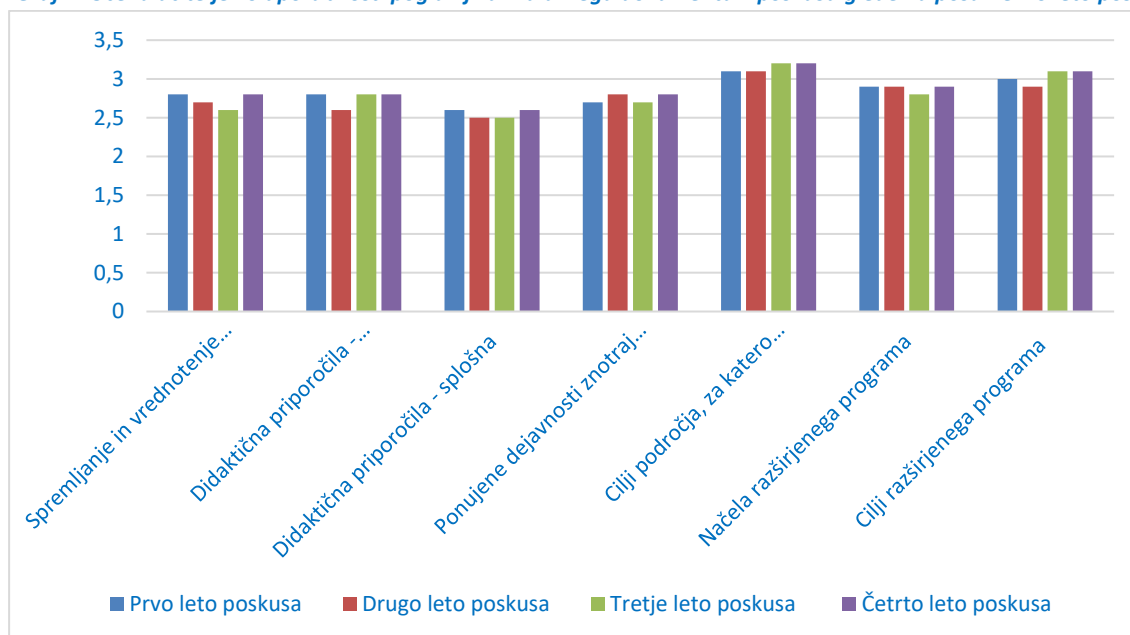
Kurikularni dokument predstavlja strokovno podlago za izvedbo vzgojno-izobraževalnih dejavnosti razširjenega programa, ki smiselno dopolnjujejo obvezni program osnovne šole in prispevajo h kakovostnemu preživljanju prostega časa učencev.

V prvem letu poskusa je glede ocene o uporabnosti kurikularnega dokumenta posamezne trditve ocenilo od 473 do 489 učiteljev, v drugem letu med 339 in 340 učiteljev, v tretjem letu med 350 in 353 učiteljev in v četrtem letu od 734 do 745 učiteljev.

Učitelje smo vprašali, katera poglavja kurikularnega dokumenta so jim predstavljala izhodišče oz. so jim bila v pomoč pri načrtovanju dejavnosti v razširjenem programu v času trajanja poskusa. Učitelji so svojo oceno o uporabnosti poglavij kurikularnega dokumenta izbrali na podlagi štiristopenjske lestvice z vrednostmi od 1 do 4 (ne – nekoliko – precej – v celoti).

Rezultati ocen učiteljev o uporabi kurikularnega dokumenta v poskusu so pokazali, da so bila najbolj uporabna poglavja o **ciljih področja, za katerega so načrtovali dejavnosti**, sledi poglavje, ki opredeli **splošne cilje razširjenega programa**, ter poglavja o načelih razširjenega programa in didaktična priporočila za razvijanje medpredmetnih veščin. Kljub temu da predstavljajo splošna didaktična priporočila pomembne smernice za izpeljavo dejavnosti, so učitelji zapisali, da so si pri načrtovanju dejavnosti z njimi najmanj pomagali. Med manj uporabna poglavja pa so uvrstili spremljanje in vrednotenje učnih dosežkov. Razlike med posameznimi vrednostmi so relativno majhne.

Graf 4: Ocena učiteljev o uporabnosti poglavij kurikularnega dokumenta v poskusu glede na posamezno leto poskusa

Tekom poskusa so nekateri učitelji v prvem letu poskusa poleg prednosti posebej zapisali tudi nekaj pomanjkljivosti kurikularnega dokumenta. Glede pomanjkljivosti so menili, da bi moral biti dokument bolj strnjen, jasnejši in bolj konkretni (41 učiteljev oz. 8 %). Kot prednosti pa so navedli, da so v dokumentu zelo jasno opredeljeni primeri dejavnosti za posamezna področja, zaznava se avtonomija učitelja, usmeritev v poučevanje po načelih formativnega spremljanja, spodbujanje individualnega pristopa pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti za učence, možnost za izražanje ustvarjalnosti učiteljev, zastopanost gibanja in športa, usmerjanje v timsko sodelovanje ter možnosti vsestranskega razvoja učencev. V naslednjih letih poskusa teh pripomb nismo več zasledili.

Raziskovalno vprašanje 1 c: **Kakšne so izkušnje in odnos učiteljev do kurikularnega dokumenta?**

Sklep:

Rezultati kažejo, da so si učitelji najbolj pomagali s **cilji področja, za katerega načrtujejo dejavnosti**, in **cilji razširjenega programa** ter načeli in didaktičnimi priporočili z namenom razvijanja prečnih veščin. Najnižjo vrednost pa so namenili splošnim didaktičnim priporočilom.

Na splošno učitelji ocenjujejo, da gre za dokument, ki učenca in njegove potrebe in interese obravnava celostno, pri načrtovanju in izvedbi dejavnosti pa jim dopušča popolno avtonomijo.

Dokument vsebuje tudi vsa področja učenja, ki so pomembna za razvoj učencev, in jih hkrati usmerja in spodbuja ustvarjalnost. Omogoča timsko načrtovanje, podpira formativno spremljanje, individualiziran pristop in poudarja razvoj prečnih veščin.

Načelo odprtosti, fleksibilnosti in izbirnosti

Ravnatelji so povedali, da so načrtovali izvajanje razširjenega programa v skladu s konceptom, in sicer tako da so zagotovili organizacijsko, vsebinsko in didaktično raznoliko ponudbo vzgojno-izobraževalnih dejavnosti, ki so učencem omogočale skladen in celovit razvoj. Glede na zbrane podatke ugotavljamo, da je bila ponudba dejavnosti zelo raznolika in prilagojena potrebam in interesom učencev ter v precejšnji meri odvisna od okoliščin, ki so jih narekovali navodila, modeli izobraževanja in ukrepi, ki so jih šole upoštevale pri izvajanju dejavnosti.

Namesto prehodov učencev iz ene dejavnosti v drugo so nekatere dejavnosti izvajali večkrat in strnjeno za posamezne skupine učencev. Dejavnosti so se večinoma izvajale enakomerno vse šolsko leto, nekatere v strnjenih časovnih obdobjih, ki so trajala različno dolgo. Okrepilo se je tudi sodelovanje s starši. Pogrešali so več povezovanja in sodelovanja z ožjim in širšim okoljem. Kljub izzivom, s katerimi so se šole srečevale, so se izjemno trudile, da so v okviru danih možnosti omogočale odprtost, fleksibilnost in izbirnost dejavnosti razširjenega programa.

Načelo avtonomije in odgovornosti

Za udejanjanje načela avtonomije in odgovornosti so na vseh šolah pred začetkom šolskega leta opravili celovito analizo potreb, pričakovanj in interesov učencev. Na podlagi analize so pripravili ponudbo dejavnosti za posamezna področja. Pri tem so se morali prilagoditi določenim zahtevam, povezanim s kadri in infrastrukturo.

Dejavnosti razširjenega programa so skoraj na vseh šolah izvajali strokovni delavci šole, le redko so se povezali z zunanjimi izvajalci, s katerimi so skupaj izpeljali dejavnosti. Z glasbenimi šolami so se dogovarjali in usklajevali urnike pouka. Prav tako so prilagajali urnike avtobusnim prevozom učencev.

Večini šol je uspelo nov koncept približati tudi staršem, ki so ga zelo dobro sprejeli in razumeli pomen dejavnosti razširjenega programa za učence.

Načelo povezovanja, sodelovanja in timskega dela

Ravnatelje smo vprašali, kako so spodbujali in razvija povezovanje in timsko sodelovanje med strokovnimi delavci šole v obveznem in razširjenem programu ter v kolikšni meri jim je uspelo ustvariti povezovanje in sodelovanje med strokovnimi delavci po horizontali in vertikali obveznega in razširjenega programa. Povedali so, da se je sodelovanje med učitelji postopno večalo in krepilo. Navajali so, kako pomembno je sodelovanje učiteljev pri načrtovanju organizacije dejavnosti, pri usklajevanju individualnih urnikov učencev in pri prehodih. Največ skupnega načrtovanja in koordinacije so opravili ob začetku šolskega leta. Sodelovanje med učitelji razširjenega programa je potekalo kot: skupna sprotne evalvacija dejavnosti razširjenega programa, medsebojne hospitacije, prenos informacij, uvajanje novih sodelavcev idr. Prav tako so navedli, da so imeli pri povezovanju obveznega in razširjenega programa posebno vlogo njihovi šolski timi, ki so bili imenovani za področje razširjenega programa.

So pa izpostavili, da je ponekod še vedno premalo sodelovanja in povezovanja med učitelji po vertikali oz. premalo povezovanja med obveznim in razširjenim programom. Kot razlog za nezadostno povezovanje po vertikali navajajo zaprtost nekaterih učiteljev v svoja predmetna področja, kar se je najpogosteje izražalo predvsem v 3. VIO.

Načelo enakih možnosti ter upoštevanje potreb in interesov učencev

V času poskusa so z ustreznimi ukrepi učne diferenciacije in individualizacije učencem zagotavljali enake možnosti za samostojno učenje, optimalno rast in razvoj. Prizadevali so si, da bi z optimalno izbiro dejavnosti učencem zagotovili odpravo vrzeli v znanju in hitrejše napredovanje.

Na vprašanje, kako na šoli ustvarjajo pogoje za uspešno opravljanje šolskih in domačih nalog in pri tem upoštevajo inkluzijo, diferenciacijo in individualizacijo, so ravnatelji odgovorili, da ustvarjajo pogoje za uspešno opravljanje šolskih in domačih nalog z zagotavljanjem varnega in spodbudnega učnega okolja, pri čemer spoštujejo vsakega učenca, naloge diferencirajo in učencem nudijo različne oblike pomoči tudi medvrstniško pomoč. Učencem v okviru razširjenega programa zagotavljajo od ene do dveh ur dnevno za šolske in domače naloge v šoli v času razširjenega programa.

Načelo individualizacije se skozi šolske in domače naloge uresničuje glede na dinamiko napredka posameznega učenca v povezavi z usklajevanjem celotne učne skupine z dodatnimi razlagami in nalogami za šibkejši, z izbiro nalog, pa tudi s samovrednotenjem, upošteva pobude in interese učencev.

Odgovori ravnateljev kažejo, da šole v času razširjenega programa učencem omogočajo opravljanje šolskih in domačih nalog. Za zagotavljanje uspešnosti opravljanja dejavnosti večina šol prilagaja naloge glede na zmožnosti otroka s ciljem doseganja standardov znanja, določenih v učnih načrtih.

Načelo formativnega spremljanja in spodbujanja samoregulacije

Ravnatelje smo vprašali, kako kot pedagoški vodje udeležujejo načelo in strategije formativno spremljanje na ravni šole v okviru razširjenega programa, na ravni strokovnih delavcev, ki so vključeni v razširjeni program, in na ravni učencev. Vprašali smo jih, kako uspešno, usklajeno razvijajo prečne veščine znotraj razširjenega programa. Zanimalo nas je, kako so uspešni pri razvoju samoregulacije/samouravnavanja kot metakognitivne sposobnosti, ki učencu omogoča zavedanje lastnega spoznavnega procesa in ga vodi ter usmerja k cilju.

Povedali so, da so na področju formativnega spremljanja na nekaterih šolah dosegli kar precejšnji napredek, načrtujejo aktivnosti in spremljajo učinke le-teh za razvoj prečnih veščin. Uspešno so razvijali prečne veščine sodelovanje in komuniciranje ter ustvarjalnost. Manj pa so uspešni na področju razvoja samoregulacije.

Ravnatelji spodbujajo kolegialne hospitacije in kolegialne razprave o izvajanju dejavnosti v skladu z načeli, cilji in priporočili v kurikularnem dokumentu. Nekateri ravnatelji so se bolj usmerili samo na spremljanje izvajanja oziroma hospitirajo pri izvajanju dejavnosti.

Na podlagi odgovorov ravnateljev lahko sklepamo, da je na nekaterih šolah formativno spremljanje dobro sprejeto in se uspešno razvija (kar še posebej velja za šole, ki so formativno spremljanje že razvijale skozi različne projekte ali razvojne naloge z Zavodom RS za šolstvo). Za šole, ki pa so se s temi vsebinami manj ukvarjale in jim posvečale manj pozornosti, pa ostaja formativno spremljanje še vedno precejšnji izziv. Še večji izziv pa ostaja tudi v prihodnje spodbujanje učinkovitega mišljenja pri učencih, spodbujanje in ustvarjanje pogojev za reševanja problemov ter razvoj samoregulacije.

Načelo spodbujanja ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti

Ravnatelji so izpostavili, da z dejavnostmi, ki jih izvajajo v okviru razširjenega programa, pri učencih spodbujajo in razvijajo znanje, spretnosti in veščine, ki vodijo k doseganju ciljev in razvoju osebnostnih lastnosti, kot so ustvarjalnost, inovativnost in podjetnost.

Povedali so tudi, da učenci pri različnih dejavnostih razvijajo tudi različne veščine in da gre pri tem za načrtovan razvoj posameznih veščin, premišljene dejavnosti, ki v ospredje postavljajo učenčevo aktivnost. Poudarili pa so, da vseh veščin ne razvijajo enako uspešno in enako redno, zato je tudi sistematičen razvoj veščin izziv za prihodnje delo.

Načelo stalnega strokovnega izobraževanja in usposabljanja

Ker mora šola strokovnim delavcem v skladu s konceptom razširjenega programa zagotavljati stalno strokovno izobraževanje in usposabljanje z namenom kakovostnega uresničevanja ciljev programa, smo ravnatelje vprašali, kako skrbijo za profesionalni razvoj in strokovno podporo strokovnim delavcem v razširjenem programu.

Ravnatelji so navedli, da spodbujajo strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje strokovnih delavcev v razširjenem programu in da prisostvujejo pri njihovem delu ter jih po potrebi usmerjajo in svetujejo (pregledi priprav, hospitacije, spletne učilnice ...). Povedali so, da opažajo več sodelovanja med učitelji v procesu načrtovanja dejavnosti, pri usklajevanju individualnih urnikov. Ugotavljamo, da je največ sodelovanja in povezovanja v začetku šolskega leta. Najpogosteje je namen sodelovanja med učitelji razširjenega programa skupno načrtovanje dejavnosti, skupna sprotna evalvacija, medsebojne hospitacije, izmenjava izkušenj, prenos informacij, uvajanje novih sodelavcev.

Navajajo tudi, da imajo pri povezovanju obveznega in razširjenega programa posebno vlogo njihovi šolski timi, ki so imenovani za področje razširjenega programa.

Nekaj ravnateljev je navedlo tudi kriterije, ki so jih uporabljali pri izboru učiteljev za delo v razširjenem programu: pripravljenost strokovnih delavcev na spremembe in karierni razvoj, sposobnost sodelovanja z drugimi učitelji, »močna področja učitelja« v povezavi z izraženimi interesi in potrebami učencev, zagotavljanje polne učne obveznosti, fleksibilnost in izražen interes.

Načela razširjenega programa predstavljajo temeljno usmeritev za strokovno vzgojno-izobraževalno delo na področju razširjenega programa. Ravnatelji so po zaključku poskusa povedali, da nimajo več težav pri organizaciji novega koncepta, da so uspeli organizirati različne dejavnosti, ki vključujejo različne interese in potrebe učencev. Večina ravnateljev meni, da so v času izvajanja poskusa v veliki meri uspeli udejanjati tudi večino načel novega koncepta razširjenega programa.

Raziskovalno vprašanje 1 d: **V kolikšni meri in kako se uresničujejo načela razširjenega programa?**

Sklep:

Na šolah je bila glede na odgovore ravnateljev zagotovljena organizacijska, vsebinska in didaktično raznolika ponudba vzgojno-izobraževalnih dejavnosti, prilagojena potrebam in interesom učencev, s čimer so zagotavljali **načela odprtosti, fleksibilnosti in izbirnosti** razširjenega programa.

Na večini šol so poleg že utečenih dejavnosti oblikovali nove dejavnosti, za katere so zaznali interese in potrebe učencev. Pri tem so upoštevali objektivne možnosti šole ter »močna področja« učiteljev in drugih strokovnih delavcev na šoli. Z aktivnim vključevanjem učencev v načrtovanje, izvajanje, spremljanje in evalvacijo dejavnosti so jih usmerjali v učenje prevzemanja odgovornosti za lastno učenje, s čimer so zagotavljali načeli **avtonomije in odgovornosti**.

Učitelji so dobro **sodelovali** pri načrtovanju dejavnosti razširjenega programa. Na šolah so delovali šolski **timi**, ki so koordinirali dejavnosti. Izziv ostaja povezovanje učiteljev po vertikali in povezovanje med obveznim in razširjenim programom. Kot razlog za nezadostno sodelovanje po vertikali navajajo zaprtost nekaterih učiteljev v svoja predmetna področja.

Na večini šol so z ustreznimi ukrepi učne diferenciacije in individualizacije uspeli učencem zagotoviti enake možnosti za samostojno učenje in razvoj, odpravljali so vrzeli v znanju ter poskrbeli za individualno obravnavo učencev, s čimer so zagotavljali **načelo enakih možnosti ter upoštevanje potreb in interesov učencev**.

S pomočjo pestre ponudbe dejavnosti različnih področij so pri učencih spodbujali in razvijali spretnosti in prečne veščine, ki vodijo k doseganju ciljev in razvoju osebnostnih lastnosti, kot so ustvarjalnost, inovativnost in podjetnost, in s tem uresničevanje **načela spodbujanja ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti**.

Učitelji so imeli veliko priložnosti za **profesionalni razvoj in usposabljanja** s področja razširjenega programa. Posebej so izpostavili pomembno vlogo šolskih timov, ki so jih imenovali za področje razširjenega programa.

Uveljavljanje **načela formativnega spremljanja in razvijanje samoregulacije** pri učencih še vedno ostaja najšibkejša, čeprav je bilo na tem področju tekom poskusa videti večji napredek. Kot izziv po zaključku poskusa ostaja vsem šolam večji poudarek na spremljanju lastnega napredka pri doseganju ciljev s strani učenca. Šole morajo učencem v večji meri omogočiti, da sodelujejo pri načrtovanju dejavnosti, pri zastavljanju osebnih ciljev, pri vrednotenju lastnega napredka. Šole bodo morale v prihodnje učence usmerjati tudi v sodelovanje z drugimi ter jim ponuditi več priložnosti za udeleževanje svojih zamisli, več priložnosti za eksperimentiranje, reševanje problemov in povezovanje z okoljem.

3.1.2 Drugi cilj

Sistematično uvajanje aktivnosti, ki spodbujajo:

- a) samoregulacijo učencev, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje;
- b) razvoj medpredmetnih (prečnih) veščin: kritično mišljenje, sodelovanje in komuniciranje ter ustvarjalnost;
- c) razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli, ki nastajajo pri obveznem programu.

3.1.2.1 Raziskovalno vprašanje 2 a: V kolikšni meri učitelji v dejavnosti razširjenega programa vključujejo miselne izzive, ki spodbujajo samouravnavanje, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti učencev za lastno učenje, razvoj medpredmetnih (prečnih) veščin ter omogočajo razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli?

Zastopanost spodbud za razvoj prečnih veščin, razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli v znanju, nastalih v obveznem programu, samouravnavanja v dejavnostih razširjenega programa – spletna aplikacija, vprašalnik za učitelje, vprašalnik za učence.

Na raziskovalno vprašanje 2 a je v prvem letu poskusa v okviru spletne aplikacije odgovorilo 581 učiteljev (100 %), na vprašalnik je odgovorilo 495 učiteljev (85 %) in 630 učencev (88 %).

V drugem letu poskusa je v okviru spletne aplikacije odgovorilo 551 učiteljev (100 %), na vprašalnik je odgovorilo 344 učiteljev (62 %) in 2249 učencev (90 %).

V tretjem letu poskusa je v okviru spletne aplikacije odgovorilo 543 učiteljev (100 %), na vprašalnik je odgovorilo 356 učiteljev (66 %) in 2249 učencev (90 %).

V četrtem letu poskusa je v okviru spletne aplikacije odgovorilo 1185 učiteljev (100 %), na vprašalnik je odgovorilo 750 učiteljev (63 %) in 2923 učencev (91 %).

Podatki so pridobljeni iz aplikacije, namenjene razširjenemu programu, v katero so učitelji vnašali izvedene dejavnosti. Za vsako dejavnost so navedli konkretne aktivnosti učencev, npr.: ugotavljajo, oblikujejo, raziskujejo, načrtujejo, vrednotijo, preizkušajo, spoznavajo, preverjajo, rešujejo (rutinske, ustvarjalne, problemske, interpretativne ipd.) naloge, razpravljajo, spoznavajo, urijo, predstavljajo itd.

Te aktivnosti so nanizali skladno s časovnim zaporedjem (po korakih) in jih razporedili v smiselne, vsebinsko zaokrožene celote (npr. 1–5 ur).

Za vsako aktivnost so v spustnem meniju označili njen didaktični potencial oz. njen temeljni namen, npr.:

V aktivnosti učenec:

- oblikuje individualne cilje (glede znanja in/ali veščine) in načrtuje poti do njih;
- spremlja uresničitev ciljev;
- pridobiva povratno informacijo (o svoji dejavnosti ali o izdelku) od učiteljev in/ali sošolcev;

- se samovrednoti in uravnava nadaljnje korake učenja glede na ugotovitve;
- razširja in pogloblja znanja obveznega programa;
- zmanjšuje vrzeli v znanjih iz obveznega programa;
- zastavlja raznovrstna vprašanja;
- rešuje probleme in se odloča;
- predlaga in razvija ideje, išče izvirne rešitve;
- razmišlja na višjih nivojih taksonomije kognitivnih ciljev (sklepa, interpretira, argumentira, napoveduje, postavlja hipoteze itd.);
- sistematično raziskuje/(mat: preiskuje);
- komunicira (izmenjuje mnenja, razpravlja itd.);
- sodeluje z drugimi;
- predstavlja svoje ideje/rezultate dela in jih podkrepi z dokazi (plakat, e-predstavitev itd.);
- smiselno uporablja IKT;
- samoreflektira izkušnje;
- vrednoti lastno znanje po kriterijih uspešnosti;
- vrednoti lastno učinkovitost po kriterijih uspešnosti za izbrano prečno veščino (kritično mišljenje, ustvarjalnost, sporazumevanje in sodelovanje, samouravnavanje, uporaba IKT itd.);
- se samostojno pripravlja na pouk;
- usvaja strategije učenja.

Tako smo pridobili podatke o tem, v kolikšni meri učitelji v dejavnostih razširjenega programa vključujejo miselne izzive, ki sistematično spodbujajo:

- a) razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli, ki nastajajo pri obveznem programu;
- b) samoregulacijo učencev, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje;
- c) razvoj prečnih veščin: kritično mišljenje, sodelovanje in komuniciranje ter ustvarjalnost.

Razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli v znanju, ki nastanejo pri obveznem programu

Učitelji so v okviru razširjanja in poglobljanja znanja in/ali zmanjševanja vrzeli, ki nastajajo pri obveznem programu, najpogosteje in sistematično uvajali tiste didaktične značilnosti, ki so namenjene razširjanju in poglobljanju znanja (10,6 % od vseh aktivnosti/vsa področja). Razširjanje in poglobljanje znanja v poskusu nadomeščajo (sedanji) dodatni pouk, priprave na tekmovanja ipd., namenjeno je razvijanju učenčevih močnih področij, spodbujanju motivacije in interesa za učenje.

V največjem odstotku so bile aktivnosti spodbujane na področju *vsebine iz življenja in dela OŠ* (44,5 %), sledi področje *kultura in tradicija* (30,6 %). Najmanjši delež je bil namenjen področju *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* (24,8 %). Učenci so svoje interese, talente in nadarjenost razvijali skozi vse dejavnosti, ki so jih ponujale šole.

Preglednica 11: Izbrane didaktične značilnosti v okviru aktivnosti učencev

Samoregulacija učencev, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje	1. Oblikuje individualne cilje (glede znanja in/ali veščine) in načrtuje poti do njih.
	2. Spremlja uresničitev ciljev.
	3. Pridobiva povratno informacijo (o svoji dejavnosti ali o izdelku) od učiteljev in/ali sošolcev.
	4. Se samovrednoti in uravnava nadaljnje korake učenja glede na ugotovitve.
Razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli, ki nastanejo pri obveznem programu	5. Razširja in pogloblja znanja obveznega programa.
	6. Zmanjšuje vrzeli v znanjih iz obveznega programa.
Razvoj prečnih veščin: kritično mišljenje, sporazumevanje in sodelovanje, ustvarjalnost	7. Zastavlja raznovrstna vprašanja.
	8. Rešuje probleme in se odloča.
	9. Predlaga in razvija ideje, išče izvirne rešitve.
	10. Razmišlja na višjih nivojih taksonomije kognitivnih ciljev (sklepa, interpretira, argumentira, napoveduje, postavlja hipoteze itd.).
	11. Sistematično raziskuje/(mat: preiskuje).
	12. Komunicira (izmenjuje mnenja, razpravlja itd.).
	13. Sodeluje z drugimi.
	14. Predstavlja svoje ideje/rezultate dela in jih podkrepi z dokazi (plakat, e-predstavitev itd.).
IKT	15. Smiselno uporablja informacijsko komunikacijsko tehnologijo.
Samoregulacija učencev, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje	16. Samoreflektira izkušnje.
	17. Vrednoti lastno znanje po kriterijih uspešnosti.
	18. Vrednoti lastno učinkovitost po kriterijih uspešnosti za izbrano prečno veščino.
	19. Se samostojno pripravlja na pouk.
	20. Usvaja strategije učenja.

Sledijo aktivnosti, namenjene zmanjševanju vrzeli v znanjih iz obveznega programa (5,2 % od vseh aktivnosti/vsa področja). Tudi tukaj so bile aktivnosti v največjem odstotku spodbujane na področju vsebine iz življenja osnovne šole (62,4 % aktivnosti), najmanjši delež je bil namenjen področju kultura in tradicija (17,7 %).

V času spremljanja poskusa smo ugotovili, da je večina šol pristopila k uvajanju novosti tudi na področju vsebine življenja in dela OŠ, kjer je eden temeljnih ciljev odpravljanje vrzeli v znanju in poglobljanje znanja. Se pa šole, sodelujoče v poskusu, zelo razlikujejo v obsegu in kakovosti ponudbe izvajanja tovrstnih dejavnosti. Med njimi tudi šole, pri katerih je iz poročil razvidno, da se preнове tega področja razširjenega programa OŠ še niso lotile, zato izvajajo dopolnilni in dodatni pouk po starem (3 šole po petem letu poskusa).

Za namen odpravljanja vrzeli v znanju so šole v poskusu izvajale vrsto dejavnosti, ki so jih najpogosteje poimenovalle kot: *zmorem več, luknjice v znanju, vaja dela mojstra, vznanju je moč, skupaj zmoremo*.

Ob tem velja izpostaviti skupino šol (10 šol v petem letu poskusa), ki dejavnosti za odpravljanje vrzeli v znanju in poglobljanju znanja med seboj namenoma ne ločujejo, saj želijo, da si učenci med seboj pomagajo ter se učijo skupaj. Izvajajo individualno in skupinsko učenje v heterogenih skupinah. Za ta namen organizirajo notranje diferencirano medsebojno pomoč in učenje v različnih dejavnostih.

Za poglobljanje, razširjanje in nadgrajevanje znanja šole izvajajo vrsto dejavnosti, ki zadevajo interese učencev in/ali razpisanih tekmovanj v znanju. Dejavnosti za poglobljanje znanja so pogosto medpredmetne.

Dejavnosti za poglobljanje znanja potekajo v šolah kot priprava na natečaje in tekmovanja. Šole poročajo tudi, da so za odpravljanje vrzeli v znanju in poglobljanje znanja učencem omogočale opravljanje domačih nalog in pripravo na pouk ali sodelovalno učenje/tutorstvo v heterogenih skupinah s strani starejših učencev.

Glede na to da po deležu zastopanosti posameznih didaktičnih značilnosti področje vsebine iz življenja OŠ močno prednjači pred preostalima dvema, te razlike niso presenetljive, saj je pri področju vsebine iz življenja in dela OŠ približno tretjino časa namenjenega prav samostojnemu in sodelovalnemu učenju. Namen dejavnosti tega sklopa je »*odkrivanje in prepoznavanje učenčevih težav pri učenju, med drugim vrzeli v znanju, iskanje veščin in strategij za premagovanje ovir pri učenju ob upoštevanju močnih področij, razumevanje učenčevega stila učenja, učenje strategij reševanja problemov, nudenje podpore po kontinuumu pomoči, ob upoštevanju narave in specifičnosti učnih težav, od lažjih in enostavnih do težjih in kompleksnih, od medvrstniške pomoči, dodatne razlage, individualne in/ali skupinske pomoči, dopolnilnega pouka do intenzivnejše pomoči strokovnih delavcev*« (Razširjeni program OŠ, 3. poglavje – Izvajanje razširjenega programa osnovne šole; delovno gradivo, junij 2018).

Izziv za strokovne delavce bo tudi v prihodnje najti drugačne oblike in načine nudenja pomoči in podpora učencem za tista področja, ki so bila v poskusu manj zastopana, tj. zmanjševanje vrzeli v znanjih na področjih kultura in tradicija ter gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje.

2. Samoregulacija učencev, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje

Samoregulativno učenje zajema motivacijske, vedenjske in metakognitivne dejavnosti, ki v učnem procesu potekajo pod učenčevim nadzorom. Namen samoučenja je, da se lahko učenci naučijo več z manj napora in ob tem uspešno premagujejo ovire, ki se pojavijo v učnem procesu, ter prevzamejo odgovornost za lastno učenje.

Učitelji so v poskusu, sodeč po analizi vnesenih dejavnosti, upoštevali načelo formativnega spremljanja in spodbujanja samoregulacije in v dejavnosti vključevali posamezne elemente, ki so učencu omogočali, da:

- oblikuje individualne cilje (glede znanja in/ali veščine) in načrtuje poti do njih;
- spremlja uresničitev ciljev;
- pridobiva povratno informacijo (o svoji dejavnosti, dosežku ali o izdelku) od učiteljev in/ali sošolcev;
- se samovrednoti in uravnava nadaljnje korake učenja glede na ugotovitve;
- samoreflektira izkušnje;
- vrednoti lastno znanje po kriterijih uspešnosti;
- vrednoti lastno učinkovitost po kriterijih uspešnosti za izbrano prečno veščino;
- se samostojno pripravlja na pouk;
- usvaja strategije učenja.

Učitelji so najpogosteje v dejavnosti vključili pridobivanje povratne informacije (10,3% od vseh aktivnosti/vsa področja). Didaktična značilnost je bila v največjem odstotku zastopana na področju vsebine iz življenja in dela OŠ (44,2 %) in na področju kultura in tradicija (30,1 %).

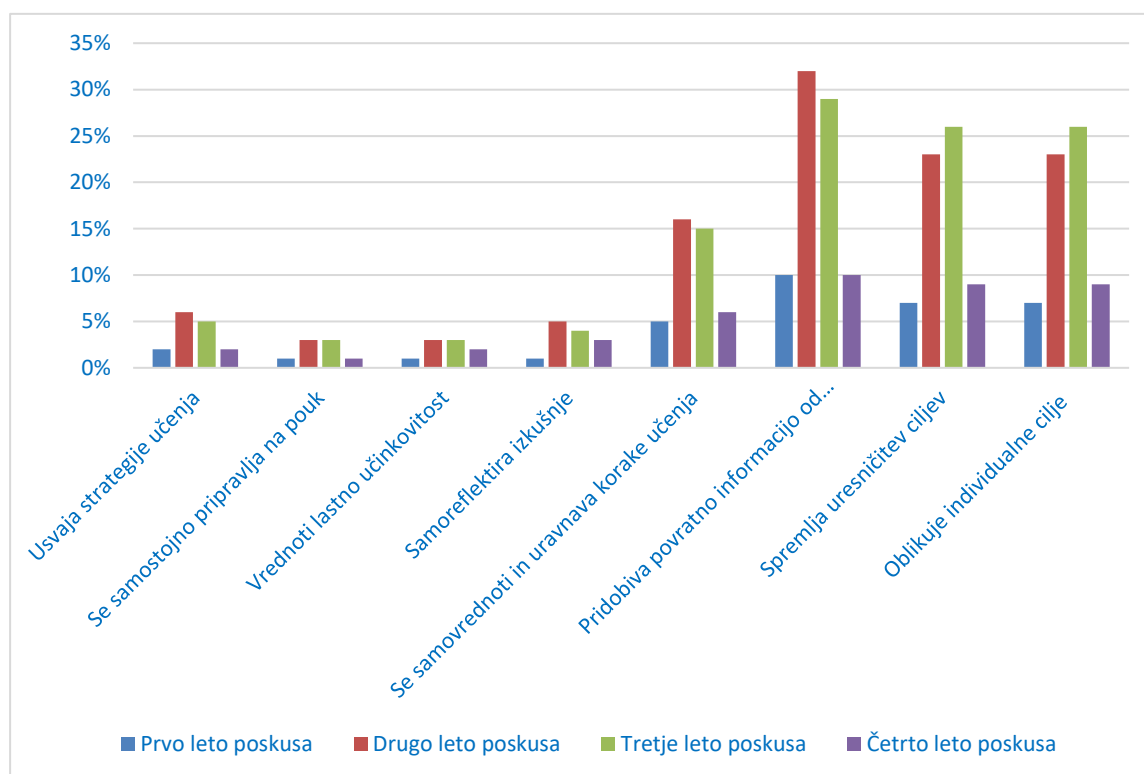
Element, ki je bil v dejavnosti pogosteje vključen, je tudi oblikovanje individualnih ciljev in načrtovanje poti do njih (7,9 % od vseh aktivnosti/vsa področja), v največjem odstotku s področja vsebine iz življenja OŠ (42,9 %), sledi področje kultura in tradicija (28,6 %) in z zelo majhno razliko še področje gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje (28,3 %).

Sledita še elementa spremljanje zastavljenih ciljev (7,1 % od vseh aktivnosti/vsa področja), v največjem odstotku s področja vsebine iz življenja in dela OŠ (40,6 %) ter samovrednotenje in uravnavanje nadaljnjih korakov učenja (5,3 % od vseh aktivnosti/vsa področja, v največjem odstotku s področja vsebine iz življenja in dela OŠ (44,6 %).

Precej manj so učitelji v dejavnosti vključevali preostale veščine samouravnavanja učenja:

- usvajanje strategij učenja (1,9 % aktivnosti);
- samoreflektiranje izkušenj v učnih situacijah (1,7 % aktivnosti);
- vrednotenje lastne učinkovitosti po kriterijih uspešnosti za izbrano prečno veščino (0,7 % aktivnosti);
- vrednotenje lastne učinkovitosti po kriterijih uspešnosti (1,1 % aktivnosti);
- samostojna priprava na pouk (0,9 % aktivnosti).

Graf 5: Elementi samoregulacije in formativnega spremljanja

V primerjavi med področji razširjenega programa se je zelo jasno pokazalo, da je velik delež pri vseh elementih prav na področju *vsebine iz življenja in dela OŠ*. Rezultat je spodbuden, saj gre za področje, kjer je poudarjen prav razvoj samostojnega in sodelovalnega učenja, ki učencem omogoča samournavanje procesa učenja, prevzemanja odgovornosti ter sprejemanja pomembnih odločitev o lastnem učenju.

Kljub temu pa v nadaljevanju izvajanja aktivnosti v razširjenem programu ostaja izziv, vezan na strokovno podporo strokovnih delavcev k večjemu spodbujanju aktivnosti, ki učencem omogočajo vrednotenje lastne učinkovitosti in vrednotenje znanj po kriterijih uspešnosti.

Podatke o spodbudah razvoja samoregulacije učencev, možnosti svobodnega odločanja in prevzemanju odgovornosti za lastno učenje smo pridobili tudi iz odgovorov v vprašalniku za učence in učitelje.

Razlike v rezultatih razvoja posameznih elementov samoregulacije in formativnega spremljanja po posameznih letih poskusa pripisujemo dejstvu, da se je 27 šol po treh letih izvajanja poskusa v prvem področju vključilo v preizkušanje novega koncepta razširjenega programa v celoti in so se prioritarno ukvarjale z oblikovanjem izvedbenih modelov razširjenega programa (organizacija izvajanja razširjenega programa). Hkrati so se šole, ki so vstopile v poskus v celoti kasneje, seznanile z dobro prakso na 19-tih šolah ter postale bolj kritične do lastne prakse razvoja samoregulacije in odgovornosti pri učencih.

Odgovori učencev

Učenci so odgovore s področja samoregulacije, svobodnega odločanja in prevzemanja odgovornosti za lastno učenje izbirali na temelju štiristopenjske lestvice z vrednostmi od 1 (nikoli) do 4 (pogosto). V prvem letu poskusa je na postavljene trditve odgovorilo 629 učencev, v drugem letu od 1905 do 1920 učencev, v tretjem letu od 1905 do 1920 učencev in v četrtem letu od 2820 do 2846 učencev. V prvem letu je bilo v poskus vključenih 630 učencev, v drugem letu 2249, v tretjem letu 2249, v četrtem letu 2923 učencev.

Na podlagi pridobljenih podatkov smo dobili odgovore na vprašanja, kako pogosto imajo učenci pri dejavnostih, ki jih obiskujejo, priložnost, da načrtujejo, kaj bodo delali, razvijajo svojo idejo in delajo po načrtu, ki ga sami izdelajo, uresničijo svoj načrt do konca, zbirajo dokaze, pokažejo, da so uspešni.

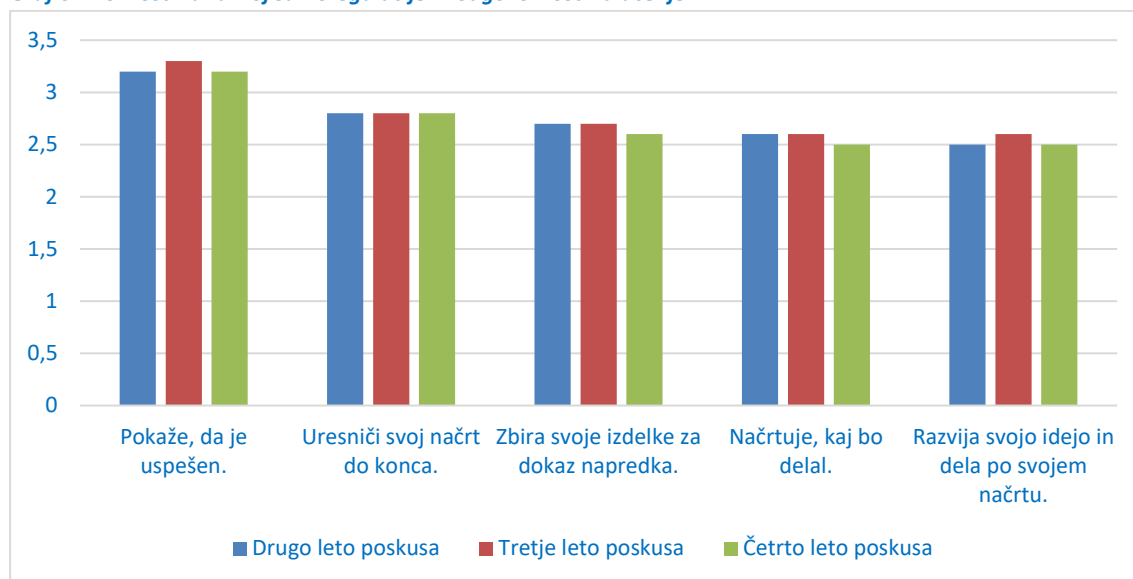
Odgovori kažejo, da imajo učenci pri dejavnostih dokaj pogosto možnost pokazati, da so pri delu uspešni, da imajo možnost uresničiti svoj načrt ter zbirati izdelke kot dokaze napredka. Preostale priložnosti za razvoj samoregulacije (načrtovanje svojega dela, razvijanje ideje in oblikovanje načrta ter izvedba) pa imajo možnost izkoristiti manj pogosto, čeprav bistvenih odstopanj oz. pomembnih razlik med posameznimi možnostmi ni. V prvem in petem letu izvajanja poskusa teh podatkov nismo zbirali.

Preglednica 12: Možnosti za razvoj samoregulacije in odgovornosti za učenje

	Drugo leto poskusa	Tretje leto poskusa	Četrto leto poskusa
	$\bar{x}$	$\bar{x}$	$\bar{x}$
Pokažeš, da si uspešen/-na.	3,2	3,3	3,2
Uresničiš svoj načrt do konca.	2,8	2,8	2,8
Zbiraš svoje izdelke za dokaz svojega napredka.	2,7	2,7	2,6
Načrtuješ, kaj boš delal/-a.	2,6	2,6	2,5
Razvijaš svojo idejo in delaš po svojem načrtu.	2,5	2,5	2,5

S poskusom smo želeli učitelje čim bolj spodbujati, da dajo učencem še več priložnosti za samostojno načrtovanje, spremljanje in izvajanje lastnega dela. Zato bo potrebna podpora učiteljem tudi v prihodnje pri poučevanju po načelih formativnega spremljanja in spodbujanju samoregulacije učencev.

Graf 6: Možnosti za razvoj samoregulacije in odgovornosti za učenje

Odgovori učiteljev

Učitelje smo vprašali, kako pogosto v okviru razširjenega programa načrtujejo dejavnosti, s katerimi načrtno in sistematično **spodbujajo razvoj prečnih veščin**, kako jih **razvijajo**, kako **pogosto izvajajo dejavnosti razširjenega programa po načelih formativnega spremljanja**, katere **cilje načrtujejo** skupaj z učenci, katere vrste **dokazil** zbirajo in kako pogosto jih skupaj pregledujejo oz. organizirajo predstavitve dosežkov.

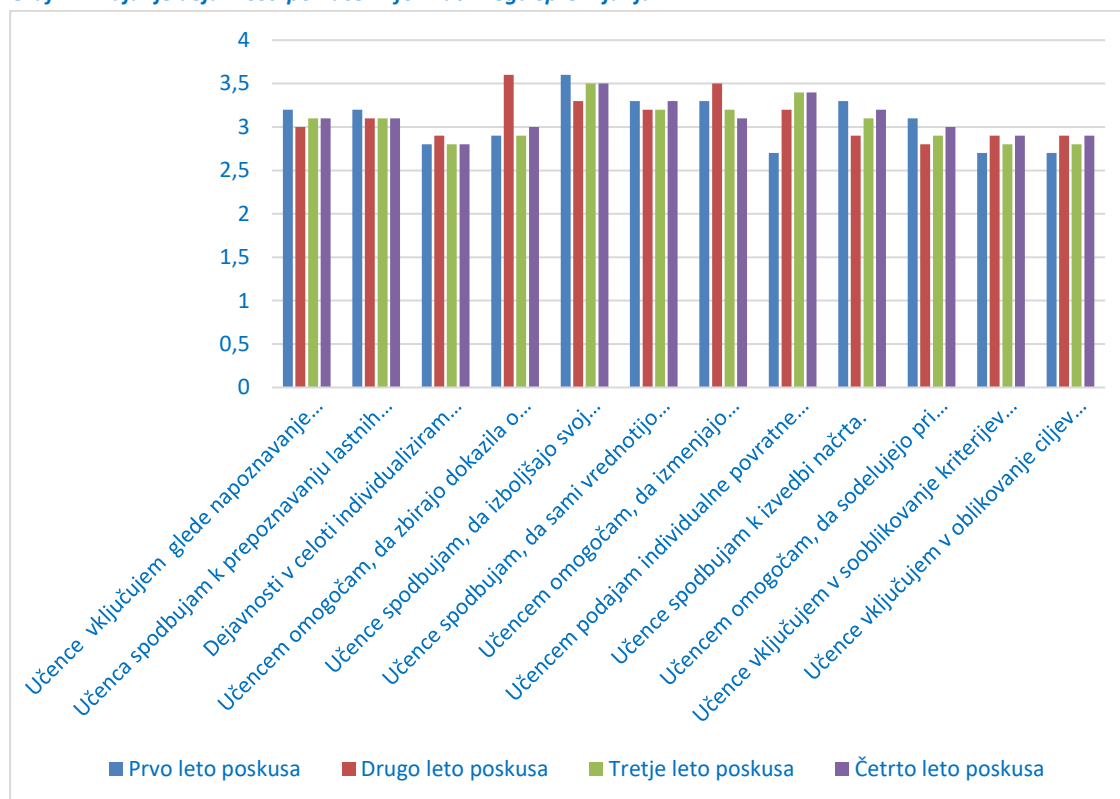
Na vprašalnik je v drugem letu poskusa odgovorilo od 337 do 339 učiteljev, v tretjem od 351 do 355 učiteljev in v četrtem letu vseh 750 učiteljev.

Pogostost izvajanja dejavnosti po načelih formativnega spremljanja so označili na štiristopenjski lestvici z vrednostmi od 1 (nikoli) do 4 (zelo pogosto).

Učitelji so dejavnosti razširjenega programa, sodeč po rezultatih, pogosto razvijali po **načelih formativnega spremljanja**. **Povprečje** štirih let se giblje med **2,8 in 3,5** in se bistveno ne razlikuje glede na posamezno leto izvajanja poskusa.

Spodbudni so tudi podatki nekaterih ravnateljev, ki so povedali, da so na področju formativnega spremljanja dosegli kar precejšen napredek. Po mnenju večine ravnateljev pa ostaja formativno spremljanje še vedno velik izziv, ki se mu pridružuje še spodbujanje učencev za samoregulacijo.

Graf 7: Izvajanje dejavnosti po načelih formativnega spremljanja

Učitelji so učence v času trajanja poskusa **najpogosteje spodbujali k izboljšanju in samovrednotenju dosežka**. Prav tako so jim omogočali **izmenjavo povratne informacije o izdelkih in storitvah v skladu s kriteriji uspešnosti**, podajali **individualne povratne informacije o izdelku ali storitvi v skladu s kriteriji uspešnosti** ter učence **spodbujali k izvedbi načrta**.

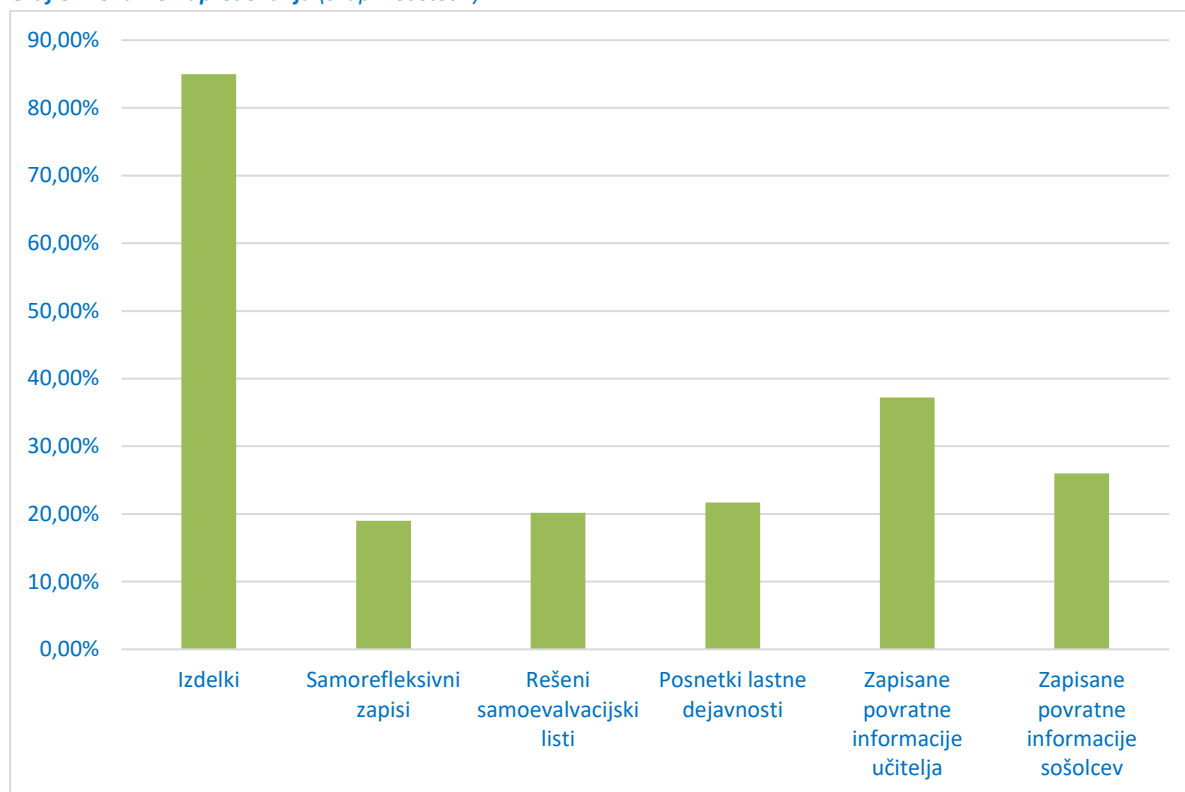
Manj pogosto pa so učence vključevali v oblikovanje ciljev dejavnosti, sooblikovanje kriterijev uspešnosti ter dejavnosti prilagajali posamezniku.

Na vprašanja glede ciljev sta v prvem letu poskusa odgovorila 402 učitelja, v drugem letu med 337 in 341 učiteljev, v tretjem letu med 349 in 356 učiteljev in v četrtem letu med 741 in 748 učiteljev.

Na vprašanje, katere **cilje** so učenci načrtovali z učitelji, so najpogosteje odgovarjali, da **so to cilji razvijanja prečnih veščin** (44,5 %). Sledijo vsebinski cilji (36,2 %) in nato oboji cilji v enaki meri (19,3 %), s tem da se je delež pri načrtovanju obojih ciljev v enaki meri v zadnjem obdobju poskusa povečal (37,1 % in 40,5 %). Podatki predstavljajo skupne odstotke.

S pomočjo strategij formativnega spremljanja lahko učenci pridobivajo raznolike **dokaze** o učenju in pridobljenem znanju. Kot **dokaze** o napredovanju so **učitelji** navedli, da so učenci **najpogosteje zbirali izdelke** (85,0 %) in zapisane povratne informacije učitelja (37,2 %). Zbirali so tudi zapise povratnih informacij sošolcev (26 %), rešene samoevalvacijske liste (20,2 %) ter posnetke lastne dejavnosti (21,7 %). Najmanj so zbirali kot dokaze o učenju samorefleksivne zapise (19 %).

Graf 8: Dokazi o napredovanju (skupni odstotki)

V povprečju so **učitelji** na osnovi štiristopenjske lestvice ocenili, da so približno enako pogosto skupaj z učenci pregledovali zbirke dokazil o učenju ($\bar{x} = 2,4$) in organizirali dogodke, na katerih so predstavili svoje dosežke ($\bar{x} = 2,5$).

Učitelji so navedli tudi **pogostost vrednotenja lastne prakse** na naslednje načine: takoj po dejavnosti ($\bar{x} = 3,1$), z učenci ($\bar{x} = 3,0$), skupaj s strokovnim aktivom ($\bar{x} = 2,4$) in v razvojnem timu ($\bar{x} = 2,2$).

3. Razvoj prečnih veščin: kritično mišljenje, sodelovanje in komuniciranje ter ustvarjalnost

Iz izbranih didaktičnih značilnosti dejavnosti razširjenega programa smo lahko na treh postavkah spremljali, kako so učenci razvijali **učinkovito in kritično mišljenje**.

Sodeč po analizi vnesenih dejavnosti (vnos letnih priprav za pouk dejavnosti razširjenega programa), so učitelji pogosteje omogočali razvijanje učinkovitega in kritičnega mišljenja prek:

- zastavljanja raznovrstnih vprašanj – (7,0 % od vseh aktivnosti/vsa področja), pri čemer je ta didaktična značilnost v največjem odstotku zastopana na področju *vsebine iz življenja in dela OŠ* (46,1 %), sledi področje *kultura in tradicija* (29,2 %).
- V učnem procesu imajo vprašanja izjemen pomen, saj so neločljivo povezana tako z razvojem mišljenja kot z oblikovanjem učenčeve osebnosti, pa tudi širše. Analiza vprašanj daje možnosti presoje razvoja vedoželjnosti, kritičnosti, ustvarjalnosti ter zmožnosti reševanja problemov.
- razmišljanja na višjih nivojih taksonomije kognitivnih ciljev – (2,9 % od vseh aktivnosti/vsa področja), pri čemer je tudi ta didaktična značilnost v največjem deležu zastopana na področju *vsebine iz življenja in dela OŠ* (56,2 %). **Tudi po petem letu poskusa ostaja razvoj**

veščine učinkovito in kritično mišljenje izziv za nadaljevanje v smislu didaktične podpore in usposabljanja strokovnih delavcev za spodbujanje učencev k razmišljanju na višjih taksonomskih ravneh.

Učinkovito in kritično mišljenje so učitelji razvijali manj pogosto prek:

- sistematičnega raziskovanje/(mat: preiskovanja) – (1,8 % od vseh aktivnosti/vsa področja), pri čemer je bila ta didaktična značilnost v največjem deležu zastopana na področju *vsebine iz življenja in dela OŠ* (54,1 %).
- Iz podatkov lahko ugotovimo, da je bilo v času trajanja poskusa število dejavnosti, s katerimi so učitelji spodbujali to veščino, v primerjavi s preostalimi veščinami, vsa leta zelo nizko. Smiselno je, da se raziskovanje/preiskovanje močnejše spodbuja s ciljem izboljšanja rezultatov učenja na višjih taksonomskih ravneh.

Odgovori učencev

Pri vprašanju *Kako pogosto imaš pri dejavnostih, ki jih obiskuješ, priložnost, da **raziskuješ*** je bilo na 4-stopenjski lestvici povprečje $\bar{x} = 2,8$, kar pomeni, da učenci relativno pogosto raziskujejo v okviru dejavnosti, ki jo obiskujejo.

Odgovori učiteljev

Glede spodbud za razvoj kritičnega mišljenja kaže, da učitelji pogosto spodbujajo razvoj kritičnega mišljenja ($\bar{x} = 3,0$) in znotraj te veščine učencem omogočajo, da raziskujejo ($\bar{x} = 2,7$). Analiza dejavnosti iz aplikacije (iz priprav učiteljev na pouk dejavnosti razširjenega programa) pa pokaže, da je **načrtovano število dejavnosti, ki omogočajo in spodbujajo raziskovanje/preiskovanje nizko (1,8 %)**.

Ob vnesenih dejavnostih v aplikacijo smo prek dveh didaktičnih značilnosti lahko spremljali tudi **razvoj ustvarjalnosti**. Sodeč po analizi vnesenih dejavnosti, so učitelji pogostejše omogočali razvijanje ustvarjalnosti kot:

- reševanje problemov in odločanje – (7,3 % od vseh dejavnosti/vsa področja), pri čemer je ta didaktična značilnost v največjem deležu zastopana na področju *vsebine iz življenja in dela OŠ*.
- predlaganje in razvijanje idej, iskanje izvirnih rešitev – (7,0 % od vseh dejavnosti), pri čemer je ta didaktična značilnost v največjem deležu zastopana na področju *vsebine iz življenja in dela OŠ*.

Ugotavljamo, da so učitelji v poskusu sicer sledili didaktičnim priporočilom, naj načrtujejo dejavnosti, v katerih bodo učenci reševali odprte probleme (takšne, ki imajo mnogo rešitev), iskali neznane in nekonvencionalne rešitve problemov in si prizadevali za raznovrstnost rešitev ter njihovo izvirnost, vendar v največjem deležu samo na področju *vsebine iz življenja in dela OŠ*.

Odgovori učencev

Odgovori učencev kažejo, da so le-ti znotraj dejavnosti, v katere so bili vključeni občasno, iskali rešitve za različne probleme ($\bar{x} = 2,8$), kar sovпада z rezultatom analize dejavnosti iz priprav učiteljev, vnesenih v aplikacijo. V dejavnostih so povprečno pogosto ustvarjali ($\bar{x} = 3,0$).

Odgovori učiteljev

Odgovori učiteljev kažejo, da le-ti precej pogosto spodbujajo razvoj ustvarjalnosti ($\bar{x}=3,4$) in znotraj te veščine bolj pogosto spodbujajo učence, da iščejo ustvarjalne rešitve najrazličnejših problemov ($\bar{x}=3,2$), nekoliko manj pogosto pa učence usmerjajo k ustvarjalnemu pisanju ($\bar{x}=2,61$).

Spremljali smo tudi, kako oz. s katerimi dejavnostmi so učitelji pri učencih razvijali **veščine sporazumevanja in sodelovanja**.

- Komuniciranje (izmenjava mnenj, razpravljanje itd.) – (7,6 % od vseh aktivnosti/vsa področja), pri čemer je ta didaktična značilnost v največjem deležu zastopana na področju *vsebine iz življenja in dela OŠ* (43,3 %). Odstopanje navzdol na področju *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* ne preseneča (21,3 %). Dejavnosti tega področja so v manjši meri (čeprav tudi) namenjene izmenjavi mnenj in razpravljanju, saj je njihov glavni namen spodbujanje k zdravemu življenjskemu slogu in pozitivnemu vplivu na duševno zdravje učencev preprečevanje odpravljanje negativnih posledic današnjega načina življenja in s tem. Področje *kultura in tradicija* (35,2 %).
- Sodelovanje z drugimi – (9,8 % od vseh aktivnosti/vsa področja), pri čemer je ta didaktična značilnost v največjem deležu zastopana na področju *vsebine iz življenja in dela OŠ* (43,3 %). Z odstopanjem navzdol pri dejavnostih področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* (22,5 %). Med veščinami sporazumevanja in sodelovanja je sodelovanje z drugimi najpogostejše izbrana didaktična značilnost, kar je sicer dober rezultat, vendar si želimo sodelovalne oblike dela še bolj okrepiti. Področje *kultura in tradicija* (34,1 %).
- Predstavljanje svojih idej/rezultatov dela, podkrepljenih z dokazi – število dejavnosti, s katerimi so učitelji spodbujali to veščino še vedno nizko (2,2 % od vseh aktivnosti/vsa področja), zato bo tudi podpora strokovnih delavcem o načinih in pomembnosti zbiranje dokazov o napredku učenca v nadaljevanju močnejše spodbujana.

Odgovori učencev

V prvem letu poskusa so odgovori učencev potrdili rezultate analize didaktičnih značilnosti izvedenih dejavnosti, v letih, ki so sledila, pa odgovori učencev rezultatov analize niso povsem potrdili.

Tematski pogovori in učenje so bili med vsemi značilnostmi dejavnosti pri učencih najpogostejše prepoznane dejavnosti v času trajanja poskusa ($\bar{x}=3,3$).

Učenci so občasno ($\bar{x}=2,8$) zbirali dokaze o svojem napredku, pri čemer so jih nekoliko pogostejše zbirali učenci nižjih razredov oz. učenci v 1. VIO.

Odgovori učiteljev

Podatki iz priprav učiteljev na dejavnosti razširjenega programa kažejo, da so učitelji pri učencih pogosto spodbujali razvoj sodelovanja in timskega dela ($\bar{x}=3,4$ na 4-stopenjski lestvici). Znotraj te veščine so učence spodbujali k skupinskemu delu ($\bar{x}=3,5$). Pogosto so spodbujali sporazumevanje ($\bar{x}=3,4$) in znotraj te veščine malo manj pogosto organizirali razprave ($\bar{x}=2,7$).

Odgovori ravnateljev

Odgovori ravnateljev o tem, kako v okviru samostojnega in sodelovalnega učenja učitelji na njihovi šoli zagotavljajo razvoj prečnih veščin, kot so kritično mišljenje, sporazumevanje in sodelovanje ter samouravnavanje učenja, kažejo na to, da se je zagotavljanje razvoja veščin kritičnega mišljenja, sporazumevanja in sodelovanja ter samouravnavanja v pretežni meri izvajalo v okviru **samostojnega in skupinskega učenja**, ki ga uravnava s pomočjo formativnega spremljanja. Pri učencih so upoštevali samoiniciativnost ter spodbujali medsebojno pomoč.

Učitelji so v procesu učenja pri učencih preverjali jasnost učnih ciljev kot pomemben pogoj za kakovostno učenje. Učence so usmerjali v sodelovanje ter samoregulacijo/uravnavanje lastnega učenja. Učencem so omogočali priprave na tekmovanja. Tudi ravnatelji so redkeje poročali, da učenci znotraj razširjenega programa izvajajo raziskave, projekte in prosto predstavljajo naučeno. Pogosta oblika učnega sodelovanja je bilo delo v heterogenih skupinah.

Ravnatelji so v odgovoru na vprašanje o tem, kako jim je na šoli **uspelo uresničiti cilj načrtovanega, sistematičnega razvijanja prečnih veščin**, v veliki meri navajali, da so prečne veščine izpostavljali kot prednostne dejavnosti v okviru razvijanja dejavnosti razširjenega programa.

Nekaj ravnateljev je samokritično ocenilo, da je uresničevanje načrtovanja in sistematičnega razvijanja prečnih veščin za učitelje zelo zahteven in dolgotrajen proces. Na številnih šolah so spodbujali učitelje k razvoju prečnih veščin tako pri načrtovanju vsebin obveznega kot razširjenega programa.

Pri opisu načinov usmerjanja in povezovanja učiteljev v procesu sistematičnega načrtovanja prečnih veščin so ravnatelji najpogosteje navedli nekaj organizacijskih oblik, ki so jih izvajali, in sicer:

- izvedba tematskih izobraževanj za učitelje;
- tematika je bila vključena v delo učiteljskega zbora, ki deluje v okviru razširjenega programa;
- predstavitev primerov dobrih praks na pedagoških konferencah;
- mesečne predstavitve poteka dejavnosti s poudarkom na spremljanju uspešnosti učencev.

V okviru sistematičnega načrtovanja in izvajanja prečnih veščin so učitelje spodbujali k:

- izmenjavi izkušenj ter razvijanju lastnih idej;
- vključenosti prečnih veščin v letno načrtovanje in v izvedbene dejavnosti razširjenega programa;
- medsebojnim hospitacijam učiteljev;
- izvajanju timskih nastopov za druge učitelje;
- organizaciji učnih sprehodov;
- oblikovanju spletne zbornice s primeri dobre prakse;
- spremljanju in vrednotenju lastnega napredka;
- podajanju sprotne povratne informacije.

Pri opisovanju dejavnosti za spodbujanje in razvijanje prečnih veščine lahko povzamemo, da prevladujejo opisi dejavnosti, ki so usmerjene v posamezne veščine, in manj dejavnosti, ki sistematično nagovarjajo spodbujanje in razvijanje vseh prečnih veščin. Na nekaterih šolah so k sistematičnemu pristopu načrtovanja in razvijanja prečnih veščin vključili celoten učiteljski kolektiv. Navedli so tudi, da so bili najbolj uspešni pri razvijanju veščin sporazumevanja in sodelovanja, malo

manj pri razvijanju veščin ustvarjalnosti, komuniciranja in timskega dela in najmanj pri razvoju kritičnega mišljenja in samoregulacije, kar pa seveda ostaja izziv za prihodnje strokovno delo.

Učenci naj bi za namene vseh naštetih prečnih veščin smiselno uporabljali IKT, torej razvijali digitalne veščine ob uporabi raznovrstnih orodij in aplikacij za učinkovitejše:

- sporazumevanje (aplikacije za izdelavo raznovrstnih predstavitev);
- sodelovanje (aplikacije, ki omogočajo sodelovanje na daljavo);
- reševanje problemov in odločanje (informacijske baze, orodja za urejanje podatkov);
- samouravnavanje (kot npr. e-listovnik).

Število dejavnosti, s katerimi so učitelji spodbujali to veščino, je 1,7 % od vseh aktivnosti/na vseh področjih. Največ na področju *vsebine iz življenja in dela* OŠ (53,7 %), *kultura in tradicija* (31,7 %), *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* (14,5 %).

Iz podatkov v aplikaciji je razvidno, da delež rabe IKT v celotnem trajanju poskusa ostaja nizek, kar kaže, da učitelji te prečne veščine učitelji (še) niso prepoznali kot potrebne in so jo premalo vključevali v dejavnosti razširjenega programa.

Raziskovalno vprašanje 2 a: ***V kolikšni meri učitelji v dejavnosti razširjenega programa vključujejo miselne izzive, ki spodbujajo samouravnavanje, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti učencev, razvoj medpredmetnih (prečnih) veščin ter omogočajo razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli?***

Sklep:

Učitelji so v poskusu v okviru **razširjanja in poglobljanja znanja in/ali zmanjševanja vrzeli v znanju, ki nastajajo pri obveznem programu**, najpogosteje in sistematično uvažali tiste, ki spodbujajo razširjanje in poglobljanje znanja, ki v poskusu nadomeščajo (sedanji) dodatni pouk, priprave na tekmovanje ipd. in so namenjene razvijanju učenčevih močnih področij, spodbujanju motivacije in interesa za učenje, ter tistim dejavnostim za zmanjševanje vrzeli v znanju, ki nastajajo pri obveznem programu, in naj bi nadomestile (sedanji) dopolnilni pouk ter individualno in skupinsko učno pomoč. Izziv za strokovne delavce tudi po zaključku poskusa je najti nove oblike in načine za nudenje pomoči in podpiranje učencev pri delu ter povezovanje v vsemi tremi vsebinskimi sklopi.

Samouravnavanje učencev, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje so učitelji najpogosteje spodbujali tako, da so v dejavnosti vključevali pridobivanje povratnih informacij, oblikovanje individualnih ciljev in načrtovanje poti do njih ter spremljanje načrtovanih ciljev, samovrednotenje in uravnavanje nadaljnjih korakov učenja.

Precej manj so v dejavnosti vključevali preostale veščine samouravnavanja učenja: usvajanje strategij učenja, samoreflektiranje izkušenj, samovrednotenje znanja in lastne učinkovitosti po kriterijih uspešnosti. Najmanj pozornosti je bilo namenjeno samostojni pripravi na pouk ter vrednotenju lastne učinkovitosti po kriterijih uspešnosti za izbrano prečno veščino.

Primerjava rezultatov preteklih let ni pokazala bistvenih sprememb glede napredka v razvoju tistih didaktičnih vsebin, ki so bile v času trajanja poskusa slabše zastopane. To pomeni, da bi bilo smiselno tudi po zaključku poskusa povečati podporo pri razumevanju pomembnosti samovrednotenja izbranih prečnih veščin po kriterijih uspešnosti, samostojne priprave n pouk ter vrednotenje lastnega (učenčevega) znanja po kriterijih uspešnosti.

V okviru **razvoja prečnih veščin** so učitelji učinkovito in kritično mišljenje najpogosteje razvijali prek zastavljanja raznovrstnih vprašanj, bistveno manj so v dejavnosti vključevali razmišljanje na višjih nivojih taksonomije kognitivnih ciljev ter sistematično raziskovanje/(mat: preiskovanje). Zato tudi po zaključku poskusa ostaja razvoj teh dveh veščin izziv za nadaljevanje v smislu didaktične podpore in usposabljanja strokovnih delavcev.

Veščine sporazumevanja in sodelovanja so razvijali s pogostim spodbujanjem k timskem delu in komuniciranju v obliki izmenjave mnenj, razpravljanju ter sodelovanju v skupinah. Redko pa so vključili možnost predstavljanja svojih idej/rezultatov dela, podkrepljenih z dokazi, zaradi česar bo podpora strokovnih delavcem o načinih in vlogi zbiranja dokazov o napredku učenca potrebna tudi po zaključku poskusa.

Na področju razvoja ustvarjalnosti so učitelji sledili didaktičnim priporočilom, naj načrtujejo dejavnosti, v katerih bodo učenci reševali odprte probleme, iskali neznane in nekonvencionalne rešitve in si prizadevali za raznovrstnost rešitev ter njihovo izvirnost. Reševanje problemov in odločanje ter razvijanje idej in iskanje izvirnih rešitev so ocenili zelo visoko in primerljivo z zastavljanjem raznovrstnih vprašanj in sporazumevanjem z namenom izmenjave mnenj in razpravljanjem.

Število dejavnosti za razvoj digitalnih veščin še vedno ostaja nizko, kar pomeni, da so učitelji do prečno veščino manj vključevali v dejavnosti razširjenega programa.

Tri najbolj pogosto izbrane didaktične značilnosti so bile: razširjanje in poglobljanje znanja, pridobivanje povratnih informacij o učenčevi dejavnosti ali izdelku s strani učiteljev ali sošolcev ter sodelovanje z drugimi.

Najredkeje pa so bile zastopane didaktične značilnosti, ki predstavljajo vrednotenje lastne učinkovitosti po kriterijih uspešnosti za izbrano prečno veščino, ter samostojna priprava učencev na pouk.

3.1.2.2. Raziskovalno vprašanje 2 b: Kako učitelji razumejo lastno vlogo pri sistematičnem spodbujanju učencev na področju prečnih veščin?

Učitelji razvoj prečnih veščin spodbujajo implicitno ali eksplicitno. Pri implicitnem poučevanju učitelj vsebino obravnava tako, da učenec ponudi take dejavnosti, ki od njih zahtevajo raznovrstne prečne veščine, a je učni proces bolj usmerjen na vsebino kot veščino. Pri eksplicitnem poučevanju pa učenci vedo, kaj je cilj učenja veščine, kaj so kriteriji uspešnosti ter kaj so dokazi napredka v veščini. Učenci si zavestno prizadevajo, da bi dosegli ter zbrali dokazila o napredovanju.

Odgovori učiteljev

Odgovore glede razumevanja lastne vloge in pomena spodbujanja razvoja prečnih veščin učencev smo pridobili iz vprašalnikov za učitelje. Vprašali smo jih, kako razumejo lastno vlogo pri spodbujanju razvoja veščin učencev in kako pomembno se jim zdi, da v dejavnostih razširjenega programa načrtno in sistematično spodbujajo razvoj teh veščin.

Na vprašanja je v prvem letu poskusa odgovorilo 495 učiteljev (85 %), v drugem letu 344 učiteljev (62 %), v tretjem letu 356 učiteljev (66 %) in v četrtem letu 750 učitelje (63 %).

Razumevanje učiteljeve vloge pri spodbujanju razvoja veščin

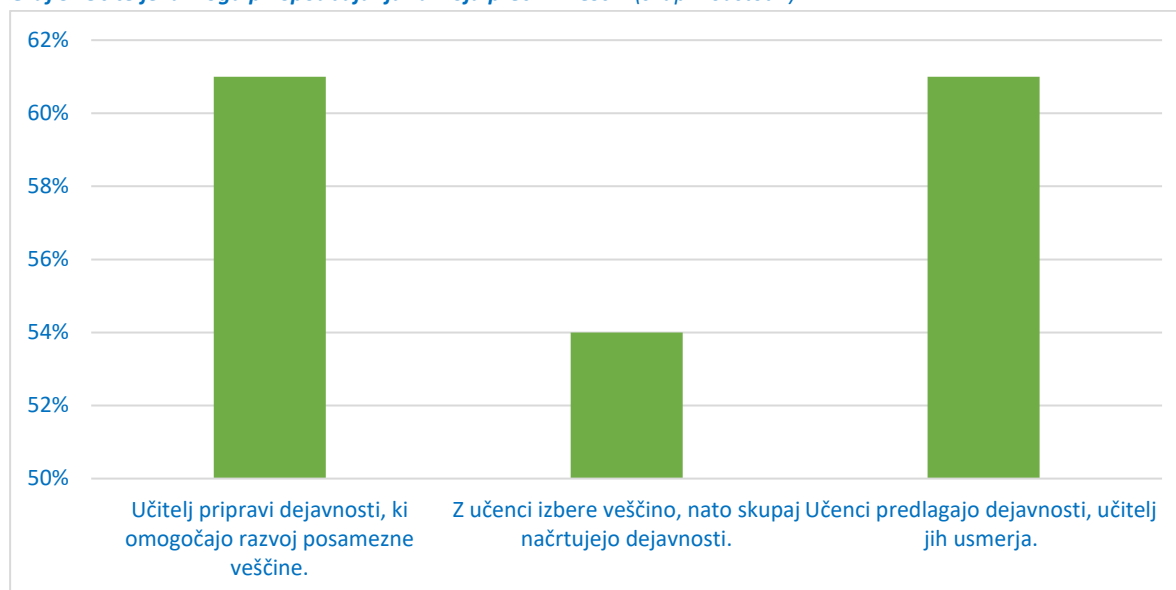
Za namen pridobivanja informacije o načinih spodbujanja razvoja prečnih veščin pri učencih smo učiteljem ponudili tri trditve z možnostjo izbire ene ali več:

1. *Pripravim dejavnosti, ki omogočajo razvoj posamezne veščine.*
2. *Skupaj z učenci raziščem, katero veščino bi želeli "vaditi", nato pa skupaj načrtujemo dejavnosti za uresničenje tega cilja.*
3. *Učencem omogočim, da predlagajo dejavnosti, sam pa jim pomagam in jih usmerjam pri izvedbi.*

Učitelj tako v skladu s priporočili kurikularnega dokumenta skozi izvajanje dejavnosti učencem omogoči razvoj na različnih področjih ob upoštevanju načel ter sposobnosti, spoznavnih stilov in interesov posameznega učenca. Na prvi stopnji učitelj sam pripravi dejavnosti, na drugi razišče interese učencev in nato skupaj z njimi načrtuje dejavnosti, na tretji stopnji pa učenci prevzamejo pobudo, učiteljeva vloga postane podporna.

Delež izbranih trditev je razporejen dokaj enakomerno. Za prvo trditev se je odločilo 61,4 % učiteljev, za drugo 54,2 % in za tretjo 61,3 %. Rezultati kažejo, da učitelji dejavnosti za razvoj veščin **v največji meri načrtujejo sami ali pa učencem omogočijo, da sami predlagajo dejavnosti**, učitelji pa jih usmerjajo pri izvedbi. V nekoliko manjši meri načrtujejo dejavnosti skupaj z učenci. Rezultati torej kažejo, da so učitelji v poskusu razumeli in udeleževali načeli enakih možnosti in upoštevanja potreb in interesov učencev.

Graf 9: Učiteljeva vloga pri spodbujanju razvoja prečnih veščin (skupni odstotki)

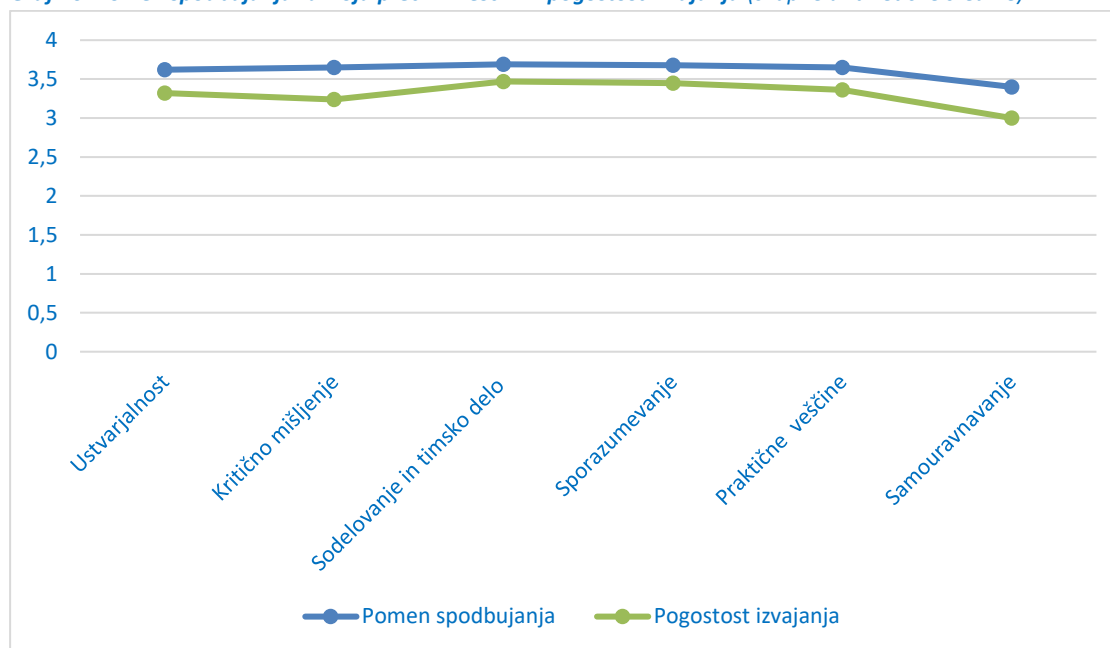
Pomen razvoja prečnih veščin

Učitelje smo vprašali, kako pomembno se jim zdi, da v dejavnostih razširjenega programa načrtno in sistematično spodbujajo razvoj prečnih veščin. Na temelju štiristopenjske lestvice z vrednostmi od 1 (sploh ni pomembno) do 4 (zelo pomembno) so označili, kolikšen pomen pripisujejo razvoju ustvarjalnosti, kritičnega mišljenja, sodelovanja in timskega dela, sporazumevanja, praktičnih veščin in samouravnavanja.

V povprečju so razvijanju **vseh prečnih veščin** v celotnem poskusu pripisali **precejšnjo pomembnost** ($\bar{x} = 3,6$). Največji pomen so pripisali **sodelovanju in tinskemu delu** ($\bar{x} = 3,6$) **ter sporazumevanju** ($\bar{x} = 3,6$), sledijo **praktične veščine** ($\bar{x} = 3,6$), **kritično mišljenje** ($\bar{x} = 3,6$), razvoj ustvarjalnosti ($\bar{x} = 3,6$) ter razvoj samoregulacije ($\bar{x} = 3,4$).

V času trajanja poskusa se je pokazalo, da **obstajajo razlike** povprečnih vrednosti **med pomenom**, ki ga učitelji pripisujejo veščinam, in **pogostostjo dejanskega vključevanja** teh veščin v dejavnosti razširjenega programa.

Graf 10: Pomen spodbujanja razvoja prečnih veščin in pogostost izvajanja (skupne aritmetične sredine)

Razlika med pomenom, ki ga učitelji predpisujejo spodbujanju razvoja prečnih veščin, in pogostostjo načrtovanja dejavnosti za urjenje prečnih veščin je glede na povprečno vrednost 0,30 in se z minimalnim odmikom navzgor ali navzdol **ohranja pri večini veščin**, nekoliko bolj pa se **odklanja pri kritičnem mišljenju (0,41) in samouravnavanju (0,40)**.

Razvoj kritičnega mišljenja je veščina, ki ji učitelji sicer pripisujejo precejšen pomen, vendar je v dejavnosti ne vključujejo v skladu s svojimi prepričanji. Ker smo ta odklon zaznali že po prvem letu poskusa, smo učiteljem ves čas trajanja poskusa nudili strokovno oporo pri razumevanju in opolnomočenju za uporabo strategij, ki razvijajo kritično mišljenje, a se rezultati bistveno niso izboljšali.

Prav tako ostaja tudi v prihodnje, tj. po zaključku poskusa, še izziv, ki se nanaša na spodbujanje razvoja samouravnavanja pri učencih, saj jim to omogoča ozaveščanje močnih in šibkih področij, načrtovanje ciljev ter spremljanje in vrednotenje napredka.

Poročila ravnateljev

Iz poročil ravnateljev smo želeli izvedeti, kako po njihovih izkušnjah in spremljanju učitelji skozi dejavnosti razširjenega programa razvijajo prečne veščine pri učencih. Prva tri leta poskusa so poročila posredovali vsi ravnatelji (19), v četrtem letu 44 ravnateljev od 46. V petem letu poskusa je poročila oddalo vseh 46 ravnateljev.

Vprašali smo jih, v kolikšni meri in kako so učitelji načrtovali in izvajali razvoj prečnih veščin v okviru izbranih dejavnosti in katere dejavnosti so bile še posebej zasnovane za razvoj prečnih veščin. Zanimalo nas je tudi, katere metode in oblike dela so načrtovali in izvajali v ta namen, s katerimi dejavnostmi so pri učencih razvijali prečne veščine ter kako učenci in učitelji vedo, da so učenci razvijali določeno dejavnost.

Ugotovili smo, da so šole razvoj prečnih veščin vključevale v vse dejavnosti razširjenega programa. Ravnatelji so tudi večkrat izpostavili, da so prečne veščine učinkovito razvijali z elementi formativnega spremljanja, ki ga na nekaterih šolah uspešno izvajajo že več let. Prav tako so v okviru posamezne dejavnosti razvijali dve, tri ali več prečnih veščin. Iz primerov, ki so jih zapisali, smo ugotovili, katere prečne veščine so razvijali (ustvarjalnost, kritično mišljenje, sodelovanje in timsko delo, sporazumevanje, praktične veščine, samoregulacija). V večini primerov, ki so jih posredovali, smo opazili, da je bil razvoj posameznih veščin večinoma dobro premišljen in načrtovan in je sovpadal s cilji in načrtovanimi dejavnostmi, v katerih so bili učenci aktivni udeleženci.

Iz zapisanega smo razbrali tudi široko paleto metod, ki so jih izbrali za razvoj ene ali več prečnih veščin. Med metodami, ki so jih navedli in tudi opisali, so navedene tudi različne didaktične strategije in dejavnosti, ki so vezane na posamezne veščine ali faze raziskovalnega dela.

Primeri zapisov ravnateljev za razvoj prečnih veščin (šolsko leto 2022/2023):

Nekateri ravnatelji so navajali, da so prečne veščine izpostavljali kot **prednostne dejavnosti v okviru razvijanja dejavnosti razširjenega programa**.

V nadaljevanju je nekaj zapisov ravnateljic in ravnateljev:

»Odločili smo se, da bomo vsako leto posvetili eni prečni veščini. Lansko leto smo se posvetili veščini samouravnavanja. Tako smo učence učili odnosa v javnih prostorih in o pravilih v učilnici. Poslužili smo se semaforjev, predvsem na nižji stopnji. Povezali smo se s policistom, ki je učencem predstavil preventivne ukrepe obnašanja na cestišču, smučišču. Prav tako smo imeli delavnico varne rabe interneta in jih tako ozaveščali o tovrstnih nevarnostih.

Letošnje leto pa smo namenili veščini kritičnega mišljenja. O tem smo se pogovorili na konferenci, dogovorili smo se o veščini in nato evalvirali uspeh našega dela. Letošnja evalvacija še ni bila na vrsti.«

»V tem šolskem letu je bila ena izmed naših prioritet sistematično razvijanje prečnih veščin. Vsak učitelj je moral za svojo dejavnost v skupnem dokumentu zapisati, katere prečne veščine bo to leto razvijal sistematično.«

»To se je izkazalo pri načrtovanju prednostne naloge, ki jo šola izbere vsako leto na novo. Ideje pridobi od učencev prek spletne ankete. Prednostna naloga je »rdeča nit« načrtovanih dni s posebno vsebino v strnjeni obliki (naravoslovni, tehniški, naravoslovni, športni) in vseh prireditvev.«

V sistematičen pristop načrtovanja in razvijanja prečnih veščin so na številnih šolah **vključili celoten učiteljski kolektiv**.

»Novembra so članice tima na učiteljski konferenci podrobneje predstavile prečne veščine ter kako jih lahko razvijamo. V spletni zbornici (v MS Teams) smo zbirali različna uporabna gradiva v povezavi s prečnimi veščinami. Nato smo decembra na konferenci izvedli delavnico, kjer so se učitelji v skupinah pogovarjali o veščinah, ki jih razvijajo, predstavili, kako jih razvijajo v okviru RaP-a, in oblikovali kriterije uspešnosti za posamezne veščine. Od decembra do marca smo v obliki kolegialnih hospitacij s pomočjo vnaprej pripravljenega instrumentarija in dogovorjenega področja opazovanja opazovali dejavnosti v RaP-u in po opazovanju izvedli pedagoško diskusijo, kjer smo podali nekaj pohval in zastavili dve močni vprašanji za razmislek o nadaljnjem delu.«

Nekaj ravnateljev je samokritično ocenilo, da je **proces uresničevanja načrtovanja in sistematičnega razvijanja prečnih veščin za učitelje zelo zahteven in dolgotrajen proces.**

»Razvijanje prečnih veščin je izjemno zahtevna naloga za strokovne delavce šole in še vedno jih nekateri manj spretno vnašajo v svoje delo. Strokovni delavci, ki so dobro osvojili FS, poznajo veščine samouravnavanja in digitalne pismenosti toliko lažje spodbujajo in izvajajo sodelovanje med učenci z različnimi kanali komuniciranja s kritičnim mišljenjem, izvajajo učenje z raziskovanjem in reševanjem problemov. Pri tem ključno vlogo igrata ustvarjalnost in inovativnost tako strokovnih delavcev kot tudi učiteljev. Tako razvijajo svojo identiteto tako na ravni motivacije, čustev, etičnosti in vrednot.«

»Pri vseh dejavnostih razširjenega programa smo sledili razvijanju prečnih veščin in jih ozaveščali. Cilj načrtovanje prečnih veščin nam ni uspelo v popolnosti uresničiti, vendar so učitelji kljub temu prečne veščine razvijali pri izvajanih dejavnostih. Pri načrtovanju smo upoštevali mrežni plan za razvijanje prečnih veščin. Področju je v naslednjem letu treba nameniti več pozornosti.«

Razvoj prečnih veščin ni samo domena dejavnosti razširjenega programa, temveč širše strokovne javnosti in različnih projektov.

»Razvoj prečnih veščin smo povezali tudi s projektom Erasmus+, kjer je bila tudi ena osnovnih usmeritev razvoj prečnih veščin (Soft skills). 3 učiteljice so se udeležile tudi seminarja na to temo (mednarodni seminar v Španiji), kjer smo pridobili ogromno znanj in jih prenesli na kolektiv in učence (tudi reševanje konfliktov, krizni management ...). Na šoli tudi zelo podpiramo ustvarjalnost in izvajamo veliko prireditev za starše in javnost. Timsko delo smo poudarjali tudi med učitelji pri pripravi RAP-a in potem tudi pri rednem pouku in dodatnih dejavnostih učencev.«

Raziskovalno vprašanje 2 b: **Kako učitelji razumejo lastno vlogo pri sistematičnem spodbujanju učencev na področju prečnih veščin?**

Sklep:

Učitelji pripisujejo razvoju prečnih veščin pomembno vlogo, vendar nekatere nekoliko manj pogosto vključujejo v dejavnosti. Pri tem izstopata kritično mišljenje in samouravnavanje, kar ostaja izziv tudi v prihodnje. Najbolj pogosto pa so z dejavnostmi spodbujali veščini **sodelovanje in timsko delo ter sporazumevanje.**

Dejavnosti za razvoj prečnih veščin v največji meri načrtujejo sami ali pa učencem omogočijo, da sami predlagajo dejavnosti. V nekoliko manjši meri pa skupaj z učenci načrtujejo dejavnosti.

Razvoj prečnih veščin so vključevali v vse dejavnosti razširjenega programa.

Šole se pri vključevanju prečnih veščin v dejavnosti razširjenega programa razlikujejo v načrtovanju, vključevanju, didaktičnih strategijah, načinu in obsegu spremljanja ter vrednotenja dokazov o razvoju prečnih veščin, v čemer se kaže uresničevanje avtonomije učitelja in odgovornost šole za oblikovanje izvedbenega modela, ki uresničuje nov koncept razširjenega programa.

3.1.2.3 Raziskovalno vprašanje 2 c: Katera dokazila o napredovanju v posamezni veščini imajo na voljo učenci?

Odgovore ravnateljev na vprašanja o zbiranju dokazov o napredovanju v posamezni prečni veščini smo pridobili iz njihovih letnih poročil. Želeli smo izvedeti njihovo mnenje o tem, kako učitelji vidijo in razumejo svojo vlogo pri spodbujanju učencev na področju veščin ter razširjanja in poglobljanja znanja učencev. Zanimalo nas je, katere dokaze zbirajo, analizirajo, uporabljajo za načrtovanje nadaljnjega razvoja procesa učenja.

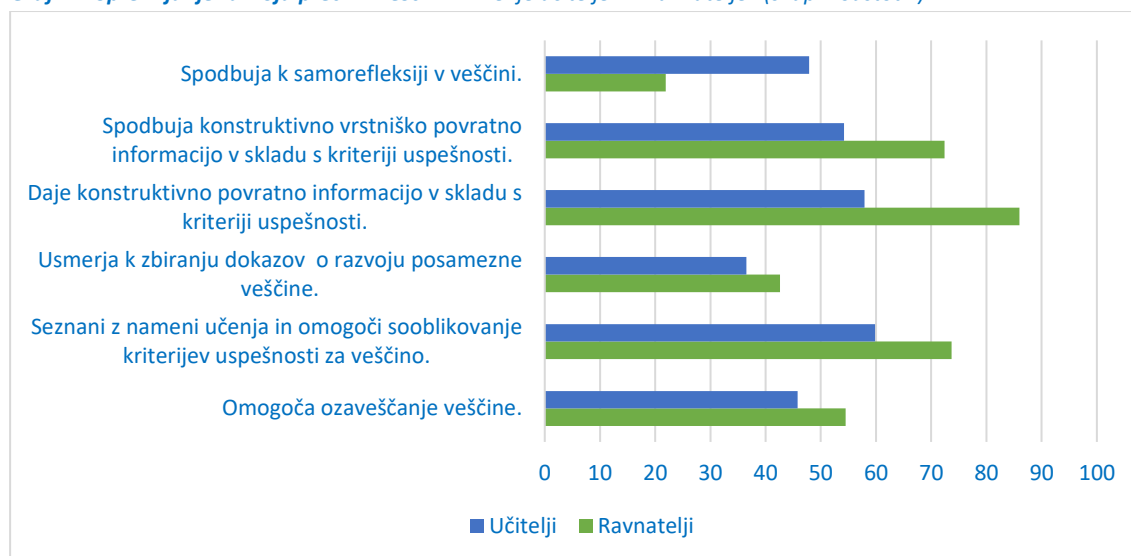
V prvih treh letih poskusa je glede dokazil v poročilih poročalo vseh 19 ravnateljev (100 %), v četrtem letu je poročalo 44 ravnateljev (96 %) in v petem letu 46 ravnateljev (100 %).

Na vprašanje, **kako učitelji v razširjenem programu spremljajo razvoj prečnih veščin** pri učencih, so **ravnatelji odgovarjali**, da učitelji v največji meri (86 %) dajejo učencem **konstruktivne povratne informacije** v skladu s kriteriji uspešnosti, jih seznanijo z nameni učenja in omogočijo sooblikovanje kriterijev uspešnosti za veščino (73,7 %) ter jih spodbujajo k podajanju **konstruktivne vrstniške povratne informacije** v skladu s kriteriji uspešnosti (72,4 %). Nadalje jim omogočajo ozaveščanje veščine (54,5 %) ter jih usmerjajo k zbiranju dokazov o razvoju posamezne veščine (42,6 %). Najredkeje pa učence spodbujajo k samorefleksiji v veščine (21,9 %).

Ravnatelji, ki so navedli, da učitelji učence spodbujajo k samorefleksiji o veščini, so zapisali tudi kako in kdaj to izvajajo. Samorefleksijo opravijo večinoma sproti oz. na koncu šolske ure, po zaključenem vsebinskem sklopu ali ob koncu ocenjevalnih obdobj. Pogovorijo se o tem, kaj so načrtovali, da se naučijo in preverijo, ali so zastavljene cilje dosegli ter kaj morajo še narediti, izboljšati, da izpopolnijo svoja znanja in veščine. Najpogosteje so uporabljali semafor in obrazce za samovrednotenje. Samovrednotenje so ponekod dopolnjevali z vrstniškim vrednotenjem.

Na vprašanje, **kako spremljajo razvoj prečnih veščin** pri učencih v razširjenem programu, so **odgovarjali tudi učitelji**. Navedli so, da najpogosteje (59,8 %) učence **seznanijo z nameni učenja** in jim omogočijo sooblikovanje kriterijev uspešnosti za veščino, posredujejo **konstruktivne povratne informacije** v skladu s kriteriji uspešnosti (57,9 %) ter spodbujajo k podajanju **konstruktivne vrstniške povratne informacije** v skladu s kriteriji uspešnosti (54,2 %). Redkeje (47,9 %) spodbujajo učence k samorefleksiji o veščini. Najredkeje (36,5 %) pa učence usmerjajo k zbiranju dokazov o razvoju posamezne veščine.

Graf 11: Spremljanje razvoja prečnih veščin – mnenje učiteljev in ravnateljev (skupni odstotki)

Zanimalo nas je, **katere dokaze o napredovanju v posamezni veščini ustvarjajo in zbirajo učenci** ter kako dokaze uporabljajo učitelji za načrtovanje nadaljnjih aktivnosti z učenci. Ravnatelji so poročali, da v 42,6 % učitelji učence usmerjajo k zbiranju dokazov o razvoju posamezne veščine v razširjenem programu, kar v primerjavi z drugimi načini spremljanja razvoja prečnih veščin predstavlja drugi najnižji rezultat (najnižji rezultat pri učiteljih, 36,5 %).

Ravnatelji so v poročilih zapisali, da učitelji kot dokaze uporabljajo:

- izdelke učencev, videoposnetke, zvočne posnetke, fotografije izdelkov, vrstniško refleksijo o napredku;
- zbiranje in razstavljanje izdelkov (stalne razstave, projektne razstave, razstava meseca);
- instrumentarij za preverjanje prečnih veščin,
- rešene delovne liste, zapise, osebne mape,
- različne lestvice, listovnik,
- poročila,
- prireditve, natečaje, tekmovanja.

Med dokazi so ravnatelji najbolj pogosto navajali **konkretne izdelke učencev**. Iz predstavljenega sledi, da šole vrednotenje in zbiranje dokazov o doseganju določenih veščin opravljajo po elementih formativnega spremljanja. S primeri dokazujejo, da formativno spremljanje tudi osmišljeno uporabljajo (npr. podajanje povratne informacije, vključevanje v sooblikovanje kriterijev uspešnosti, vrstniško vrednotenje).

Raziskovalno vprašanje 2 c: **Katera dokazila o napredovanju v posamezni veščini imajo na voljo učenci?**

Sklep:

Za načrtovanje nadaljnjega razvoja procesa učenja šole najpogosteje zbirajo, analizirajo in uporabljajo dokaze, ki predstavljajo izdelke učencev v različnih oblikah (pisne in ustne rešitve nalog ter različne tehnične oblike predstav naučenega).

Vrednotenje in zbiranje dokazov o doseganju določenih veščin izvajajo po elementih formativnega spremljanja.

Najpogosteje zbirajo: izdelke, videoposnetke, fotografije izdelkov, vrstniško refleksijo o napredku.

3.1.3 Tretji cilj

Uvajanje pristopov, ki zagotavljajo večjo personalizacijo z uvajanjem fleksibilne in avtonomne izbirnosti pri vključevanju v vsebinsko raznolike in starostno heterogene skupine razširjenega programa.

3.1.3.1 Raziskovalno vprašanje 3: V kolikšni meri učitelji in šola znotraj razširjenega programa učencu omogočajo izbirnost oz. vključevanje v dejavnosti, ki so usklajene z njegovimi potrebami in željami?

Pri učencih smo podatke dobili na podlagi anketnih vprašalnikov, pri ravnateljih pa na podlagi poročil in anketnih vprašalnikov.

V prvih treh letih poskusa so na tretje raziskovalno vprašanje odgovarjali vsi ravnatelji (19 ravnateljev), v četrtem letu je odgovarjalo 44 ravnateljev (96 %) in v petem letu 46 ravnateljev (100 %). Na vprašalnik je v prvem letu odgovorilo 13 ravnateljev (68 %), v drugem letu 15 ravnateljev (79 %), v tretjem letu 19 ravnateljev (100 %) in v četrtem letu 44 ravnateljev (96 %).

V prvem letu poskusa je na vprašanja v povezavi s tretjim raziskovalnim vprašanjem odgovorilo 630 učencev (88 %), v drugem letu 2249 učencev (90 %), v tretjem letu 2249 učencev (90 %) in v četrtem letu 2923 učencev (91 %).

Učenci so odgovarjali na vprašanja o:

- načinu prijave v dejavnosti razširjenega programa,
- možnosti izbire,
- raznolikosti dejavnosti,
- načinu prijave na krajše dejavnosti,
- vključevanju v homogene/heterogene skupine,
- izbiri in razlogih za obiskovanje dejavnosti, ki so jo obiskovali že v prejšnjem šolskem letu,
- značilnostih dejavnosti, ki so jih najbolj pritegnile.

Način prijave in izbora dejavnosti

Največ anketiranih učencev se je k dejavnostim **prijavilo** s prijavnico v sodelovanju s starši (45,3 %), nekateri učenci so prijavnico izpolnili sami (27,4 %), nekateri pa so se prijavili ustno (9,6 %) in drugo. Poleg samostojne izbire dejavnosti in na predlog staršev, so nekaj vpliva na izbor dejavnosti imeli tudi prijatelji (7 %) in učitelji (4 %).

Učenci, vključeni v razširjeni program, so se lahko na nekaterih šolah tudi naknadno lahko vključili v dejavnosti glede na njihov interes.

Na podlagi zbranih podatkov lahko sklenemo, da so se, zaradi velike vloge staršev pri mlajših otrocih, le-ti k dejavnostim prijavili v dogovoru in s pomočjo staršev. Starejši učenci so že bolj samostojni, imajo več izkušenj, zato tudi ne potrebujejo več toliko pomoči s strani staršev kot mlajši učenci in so se k dejavnostim prijavljali sami.

Možnost izbire dejavnosti

Učenci so ocenili, koliko dejavnosti so imeli na voljo v času trajanja poskusa. Najpogosteje so lahko izbirali med 6 in 10 dejavnostmi (37 %), temu sledi izbor do 5 dejavnosti (33 %), nato izbor med 11 do 20 dejavnosti (21 %), 9 % učencev pa je lahko izbiralo med več kot 21 dejavnostmi.

Število izbranih dejavnosti

V času trajanja poskusa so učenci v **povprečju zbrali 2,7 dejavnosti**. Dobljeni rezultat je treba pogledati tudi skozi perspektivo učencev 3. VIO, ki so bili vključeni v dodaten obvezni drugi tuji jezik in se vključujejo v obvezne izbirne predmete znotraj obveznega programa. Odgovore učencev lahko razumemo tako, da dejavnosti prehrane in dejavnosti, povezane s samostojnim in skupinskim učenjem za razširjanje, poglobljanje ter utrjevanje znanja, ki so na nekaterih šolah po modelu umeščene med ure obveznega programa, ne štejejo kot dejavnost, temveč za izbrano dejavnost štejejo samo tiste, ki potekajo po obveznem programu.

Odgovori učencev potrjujejo naša pričakovanja in ugotovitev, da so se učenci 1. in 2. VIO udeleževali večjega števila dejavnosti kot učenci 3. VIO.

Raznolikost dejavnosti

Učenci so na petstopenjski lestvici z vrednostmi od 1 (sploh se ne strinjam) do 5 (povsem se strinjam) ocenili, v kolikšni meri držijo navedene trditve glede raznolikosti dejavnosti.

Najbolj so se strinjali s trditvijo, da so bile ponujene dejavnosti **raznolike** ($\bar{x} = 4,1$) in **zanimive** ($\bar{x} = 3,8$). Prav tako so presodili, da lahko izberejo krajše dejavnosti ($\bar{x} = 3,3$). Strinjali so se tudi s trditvijo, da imajo možnost menjave dejavnosti med šolskim letom ($\bar{x} = 3,0$).

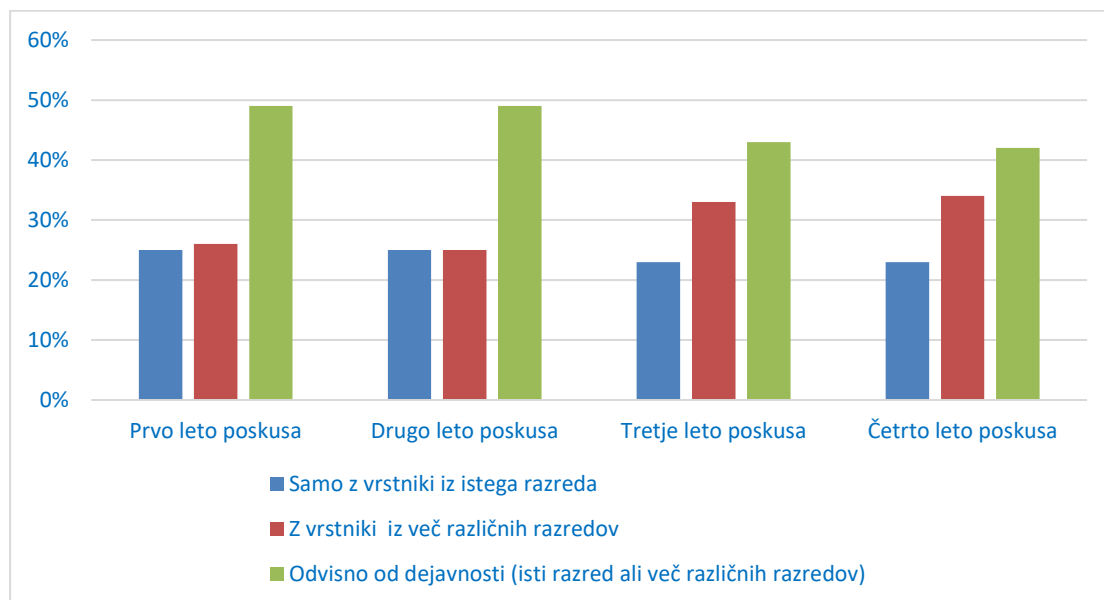
Glede na rezultate lahko sklepamo, da so šole upoštevale načelo fleksibilnosti, saj so ponudile dovolj raznolikih in zanimivih dejavnosti, pa tudi krajših in takih, ki so učencem omogočale prehajanje med dejavnostmi tekom šolskega leta.

Homogenost/heterogenost skupin

V okviru organizacije razširjenega programa so šole upoštevale priporočila koncepta, da *šola ponudi učencem dejavnosti, ki se lahko izvajajo v večji meri v homogenih skupinah, s poudarkom, da je organiziranje homogenih ali heterogenih skupin odvisno od ciljev dejavnosti in potreb učencev*.

Najpogosteje (46 %) so na šolah organizirali dejavnosti v homogenih in/ali heterogenih dejavnostih, odvisno od dejavnosti same (pri nekaterih so skupaj z vrstniki iz istega razreda, pri nekaterih pa vrstniki iz več različnih razredov), sledijo dejavnosti, pri katerih so se učenci družili z vrstniki iz več različnih razredov (29 %). Ena četrta dejavnosti je bila organizirana na način, da so se učenci družili samo z vrstniki iz istega razreda (24 %).

Graf 12: Homogenost/heterogenost skupin

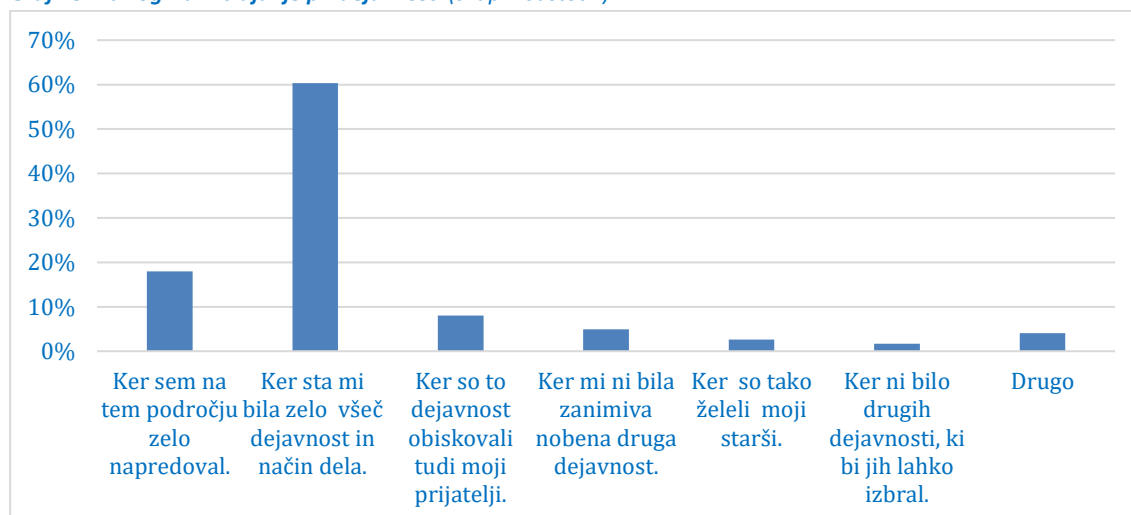
Vztrajanje pri dejavnostih preteklega leta

Dobra polovica učencev (57 %) je bila v času trajanja poskusa vključena tako v **nove dejavnosti** kot v dejavnosti, ki so jih v okviru izvajanja poskusa obiskovali že v preteklih šolskih letih. Petina učencev je bila vključena v dejavnosti, ki so jih obiskovali že v preteklih šolskih letih, petina učencev pa je v tekočem šolskem letu dejavnosti obiskovala prvič.

Razlogi za vztrajanje pri dejavnosti

Zanimalo nas je, kaj je bil glavni razlog, da so učenci več let zapored obiskovali iste dejavnosti oz. so jih ponovno izbirali. Skoraj dvema tretjinama učencev (60,3 %) je bila **najbolj všeč dejavnost sama in način dela**, zato so pri njej vztrajali več kot eno šolsko leto. Nekaj vpliva je imel na izbor iste dejavnosti tudi napredek (18 %), ki so ga učenci zaznali pri sebi, ter vpliv prijateljev (8 %). Najmanj vpliva na izbor pa je imelo pomanjkanje dejavnosti oz. ker ni bilo drugih dejavnosti.

Graf 13: Razlogi za vztrajanje pri dejavnosti (skupni odstotki)

Značilnosti dejavnosti, ki so učence najbolj pritegnile

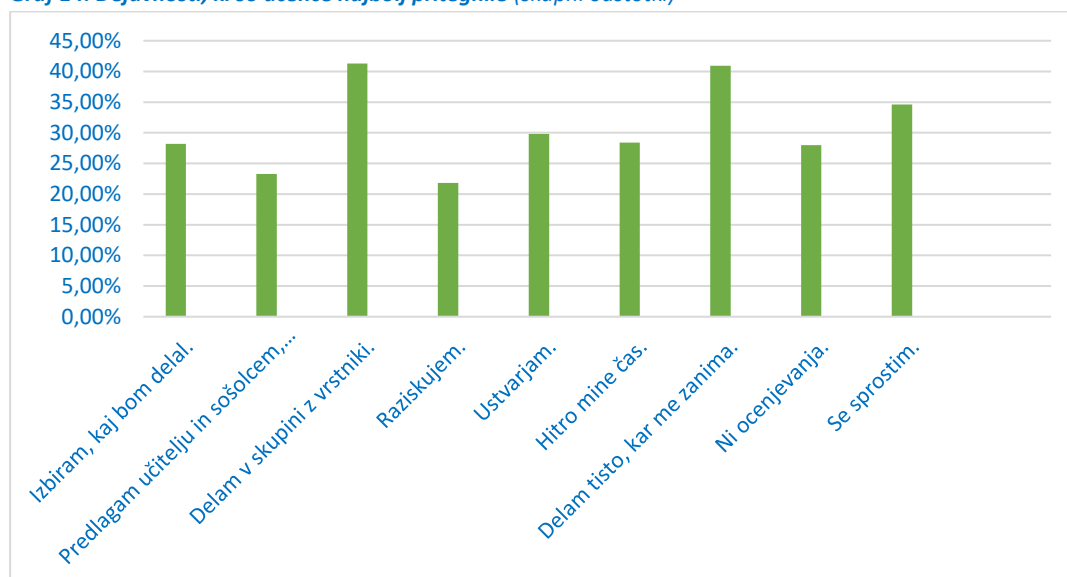
Učenci so na vprašanje, kaj jim je bilo pri dejavnostih razširjenega programa najbolj všeč, lahko izbrali eno ali več trditev in najpogosteje navedli, da lahko delajo v skupini z drugimi vrstniki (41,3 %), imajo možnost, da delajo tisto, kar jih zanima (40,9 %), ter da se lahko pri dejavnosti tudi sprostijo (34,6 %).

Preostale značilnosti si sledijo po vrstnem redu:

- da lahko ustvarjajo (29,8 %);
- da hitro mine čas (28,4 %);
- da lahko sami izbirajo, kaj bodo delali pri dejavnosti (28,2 %);
- da ni ocenjevanja (28,0 %);
- da lahko učiteljem in sošolcem predlagajo, kaj bodo delali (23,3 %);
- da pri dejavnosti raziskujejo (21,8 %).

Učenci si torej želijo predvsem sodelovanja in druženja z vrstniki ter možnosti, da delajo tisto, kar jih zanima, in se ob tem sprostijo. Najmanj pomembno se jim zdi raziskovanje.

Graf 14: Dejavnosti, ki so učence najbolj pritegnile (skupni odstotki)

Odgovori ravnateljev na vprašanja o omogočanju izbirnosti in upoštevanju interesov učencev

Na vprašanje je v vprašalniku v prvem letu poskusa odgovorilo 13 ravnateljev (68 %), v drugem letu 15 ravnateljev (79 %), v tretjem letu 19 ravnateljev (100 %) in v četrtem letu poskusa 44 ravnateljev (96 %).

Pri analizi odgovorov ravnateljev smo preverjali uresničevanje načela odprtosti, fleksibilnosti in izbirnosti razširjenega programa, v katerem je poudarjeno, da šola »*načrtuje izvajanje razširjenega programa tako, da zagotovi organizacijsko, vsebinsko in didaktično raznoliko ponudbo vzgojno-izobraževalnih dejavnosti, ki omogočajo skladen in celovit razvoj učencev (spoznavni, čustveni, socialni in fizični). Dejavnosti so organizirane fleksibilno, bodisi enakomerno skozi vse šolsko leto ali v strnjenih časovnih obdobjih, ki lahko trajajo različno dolgo.*« (Razširjeni program OŠ, 2. poglavje – Namen, načela in cilji razširjenega programa osnovne šole; delovno gradivo, junij 2018)

Večina šol (80 %) je učencem prepuščala **samostojno odločitev o izbiri** dejavnosti glede na lastne interese ali pa **so jih pri tem usmerjali**:

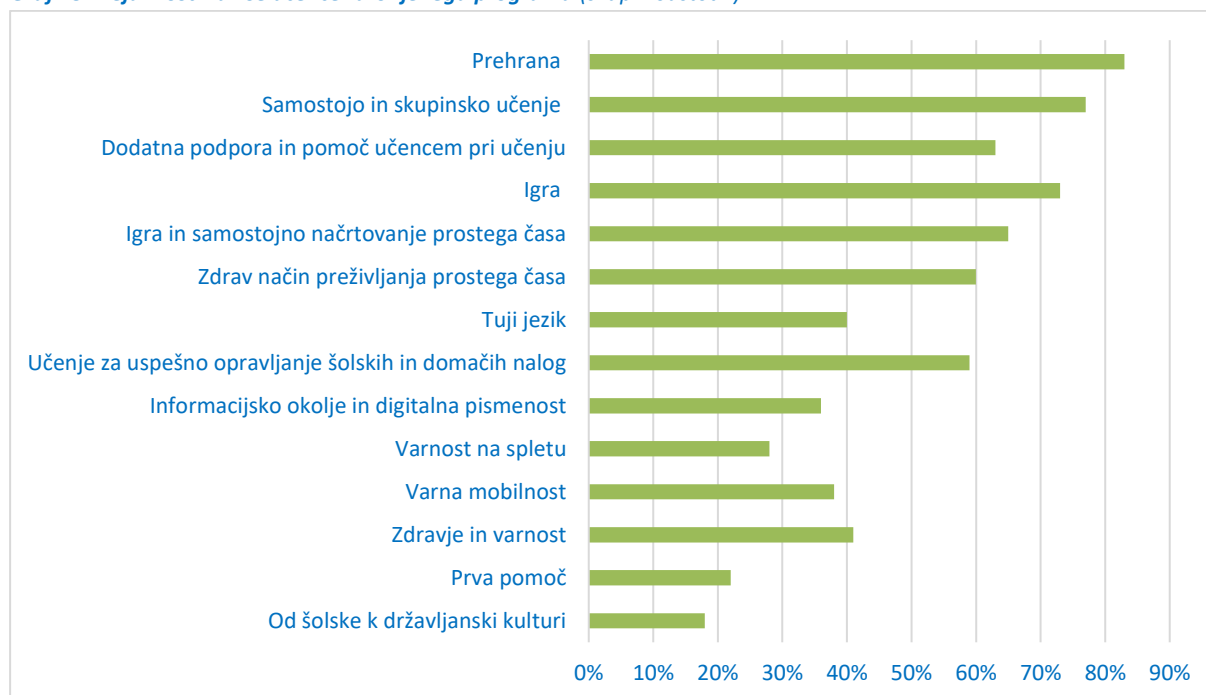
- razredniki, ki so učence usmerjali v dejavnosti v skladu z njihovimi individualnimi zmožnostmi in potrebami;
- učitelji, ki so učencem predstavili ponudbo dejavnosti osebno;
- učitelji, ki so učence pred začetkom šolskega leta seznanili z vsebino imeni izvajalcev dejavnosti.

Le v nekaterih primerih so učence usmerjale šolske svetovalne delavke. Vse interese učencev je uspelo zadovoljiti samo nekaterih šolam.

Na vprašanje, ali učenci **sooblikujejo vsebine pri posameznih dejavnostih razširjenega programa**, je večina (80 %) ravnateljev odgovorila, da učenci sooblikujejo vsebine samo pri nekaterih dejavnostih. Tem šolam v bistveno manjšem deležu (16 %) sledijo šole, v katerih so učenci vključeni v sooblikovanje vsebin pri vseh dejavnostih. Zelo majhen delež pa je tistih šol, v katerih učenci niso vključeni v sooblikovanje vsebin razširjenega programa (4 %).

Kljub upoštevanju načela fleksibilnosti in s tem interesa učencev so imele šole tudi **stalno ponudbo**, ki so jo obiskovali vsi učenci, vključeni v razširjeni program.

Graf 15: Dejavnosti za vse učence razširjenega programa (skupni odstotki)

Na večini šol so bili učenci z vključitvijo v razširjeni program samodejno vključeni v dejavnost prehrane (83 %), samostojnega in skupinskega učenja (77 %), igre (73 %), igre in samostojnega načrtovanja prostega časa (65 %), dodatne podpore in pomoč učencem pri učenju (63 %). Naštetim dejavnostim sledijo dejavnosti, ki so vezane na zdrav način preživljanja prostega časa (60 %), ter učenje za uspešno opravljanje domačih nalog (59 %). Nadalje so šole v obvezno ponudbo vključile tudi zdravje in varnost, varno mobilnost, varnost na spletu, prvo pomoč, vsebine s področja šolske in državljanske kulture.

Iz **poročil** šol smo od **ravnateljev** pridobili tudi podatke o tem, **kako so v času trajanja poskusa v razširjenem programu zagotovili uresničevanje potreb učencev v okviru tretjega področja vsebine iz življenja in dela OŠ**. Dejavnosti tega področja predstavljajo podporo učencem pri spoznavanju svojih močnih področij, interesov, pri izbiri in zastavljanju osebnih ciljev na področju učenja, izobraževalne in poklicne poti. Področje je usmerjeno tudi v podporo razvijanja kakovostnih odnosov za delo v skupini vrstnikov, nudenje podpore učencem z učnimi težavami, razvijanje sistemskega mišljenja ter prispevanje k ustvarjanju pravičnejšega, mirnega, strpnega, vključujočega in trajnostnega sveta.

Področje vsebuje tri sklope:

- *samostojno in sodelovalno učenje,*
- *igra in načrtovanje prostega časa,*
- *medvrstniško, medgeneracijsko in mednarodno sodelovanje.*

Področje *vsebine iz življenja in dela OŠ* je v kurikularnem dokumentu opredeljeno z desetimi temeljnimi cilji. Omenjenemu področju so šole v poskusu namenile največji delež ur glede na preostali dve področji, tj. 42,7 % (področje *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* 32,6 %, področje *kultura in tradicija* 24,7 %).

Ponudbo je večina šol pripravila v sodelovanju z učenci, ponekod tudi s starši, nekatere šole pa so jo pripravile same na podlagi predhodnih izkušenj. V obeh primerih so imeli učenci možnost izbirati dejavnosti, pri čemer so jih ponekod usmerjali tudi razredniki ali predmetni učitelji.

Na podlagi zbranih podatkov ugotavljamo, da so šole namenile največ časa vsebinam in dejavnostim, ki se nanašajo na sklop *samostojno in sodelovalno učenje* in znotraj tega vsebinam *Učenje za uspešno opravljanje šolskih in domačih nalog*. V okviru tega področja so bili učencem zagotovljeni pogoji za opravljanje domačih nalog, dodatno pomoč in podporo pri učenju, samostojno opravljanje tudi drugih učnih obveznosti, povezovanje, poglobljanje, utrjevanje znanja. Manj pogosto pa so se šole odločale za preostala dva sklopa, tj. *igra in samostojno načrtovanje prostega časa* in *medvrstniško, medgeneracijsko in mednarodno sodelovanje*. Realizacijo slednjega sklopa so šole izvajale v povezavi s sodelovalnim učenjem, formativnim spremljanjem ter vključevanjem učencev v dejavnosti šolske skupnosti in parlamenta. Prav tako smo ugotovili, da so šole posamezne aktivnosti, ki so se pokazale kot uspešne, izvajale več šolskih let zapored.

Čas, namenjen dejavnostim *vsebine iz življenja in dela OŠ*, je bil od šole do šole različen (najpogosteje od 1 do 5 ur tedensko, na posameznih šolah tudi več). Izvajanje dejavnosti je bilo odvisno od potreb učencev, kadrovskih pogojev, velikosti šole in izbranega modela razširjenega programa.

Primeri, ki so jih predstavili ravnatelji šol, so bili zelo pestri in raznoliki. Razlikovali so se tako po pristopih, ki so jih uporabili pri oblikovanju ponudbe, kot po naboru in obsegu dejavnosti. Dejavnosti so bile vsebinsko bogate, osmišljene in zelo konkretne ter usmerjene k uresničevanju ciljev celotnega področja *vsebine iz življenja in dela OŠ*.

Modeli šol so se razlikovali tudi v samem načinu izvajanja, kar je prav tako rezultiralo v obsegu izvedenih dejavnosti oz. v številu ur dejavnosti za obravnavano področje. Različno je bilo tudi trajanje tovrstnih dejavnosti, bodisi skozi celo leto bodisi samo nekaj časa oz. samo v določenem obdobju.

Oblikovanje skupin (homogene/heterogene) in prehajanje med njimi

Glede oblikovanja skupin koncept razširjenega programa usmerja šole, da *dejavnosti za učence 1. razreda praviloma potekajo v homogenih skupinah*, učencem od 2. do 9. razreda šola ponudi dejavnosti, ki se lahko izvajajo v *homogenih ali heterogenih skupinah*, kar je odvisno od ciljev dejavnosti in potreb učencev.

Analiza odgovorov na vprašanja in analiza povzetkov poročil je pokazala, da se je razmerje glede oblikovanja skupin tekom poskusa spreminjalo. Ravnatelji so zapisali, da je v prvem letu poskusa največ dejavnosti potekalo v homogenih skupinah, v drugem letu je 2-krat več dejavnosti potekalo v heterogenih skupinah kot v homogenih, v tretjem letu poskusa so bile najpogosteje oblikovane starostno heterogene in manjše število starostno homogenih skupin, nato pa so oblikovali približno pol starostno homogenih in starostno heterogenih skupin.

Prehajanje učencev in evidentiranje prehajani

Šole so zagotavljale prehajanje učencev iz skupine v skupino na več načinov:

- učenci so dnevno prehajali iz dejavnosti v dejavnost po urniku;
- učenci so prešli na drugo dejavnost, ko se je zaključila prejšnja (strnjena) dejavnost;

- učenci so tedensko prehajali iz dejavnosti v dejavnost.

Na nekaterih šolah so dejavnosti potekale vse šolsko leto, zato učenci niso prehajali.

Za evidentiranje prehajanj na dnevni ravni so ravnatelji v začetku poskusa iskali primerne rešitve s predpostavko, da mora biti vsak trenutek jasno, kje se nahaja posamezni učenec. Po drugem letu poskusa je postal najpogostejši način evidentiranja, da učitelj evidentira prisotnost v e-dnevniku, vsak učenec pa ima svoj tedenski urnik. Na nekaterih šolah so se učenci pred začetkom dejavnosti prijavili učitelju, ki je izvajal dejavnost, ali pa so se učitelji obveščali med seboj, saj se zavedajo, da je sledenje učencem v času njihovega bivanja v šoli je zelo pomembno, tudi če gre za manjšo šolo in za manj številčne skupine. Na večini šol sta prijava in evidentiranje prisotnosti urejena elektronsko.

Vključevanje učencev vseh treh VIO v dejavnosti razširjenega programa

Podatki so pokazali, da je bilo vključevanje učencev v razširjeni program najbolj množično pri učencih od 1. do 5. razreda. Pri vključevanju učencev v 3. VIO so sicer bili tudi uspešni, saj so se učenci v veliki meri vključevali v dejavnosti 2. in 3. vsebinskega sklopa ter športa. Je bilo pa v 3. VIO potrebnega več prilagajanja, spodbujanja in obveščanja staršev. Učenci so se v veliki večini odločali po interesih že pri izbiri obveznih izbirnih predmetov, poleg tega so se udeleževali tudi zunajšolskih dejavnosti. V 3. VIO so izvajali dejavnosti razširjenega programa, ki omogočajo dopolnjevanje učnih primanjkljajev ali nadgradnjo znanja rednega pouka in raziskovanje vsebin, ki so jih zanimale (priprave na različna tekmovanja iz znanja, športa, šaha, gledališče, literarno ustvarjanje, novinarstvo, likovno ustvarjanje, učenje učenja, programi zmanjševanja stresa in anksioznosti, čuječnost, vesela šola, finančno opismenjevanje ...).

Raziskovalno vprašanje 3: V kolikšni meri učitelji in šola znotraj razširjenega programa učencu omogočajo izbirnost oz. vključevanje v dejavnosti, ki so usklajene z njegovimi potrebami in željami?

Sklep:

Šole in učitelji so se v veliki meri odzivali na potrebe in želje učencev, vendar z nekaj organizacijskimi in kadrovskimi omejitvami. Šole so učencem ponudile številne in pester nabor dejavnosti, ki so ga večinoma uskladili z interesi učencev in pri tem upoštevali izhodišča za izvajanje razširjenega programa. Ponudili so tudi številne nove dejavnosti. Tudi manjše šole so učencem ponudile pester in bogat nabor dejavnosti. Na nekaterih šolah so v aktivnosti pri oblikovanju ponudbe vključili tudi učence. Mlajši učenci so se k dejavnostim najpogosteje prijavili v sodelovanju s starši, starejši so se v večini prijavili sami. Največkrat so izbrali od 1 do 5 dejavnosti in v povprečju 2,7 dejavnosti. Število izbranih dejavnosti je z leti šolanja padalo zaradi daljše obveznosti v obveznem delu programa. Učenci so ocenili, da so bile dejavnosti raznolike in zanimive. Najbolj so jih pritegnili sodelovanje z vrstniki in aktivnosti, ki so bile v skladu z njihovimi interesi. Visoko pa so uvrstili tudi možnost sprostitve in ustvarjanja. Šole so v okviru ponujenih krajših dejavnosti zagotavljale prehajanje med dejavnostmi med letom. V večini šol so učenci dnevno prehajali iz dejavnosti v dejavnost po urniku. Med dejavnostmi so lahko prehajali tudi tedensko oziroma takrat, ko se je prejšnja (strnjena) dejavnost zaključila.

Razmerje glede oblikovanja skupin se je tekom poskusa spreminjalo. V začetku poskusa je največ dejavnosti potekalo v homogenih skupinah, v drugem letu je bilo več heterogenih skupin, v tretjem letu so bile oblikovane starostno heterogene skupine in manjše število starostno homogenih skupin, nato pa so oblikovali približno pol starostno homogenih in starostno heterogenih skupin. Nekaj posebnosti in težav pa so povzročile tudi omejitve zaradi pandemije covid-19, saj so morale šole v času poskusa svoje izvedbene načrte razširjenega programa prilagoditi okoliščinam, ki so jih narekovali ukrepi v času šolanja na daljavo in takoj po vrnitvi učencev v šolo, ko so pouk izvajali v mehurčkih in se izogibali mešanju skupin otrok, ter zaradi izvajanja pouka na daljavo. V večini so se morale šole posvečati tudi premagovanju vrzeli v znanju in poglobljanju ter širjenju znanja.

3.1.4 Četrti cilj

Uvajanje programa športnih aktivnosti in drugih k zdravju in zdravemu življenjskemu slogu usmerjenih dejavnosti z namenom:

- ozaveščanja pomena zdravega življenjskega sloga oz. zdravega načina življenja,
- spodbujanja zdravega načina življenja učencev prek vsakodnevnega gibanja.

3.1.4.1 Raziskovalno vprašanje 4: V kolikšni meri šola v razširjenem programu uvaja športne in druge k športu usmerjene dejavnosti?

Podatke o **deležu časa** razširjenega programa, namenjenega za spodbujanje zdravega življenjskega sloga, smo pridobili z analizo odgovorov v vprašalnikih za **ravnatelje šol v celotnem poskusu**, vprašalnikov za **ravnatelje šol, ki uvajajo samo področje A oziroma prvo področje: gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje**, ter z analizo dejavnosti, vpisanih v letne priprave, ki so jih učitelji vnašali v **spletno aplikacijo**.

V izvajanju poskusa v celoti je od šolskega leta 2018/2019 do 2020/2021 sodelovalo 19 šol, v šolskem letu 2021/2022 in 2022/2023 pa še 27 šol. Skupno je 46 šol zaključilo poskus v celoti.

Od šolskega leta 2018/2019 do 2020/2021 je vsebinsko področje A gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje uvajalo 126 šol, v šolskem letu 2021/2022 in 2022/2023 pa 98 šol.²³ (Ena šola je v začetku šolskega leta 2021/2022 odstopila, zaradi pomanjkanja kadra za izvajanje področja gibanja.)

V prvem letu poskusa je na vprašalnik odgovorilo 13 ravnateljev (68 %), v drugem letu 15 ravnateljev (79 %), v tretjem letu 19 ravnateljev (100 %) in v četrtem letu 44 ravnateljev (96 %).

V štirih letih trajanja poskusa so podatke v aplikacijo za vsako leto posebej vnesli vsi učitelji šol, ki so izvajali razširjeni program na šolah, ki so izvajale poskus v celoti, in sicer v prvem letu 581 učiteljev, v drugem letu 551 učiteljev, v tretjem letu 543 učiteljev in v četrtem letu 1185 učiteljev.

²³ 27 šol, ki je izvajalo poskus od 2018/2019 do 2020/2021 samo za področje *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*, je s šolskim letom 2021/2022 pristopilo izvajanju poskusa v celoti.

Vsebinsko področje A: v prvem letu poskusa je na vprašanja odgovorilo 113 ravnateljev (89 %), v drugem letu je odgovorilo 106 ravnateljev (84 %), v tretjem letu je odgovorilo 92 ravnateljev (73 %), v četrtem letu pa 72 ravnateljev (73 %).

Zagotavljanje 5 ur gibanja na teden

O deležu najmanj 5 ur gibanja na teden so poročali ravnatelji šol, ki so bile vključene v celoten poskus. Na podlagi zbranih podatkov ugotavljamo, da je **dvema tretjinama šol** (68 %) uspelo **zagotoviti 5 ur gibanja na teden** za vsakega učenca. Delež šol, ki jim je to uspelo, se je v času trajanja poskusa gibal med 61,5 % in 73,6 %.

Šole, ki niso uspele zagotoviti tega standarda, so najpogosteje navajale naslednje vzroke:

- epidemija (pouk je potekal na daljavo, navodilo ministrstva, da se v času epidemije ne izvajajo dejavnosti, navodilo za delo v mehurčkih);
- učenci so bili vključeni v številne druge zunajšolske dejavnosti (treningi, glasbena šola);
- pestra ponudba drugih dejavnosti na šoli;
- urniki (učenci, vezani na šolske prevoze).

Na podlagi zbranih podatkov (glede na VIO) smo ugotovili, da število gibalnih aktivnosti, ki jih izbirajo učenci v 3. VIO v primerjavi s 1. in VIO, upada.

Načini zagotavljanja 5 ur gibanja na teden

V 1. VIO so v prvih treh letih poskusa ure gibanja izvajali najpogosteje v okviru različnih dejavnosti *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*, nato pa v kombinaciji treh ur športa v okviru pouka in različnimi dejavnostmi v okviru področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* (61,3 %). V šolah so izvajali tudi dodatne dejavnosti, ki so vključevale različne oblike gibanja kot rekreativni odmor (28 %), gibanje oz. minuta za zdravje in jutranje aktivnosti pred poukom.

Tudi v 2. VIO so v prvih treh letih poskusa ure gibanja izvajali najpogosteje v okviru različnih dejavnosti *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*, nato v kombinaciji s tremi urami športa v okviru pouka in različnimi dejavnostmi v okviru področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* (62,7 %), izvajanjem rekreativnih odmorov (30,2 %), minuta za zdravje ter dejavnosti bivšega NIP šport (28,9 %).

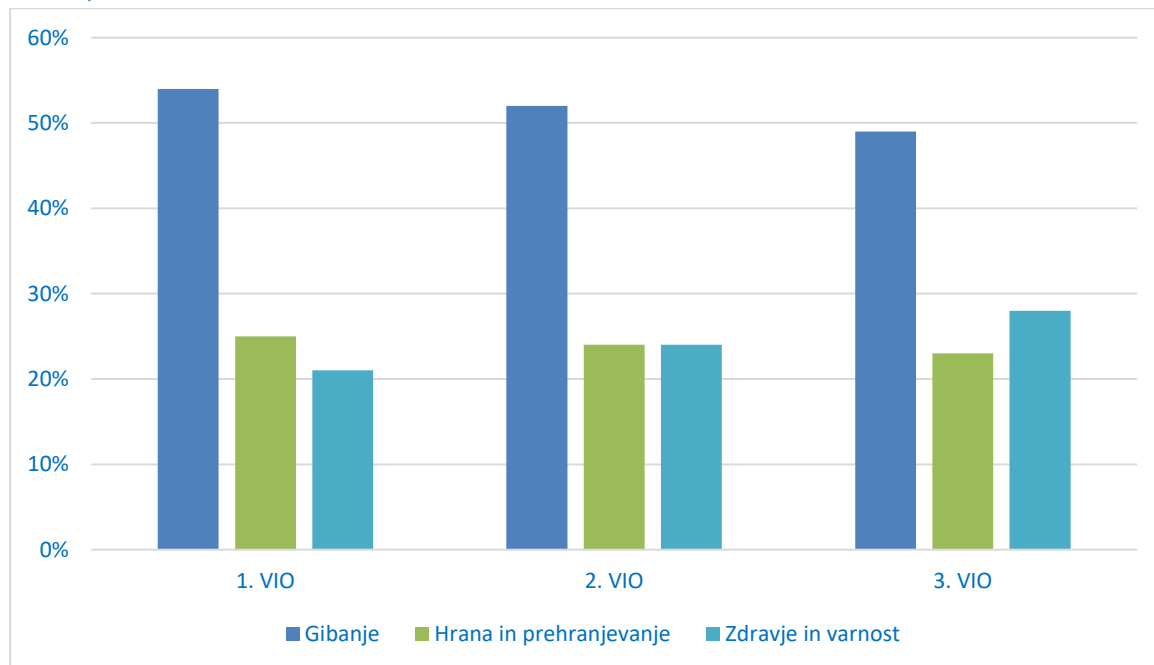
V 3. VIO ni bilo bistvenih odstopanj glede načina zagotavljanja 5 ur gibanja na teden v primerjavi s 1. in 2. VIO. Učenci so ure gibanja izvajali najpogosteje v kombinaciji z dvema urama športa pri pouku in različnimi dejavnostmi v okviru področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* (62,1 %).

Delež razširjenega programa na področju *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* po posameznih sklopih področja (uvajanje samo 1. področja)

Ravnatelji šol, ki so **uvajali samo 1. področje *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje***, so opredelili delež razširjenega programa na področju, ki so ga s poskusom uvajali in je bil namenjen posameznemu sklopu po VIO. Deleži se glede na posamezno leto poskusa bistveno niso spreminjali. To pomeni, da je bil največji delež v vseh VIO namenjen sklopu *gibanje*. Polovico manjši je bil delež,

namenjen sklopu *hrana in prehranjevanje*. Delež sklopa *zdravje in varnost* se ni bistveno razlikoval od sklopa *hrana in prehranjevanje*. Tako je preostalima dvema sklopoma pripadalo po približno 24 % časa.

Graf 16: Deleži dejavnosti področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* po sklopih in VIO (skupni odstotki)

Razvijanje ciljev s področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*

Za področje *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* so učitelji izbirali med naslednjimi cilji:

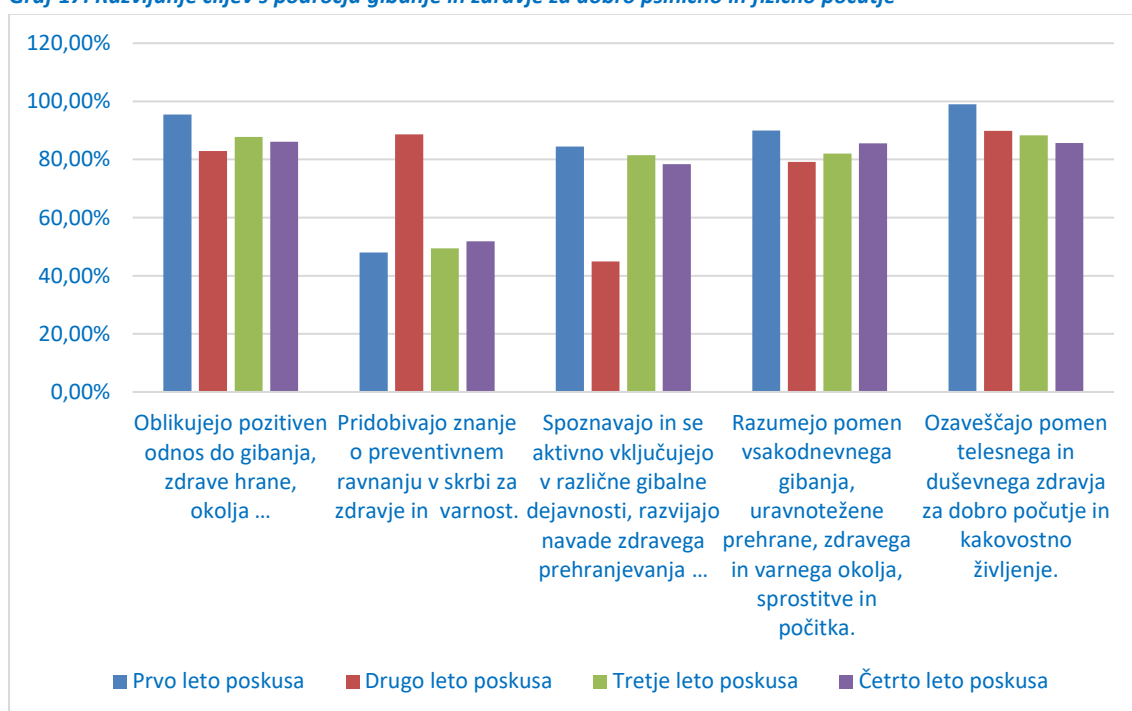
1. Ozaveščajo pomen telesnega in duševnega zdravja za dobro počutje in kakovostno življenje.
2. Vse bolj razumejo pomen vsakodnevnega gibanja, uravnotežene prehrane, zdravega in varnega okolja, sprostitev in počitka.
3. Spoznavajo in se aktivno vključujejo v različne gibalne dejavnosti, razvijajo navade zdravega prehranjevanja, sodelujejo z drugimi ter v okolju ravnavo varno in odgovorno.
4. Pridobivajo znanje o preventivnem ravnanju v skrbi za zdravje in varnost (kemijska varnost, tvegana vedenja, preprečevanje nezgod in poškodb, prva pomoč, higiena, varna in zdrava spolnost, varna mobilnost).
5. Oblikujejo pozitiven odnos do gibanja, zdrave hrane in uravnoteženega prehranjevanja, okolja, samega sebe in drugih ter razvijajo s tem povezana pozitivna stališča, navade in ravnanja.

Iz podatkov smo ugotovili, da je bilo največ dejavnosti področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* namenjenih sklopu *gibanje*. Dejavnosti so bile namenjene ozaveščanju pomena telesnega in duševnega zdravja za dobro počutje in kakovostno življenje (90,9 %), oblikovanju pozitivnega odnosa do gibanja, zdrave hrane in uravnoteženega prehranjevanja, okolja, samega sebe in drugih ter s tem razvijanju pozitivnih stališč, navad in ravnanj (88 %), večjemu razumevanju pomena vsakodnevnega gibanja, uravnotežene prehrane, zdravega in varnega okolja, sprostitev in počitka (84,2 %), spoznavanju in aktivnemu vključevanju v različne gibalne dejavnosti, razvijanju navad zdravega prehranjevanja, sodelovanju z drugimi ter varnemu in odgovornemu ravnanju (72,3

%). Manj pa je bilo dejavnosti, ki so bile namenjene pridobivanju znanja o preventivnem ravnanju v skrbi za zdravje in varnost (59,4 %).

V času trajanja poskusa je bil najmanjši razpon glede deležev pri posameznih ciljih zastopan pri prvih treh ciljih, ki so dosegli tudi najvišji delež. To so trije cilji, ki ozaveščajo pomen telesnega in duševnega zdravja za dobro počutje in kakovostno življenje, oblikujejo pozitiven odnos do gibanja, zdrave hrane in uravnoveženega prehranjevanja ter vse bolj razumejo pomen vsakodnevne gibanja, uravnovežene prehrane, zdravega in varnega okolja, sprostitve in počitka. Večji razpon glede na posamezno šolsko leto pa se je pokazal pri dveh ciljih, ki sta namenjena spoznavanju in aktivnemu vključevanju v različne gibalne dejavnosti, razvijanju navad zdravega prehranjevanja ter pridobivanju znanj o preventivnem ravnanju v skrbi za zdravje in varnost. V prvem letu poskusa je bila zastopanost tega cilja 48 %, že naslednje leto pa se povzpela na 88,6 %. Ta preskok je posledica spodbud, ki so bile namenjene skrbi za uravnoveženo uresničevanje ciljev.

Graf 17: Razvijanje ciljev s področja gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje

Dejavnosti sklopa *gibanje*

V sklopu *gibanje* so šole v skladu s konceptom ponujale naslednje vsebine: *gibanje za dobro počutje, umirjanje in sprostitve, gibanje za boljšo gibalno učinkovitost, korektivna vadba in ustvarjanje z gibom*. Bistvenih vsebinskih odstopanj v okviru ponudbe glede na posamezno šolsko leto ni bilo. Tako so v času trajanja poskusa **izvedli največ iger z žogo** (pri tej kategoriji so ravnatelji navajali tako splošne kot specifične igre z žogo). Druga najpogostejša dejavnost je bil **ples**. Tudi pri tej kategoriji so ravnatelji navajali ples »na splošno« in posebne vrste plesa, kot so moderni plesi, skupinski plesi, hip hop, družabni plesi, folklor ipd. Tretji najpogostejši zapis o dejavnostih znotraj sklopa *gibanje* so bile **različne gibalne aktivnosti, namenjene dobremu počutju, umirjanju in sprostitvi**. Četrta najpogostejši zapis o dejavnostih znotraj sklopa *gibanje* pa so bile različne **gibalne dejavnosti z aktivnimi odmori**. Sledijo pohodništvo, atletika, gimnastika in urbani športi. Pri pohodništvu so najpogosteje izvedli pohodništvo z različnimi kombinacijami planinarjenja ter sprehodov in iger v

naravi. V sklopu *atletika in gimnastika* so bile najpogostejše gimnastične vaje na zunanjih igralih, aerobika, atletika in ritmična gimnastika. Navedene so bile tudi dejavnosti korektivne vadbe in joge, kjer so nudili pomoč učencem z motoričnimi primanjkljaji. Med urbanimi športi so učenci izbrali rolanje, fitnes na prostem, kolesarjenje.

Dejavnosti sklopa *hrana in prehranjevanje*

V sklopu *hrana in prehranjevanje* so šole ponujale dejavnosti s področja zdrave prehrane in kulture prehranjevanja, higiene, različne načine prehranjevanja in označevanje živil. Dejavnosti so se medsebojno prepletale oz. dopolnjevale. Potekale so različne kuharske dejavnosti, ki so temeljile na izkustvenem učenju. Najpogostejše so bile ponujene vsebine s področja kulture prehranjevanja, slediti zdrav in uravnotežen jedilnik ter higiena.

Dejavnosti sklopa *zdravje in varnost*

V sklopu *zdravje in varnost* se je tekom trajanja poskusa pokazalo, da so šole v okviru ponujenih dejavnosti poskušale čim bolj slediti kazalnikom dobrega psihičnega počutja, kot so: telesna aktivnost, odgovornost, povezanost z drugimi, psihična (mentalna) odpornost, (samo)spoštovanje in samozavedanje, ter učence na različne načine, ki so primerni njihovi razvojni stopnji, opozarjati na temeljna načela varnosti, da bodo postala vodilo njihovega ravnanja tako doma kot v šoli.

Tekom trajanja poskusa se je pokazalo, da so šole v približno enakem razmerju izvajale dejavnosti z vsebinami zdravja kot dejavnosti z vsebinami varnosti.

Pri vsebini **zdravje** je najpogostejše zastopana dejavnost **prva pomoč**, nato pa različne sprostitevne dejavnosti, dejavnosti za preprečevanje različnih oblik nasilja in odvisnosti, reševanje konfliktov, socialne igre ter dejavnosti za krepitev samopodobe.

Na temo **varnosti** je bil med najpogostejše izvedenimi dejavnostmi **kolesarski tečaj**, nekaj vsebin pa je bilo namenjenih varnosti na spletu, preprečevanju odvisnosti, preprečevanju raznih oblik nasilja in kemijski varnosti. Med dejavnostmi so bile tudi dejavnosti, ki so jih ravnatelji poimenovali bolj splošno in so vključevale tako teme s področja zdravja kot teme s področja varnosti.

Na podlagi zbranih podatkov ugotavljamo, da je bil največji delež časa sklopa *zdravje in varnost* namenjen že utečenim vsebinam in oblikam dela (npr. kolesarski izpit in prva pomoč).

Vključenost učencev v dejavnosti

Šole so v času trajanja poskusa v prvih treh letih, ko je bilo v poskus vključenih 19 šol, učencem ponudile od 326 do 385 dejavnosti na področju *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*, kar predstavlja 26,8 % vseh ponujenih dejavnosti. V zadnjih dveh letih, ko je bilo v celoten poskus vključenih 46 šol, se je povečalo tudi število dejavnosti na 677, kar je prav tako predstavljalo 26,8 % vseh ponujenih dejavnosti.

Področje je bilo sicer zastopano z najmanj dejavnostmi v primerjavi s preostalima dvema področjema, vendar je bilo v dejavnosti v vključenih največ učencev in se je izvajalo v več skupin. Povprečno število učencev, ki se je vključilo v posamezno dejavnost gibanja, se giblje med 17 do 29, v povprečju se je vključilo 28 učencev na posamezno dejavnost gibanja.

Med šolami, ki sodelujejo v poskusu le s prvim področjem, je bilo, v primerjavi s šolami v celotnem poskusu, oblikovanih nekoliko manj skupin v velikosti od 13 do 20 učencev, in sicer v povprečju 5,9 skupine na šolo in nekoliko manj skupin v velikosti do 12 učencev, v povprečju 2 skupini na šolo.

V šolah, ki so uvajale samo 1. področje *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*, je bil največji delež v vseh VIO namenjen sklopu *gibanje* (od 46,1 % do 55,8 %).

Preglednica 13: Število dejavnosti in povprečno število učencev, vključenih v posamezne dejavnosti, glede na šolsko leto

	Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje		Kultura in tradicija		Vsebine iz življenja in dela OŠ		Vse dejavnosti	
	Št. dejavnosti	Št. učencev	Št. dejavnosti	Št. učencev	Št. dejavnosti	Št. učencev	Št. dejavnosti	Št. učencev
šolsko leto 2018/2019	379	10.800	411	8.193	685	13.436	1.475	32.429
1. leto poskusa		$\bar{x} = 28$		$\bar{x} = 19$		$\bar{x} = 19$		
šolsko leto 2019/2020	385	11.042	425	9.276	711	13.591	1.521	33.909
2. leto poskusa		$\bar{x} = 28$		$\bar{x} = 21$		$\bar{x} = 19$		
šolsko leto 2020/2021	326	8.822	355	7.502	623	11.790	1.304	28.114
3. leto poskusa		$\bar{x} = 27$		$\bar{x} = 21$		$\bar{x} = 18$		
šolsko leto 2021/2022	677	20.230	701	16.591	1.287	24.518	2.665	61.339
4. leto poskusa		$\bar{x} = 29$		$\bar{x} = 23$		$\bar{x} = 19$		
šolsko leto 2022/2023	676	20.235	700	16.585	1.280	24.510	2.656	61.330
5. leto poskusa		$\bar{x} = 29$		$\bar{x} = 23$		$\bar{x} = 19$		

Razlika med številom vključenih šol v poskus, razlog za večje število učencev in ne nazadnje večje število ponujenih dejavnosti je v dejstvu, da se je v četrtem letu poskusa število šol, ki so izvajale poskus v celoti, povečalo z 19 na 46.²⁴ Razlog za manjše število vseh dejavnosti, ki so jih izvajale šole v drugem in tretjem letu poskusa (v 2. letu 1521 in 1304 v 3. letu), pojasnjujemo s tem, da so v času izobraževanja na daljavo šole vso energijo usmerile v obvezni program ter v prilagoditev le-tega novim razmeram, razširjeni program pa se je v teh okoliščinah izvajal samo deloma, okrnjeno, tako v zadnji tretjini šolskega leta 2019/2020 kot v celotnem šolskem letu 2020/2021. Onemogočeno ali okrnjeno je bilo izvajanje interesnih dejavnosti, izvajanje neobveznih izbirnih predmetov (v poskusu so to jeziki) ter dejavnosti v heterogenih skupinah, ki so pomemben element razširjenega programa. Navodila šolam s strani NIJZ za izobraževanje na daljavo so močno omejila tudi izvajanje poskusa na 126 šolah, ki so izvajale samo prvo področje razširjenega programa, namreč *gibanje in zdravje za dobro fizično in psihično počutje*. Program dejavnosti razširjenega programa, ki vključujejo gibanje, se v času izobraževanja na daljavo večinoma ni izvajal.

²⁴ V šolskih letih 2019/2020 in 2020/2021 poskus zaradi pandemije covida-19 ni potekal v celoti v skladu z načrtovanim. Zavod RS za šolstvo je pripravil predlog podaljšanja poskusa *Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli*, kateremu je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je (29. 3. 2021, št. 600-16/2021/2) podalo pozitivno mnenje. Poskus je bil podaljšan do 31. avgusta 2023 ter se smiselno razširil s šolami, ki so že izvajale poskus na enem področju, in sicer A *gibanje in zdravje za dobro fizično in psihično počutje*. Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 214. seji, ki je potekala 20. 5. 2021, sprejel sklep (031-31/2021/4), da se potrdi načrt podaljšanje poskusa, ki ga je predlagal Zavod RS za šolstvo, št. dok.: 0130-1/2021-8, z dne 3. 5. 2021. Na podlagi sklepa Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport o podaljšanju poskusa je Zavod RS za šolstvo povabil šole, vključene v poskus z A-področjem, da pisno izrazijo interes oziroma namero za vključitev v poskus v celoti. Tako se je v četrtem letu poskusa število šol, ki so izvajale novi koncept razširjenega programa v celoti, povečalo na 46.

Raziskovalno vprašanje 4: **V kolikšni meri šola v razširjenem programu uvaja športne in druge k športu usmerjene dejavnosti?**

Sklep:

Večini šol je uspelo več kot 68 % učencev vključiti v dejavnosti gibanja in jim zagotoviti pet ur gibanja na teden. S starostjo upada delež učencev, ki so gibalno dejavni vsaj enkrat dnevno. Največji delež učencev, ki so vključeni v dejavnosti *gibanje*, je v 1. VIO in najmanjši v 3. VIO. Sicer pa je bilo v dejavnosti sklopa *gibanje* v primerjavi s preostalima dvema področjema (*hrana in prehranjevanje* ter *zdravje in varnost*) vključenih največ učencev.

Šole, ki niso zagotovile tega standarda vsem učencem, navajajo različne vzroke: vezanost učencev na odhode iz šole oziroma vezanost na prevoze, ker je večina učencev vozačev, časovna preobremenjenost učencev, pomanjkanje prostorov, vključenost učencev v različne obšolske dejavnosti, urniki.

Učitelji so najpogosteje zasledovali predvsem cilje, ki so namenjeni ozaveščanju pomena telesnega in duševnega zdravja za dobro počutje in kakovostno življenje, oblikovanju pozitivnega odnosa do gibanja, zdrave hrane in uravnoteženega prehranjevanja ter razumevanju pomena vsakodnevnega gibanja, uravnotežene prehrane, zdravega in varnega okolja, sprostitve in počitka.

Prav tako je bilo največ dejavnosti področja namenjenih dejavnostim, ki dolgoročno pripomorejo k preprečevanju in odpravljanju negativnih posledic sodobnega načina življenja in nezdravih navad in jih spodbujajo k zdravemu življenjskemu slogu.

3.1.5 Peti cilj

Uvajanje aktivnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, oblikovanje vrednot ter razvijanje pozitivnega odnosa do lastne in drugih kultur.

3.1.5.1 Raziskovalno vprašanje 5: V kolikšni meri šola v razširjenem programu izvaja aktivnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, oblikovanje vrednot ter razvijanje pozitivnega odnosa do lastne in drugih kultur?

Podatke smo dobili v spletni aplikaciji, v katero so učitelji vnesli dejavnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja kulture in tradicije in kulturne dediščine. V prvem letu poskusa je podatke v aplikacijo vneslo 581 učiteljev, v drugem letu 551 učiteljev, v tretjem letu 543 učiteljev in v četrtem letu 1185 učiteljev.

Z dejavnostmi na področju *kultura in tradicija* učence usmerjamo v pridobivanje znanj, oblikovanje odnosov, vrednot, stališč in veščin, ki so vezane na kulturno-umetniško izražanje, spoznavanje,

varovanje in ohranjanje kulturne in naravne dediščine, razvijanje kulturne zavesti ter oblikovanje pozitivnega odnosa do nacionalne, evropske in svetovne dediščine, do lastne in drugih kultur.

Razvijanje ciljev s področja *kultura in tradicija*

Za področje *kultura in tradicija* so učitelji izbirali, načrtovali in izvajali med naslednjimi cilji, na podlagi katerih učenci:

1. krepijo in razvijajo neposredne zaznavno-doživljajske sposobnosti, ročne spretnosti, estetske izkušnje, interese, predstave, domišljijo, ustvarjalnost in inovativnost; z uporabo različnih medijev kreativno izražajo ideje, izkušnje in občutja;
2. krepijo in razvijajo (samo)spoštovanje, (samo)zaupanje in odgovornost do sebe, drugih in okolja;
3. pridobivajo znanja in veščine za razvoj lastnega kulturnega in svetovnega nazora ter oblikujejo pozitiven odnos do nacionalne, evropske in svetovne kulturno-umetniške dediščine ter njenega vključevanja v sodobnost;
4. krepijo znanja, spretnosti in veščine za učinkovito sodelovanje in sporazumevanje v lastnem in tujih jezikih;
5. krepijo in razvijajo prosocialno vedenje (empatijo, altruizem, solidarnost, prostovoljstvo);
6. oblikujejo in udeležujejo zamisli in pobude v šolskem, lokalnem in širšem okolju (proaktivnost);
7. krepijo in razvijajo zavest o aktivnem državljanstvu in nacionalni identiteti ter oblikujejo pozitiven odnos, vrednote in načine ravnanj do različnih etničnih, narodnih in socialnih skupin;
8. razvijajo strategije o učenju jezikov in krepijo (med)jezikovno zavest.

Graf 18: Razvijanje ciljev na področju kultura in tradicija na podlagi opredeljenih ciljev v letnih učnih pripravah (skupni odstotki)

Učitelji so na izbranem področju **najpogosteje** zasledovali naslednje **cilje**: *Učenci krepijo in razvijajo neposredne zaznavno-doživljajske sposobnosti, ročne spretnosti, estetske izkušnje, interese, predstave, domišljijo, ustvarjalnost in inovativnost; z uporabo različnih medijev kreativno izražajo ideje, izkušnje in občutja* (95 % učiteljev). Učenci so v okviru izvedenih dejavnosti spoznavali, soustvarjali in interpretirali ljudske in umetne pesmi. Udeleževali so se različnih nastopov, koncertov ter drugih prireditev v ožjem ali širšem šolskem okolju.

Sledil je cilj, v okviru katerega učenci *krepijo in razvijajo (samo)spoštovanje, (samo)zaupanje in odgovornost do sebe, drugih in okolja* (92 % učiteljev).

Na tretjem mestu pa je bil cilj, ki je povezan s *pridobivanjem znanj in veščin za razvoj lastnega kulturnega in svetovnega nazora ter oblikovanjem pozitivnega odnosa do nacionalne, evropske in svetovne kulturno-umetniške dediščine ter njenega vključevanja v sodobnost* (89 % učiteljev). Učenci so pri teh dejavnostih raziskovali zgodovino ter kulturno in tehnično dediščino. V 1. VIO so pogosto izbirali pravljice, ki so jih s pomočjo učiteljev uglasbili in izdelali načrt za uprizoritev.

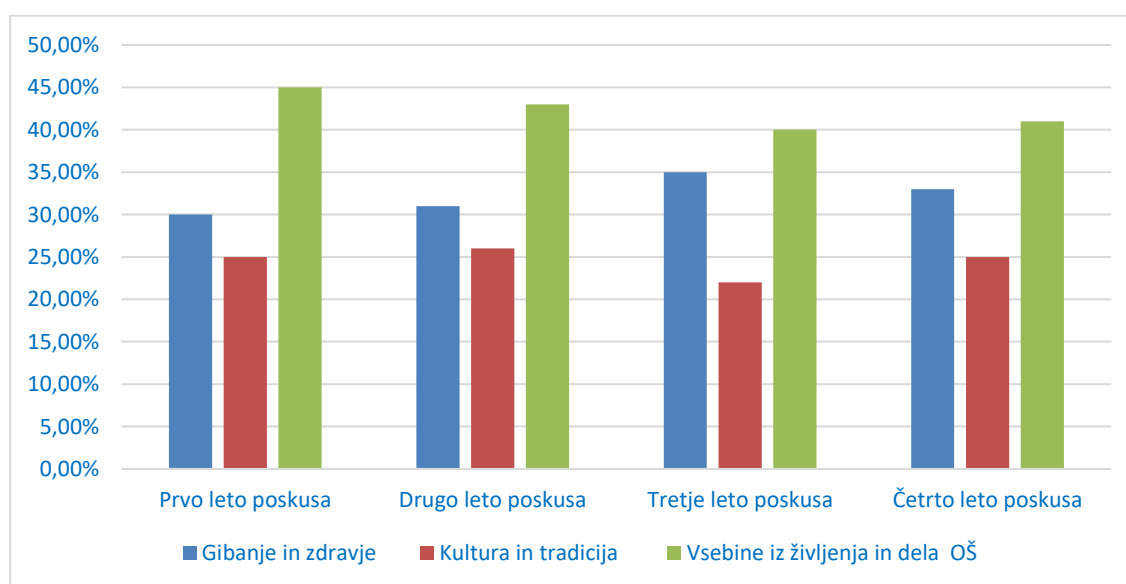
Bolj redko pa so učitelji zasledovali cilje, ki so povezani z *oblikovanjem in udejanjanjem zamisli in pobud v šolskem, lokalnem in širšem okolju* ter razvijanjem strategij o učenju jezikov.

Prav tako smo ugotovili, da so učitelji v času trajanja poskusa uresničevali cilje s področja *kultura in tradicija* tudi z dejavnostmi, ki so bile v prvi vrsti namenjene uresničevanju ciljev s preostalimi dveh področij tj. *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* ter *vsebine iz življenja in dela OŠ* (interdisciplinarni pristop).

Zanimal nas je tudi **delež časa** izvajanja razširjenega programa, ki so ga učitelji namenili *dejavnostim za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, oblikovanje vrednot, razvijanje pozitivnega odnosa do lastne in drugih kultur*, ter cilji, ki so jih učitelji s temi dejavnostmi uresničevali. Podatke smo pridobili s spletno aplikacijo, v katero so učitelji zapisovali/vložili svoje letne priprave za izvedbo dejavnosti razširjenega programa.

Področju kultura in tradicija je bil v času trajanja poskusa v primerjavi s preostalima dvema področjema **namenjen najmanjši delež ur – povprečno 24,7 %**. Večji delež ur je bil namenjen področju *gibanje in zdravje*, in sicer 32,6 %. Največji delež je pripadal področju *vsebine iz življenja in dela OŠ*, tj. 42,7 %.

Graf 19: Primerjava deleža ur, namenjenih posameznemu vsebinskemu področju v času trajanja poskusa

V skladu z usmeritvijo, ki je zapisana v izhodiščih kurikularnega dokumenta razširjenega programa, naj bi šole vsakemu od treh področij namenile približno enak delež časa, tj. približno tretjino (33,3 %), a to se ni uresničilo, saj je bil področju *kultura in tradicija* v povprečju namenjen najmanjši delež ur (24,7 %).

V času trajanja poskusa se je pokazalo, da je znotraj področja *kultura in tradicija* bilo **največ dejavnosti** namenjenih **sklopu kultura, umetnost in dediščina** s poudarkom na *kulturno-umetnostni vzgoji* ter *naravni dediščini in varovanju okolja*, kar je razumljivo, saj je bilo to področje v šolah tako ali drugače že vpeljeno, vendar se k njemu doslej morda ni tako sistematično pristopalo in povezovalo vsebine obveznega in razširjenega programa. Gre namreč za razvijanje pomembnih znanj, veščin, spretnosti in stališč o kulturi in umetnosti na področjih, ki se lahko medsebojno prepletajo (gledališče, glasba, ples, likovna in uporabne umetnosti, fotografske, literarne, filmske dejavnosti).

V prvem letu poskusa je bilo omenjenemu področju namenjenih 411 dejavnosti, v drugem letu 425 dejavnosti, v tretjem letu 355 dejavnosti in v četrtem letu 701 dejavnost.

Sklopu *kultura, umetnost in dediščina* je bilo v prvem letu poskusa namenjenih 308 dejavnosti (75 %), v drugem letu 340 dejavnosti (80 %), v tretjem letu 273 dejavnosti (77 %), v četrtem letu 701 dejavnost (70 %).

Kljub temu da je bil sklop *kultura sobivanja* redkeje zastopan v izvedenih dejavnostih področja, je znotraj njega izstopala vsebina *socialno učenje*, kar ne preseneča, saj socialno učenje vključuje vse vrste vedenj, ki jih mora obvladovati posameznik, da se lahko učinkovito in konstruktivno vključi v socialno okolje. To pomeni sposobnost učencev, da v socialnem okolju uspešno zadovoljujejo svoje temeljne psihosocialne potrebe, izražajo različne interese ter razvijajo potenciale in znajo upoštevati tudi potrebe drugih učencev.

V prvem letu poskusa so bile sklopu *kultura sobivanja* namenjene 103 dejavnosti, v drugem letu 85 dejavnosti, v tretjem letu 81 dejavnosti, v četrtem letu 210 dejavnosti.

Vsebinam, ki so povezane s *socialnim učenjem*, je bilo v prvem letu poskusa namenjenih 72 dejavnosti (70 %), v drugem letu 63 dejavnosti (74 %), v tretjem letu 55 dejavnosti (68 %) in v četrtem letu 178 dejavnosti (85 %).

Glede na to da so učitelji bolj redko zasledovali cilje, ki so povezani z razvijanjem strategije o učenju jezikov in krepitevijo (med)jezikovne zavesti, je bilo temu primerno izvedeno tudi manj vsebin s področja *tuji jeziki*.

Ko smo v času trajanja poskusa spremljali zastopanost dejavnosti in vsebin za posamezno področje, so vsebine, ki so bile v določenem šolskem letu manj zastopane, na podlagi spodbud v naslednjem šolskem letu dosegle višje rezultate oz. večjo zastopanost. Pri tem posebej poudarjamo, da spodbude niso bile namenjene samo področju *kultura in tradicija*, temveč tudi področju *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje* ter vsebine iz *življenja in dela OŠ*.

Preglednica 14: Povprečno število dejavnosti in povprečno število učencev, vključenih v področje kultura in tradicija

	Število dejavnosti	Število učencev	Povprečno število učencev/dejavnost
Prvo leto poskusa 2018/2019	411	8193	19
Drugo leto poskusa 2019/2020	425	9276	21
Tretje leto poskusa 2020/2021	355	7502	21
Četrto leto poskusa 2021/2022	701	16.591	23

Raziskovalno vprašanje 5: **V kolikšni meri šola v razširjenem programu izvaja aktivnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, oblikovanje vrednot ter razvijanje pozitivnega odnosa do lastne in drugih kultur?**

Sklep:

Področju *kultura in tradicija* je bilo v času trajanja poskusa glede na delež ur namenjenih 24,7 % časa, kar predstavlja najmanjši delež ur v primerjavi s preostalima dvema področjema.

Številne dejavnosti, ki so bile učencem na voljo, kažejo na bogato ponudbo, ki je omogočala uresničevanje ciljev področja v skladu s kurikularnim dokumentom. Največ dejavnosti je bilo izvedenih v sklopu *kultura, umetnost in dediščina* in v sklopu *kultura sobivanja*. V okviru izvedenih dejavnosti pa so učitelji najpogosteje izbrali cilje, s katerimi učenci krepijo in razvijajo neposredne zaznavno-doživljajske sposobnosti, ročne spretnosti, estetske izkušnje, interese, predstave ter ustvarjalnost in inovativnost.

3.1.6 Šesti cilj

Oblikovanje izvedbenih modelov, ki bodo zagotavljali večjo podporo za optimalni razvoj, usklajen z možnostmi, potrebami in interesi posameznika, šole in okolja.

3.1.6.1 Raziskovalno vprašanje 6: Kateri so možni izvedbeni modeli razširjenega programa?

Število vključenih učencev v dejavnosti razširjenega programa

V času trajanja poskusa je v prvih treh letih poskusa sodelovalo 19 šol, ki so bile v celoti vključene v poskus oz. 6.115 učencev. V šolskem letu 2021/2022 se je število teh šol povečalo na 46. Tako se je povečalo tudi število učencev na 15.315.

Podatke, s katerimi smo ugotavljali možne izvedbene modele, smo pridobili iz že opisanih poročil in vprašalnikov za ravnatelje. Poročila so v prvih treh letih poskusa izpolnili vsi ravnatelji, tj. 19 ravnateljev, v četrtem letu 44 ravnateljev (96 %) in v petem letu poskusa 46 ravnateljev (100 %). Vprašalnike za ravnatelje je v prvem letu poskusa izpolnilo 13 ravnateljev (68 %), v drugem letu 15 ravnateljev (79 %), v tretjem letu 19 ravnateljev (100 %) in v četrtem letu 44 ravnateljev (96 %).

Izvedljivost načrtovanih modelov

Šole, ki so izvajale nov koncept razširjenega programa v celoti (do septembra 2021 19 šol in od 1. 9. 2021 do konca poskusa 46), so pripravile izvedbene kurikulare in preizkušale svoje modele razširjenega programa. Te šole so o izvedbenih modelih poročale.

Čas izvedbe razširjenega programa

Šole so v času trajanja poskusa izvajale dejavnosti razširjenega programa v različnih časovnih obdobjih – pred poukom, med poukom in po pouku. Čas jutranjega varstva, ki je namenjen predvsem učencem 1. razreda,²⁵ so nadomestile dejavnosti področij kurikularnega dokumenta. Dejavnosti razširjenega programa so nekatere šole umeščale tudi v dopoldanski čas. To pomeni, da so vmes prekinili obvezni program in v dopoldanski del umestili dejavnosti razširjenega programa (npr. rekreativni odmor in druge dejavnosti gibanja, samostojno in sodelovalno učenje ter druge vsebine). Glavnina dejavnosti pa je bila seveda vezana na popoldanski čas, kamor je bilo vključenih tudi največ učencev.

Pred poukom je bilo v razširjeni program vključenih od 4 % do 100 % učencev, in sicer v obsegu od 2 do 80 ur na teden.

Med poukom, torej s prekinitvijo obveznega programa, je bilo v aktivnosti razširjenega programa vključenih od 4 % do 100 % učencev. Poročali so, da so izvajali dejavnosti, ki so bile povezane z gibanjem, med njimi najpogosteje rekreativni odmori. Njihovo trajanje je bilo različno dolgo, in sicer od 5 do 30 minut, najpogosteje 20 minut. Rekreativne odmore so izvajali v učilnici, telovadnici ali na prostem. Na nekaterih šolah so v tem času izvajali tudi minutke za zdravje ali družabne igre.

Po pouku je bilo v razširjeni program vključenih od 40 % do 100 % učencev. Pri številu ur na teden gre za ponudbo šol, tj., koliko ur so šole ponudile vsem učencem. Ponudile so med 33 in 276 ur dejavnosti na teden. Šole z več učenci so zaradi večjega števila skupin in dejavnosti ponudile tudi več ur dejavnosti.

V dejavnosti pred poukom je bilo tako vključenih najmanj učencev. To so bili predvsem učenci nižjih razredov. Temu primerno je bilo tudi manjše število ur, namenjenih dejavnostim pred poukom. V dejavnosti, ki so jih šole izvajale med poukom in so bile namenjene predvsem rekreativnemu odmoru, je bilo vključenih več učencev kot v dejavnosti pred poukom. Največ učencev pa je bilo vključenih v dejavnosti po pouku, zato je tudi število ur dejavnosti večje kot v prvem in drugem primeru.

²⁵ Pogosto starši pripeljejo učence na šolo pred začetkom pouka, zato šole poskrbijo tudi za otroke, ki jim normativno jutranje varstvo ne pripada. V poskusu so šole v dejavnosti razširjenega programa, ki so se izvajale pred poukom, lahko vključevale tudi učence 2. in 3. razreda.

Najdaljša dejavnost na posamezni šoli je trajala od 45 do 255 minut. Najdaljša dejavnost na šolah je v povprečju trajala dve šolski uri.

Najkrajša dejavnost je trajala od 10 do 45 minut, v povprečju 20 minut.

Začetni in končni čas izvajanja dejavnosti razširjenega programa

Dejavnosti razširjenega programa so se zjutraj začele izvajati med 5:30 in 7:30, najpogosteje ob 6:00, in zaključile med 14:30 in 17:00, najpogosteje ob 16:00.

Predčasno odhajanje od dejavnosti razširjenega programa

Večina ravnateljev je navedla, da je bilo predčasno odhajanje učencev od dejavnosti razširjenega programa le občasno. Najpogostejši vzroki, zaradi katerih so učenci občasno odhajali od dejavnosti, so: obisk zdravnika, družinske obveznosti, potrebe in želje staršev, ki pridejo po otroka pred koncem dejavnosti, vključitev v drugo dejavnost (treningi), prevozi.

Glede na to da gre za dejavnosti, ki niso obvezne in učenci od njih odhajajo predčasno le občasno, lahko sklepamo, da starši v veliki večini podpirajo dejavnosti razširjenega programa, ki se izvajajo v skladu s kurikularnim dokumentom.

Prehajanje učencev in evidentiranje prehajanj

Šole so načrtovale prehajanje učencev iz skupine v skupino na več načinov. Na vseh šolah so učenci **dnevno** prehajali iz dejavnosti v dejavnost po urniku. Na nekaterih šolah so iz dejavnosti v dejavnost prehajali tudi **tedensko** ali takrat, ko se je **zaključila prejšnja, strnjena oblika** izvajanja dejavnosti.

Evidentiranje prehajanj so beležili na različne načine (evidentiranje prisotnosti v e-dnevniku, prijava učitelju, ki je izvajal dejavnost, medsebojno obveščanje učiteljev).

Ključne značilnosti izvedbenega modela

Ključne značilnosti izvedbenih modelov smo zapisali na podlagi letnih poročil, ki so jih tekom poskusa pošiljali ravnatelji, ter na podlagi pregleda letnih delovnih načrtov.

Zapisi ravnatelj/šol so vsebovali podatke o:

- enakomerni zastopanosti in uravnoteženosti vsebin vseh treh področij;
- zagotavljanju 5 ur gibanja na teden;
- izboru dejavnosti;
- vlogi strokovnih delavcev pri usmerjanju učencev pri izboru dejavnosti;
- seznanitvi učencev s ponudbo dejavnosti;
- postopku prijave k dejavnosti;
- fleksibilnem izvajanju dejavnosti;
- izvajanju dejavnosti v heterogenih skupinah,
- udejanjanju formativnega spremljanja;
- času izvajanja otroškega in mladinskega pevskega zbora;
- izvajanju tečaja prve pomoči;

- začetku izvajanja dejavnosti;
- izvajanju rekreativnih odmorov;
- izvajanju dejavnosti za zdrav način življenja in zdrav duševni razvoj;
- izvajanju dejavnosti s področja spoštovanja tradicije in kulturne dediščine;
- izvajanju neobveznih izbirnih predmetov;
- izvajanju tujega jezika;
- dejavnostih šolske skupnosti;
- ključnih značilnostih modela izvedbe razširjenega programa;
- vključenosti strokovnih delavcev v razširjeni program.

Enakomerna zastopanost vseh treh področij

Na vprašanje, kako je šolam uspelo **omogočiti enakomerno zastopanost vseh treh področij**, je največ šol navedlo, da je dovršen, pester in enakomerno razporejen nabor vsebin rezultat izkušenj preteklih let, na podlagi katerih so skupno načrtovali uravnoteženo ponudbo na vseh treh področjih. S sodelovanjem v kolektivu, skupnim, premišljenim in usklajenim načrtovanjem posameznega področja so šole zagotovile in uravnotežile raznolik in enakomerno razporejen nabor vsebin, pri ponudbi pa so upoštevale interese učencev. Ponudile so številne vsebine in spodbujale učitelje, da ponudijo zanimive vsebine tudi na področjih, ki so bila tekom trajanja poskusa po izboru učencev slabše zastopane. Nekaj šol je navedlo, da so enakomernost lahko zagotovili tudi zaradi možnosti prepletanja vsebin posameznega področja. Majhen delež pa predstavljajo šole, ki so imele kar precej težav pri zagotavljanju enakomernosti ali pa jim enakomerne zastopanosti ni uspelo zagotoviti.

Nekatere šole so navedle, da so manjša odstopanja uravnotežili z izvajanjem dnevov dejavnosti v okviru rednega pouka.

Posamezne šole so med dejavniki, ki so vplivali na enakomerno zastopanost, navedle premišljeno oblikovanje šolskega tima za RaP.

V nadaljevanju podajamo nekaj odgovorov ravnateljev:

»Pri ponudbi dejavnosti smo bili pozorni na to, da smo pripravili ponudbo dejavnosti, ki uravnoteženo zajema vsa tri področja. Učitelji smo se najprej na aktivih in delovnih sestankih podrobneje seznanili z vsemi tremi področji iz kurikularnega dokumenta za razširjeni program, cilji teh posameznih področij in možnimi vsebinskimi enotami.

Glede na to smo učitelji, ki izvajamo dejavnosti RaP-a, pripravili pestro ponudbo teh dejavnosti, ki smo jih s pomočjo različnih predstavitev lahko ponudili učencem od 1. do 9. razreda. Učenci pa so pri izbiri ponujenih dejavnosti upoštevali lastne želje in interese, pa tudi urnik in druge organizacijske vidike izvajanja dejavnosti RaP-a.«

»Že pri načrtovanju dejavnosti smo pazili, da so se ponudila različna področja v enakovrednih deležih. Učitelj, ki ima v razširjenem programu več ur dejavnosti, lahko izvaja dejavnost iz različnih področij.«

Uravnotežena ponudba

Tudi na drugo vprašanje, kako je šolam uspelo v modelu razširjenega programa zagotoviti, da iz vsakega sklopa **ponudijo vsaj eno vsebino vsem učencem, da zagotovijo uravnoteženo ponudbo**, je bilo pri dveh tretjinah odgovorov šol zaznati pozitivne izkušnje preteklih let ter skupno uravnoteženo načrtovanje vsebin po posameznem sklopu. Šole so pri posameznih sklopih ponujale več vsebin in že pri načrtovanju upoštevale vključenost vseh sklopov. Poudarjeno je bilo skupno delo in sodelovanje kolektiva, upoštevanje interesov učencev in močnih področij ter interesov učiteljev. Posamezne šole so navedle še prilagajanje urnikov, prilagajanje vsebin glede na utrip šole, prepletanje ponudbe podobnih vsebin v več sklopih, povezovanje vsebin z vsebinami obveznega programa in dobre predstavitve.

Kljub dobremu načrtovanju pa vsem šolam ni uspelo v celoti zagotoviti uravnoteženosti sklopov in ponuditi vsaj ene dejavnosti v posameznem sklopu. Izmed sklopov, ki jih **niso ponudili**, so navedli *medvrstniško, medgeneracijsko in mednarodno sodelovanje, zdravje in varnost, prostovoljstvo in tuje jezike*.

Zagotavljanje 5 ur gibanja na teden

Na vprašanje, kako **zagotavljajo 5 ur gibanja na teden**, je večina šol pri opisu lastnega izvedbenega modela odgovorila, da 5 ur gibanja na teden zagotavljajo s povezovanjem obveznega in razširjenega programa, z dodatno ponudbo različnih dejavnosti na področju gibanja, kot so rekreativni ali gibalni odmor, gibalne urice, jutranja telovadba in druge raznolike dejavnosti na področju gibanja. Več šol je za to, da so zagotovili več gibanja, prilagodilo tudi urnik. Na vprašanje, ali je šolam uspelo zagotoviti ponudbo 5 ur gibanja tudi v 3. VIO, je nekaj šol odgovorilo, da jim to ni uspelo v celoti. Kot vzrok so navedli nezainteresiranost učencev, natrpan urnik in večje število učencev vozačev.

Izbor dejavnosti razširjenega programa

Zanimalo nas je, **kako so šole omogočale učencem izbor dejavnosti razširjenega programa**. Vse šole (v prvih treh letih 19 šol, v četrtem in petem letu 46 šol) so učencem pripravile in predstavile nabor dejavnosti. To so izvedli na različne načine: z zloženko, v obliki prijavnice z navedenimi dejavnostmi, opisi le-teh, nekatere tudi z urniki, s predstavitvijo dejavnosti na oglasnih deskah. V prvih treh letih je 10 šol (52 %) nabor dejavnosti opravilo ob koncu šolskega leta, preostale so to izvedle na začetku šolskega leta. Tudi v četrtem in petem letu je bil delež šol, ki so nabor dejavnosti opravile ali ob koncu šolskega leta ali na začetku šolskega leta, enak, kar pomeni, da je 23 šol (50 %) predstavitev dejavnosti opravilo že ob koncu šolskega leta, druga polovica pa je predstavitev izvedla v začetku šolskega leta. Tretjina šol je navedla, da so med učenci predhodno izvedli anketiranje.

Učenci so dejavnosti izbirali prostovoljno in na različne načine. 40 % šol (šole v prvih treh letih poskusa ter šole v četrtem in petem letu) je navajalo, da so učenci opravili izbiro skupaj s starši (predvsem v 1. VIO), da so jim pri izbiri pomagali tudi učitelji, ki so v posameznem učencu prepoznali njegova močna področja. 25 % šol (šole v prvih treh letih poskusa ter šole v četrtem in petem letu) pa je navedlo, da so imeli učenci možnost zamenjave in prehajanja med dejavnostmi.

Vloga strokovnih delavcev pri usmerjanju učencev pri izboru dejavnosti

Na vprašanje, kakšna je **vloga strokovnih delavcev šole pri usmerjanju učencev pri izboru dejavnosti**, so vse šole navedle, da je vloga strokovnih delavcev velika in velikokrat odločilna, saj na podlagi poznavanja interesov in prepoznavanja močnih in šibkih področij učencev, pa tudi lastnih zmožnosti, oblikujejo program, ga izvajajo in povabijo učence k izvedbi. V nadaljevanju so šole navedle naslednje trditve, pri katerih prepoznavajo vlogo strokovnih delavcev pri usmerjanju učencev pri izboru dejavnosti: predstavitev dejavnosti, povabilo učencev, motivacija, navduševanje za pristop k izvedbi, usmerjanje in svetovanje.

Seznanitev učencev s ponudbo dejavnosti

Z vprašanjem, **kako so učence seznanili s ponudbo dejavnosti**, smo ugotovili, da je večina šol (85 % šol v prvih treh letih poskusa in 82 % šol v četrtem in petem letu poskusa) navedla predstavitev dejavnosti učencem (nekaj šol tudi predstavitev staršem). Predstavitve so izvedli na različne načine: učitelji v živo, na razrednih urah, namenskih predstavitev, v šolski skupnosti in šolskem parlamentu, na roditeljskih sestankih, s prijavnico z opisom dejavnosti. Šole so svojo ponudbo dejavnosti predstavile tudi v brošurah, na spletni strani, na oglasni deski.

Postopek prijave na dejavnost

Na vprašanje, **kako so se učenci prijavi na dejavnosti**, so šole opisale postopek, ki je med šolami zelo podoben, posamezne faze postopka pa so se med šolami nekoliko razlikovale.

Učitelji (ali razredniki) učencem ob začetku šolskega leta (ali ob zaključku predhodnega šolskega leta) na različne načine predstavijo dejavnosti in predviden urnik izvajanja. Učenci se prostovoljno odločijo glede na interes (mlajši učenci s pomočjo staršev) in izpolnijo prijavnice (elektronska, papirna) ter jih oddajo (elektronski način, prek aplikacije, pri razredniku, pri učitelju, pri vodji šolskega tima). Učence k prijavi nagovorijo tudi učitelji in razredniki, saj jih najbolj poznajo. Na izbor učencev vpliva več dejavnikov, odvisno od starosti in razvojne stopnje učencev.

Fleksibilno izvajanje dejavnosti

Na vprašanje, **katere oblike fleksibilnega izvajanja dejavnosti šole realizirajo**, je polovica šol (10 šol oz. 23 šol) odgovorila, da izvajajo večino dejavnosti na letni ravni, polovica šol je navedla, da izvajajo dejavnosti tudi v krajših, strnjenih oblikah, predvsem z namenom, da se lahko vanje vključi več učencev. Manjši delež šol je navedel mesečno ali tedensko izvajanje določenih dejavnosti. Nekaj šol pa je izvajalo dejavnosti v polletnih intervalih. Preostale oblike (trimesečne, dvomesečne, dnevne, vse oblike) se pojavljajo v manjšem deležu. Več šol je navedlo fleksibilnost pri izbiri oblike in možnost učencev, da prehajajo med dejavnostmi.

Izvajanje dejavnosti v heterogenih skupinah

V nadaljevanju smo šole vprašali, v **kakšnem obsegu izvajajo dejavnosti v heterogenih skupinah, za katere dejavnosti in za katere starostne skupine**. 95 % šol je poročalo, da dejavnosti v heterogenih skupinah večinoma izvajajo za vse učence od 2. do 9. razreda. Nekaj šol je poročalo,

da so dejavnosti v heterogenih skupinah izvajale le v 2. ali 3. VIO oz. 2. in 3. VIO. Nabor dejavnosti, ki so jih šole navajale, je zelo širok; veliko je dejavnosti s področja gibanja, športa, kulture, zdravja, zdrave prehrane, dejavnosti s področja glasbe in umetnosti, razvijanja ustvarjalnosti, učenja tujega jezika, računalništva idr. Omenjeni so tudi prostovoljstvo, prva pomoč in šolska skupnost, pa tudi dejavnosti za nadarjene učence.

Šole so na področju izvajanja dejavnosti v heterogenih skupinah navajale tudi svoje izkušnje. Več kot polovica jih je opredelila izkušnje kot pozitivne. Poročali so, da je dobra izvedba odvisna od dobrega načrtovanja, sodelovanja, povezovanja. Pomembno vlogo so pripisali tudi medvrstniški/medgeneracijski pomoči in učenju, ustvarjanju socialnih stikov in mrež, razvijanju prečnih veščin, motiviranosti učencev, povezovanju z drugimi vsebinami šolskega dela in krepitvi pripadnosti skupnosti. Med težavami so navedli usklajevanje urnikov, težave posameznih učiteljev, zahtevnejše delo in načrtovanje.

V nadaljevanju podajamo nekaj odgovorov ravnateljev:

»Heterogene izvajamo dejavnosti trikrat na teden, kjer izvajamo več različnih dejavnosti hkrati v heterogenih skupinah (po starosti in interesu). Različne športne dejavnosti za vse učence od 1. do 9. razreda (po starosti in interesu). Likovne ustvarjalnice (od 1. do 5. razreda), slikarske delavnice (od 6. do 7. razreda), kiparske delavnice (od 8. do 9. razreda), pevski zbor (od 2. do 4. razreda in od 5. do 9. razreda). Učenci zelo motivirano obiskujejo dejavnosti, se družijo in spoznavajo in sodelujejo z učenci, ki imajo podoben interes.«

»Večina dejavnosti je na naši šoli heterogenih. Te dejavnosti izvajamo za vse starostne skupine. Glede izvedbe so pozitivne izkušnje, glede umestitve v urnike pa prihaja včasih do težav.«

»Večino dejavnosti izvajamo v heterogenih skupinah za učence 3. in 4. razreda, 4. in 5., za učence 6. in 7. razreda ter 8. in 9. razreda. Učenci prvošolci oblikujejo homogene skupine. Delo v heterogenih skupinah je smiselno, zahteva pa bolj smelo načrtovanje, tudi glede na sestavo skupine (dečki, deklice ...). Izkušnja je dobra in delo v heterogenih skupinah bomo obdržali tudi v prihodnje.«

Formativno spremljanje

Zanimalo nas je, koliko so strokovni delavci pri razširjenem programu izvajali **formativno spremljanje**. Slaba polovica šol (8 šol, 20 šol) je navedla, da je formativno spremljanje prednostna naloga šole in da ga izvajajo v celoti. Kljub temu da so imeli strokovni delavci v času trajanja poskusa tudi strokovno podporo, se je pokazalo, da je ob zaključku poskusa še vedno nekaj šol, ki menijo, da imajo formativno spremljanje premalo razvito. Izvajanje formativnega spremljanja pomeni tudi spremenjeno vlogo učitelja, ker je v središče učnega procesa postavljen učenec, ki ga je treba opolnomočiti za prevzemanje odgovornosti za učenje. Šole so navajale posamezne faze formativnega spremljanja, ki so jih izvajali: preverjanje predznanja, prepoznavanje močnih in šibkih področij učenca, spremljanje napredka, zbiranje in vrednotenje dokazov, samovrednotenje, postavljanje lastnih ciljev in oblikovanje kriterijev uspešnosti.

V nadaljevanju podajamo nekaj odgovorov ravnateljev:

»Formativno spremljanje vidimo kot koncept, ki spremlja izvajanje dejavnosti razširjenega programa že v samem izhodišču. V ospredju so potrebe in interesi naših učencev, kar smo na šoli upoštevali že pri načrtovanju dejavnosti ter pri predstavitvi izvajanja razširjenega programa strokovnim delavcem šole in staršem. Formativno spremljanje učitelji udejanjajo skozi celotno dejavnost – od določanja namena učenja do samoevalvacije oziroma metakognicije. Kot na primer pri dejavnosti konstruktorstvo, kjer učenci načrtujejo izdelavo mesta iz kock, določijo, kaj bo kdo izdelal in kako bodo mesto oblikovali, določijo kriterije, preverjajo in izboljšujejo izdelek v sklopu procesa, ga evalvirajo.«

»Pri razširjenem programu je formativno spremljanje v ospredju, da mentorji sploh lahko skupaj z učenci načrtujejo dejavnosti. Učenci morajo sami prepoznati svoja dobra in šibka področja in ugotavljati, s katerimi dejavnostmi bi šibka lahko izboljšali oz. kako bi lahko pomagali vrstnikom pri napredku.«

»Učitelji v veliki meri v razširjenem programu delajo po načelih formativnega spremljanja. Nekaj učiteljev je zelo uspešnih na tem področju, nekaj učiteljev pa je takšnih, ki več pozornosti posvečajo določenim korakom formativnega spremljanja, npr. medvrstniški povratni informaciji, samorefleksiji, zbiranju dokazov ... Ker smo želeli pri večini učiteljev doseči, da bi delali po načelih FS, smo v preteklem in letošnjem letu izvajali medsebojne hospitacije na to temo in potem na učiteljskih konferencah predstavljali primere dobre prakse.«

Čas izvajanja otroškega pevskega zbora in mladinskega pevskega zbora

Vse šole (19 šol, 46 šol) imajo **otroški pevski zbor**, nekatere izvajajo dodaten otroški pevski zbor za 1. razred. Najpogosteje so otroški pevski zbor izvajali po pouku (75 % šol), sledi kombinirano izvajanje pred poukom in po njem (20 % šol), nato pred poukom in med poukom. Mladinskega pevskega zbora nimajo vse šole. Šole, ki ga pa imajo, so ga izvajale različno. Polovica šol ga je izvajala po pouku, v manjšem deležu pred poukom in po njem ter med poukom in pred poukom.

Tečaj prve pomoči

Naslednje vprašanje je zajemalo izvajanje **tečaja prve pomoči** in **katere skupine so bile vključene v izvajanje**. Tečaj prve pomoči je izvajala polovica šol v poskusu. Od šol, ki so tečaj izvajale, ga je nekaj šol izvajalo na način, da so združevale različne razrede med sabo (med 6. in 9. razredom). Največkrat je bil vključen 8. razred. V tečaj je bilo v povprečju vključenih do 20 % učencev od vseh učencev na šoli. Ocenili so, da je poznavanje in znanje prve pomoči zelo pomembno, saj učencem izboljšuje zmožnost izogibanja nevarnostim v vsakdanjem življenju in odzivanja v primeru nevarnosti ter predstavlja eno izmed strategij za doseganje varnejšega okolja.

Začetek dejavnosti razširjenega programa

Šole smo zaprosili za podatek, ob kateri uri pred poukom začenjajo z razširjenim programom, koliko dejavnosti razširjenega programa izvajajo pred poukom, s katerimi skupinami učencev začnejo pred poukom (razred/razredi) in katere dejavnosti izvajajo pred poukom?

Časovni razpon začetka razširjenega programa je glede na šole različen:

- od 5:30 do 6:00
- od 6:00 do 6:30
- od 6:30 do 7:00
- od 7:00 do 7:30
- ob 7:30

Šole, ki začenjajo z dejavnostmi pred sedmo uro, dejavnosti namenjajo predvsem 1. VIO oz. 1. in 2. razredu. Vsebine dejavnosti, ki jih izvajajo, so predvsem umirjene in sproščujoče.

Od sedme ure dalje se v dejavnosti že vključujejo tudi učenci 2. in 3. VIO, največ učencev se v dejavnosti vključi ob 7.30. V tem času se tudi vsebine dejavnosti spremenijo. Več je gibanja, športnih aktivnosti, izvajanja otroškega pevskega zbora ali mladinskega pevskega zbora, družabnih iger, dejavnosti za odpravljanje primanjkljajev znanja in dejavnosti za tiste, ki zmorejo več (teh dveh je največ), izvajanje tujih jezikov, priprave na tekmovanja, raziskovalne dejavnosti, računalništvo in druge dejavnosti.

Rekreativni odmor

Šole smo vprašali, ali imajo rekreativni odmor in kdaj ga izvajajo ter kako. Dve tretjini šol je navedlo, da rekreativni odmor imajo, četrtnina šol pa je navedla, da ga ne izvajajo, da izvajajo le minute za zdravje.

Vse šole, ki rekreativni odmor izvajajo, le-tega izvajajo med obveznim programom, le redko ga izvajajo po pouku ali pred kosilom. V skladu s prostorskimi in kadrovskimi zmožnostmi ga skoraj vse šole izvajajo v dveh delih, ko se razredi ali VIO lahko izmenjujejo. Časovno so ti termini po 2. in po 3. šolski uri, odmor pa traja od 10 do 20 minut.

Največ šol navaja, da učencem v času rekreativnega odmora omogočajo gibanje na prostem, na območju šole in v šolski telovadnici, nekatere šole ga izvajajo v razredih. Zasledili smo tudi primer, da šola enkrat tedensko izvaja glasbeni ali bralni odmor.

Nekaj odgovorov ravnateljev:

»Rekreativne odmore izvajamo vsak dan za vse učence. Izvajamo rekreativne odmore na zunanjih površinah pred šolo, kjer učitelji poskrbijo za pripomočke in dejavnosti za čim večjo aktivnost učencev. Učenci uporabljajo športno igrišče, otroško igrišče ter talne igre na šolskem dvorišču.«

»Rekreativni odmor GIBKO izvajamo vsak dan, po 3. šolski uri, 20 minut. Učence spodbudimo h gibanju na prostem v okolici šole, na gozdni učni poti ali pred šolo v vsakem vremenu.«

»Rekreativnih odmorov nimamo, ker zaradi soških prevozov ne moremo prilagoditi organizacija pouka. Zato imamo pa 2. in 4. šolsko uro minuto za zdravje, kjer učitelji in določeni učenci (pod mentorstvom učitelja) vodijo dejavnost minute za zdravje.«

Dejavnosti za zdrav način življenja, zdrav duševni razvoj in psihično blagostanje učencev

Šole so poročale o dejavnostih, ki so jih izvajale za zdrav način življenja, zdrav duševni razvoj in psihično blagostanje učencev. Največ dejavnosti so ponujale na področju gibanja: različne gibalne aktivnosti, žogarije, planinarjenje, športne igre, terapevtska vadba, motorika, gimnastika skupno, načini sproščanja, igrarije, družabne igre, ples, sprehodi.

Med dejavnostmi za zdrav način življenja so šole navajale: prva pomoč, varno na cesti, preprečevanje bolezni in alergije, preprečevanje nasilja. Številne so tudi dejavnosti s področja zdrave prehrane in kulture prehranjevanja. Delavnice za zdrav duševni razvoj in psihično blagostanje, ki so jih izvajali, so povezovali z dejavnostmi gibanja, posebej pa so navedene joga in meditacija, dejavnosti čuječnosti, dobro počutje, samopodoba, pogovori o čustvih. Med preostalimi dejavnostmi so šole naštele še prostovoljstvo, skrb za okolje, vrt, bonton, varnost na spletu, varnost na cesti.

Nekaj odgovorov ravnateljev:

»Za zdrav način življenja in zdrav duševni razvoj izvajamo številne športne aktivnosti ter dejavnosti, kot so: dobro sem, mediacija, sproščanje ob glasbi, naučimo se čuječnosti, tao joga obraza za najstnice, prehrana za mladostnike, mizica, pogrni se, KuhnaPaTo, bonton in kulturno vedenje pri mizi, plesne urice, otroški plesi idr.«

»Izvajamo različne preventivne dejavnosti in delavnice z učenci. V nekatere dejavnosti smo za določene teme vključili strokovne delavce zdravstvenega doma in našo šolsko svetovalno službo.«

»Za zdravo življenje, zdrav duševni razvoj in psihično blagostanje učencev izvajamo dejavnost čuječnost za otroke. Tukaj smo se učili umirjanja in sproščanja prek umirjene glasbe, kako poslušati sebe in druge, biti spoštljiv in ljubezniv. Izvajamo jogo za otroke, meditacije in socialne igre za krepitev samoregulacije.«

Dejavnosti s področja spoštovanje tradicije in kulturne dediščine ter upoštevanje drugih kultur

Dejavnosti, ki so jih šole naštele in izvajale v okviru področja **spoštovanje tradicije in kulturne dediščine ter upoštevanje drugih kultur**, so bile zelo raznolike kot npr.: dejavnosti glasbenega področja, petje in ples, folklor, umetniške in druge ustvarjalnice, bralnice in jezikalnice.

Vsebine neobveznih izbirnih predmetov

Šole smo vprašali, **katere vsebine neobveznega izbirnega predmeta so izvajali v okviru novega koncepta razširjenega programa**. Šole so navajale, da so najbolj pogosto izvajale vsebine s

področja športa, računalništva. V manjšem deležu sledijo tehnika, likovna umetnost in tuji jeziki (francoščina, italijanščina, španščina, angleščina, nemščina).

Tuji jezik

Vse šole v poskusu so v okviru razširjenega programa v svoji ponudbi imele tudi tuji jezik.

Šolska skupnost

Na vprašanje, **kako so šolsko skupnost vključili v dejavnosti razširjenega programa**, so vse šole poročale, da šolska skupnost deluje v okviru razširjenega programa, da je sestavljena iz predstavnikov razrednih skupnosti (2 predstavnika) in da izvajajo redna srečanja. Največkrat so bila srečanja izvedena v mesečnih intervalih, le nekaj šol je poročalo, da so se srečevali le nekajkrat letno oz. po potrebi. Šolsko skupnost so šole izvajale v okviru razrednih ur. Njen namen je bil povezovanje aktualnih vsebin, ki so se navezovala na življenje in delo v šoli v luči izboljšav. Med temami, ki so jih obravnavali, so bile še otrokove pravice, medvrstniški odnosi. Izvajali so tudi kreativne delavnice, debatna srečanja ipd.

Ključne značilnosti modela izvedbe razširjenega programa

V sklopu predstavitve izvedbenega modela posamezne šole smo zaprosili, naj **navedejo ključne značilnosti modela njihove šole, ki ga izvajajo po novem konceptu**.

Ključne značilnosti, ki so jih navajale šole:

- Enakomerno vključevanje vseh treh področij in pester nabor dejavnosti, ki temeljijo na prepoznanih potrebah in željah učencev ter razvijanju močnih interesnih področij.
- Ponujamo veliko gibanja za vse učence in rekreativne odmore.
- Razvijanje prečnih veščin.
- Uspešno oblikovanje urnika in fleksibilnost pri organizaciji dela, model vključuje vse učence in vse učitelje in je časovno prilagojen pouku in prevozom učencev.
- Skozi razširjeni program poglobljeno spoznavamo učence, izkoristimo možnost individualizacije in ustvarjanje prostora za nadarjene.
- Izvajanje drugačnega načina dela s pomočjo sodobnih metod in oblik dela, vključevanje učencev v proces načrtovanja.
- Izvajanje dejavnosti v heterogenih skupinah.
- Vključeni vsi strokovni delavci, vsak izvaja vsaj eno dejavnost, učenja poteka od učenca k učitelju, ki prevzema vlogo mentorja.
- Izvajanje raznolikih dejavnosti z medpredmetnim povezovanjem.
- Učitelji izvajajo formativno spremljanje.
- Dobra povezanost razširjenega programa z vizijo šole in drugimi projekti, tudi z obveznim programom.
- Model omogoča veliko izbiro in ustvarjanje individualnega urnika dejavnosti za posameznega učenca in kakovostno preživljanje prostega časa.
- Uvedba dejavnosti tehnike sproščanja v knjižnici in plesnih delavnic, dejavnosti za krepitev duševnega zdravja.

- Povezovanje z družbenim in lokalnim okoljem.
- Podpora in zadovoljstvo staršev.
- Nadgradili smo način, kako pripraviti nabor dejavnosti, in zagotovili izbirnost tudi učencem vozačem.
- V urnik smo uspešno umestili učenje za več in pomoč pri težavah in vpeljali široko fleksibilnosti pri izvajanju učne podpore.

Strokovni delavci, vključeni v izvajanje razširjenega programa

Ravnatelji so poročali tudi o številu vključenih strokovnih delavcev v razširjeni program.

Poročali so o:

- številu vseh vključenih strokovnih delavcev v RaP,
- številu vključenih učiteljev razrednega pouka,
- številu vključenih učiteljev predmetnega pouka,
- številu vključenih učiteljev športa,
- številu vključenih drugih strokovnih delavcev,
- številu učiteljev, ki so imeli celo učno obvezo v razširjenem programu,
- številu učiteljev, ki so izvajali individualno in skupinsko učenje v okviru 3. področja,
- številu učiteljev razrednega pouka, ki so izvajali individualno in skupinsko učenje v okviru 3. področja.

Število vključenih strokovnih delavcev v razširjeni program (poročila ravnateljev)

Na podlagi letnih poročil ravnateljev ugotavljamo, da je bilo v prvem letu poskusa v razširjeni program vključenih 511 strokovnih delavcev, v drugem letu 704 strokovni delavci, v tretjem letu pa 707. V četrtem letu se je število šol v poskusu z 19 povečalo na 46 šol, zato je bilo tudi število vseh vključenih strokovnih delavcev v razširjeni program večje. V četrtem letu poskusa je bilo v razširjeni program tako vključenih 1376 strokovnih delavcev in v petem letu 1547 strokovnih delavcev.

Manjše šole so pričakovano poročale o manjšem številu strokovnih delavcev v razširjenem programu, medtem ko je bilo na večjih šolah tudi večje število strokovnih delavcev. Poleg učiteljev razrednega in predmetnega pouka so bili v razširjeni program v času trajanja poskusa vključeni še drugi strokovni delavci. V drugem letu poskusa opazimo bistveno večje število drugih strokovnih delavcev zato, ker so k drugim strokovnim delavcem prišteti tudi učitelji razrednega pouka. V zadnjih treh letih smo preverjali tudi podatke o tem, koliko je učiteljev predmetnega pouka, ki poučujejo šport. V zadnjih dveh letih poskusa se je število učiteljev športa povečalo zato, ker se je povečalo tudi število šol, ki so bile vključene v poskus, in sicer za 27 šol.

Preglednica 15: Število strokovnih delavcev v razširjenem programu (poročila ravnateljev)

	Prvo leto poskusa	Drugo leto poskusa	Tretje leto poskusa	Četrto leto poskusa	Peto leto poskusa
Število strokovnih delavcev v RaP	581	704	707	1376	1547
Število učiteljev razrednega pouka	211	–	279	583	697
Število učiteljev predmetnega pouka	253	371	372	756	765
Število učiteljev športa			60	114	126
Število drugih strokovnih delavcev	47	333	56	37	85
Število učiteljev, ki so imeli celo učno obvezo v razširjenem programu	30	28	41	76	195

Število učiteljev razrednega pouka

Vse šole so poročale o vključenosti učiteljev razrednega pouka v razširjeni program. Tako je bilo vanj v prvem letu poskusa vključenih 211 učiteljev razrednega pouka, v tretjem letu 279, v četrtem 583 in največ v petem letu, tj. 697 učiteljev razrednega pouka. Za drugo leto poskusa natančnega podatka nimamo, ker je število učiteljev razrednega pouka združeno s številom drugih strokovnih delavcev (poročilo). Ravnatelji so zapisali, da so učitelji razrednega pouka vodeni skupaj z drugimi strokovnimi sodelavci.

Število učiteljev predmetnega pouka

Vse šole poročajo o vključenosti učiteljev predmetnega pouka v razširjeni program. V prvem letu poskusa je bilo v razširjeni program vključenih 253 učiteljev predmetnega pouka, v drugem letu 371, v tretjem 372, v četrtem 756 in petem letu 765. Tako kot pri učiteljih razrednega pouka se je tudi pri predmetnih učiteljih število bistveno povečalo zaradi povečanega števila šol, ki so bile zadnji dve leti vključene v poskus. Podatki kažejo tudi na to, da je v vseh letih poskusa v razširjeni program vključenih več učiteljev predmetnega pouka kot pa učiteljev razrednega pouka.

Število učiteljev športa

Zanimalo nas je tudi, koliko učiteljev športa je vključenih v razširjeni program. Za prvi dve leti ni podatkov. V tretjem letu poskusa je bilo teh učiteljev 60, v četrtem letu se je številka povzpela na 114. V petem letu poskusa pa je bilo v razširjeni program vključenih še več učiteljev, in sicer 126.

Število drugih strokovnih delavcev

V razširjeni program so bili vključeni tudi drugi strokovni delavci (knjižničar, svetovalni delavec ...). V prvem letu jih je bilo 47. V drugem letu pa so druge strokovne delavce združili z učitelji razrednega pouka, kar pomeni, da nimamo na voljo točnega podatka samo o številu drugih strokovnih delavcev. Skupno število strokovnih delavcev in učiteljev razrednega pouka je tako 333. V tretjem letu je bilo drugih strokovnih delavcev 95, v četrtem letu 37 in v petem letu 85.

Število učiteljev, ki so imeli celo učno obvezo v razširjenem programu

V razširjenem programu so bili tudi učitelji, ki so imeli celo učno obvezo v razširjenem programu.

V prvih treh letih je bilo teh učiteljev med 28 in 41, v četrtem letu se je število povzpelo na 76 in v petem letu na 195.

Prednosti (novega) koncepta razširjenega programa za učence in učitelje

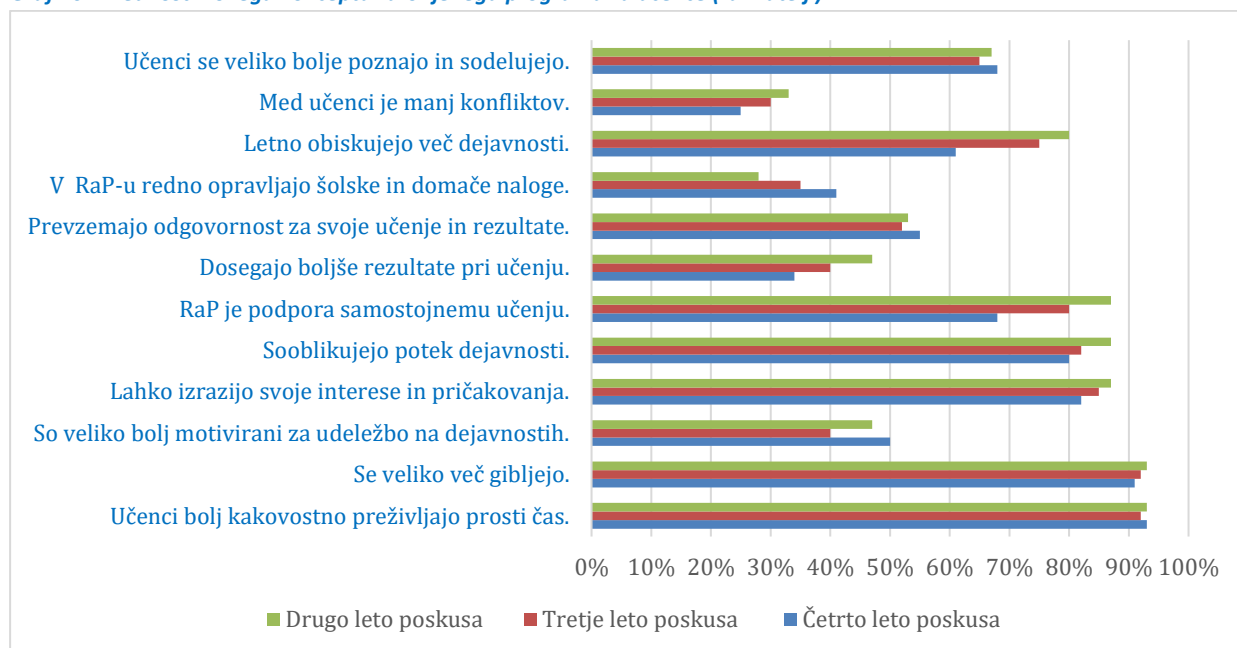
Na vprašanje glede prednosti novega koncepta razširjenega programa za učence, je v drugem letu poskusa odgovarjalo 14 ravnateljev (74 %), v tretjem letu 19 ravnateljev (100 %), v četrtem letu 44 ravnateljev (96 %).

Odgovori ravnateljev na vprašanje, katere **prednosti** prinaša koncept razširjenega programa **za učence**, se v času trajanja poskusa niso bistveno spreminjali. Najpogosteje so kot prednosti izpostavili, da učenci bolj kakovostno preživljajo prosti čas (93 %), se veliko več gibljejo (89 %) in imajo možnost izraziti svoje interese in pričakovanja (80 %). Pomembno se jim zdi tudi to, da lahko učenci aktivno sodelujejo in sooblikujejo potek dejavnosti (83 %).

Med bistvene koristi novega koncepta razširjenega programa so uvrstili tudi večje možnosti za sistematično razvijanje prečnih veščin in kompetenc za 21. stoletje, razvijanje trajnostnega in kakovostnega znanja, veliko več časa za krepitev duševnega zdravja, vzgojno delovanje in aktivno preživljanje prostega časa. Pomembno se jim zdi tudi to, da postanejo učenci aktivni v procesu načrtovanja in s tem prevzamejo osebno odgovornost za svoje učenje. Na šolah so tako pridobili čas za izvajanje dejavnosti, za katere do tedaj niso našli ustreznega termina (šolska skupnost, priprava prireditev). Razširjeni program ponuja možnosti medpredmetnega in medgeneracijskega povezovanja. Opazili so tudi večjo povezanost med učitelji in učenci ter zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja.

Zelo malo pa je bilo ravnateljev, ki so menili, da novi koncept razširjenega programa učencem ne prinaša prednosti.

Graf 20 : Prednosti novega koncepta razširjenega programa za učence (ravnatelji)

V nadaljevanju podajamo nekaj odgovorov ravnateljev o koristi novega koncepta razširjenega programa za učence:

»Brez koncepta razširjenega programa na šoli ne bi mogli več delati, saj je ogromno koristi za učence. Prva je zagotovo možnost izbire dejavnosti glede na interes učencev in s tem razvijanje močnih področij vsakega učenca. Druga je sistematično razvijanje prečnih veščin. Prek le-teh postajajo učenci samostojnejši, bolje komunicirajo, lažje in kvalitetnejše delajo timsko, razvijajo kritično mišljenje, razvijajo digitalne kompetence ... Da je takšen način dela dober, nam povedo tudi starši, ki dejavnosti pohvalijo in povedo, da želijo zlasti učenci razredne stopnje ostajati v šoli do izteka vseh dejavnosti.«

»Bistvene koristi od novega koncepta razširjenega programa za naše učence se kažejo v pridobivanju novih znanj in veščin, zagotavljanju varnega in spodbudnega okolja tudi po koncu obveznega programa. Razvijanje prečnih veščin, ki so zelo pomembne za funkcioniranje mladih v današnjem času. Učenci se prostovoljno vključijo v dejavnosti, izražajo večji interes in pripravljenost za delo. Večja je povezanost obveznega in razširjenega programa, lažje vključimo v načrtno delo reševanje trenutnih problemov in izzivov. Več je medpredmetnega povezovanja, kar učinkovito vpliva na vse učence. Učenci so med samo bolj povezani, na nivoju cele šole, ker je več medvrstniškega sodelovanja. Ugotavljamo, da se je izboljšal se je tudi odnos učitelj/učenec, kar vpliva na uspešnost in zadovoljstvo učencev.«

»Po analizi, ki je vključevala mnenja učiteljev in učencev, ugotavljamo naslednje koristi: Več igre in gibanja na prostem, bolj kakovostno preživljanje prostega časa, izražanje svojih interesov in pričakovanj, sooblikovanje vsebin z učiteljem, razvijanje spretnosti za življenje, vključevanje v heterogene skupine, boljši odnosi z učitelji, večja pripadnost šoli, večja motivacija za obisk šole in zelo zanimive ure.«

»Sprememba pouka tako v obveznem kot v razširjenem programu pri učiteljih, uporaba sodobnih metod in oblik dela, več projektnega dela, sprememba pri komunikaciji (ne le vertikalna, ampak tudi horizontalna), več timskega dela in sodelovanja, veliko gibanja in zdrav način življenja. Vse to se odraža tudi pri rezultatih športno vzgojnega kartona, kjer so gibalne sposobnosti naših učencev na isti ravni kot pred pandemijo covid-19.«

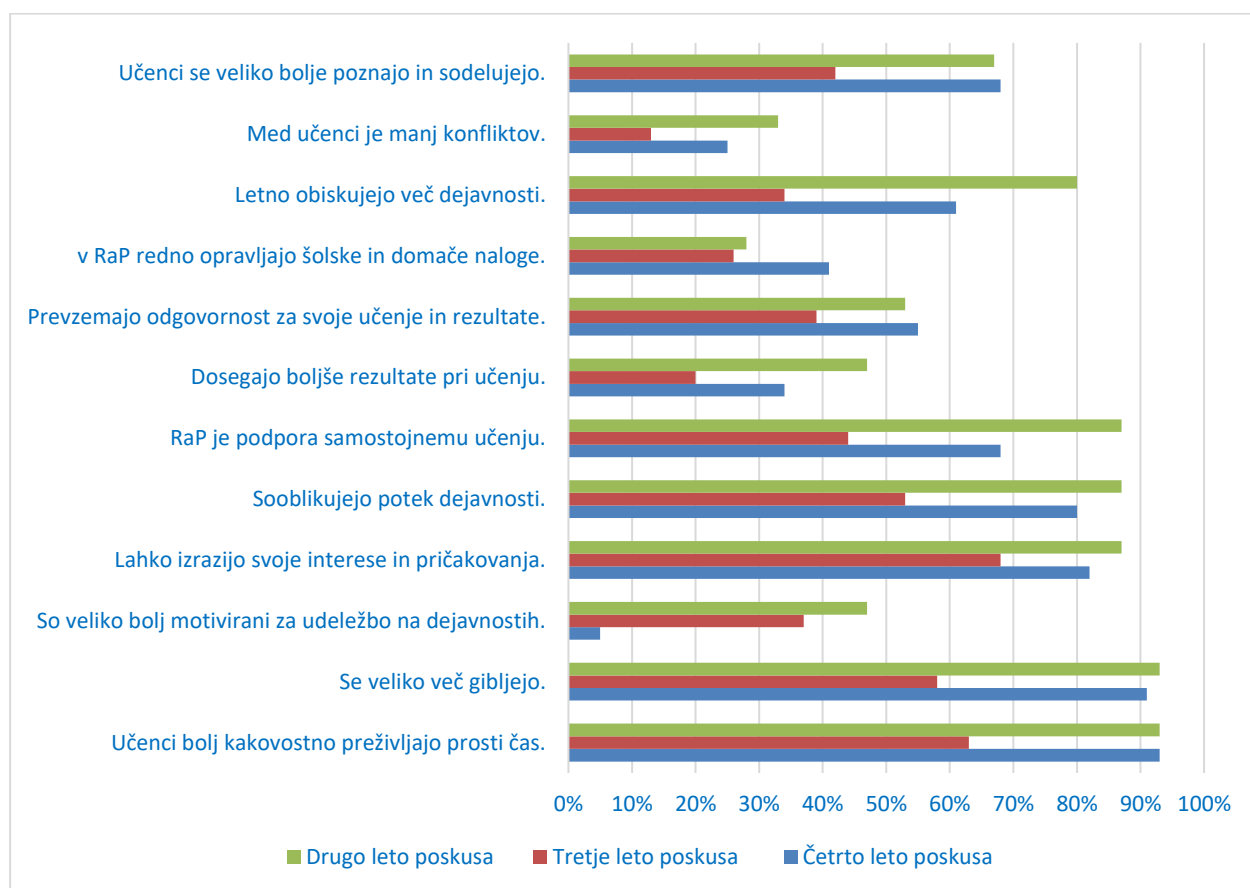
Odgovori učiteljev glede **prednosti** novega koncepta za **učence** so bili zelo podobni odgovorom ravnateljev, le da je bil njihov delež manjši.

Tudi učitelji so najpogosteje kot prednosti novega koncepta navedli, da učenci kakovostneje preživljajo prosti čas (83 %). Sledi trditev, da imajo učenci v okviru razširjenega programa bistveno več možnosti za gibanje (81 %) in izražanje svojih interesov in pričakovanj (79 %).

Najnižji delež so namenili trditvama, da učenci dosegajo zaradi vključenosti v razširjeni program tudi boljše rezultate pri učenju (34 %) ter da je med njimi manj konfliktov (24 %).

Na vprašanje glede prednosti novega koncepta razširjenega programa za učence je v drugem letu poskusa odgovarjalo 344 učiteljev (62 %), v tretjem letu 355 učiteljev (66 %), v četrtem letu 748 učiteljev (63 %).

Graf 21: Prednosti novega koncepta razširjenega programa za učence (učitelji)

Ravnatelji so zapisali še prednosti novega koncepta razširjenega programa **za učitelje**. V času trajanja poskusa so najpogosteje izpostavili, da lahko učitelji izrazijo svoja močna področja in so

tako bolj motivirani za delo ter razvijajo svojo ustvarjalnost. Prav tako so pri strokovnih delavcih opazili več timskega dela, povezovanja, sodelovanja, izmenjave izkušenj. Po njihovih opažanjih vidijo tudi priložnost za oblikovanje kakovostnejših odnosov z učenci, saj jih lahko bolje spoznajo. So avtonomni pri izbiri vsebin, kar pomeni, da jih lahko oblikujejo sami ali skupaj z učenci glede na interese in možnosti. Navedli so še, da je delo učitelja sistemizirano in ustrezno ovrednoteno.

Opazili so tudi napredek v razvoju učenja in poučevanja prečnih veščin ter učenja in poučevanja s pomočjo načel formativnega spremljanja. Spodbujanje veščin po načelih formativnega spremljanja učenca usmerja v ozaveščanje stopnje obvladovanja določene veščine ter prizadevanje za izboljšanje. To pa pomeni, da učitelji načrtujejo in z učenci izvedejo različne učne situacije, v katerih lahko poteka učenje in poučevanje prečnih veščin tako implicitno kot eksplicitno. Izpostavili so tudi, da učitelji več pozornosti posvečajo varnemu in spodbudnemu učnemu okolju. Preskušanje koncepta razširjenega programa pomeni razvoj za vse strokovne delavce, obenem pa gre tudi za spremembo organizacijske in izvedbene oblike dela z učenci. Zato smo od ravnateljev želeli izvedeti, kaj je bilo v zadnjih dveh šolskih letih izvedeno drugače kot v začetku poskusa.

Iz odgovorov ravnateljev je bilo razvidno, da so v zadnjih dveh letih namenili več pozornosti povezovanju vsebin z življenjem in okoljem, v katerem živijo. Navedli so tudi, da je bilo načrtovanje dejavnosti kakovostnejše, saj so se strokovni delavci med sabo bolj povezali, podali ideje in predloge za izvedbo določenih aktivnosti. Same dejavnosti so načrtovali bolj sistematično in se tako tudi bolj povezali med sabo tako po horizontali kot vertikali.

Nadalje navajajo, da jim je uspelo tudi povezovanje razširjenega programa z obveznim programom. Skozi vsebine razširjenega programa so nadgrajevali obvezni program z vpeljavo različnih projektov. Izboljšalo se je tudi sodelovanje s širšo lokalno skupnostjo. Na nekaterih šolah pa so se osredotočili na dejavnosti za učence, ki so imeli primanjkljaje na določenih področjih.

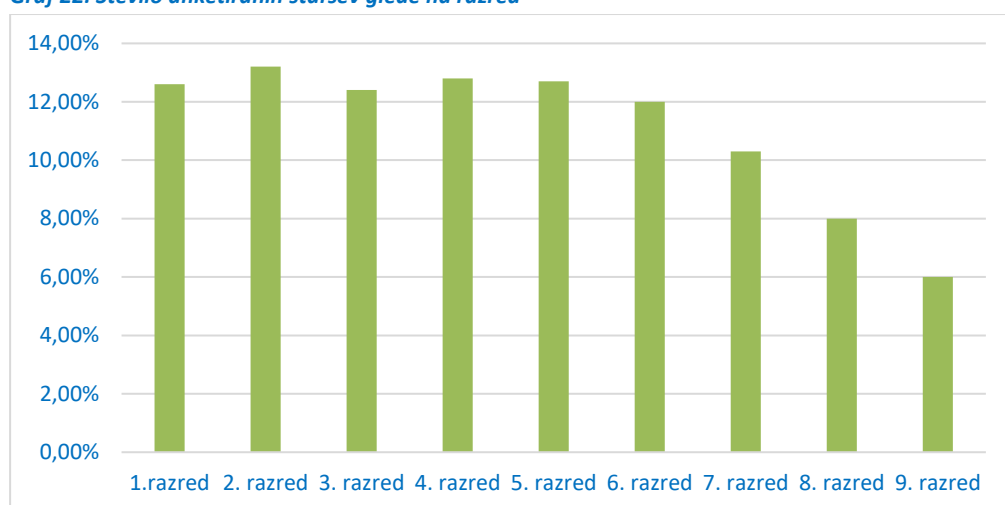
Posebno pozornost so namenili tudi področju *samostojno in sodelovalno učenje*, ki je namenjeno širjenju in poglobljanju znanja, utrjevanju veščin za uspešno učenje, razvijanju učnih navad ter razvijanju zmožnosti samouravnavanja učenja. Izpostavili so tudi pomen učnih strategij in poudarili, da je vsak učenec drugačen in se zato tudi uči na svoj način. Pri tem se jim zdi pomembno tudi to, da ima učenec priložnost, da pozna čim več učnih strategij in zna uporabiti tiste, ki njemu najbolj ustrezajo. Pomembno vlogo pripisujejo tudi zbiranju dokazil o učenju.

Mnenje staršev glede razširjenega programa

V petem letu poskusa smo se za mnenje o izvajanju razširjenega programa obrnili tudi na starše. K sodelovanju smo povabili 19 osnovnih šol. To so šole, ki so bile v celotnem poskusu od začetka, tj. od šolskega leta 2018/2019 in so uspele preizkusiti vse elemente poskusa tako iz obveznega programa (tuji jezik) kot iz razširjenega programa. Šole so same izbrale po en oddelek iz vsakega razreda. Anketiranje je bilo izvedeno prek aplikacije 1ka. V analizo podatkov je bilo na 16 šolah skupno vključenih 1251 anketnih vprašalnikov staršev učencev, vključenih v razširjeni program.

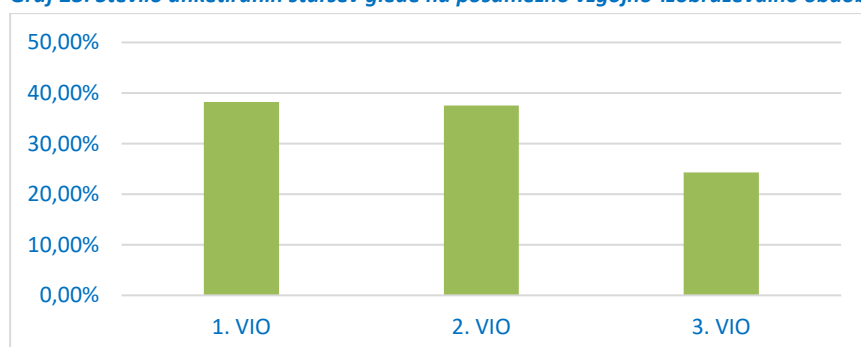
Odstotek anketiranih staršev je bil relativno enakomerno razdeljen in je v povprečju glede na razred znašal 12 % od 1. do 6. razreda. Od 7. razreda naprej pa je bil delež za vsak razred malo nižji (7. razred – 10,3 %, 8. razred – 8 %, 9. razred – 6 %).

Graf 22: Število anketiranih staršev glede na razred

Glede na posamezno vzgojno-izobraževalno obdobje je bil delež anketiran staršev iz 1. VIO 38, 20 %, iz 2. VIO 37,50% in iz 3. VIO 24,30 %.

Graf 23: Število anketiranih staršev glede na posamezno vzgojno-izobraževalno obdobje

Najprej nas je zanimalo, **ali učenci obiskujejo dejavnosti razširjenega programa na šoli** (zunaj obveznega pouka).

Starši so odgovorili, da 80,1 % otrok obiskuje dejavnosti razširjenega programa, in samo 19,9 % staršev je odgovorilo, da njihovi otroci ne obiskujejo dejavnosti razširjenega programa.

Največji delež glede na VIO pripada 1. VIO, ker 84,7 % otrok obiskuje dejavnosti razširjenega programa. Sledi 2. VIO, kjer 78 % otrok obiskuje dejavnosti razširjenega programa. Najmanjši delež, ki je samo za 2 % manjši od tistega v 2. VIO, pa pripada 3. VIO.

Starše smo vprašali, **koliko dejavnosti v okviru razširjenega programa na šoli obiskuje njihov otrok**. Največ učencev obiskuje dve dejavnosti (27,6 %). Eno dejavnost obiskuje 23,2 % učencev. Zanimivo je, da 3 % učencev obiskuje celo 6 ali več dejavnosti, 20, 1 % učencev pa ne obiskuje nobene dejavnosti.

Povprečno število dejavnosti v šoli glede na VIO je za 1. VIO $\bar{x} = 2,23$, za 2. VIO $\bar{x} = 1,76$ in 3. VIO $\bar{x} = 1,48$ dejavnosti.

Preverjali smo tudi trditve glede izvajanja dejavnosti v razširjenem programu, ki se navezujejo na to, **ali je šola v okviru razširjenega programa ponudila dovolj zanimivih dejavnosti, ali so bile dejavnosti organizirane tako, da so ustrezale otrokom, ali se otrok v šoli dovolj giba.**

Povprečja so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice z vrednostmi od 1 (sploh ne drži) do 5 (povsem drži).

Najvišje povprečje je pri vseh treh vprašanjih pripadlo 1. VIO (dovolj zanimive dejavnosti: $\bar{x} = 3,74$, ustrezna časovna organiziranost: $\bar{x} = 3,89$ in dovolj gibanja v šoli: $\bar{x} = 3,78$).

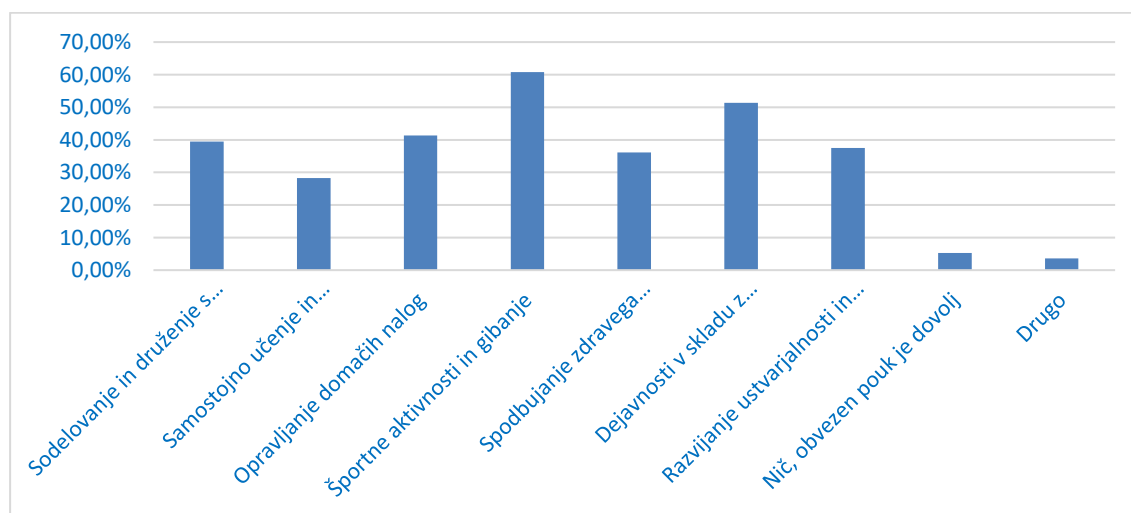
Skupno najvišje povprečje za vsa tri VIO pa je znašalo $\bar{x} = 3,73$ in je bilo namenjeno trditvi, da so dejavnosti v okviru razširjenega programa časovno organizirane tako, da je to po mnenju staršev za učence primerno. Sledi trditev, da je šola v okviru razširjenega programa učenem ponudila dovolj zanimivih dejavnosti ($\bar{x} = 3,68$). Tretje mesto pa je zasedla trditev, da se učenci v šoli dovolj gibljejo ($\bar{x} = 3,61$). Na splošno pa so starši menili, da se njihovi otroci v šoli dovolj gibljejo (1. VIO – $\bar{x} = 3,78$, 2. VIO – $\bar{x} = 3,53$, 3. VIO – $\bar{x} = 3,47$).

Prav tako nas je zanimalo mnenje staršev o tem, **kaj bi šola morala zagotoviti otrokom v času razširjenega programa.**

Slabi dve tretjini staršev (60,8 %) sta mnenja, da mora šola učencem zagotoviti **dovolj športnih aktivnosti in gibanja**. Še posebej pomembno se je to zdelo staršem 1. VIO (66,2 %).

Na drugo mesto (51,4 %) so starši uvrstili dejavnosti, ki so v skladu z **različnimi interesi otrok**. Tudi več kot polovica staršev 1. VIO (57,4 %) je tej trditvi pripisalo veliko pomembnost.

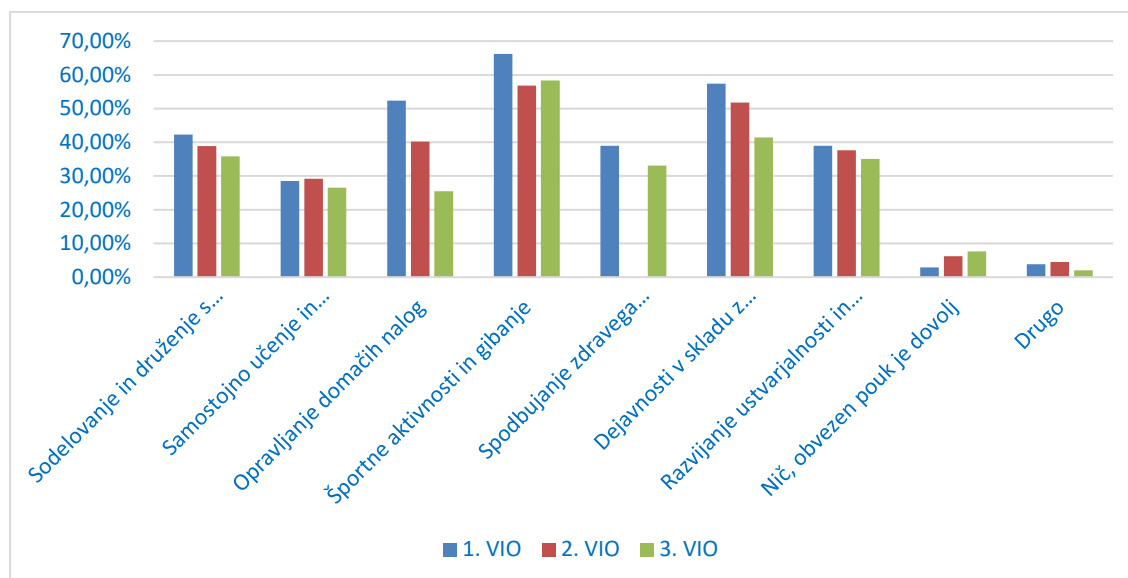
Graf 24: Mnenje staršev glede dejavnosti razširjenega programa

Na tretjem mestu je po mnenju staršev pomembno, da otroci v času razširjenega programa **opravijo domače naloge** (41,3 %). Glede na VIO so najvišji odstotek pomenu pisanja domačih nalog namenili v 1. VIO (52,4 %), sledi 2. VIO (40,2 %) in najmanj v 3. VIO (25,5 %), kar je razumljivo, saj učenci 3. VIO ne potrebujejo več toliko pomoči pri pisanju nalog kot mlajši učenci. S tem ko šola učencem nudi pomoč pri opravljanju domačih nalog, jih usmerja in podpira pri razvijanju kakovostnega in samostojnega opravljanja učnih obveznosti, utrjevanju in poglobljanju znanja, kar je še posebej pomembno za učence nižjih razredov, ki te veščine šele razvijajo. Prav tako je staršem pomembno,

da šola v času razširjenega programa otrokom omogoča sodelovanje in druženje s sošolci (39,5 %). Glede razvijanja ustvarjalnosti in inovativnosti je malce več kot ena tretjina staršev mnenja, da je obema večšinoma treba tudi v razširjenem programu nameniti dovolj pozornosti.

Graf 25: Mnenje staršev glede dejavnosti razširjenega programa po VIO

Starši so zapisali tudi, da otroci poleg vseh obveznosti, ki jih imajo v šoli, **obiskujejo še dejavnosti zunaj šole**. Polovica staršev je zapisala, da njihovi otroci obiskujejo zunaj šole 1 dejavnost. 22,7 % otrok obiskuje 2 dejavnosti, 20,2 % otrok pa ne obiskuje nobene dejavnosti zunaj šole.

Raziskovalno vprašanje 6: **Kateri so možni izvedbeni modeli razširjenega programa?**

Sklep:

Šole so v času trajanja poskusa naredile številne organizacijske in vsebinske spremembe. Nekatere so izvajale zelo fleksibilne izvedbene modele. Učencem so omogočale večjo izbiro dejavnosti, več aktivnih oblik gibanja in razvoja prečnih veščin, učitelji pa so imeli več možnosti za sodelovanje, ustvarjalnost in avtonomijo.

Z načrtovanimi dejavnostmi so učitelji spodbujali razvoj samostojnosti, radovednosti, komunikacije, ustvarjanja in pozitivne samopodobe.

Raznovrstne dejavnosti vseh vsebinskih področij razširjenega programa so izvajali v različnih časovnih obdobjih – pred poukom, med njim in po njem, največ v popoldanskem času, ko je bilo v dejavnosti vključenih največ učencev. Z izvajanjem dejavnosti razširjenega programa so najpogosteje začeli ob 6:00 in zaključili ob 16:00.

Največ dejavnosti so načrtovali v heterogenih skupinah. Dejavnosti so izvajali fleksibilno, tj. na letni ravni ali v obliki krajših, strnjenih dejavnosti, predvsem z namenom, da se lahko vanje vključi več učencev. Učenci so lahko dnevno prehajali med dejavnostmi in večina šol je našla optimalne rešitve za evidentiranje prehajanja. Predčasnega odhajanja je bilo razmeroma malo.

Šole, ki so uspele zagotoviti enakomerno zastopanost vseh treh področij, navajajo, da jim je to uspelo zaradi skupnega, premišljenega in usklajenega načrtovanja, upoštevajoč interese učencev. Večina šol je poročala, da jim je 5 ur gibanja na teden uspelo zagotoviti s povezovanjem obveznega in razširjenega programa in dodatno ponudbo različnih dejavnosti na področju gibanja (rekreativni odmor, druge raznolike gibalne dejavnosti). Izpostavili so tudi pomembno vlogo strokovnih delavcev pri usmerjanju učencev glede izbora dejavnosti. Slaba polovica šol je izvajala tudi formativno spremljanje. Ugotavljajo, da je to premalo razvito. Menijo, da bi ga bilo treba bolj razvijati in bolje razumeti spremenjeno vlogo učitelja. Njegova naloga je namreč opolnomočiti učence za prevzemanje odgovornosti za učenje.

V času razširjenega programa so na šolah imeli tudi otroški in mladinski pevski zbor, tečaj prve pomoči in šolsko skupnost. Dejavnosti razširjenega programa so izvajali učitelji razrednega pouka, učitelji predmetnega pouka ter drugi strokovni delavci.

Ravnatelji in učitelji vidijo v prenovljenem konceptu razširjenega programa predvsem priložnost, da učenci kakovostneje preživljajo prosti čas, se usmerjajo v zdrav življenjski slog, se več gibljejo, lahko izrazijo svoje interese in pričakovanja, sooblikujejo potek dejavnosti. Ravnatelji izpostavljajo, da je pri učiteljih koncept razširjenega programa izboljšal sodelovanje, timsko delo, njihovo strokovno znanje s področja razvoja veščin, predvsem pa opazijo zadovoljstvo učiteljev, da lahko izvajajo dejavnosti, ki niso vezane na učne načrte, temveč na njihova močna področja.

V petem letu izvajanja poskusa smo za mnenje o izvajanju razširjenega programa vprašali tudi starše. Večina jih je odgovorila, da njihovi otroci obiskujejo dejavnosti razširjenega programa. Največ učencev obiskuje 1 ali 2 dejavnosti. Starši so se tudi strinjali s trditvijo, da je šola v okviru razširjenega programa ponudila dovolj zanimivih dejavnosti ter da so bile dejavnosti organizirane tako, da so učencem ponujale dovolj gibanja. Na splošno večina staršev meni, da mora šola v okviru razširjenega programa otrokom/učencem zagotoviti dovolj športnih aktivnosti in gibanja, upoštevajoč njihove interese, ter nuditi možnosti za opravljanje domačih nalog.

3.1.7 Sedmi cilj

Vzpostavitev izvedbenih modelov za učenje tujih jezikov na način, ki bo vsem učencem na sistemski ravni omogočil doseganje čim višje ravni znanja jezika (usklajeno s SEJO).

Rezultati za sedmi cilj so predstavljeni ločeno za obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu (poglavje 3.1.7.1), za obvezni drugi tuji v 8. razredu (poglavje 3.1.7.2) in za tuji jezik v razširjenem programu (poglavje 3.1.7.3).

3.1.7.1 Raziskovalno vprašanje 7 a: Kako se izvaja pouk obveznega prvega tujega jezika v 1. razredu?

Na podlagi petletne spremljave pouka obveznega prvega tujega jezika v 1. razredu odgovarjamo na zastavljeno raziskovalno vprašanje, kako se izvaja pouk obveznega prvega tujega jezika v 1. razredu. Za namen ugotavljanja 7. cilja smo v šolskih letih 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022 izvedli anketiranje učiteljev, ki so poučevali prvi tuji jezik v 1. razredu. Pridobili smo 94 delno ali v celoti izpolnjenih vprašalnikov. Opazovanje pouka je bilo izvedeno v šolskih letih 2019/2020 in 2022/2023 pri 36 urah pouka. V šolskem letu 2019/2020 smo intervjuvali učitelje in učence. Na vprašanja iz intervjuja smo pridobili odgovore 18 učiteljev ter 72 prvošolcev.

Preglednica 16: Uporabljene metode raziskovanja in velikosti vzorcev med spremljavo obveznega prvega tujega jezika v 1. razredu od 2018/2019 do 2022/2023

	Anketiranje učiteljev	Anketiranje učencev	Opazovanje pouka	Intervjuvanje učiteljev	Intervjuvanje učencev	Anketiranje staršev
1. leto 2018/2019	N = 13					
2. leto 2019/2020	N = 13		N = 23	N = 18	N = 72	
3. leto 2020/2021	N = 17					
4. leto 2021/2022	N = 51					
5. leto 2022/2023			N = 13			N = 471

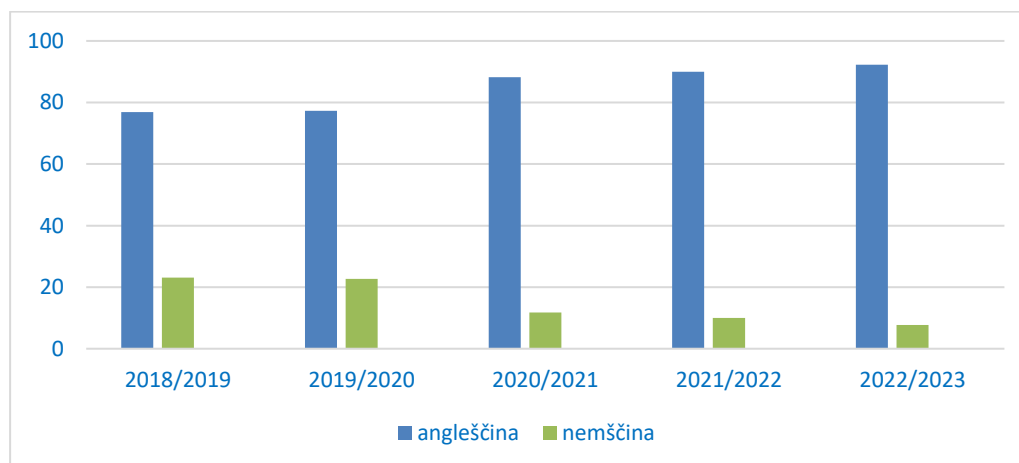
V nadaljevanju odgovarjamo na zastavljeno raziskovalno vprašanje, kako se izvaja pouk tujega jezika kot obvezni predmet v 1. razredu. Povzemamo rezultate vseh petih let spremljave, podatke črpamo iz štirih vmesnih poročil o izvajanju poskusa ter iz rezultatov opazovanja pouka in anketiranja staršev v petem letu spremljave.

Na podlagi rezultatov anketnih odgovorov učiteljev in opazovanja pouka odgovarjamo na raziskovalno vprašanje z organizacijsko-kadrovskega vidika ter z vsebinskega vidika izvajanja pouka.

Organizacijsko-kadrovski vidik

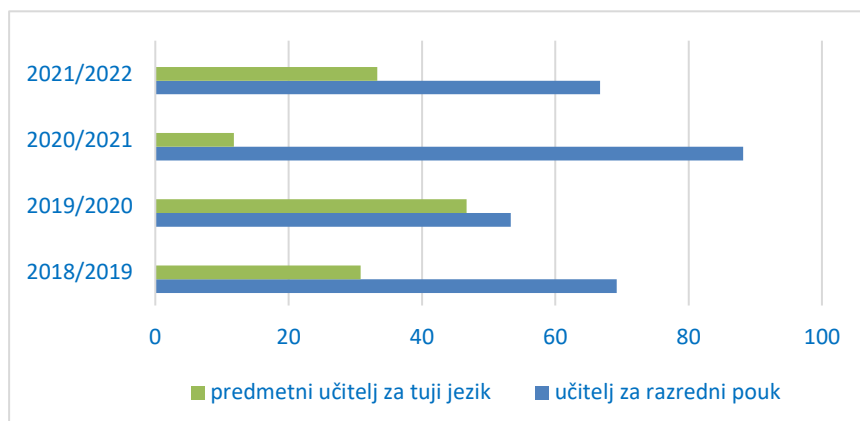
V veliki večini je poučevani obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu angleščina, v bistveno manjšem obsegu nemščina (15,06 %), kar prikazuje Graf 26.

Graf 26: Poučevani obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu od 2018 do 2023

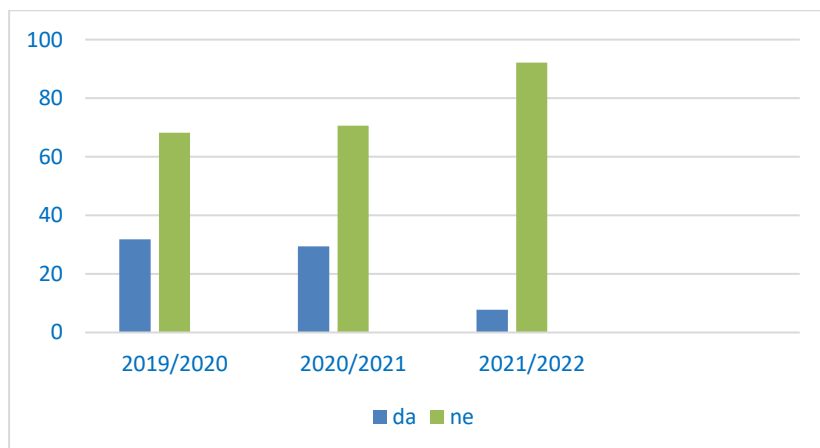
Pouk obveznega tujega jezika v 1. razredu večinoma poteka v matični učilnici razreda, in sicer dvakrat tedensko po 45 minut. Občasno se izvaja pouk tudi zunaj učilnice: na šolskem dvorišču, šolskem vrtu, igrišču, v telovadnici ali v šolski avli. Ure so umeščene razpršeno v dopoldanskem času obveznega programa. Učno okolje je spodbudno in varno, učilnice so večinoma didaktično ustrezno organizirane. Pouk izvajajo učitelji z ustrezno izobrazbo, prevladujejo razredni učitelji z opravljenim programom za izpopolnjevanje izobrazbe za zgodnje učenje tujega jezika.

Graf 27: Izobrazba učiteljev, ki so poučevali tuji jezik v prvem razredu od 2018 do 2022

Drugi strokovni delavec je le v redkih primerih prisoten pri pouku tujega jezika (23,0 %). Kadar je prisoten pri pouku, je njegova vloga pomoč učencem pri raznih opravilih, ne pa aktivno sodelovanje in vključevanje v sam pouk.

Graf 28: Prisotnost drugega strokovnega delavca pri pouku tujega jezika v 1. razredu

Vsebinski vidik izvajanja pouka

Izhodišče za letno in sprotno načrtovanje pouka tujega jezika v 1. razredu je učni načrt za tuji jezik v 1. razredu kot neobvezni izbirni predmet (sprejet na 161. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 19. decembra 2013). Večina učiteljev ocenjuje, da je učni načrt po njihovem mnenju ustrezen tudi za poučevanje tujega jezika kot obveznega predmeta. Svojo oceno utemeljujejo s tem, da je učni načrt po njihovi presoji dovolj odprt in da daje učitelju strokovno avtonomijo in možnost za izbiro vsebin. Nadalje menijo, da so cilji v omenjenem učnem načrtu jasni in uresničljivi ter standardi primerni. Na učiteljevo načrtovanje precej vplivajo tudi njihova lastna gradiva za pouk. Učbeniška gradiva raznih založb (učbeniki, delovni zvezki, priročniki) naj bi imela manjši vpliv na učiteljevo načrtovanje in izvajanje pouka. Pri načrtovanju pouka na letni in sprotni ravni se učitelji tujega jezika v 1. razredu pogosto timsko povezujejo z matičnimi učitelji oddelkov prvega razreda na šoli ter s predmetnimi učitelji tujega jezika na šoli. Učitelji tujega jezika v 1. razredu se pogosto medpredmetno povezujejo na različne načine. Pri izbiri vsebin, spretnosti veščin in razvijanju konceptov se navezujejo na vsebine drugih predmetov v 1. razredu. Najpogosteje se povezujejo z vsebinami predmetov spoznavanje okolja in šport, občasno pa z vsebinami predmetov glasbena umetnost, matematika in likovna umetnost. Najmanj se povezujejo s predmetom slovenščina. Kljub pogostemu povezovanju in navezovanju učitelji še vedno vidijo izzive v medpredmetnem povezovanju.

Pri pouku tujega jezika v 1. razredu učenci razvijajo spretnost poslušanja in slušnega razumevanja ter spretnost govora v tujem jeziku. Večina učiteljev izvaja pouk z raznolikimi metodami in oblikami dela, ki vključujejo didaktične igre. Manj pogosto pouk vsebuje pristope za spodbujanje fonološkega ozaveščanja, višjih ravni mišljenja ter razvijanje sodelovalnih veščin. Pouk je naravnán na celostno učenje jezika. Ob govorjenju, recitiranju in petju se učenci pogosto izražajo skozi gibanje. Učenci pri pouku uporabljajo učiteljeva lastna gradiva. Najpogosteje uporabljena učna gradiva in pripomočki so slikovne kartice, igrače, realije, čudežna vreča ali skrivnostna škatla, avdio- in videoposnetki.

Zmožnost poslušanja in slušnega razumevanja so učitelji najpogostejše preverili in ocenili z dosežkoma »nebesedni odziv učencev – odziv z gibanjem, mimiko« in »besedni odziv učencev v poučevanem jeziku«. Govorna zmožnost je bila najpogosteje preverjena in ocenjena z dosežkoma »poimenovanje (besedišče)« in »reproduktivna besedila (pesmi, izštevanka)«.

Ob koncu 1. razreda učenci dosežejo večino standardov na področju poslušanja in slušnega razumevanja ter na področju govornega sporočanja in sporazumevanja

3.1.7.2 Raziskovalno vprašanje 7 b: Kako se izvaja pouk obveznega drugega tujega jezika v 7. razredu

V okviru petletne spremljave pouka obveznega drugega tujega jezika so sodelovali učitelji, učenci, ravnatelj in starši. Kot je razvidno iz Preglednice 14, smo učitelje anketirali štirikrat (prva štiri leta spremljave), pri njih opazovali pouk dvakrat (2. in 5. leto spremljave) ter jih drugo leto intervjuvali. Učence v 3. VIO smo anketirali trikrat (1., 3. in 4. leto spremljave) ter enkrat intervjuvali (v 2. letu spremljave). Ravnatelje in starše smo anketirali enkrat, in sicer v 5. letu spremljave. Prva tri leta spremljave je bilo v poskus uvajanja obveznega drugega tujega jezika vključenih 19 šol, v 4. in 5. letu je bilo skupaj 46 šol.

Preglednica 17: Uporabljene metode raziskovanja in velikosti vzorcev med spremljavo uvajanja obveznega drugega tujega jezika v 3. VIO od 2018/2019 do 2022/2023

	Anketiranje učiteljev	Anketiranje učencev	Opazovanje pouka	Intervjuvanje učiteljev	Intervjuvanje učencev	Anketiranje ravnateljev	Anketiranje staršev
Prvo leto 2018/2019	N = 13	N = 232					
Drugo leto 2019/2020	N = 12		N = 20	N = 19	N = 76		
Tretje leto 2020/2021	N = 20	N = 401					
Četrto leto 2021/2022	N = 47	N = 820					
Peto leto 2022/2023			N = 10			N = 46	N = 403

V nadaljevanju odgovarjamo na zastavljeno raziskovalno vprašanje, kako se izvaja pouk obveznega drugega tujega jezika, na način, da povzemamo rezultate vseh petih let spremljave. Podatke črpamo iz štirih vmesnih poročil o poskusu in iz rezultatov opazovanja pouka ter anketiranja ravnateljev in staršev v 5. letu spremljave.

Na podlagi rezultatov anketnih odgovorov učiteljev in učencev ter opazovanja pouka odgovarjamo na raziskovalno vprašanje z organizacijsko-kadrovskega ter vsebinskega vidika.

Organizacijsko-kadrovski vidik

Ugotavljamo, da imajo učitelji na šolah v poskusu ustrezno izobrazbo za poučevanje drugega tujega jezika. Najpogosteje je izbrana nemščina, med preostalimi jeziki so še angleščina (kjer je nemščina prvi tuji jezik), italijanščina, španščina in francoščina. Isti drugi tuji jezik, ki se poučuje od 7. razreda dalje kot obvezni predmet, se na večini šol v poskusu poučuje tudi v razširjenem programu od 4. do 6. razreda. Pouk obveznega drugega tujega jezika je umeščen v urnik v dopoldanskem času ter poteka dvakrat tedensko po eno šolsko uro. Pouk poteka na polovici šol bodisi v stalni učilnici za tuji jezik bodisi v učilnici za kak drug predmet.

Vsebinski vidik

Pri načrtovanju pouka obveznega drugega tujega jezika učitelji izhajajo iz treh vrst virov: učnega načrta, učbenika ter lastnih učnih gradiv. Učilnice, v katerih poteka pouk, so večinoma ustrezno didaktično opremljene. Sam pouk poteka tako, da učitelji učne dejavnosti večinoma ustrezno uvajajo, dajejo jasna navodila za delo ter sprotno preverjajo razumevanje pri učencih. Teme in dejavnosti pri pouku izhajajo v pretežni meri iz učenčevega izkušenjskega sveta. Učenci usvojeno znanje uporabljajo v novem sobesedilu ter se dejavno vključujejo v vse faze pouka. Učne oblike so večinoma raznolike, manj učne metode ter uporaba strategij učenja tujega jezika. Pri pouku se uporablja raznoliko gradivo (slikovno, slušno, videogradiva, učni listi in konkretno didaktično gradivo). Učenci za učenje uporabljajo večinoma učiteljeva učna gradiva, v manjši meri učbenik in delovni zvezek. Učitelji tuji jezik v interakciji z učenci uporabljajo v nezadostni meri. Učitelji prepogosto komunicirajo v slovenskem jeziku in/ali prevajajo iz tujega v slovenski jezik, čeprav to ni vedno smiselno in didaktično upravičeno.

Pri pouku od 7. do 9. razreda se je uresničevala velika večina od skupno 11 ciljev pouka. Pri tem so učenci dosegali cilje z vseh štirih delnih zmožnosti: slušne, govorne, bralne in pisne zmožnosti. V treh letih se je obravnavalo na vseh šolah 12 tematskih sklopov: *predstavitev sebe, praznovanja, jedi in pijače, čas–letni časi–deli dneva, stiki med kulturami, moja družina, moji prijatelji, moj dom, moja šola, moje ožje okolje, prosti čas, telo in zdravje, oblačila in obutev, prebivalci in jeziki, naravno okolje*. Manj pogosto sta se obravnavali temi *moja država* ter *stiki med jeziki*. Učitelji napredovanje učencev sproti preverjajo. Pričakovano raven znanja A1 pri drugem tujem jeziku dosega večina učencev 9. razreda, več kot polovica učencev dosega raven A2 po skupnem evropskem jezikovnem okviru.

Čeprav pouk drugega tujega jezika v poskusu poteka dobro, bi bilo treba nekatera področja okrepiti. To so navezovanje na učenčevo predznanje prvega tujega jezika ter na učenčevo predznanje kakega drugega tujega jezika, razredna komunikacija v tujem jeziku, življenjske in avtentične učne dejavnosti za razvijanje celostne sporazumevalne zmožnosti. Tako bi tudi povečali motivacijo učencev za učenje drugega tujega jezika. Nadalje bi se lahko povečala raznolikost učnih metod ter strategij za učenje tujega jezika. Prav tako bi se lahko okrepilo izvajanje diferenciacije na način, da se omogoči učenecem učenje drug od drugega, da imajo na izbiro več možnih načinov izkazovanja znanja ter da se cilje in naloge prilagodi na posameznega učenca, njegove sposobnosti in potrebe ter da učenec dobi kakovostne povratne informacije o svojem napredku.

Na podlagi odgovorov učencev na vprašanja iz anket in intervjuja ugotavljamo, da imajo ti naklonjen odnos do učenja dveh obveznih tujih jezikov v šoli, da so v veliki meri (67 % vprašanih) zadovoljni z izbiro jezika in umestitvijo predmeta v dopoldanski urnik obveznih predmetov. Dobra polovica učencev na šolah v poskusu se predhodno ni učila drugega tujega jezika. Po mnenju učencev so odnosi med učiteljem in učenci spoštljivi. Učenci se počutijo varno in upoštevano. Pri pouku imajo priložnost govoriti v tujem jeziku. Pouk drugega tujega jezika se jim zdi zanimiv zaradi pestrosti in zanimivosti učnih dejavnosti, načina poučevanja, uporabnosti jezika v vsakodnevni komunikaciji, na potovanjih, pri nadaljnjem šolanju oz. zaposlitvi ali na sploh v življenju. Učencem je pri pouku všeč to, da sodelujejo z drugimi sošolci, da učitelj upošteva njihovo predznanje tega jezika, da se učijo v skupinah in da skupaj z učitelji načrtujejo cilje pouka ter da imajo priložnosti vrednotiti svoje znanje. Tri četrtine vprašanih učencev glede na njihove odgovore nima težav pri učenju drugega tujega jezika. Na vprašanje o končni oceni pri tem predmetu ima 52,9 % učencev končno oceno odlično 5, 28,2 % oceno prav dobro 4, kar skupaj predstavlja 81,1 % ali štiri petine vprašanih. Pri ostali petini vprašanih ima končno oceno dobro 15,4 %, zadostno 6,9 ter nezadostno 0,9 %. Glede na njihovo samooceno dosežene ravni znanja več kot 75 % vprašanih dosega raven A1 na vseh področjih sporazumevalne zmožnosti. V intervjujih so nekateri učenci predlagali izboljšave pouka tako, da bi učitelji bolj upoštevali njihove interese in sposobnosti, da bi bil pristop do poučevanja slovnice drugačen ter da bi uporabljali več digitalne tehnologije.

3.1.7.3 Raziskovalno vprašanje 7 c: Kako se izvajajo vsebine tujega jezika v razširjenem programu

Za namen ugotavljanja 7. cilja smo v šolskih letih 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022 anketirali učitelje, ki so izvajali dejavnosti tujega jezika v razširjenem programu, in učence, ki so obiskovali tuji jezik v razširjenem programu. Pridobili smo 1775 delno ali v celoti izpolnjenih vprašalnikov, in sicer 88 vprašalnikov za učitelje tujega jezika v razširjenem programu ter 1687 vprašalnikov za učence, ki so izbrali vsebine tujega jezika v razširjenem programu. Opazovanje

pouka je bilo izvedeno v šolskih letih 2019/2020 in 2022/2023 na 30 urah pouka. V šolskem letu 2019/2020 smo intervjuvali učitelje in učence. Na vprašanja iz intervjuja smo pridobili odgovore 15 učiteljev ter 52 učencev. V zadnjem letu poskusa, 2022/2023, smo anketirali starše učencev, ki so izbrali in obiskovali tuji jezik v razširjenem programu.

Preglednica 18: Uporabljene metode raziskovanja in velikosti vzorcev med spremljavo izvajanja tujega jezika v razširjenem programu od 2018/2019 do 2022/2023

	Anketiranje učiteljev	Anketiranje učencev	Opazovanje pouka	Intervjuvanje učiteljev	Intervjuvanje učencev	Anketiranje staršev
Prvo leto 2018/2019	N = 12					
Drugo leto 2019/2020	N = 8		N = 18	N = 15	N = 52	
Tretje leto 2020/2021	N = 15	N = 284				
Četrto leto 2021/2022	N = 53	N = 1403				
Peto leto 2022/2023			N = 12			N = 464

V nadaljevanju odgovarjamo na zastavljeno raziskovalno vprašanje, kako se izvajajo tujejezikovne vsebine v razširjenem programu. Povzemamo rezultate vseh petih let spremljave; podatke črpamo iz štirih vmesnih poročil o izvajanju poskusa ter iz rezultatov opazovanja izvajanja tujega jezika in anketiranja staršev v petem letu spremljave.

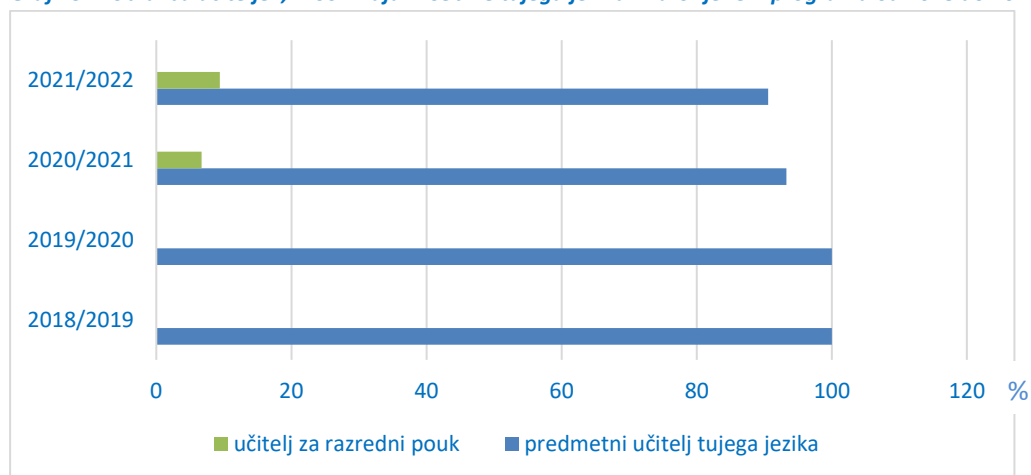
Na podlagi rezultatov anketnih odgovorov učiteljev in opazovanja pouka odgovarjamo na raziskovalno vprašanje z organizacijsko-kadrovskega vidika ter z vsebinskega vidika izvajanja dejavnosti tujega jezika v razširjenem programu.

Organizacijsko-kadrovski vidik

Področje razširjenega programa *kultura in tradicija* omogoča učencem izbirno učenje dodatnih tujih jezikov. Namen učenja tujih jezikov v razširjenem programu je širjenje učenčevega jezikovnega repertoarja, spodbujanje medkulturnega učenja, razvijanje raznojezične kompetence, krepitev učenčevih strategij učenja tujih jezikov kot nadgradnja obveznega programa ter spodbujanje strpnega komuniciranja. Učenci pri dejavnostih tujega jezika uresničujejo poleg jezikovnih ciljev tudi splošne cilje razširjenega programa, kot so razvijanje strategije učinkovitega samostojnega in sodelovalnega učenja, spodbujanje lastne ustvarjalnosti, kritičnega mišljenja in inovativnosti, razvijanje lastnih interesov in nadarjenosti ter usvajanje znanja o lastni in drugih kulturah. Šola ponudi tuji jezik iz nabora, ki je določen za obvezni izbirni predmet v 7., 8. in 9. razredu (angleščina, francoščina, hrvaščina, italijanščina, kitajščina, latinščina, madžarščina, nemščina, ruščina, srbsščina in španščina).

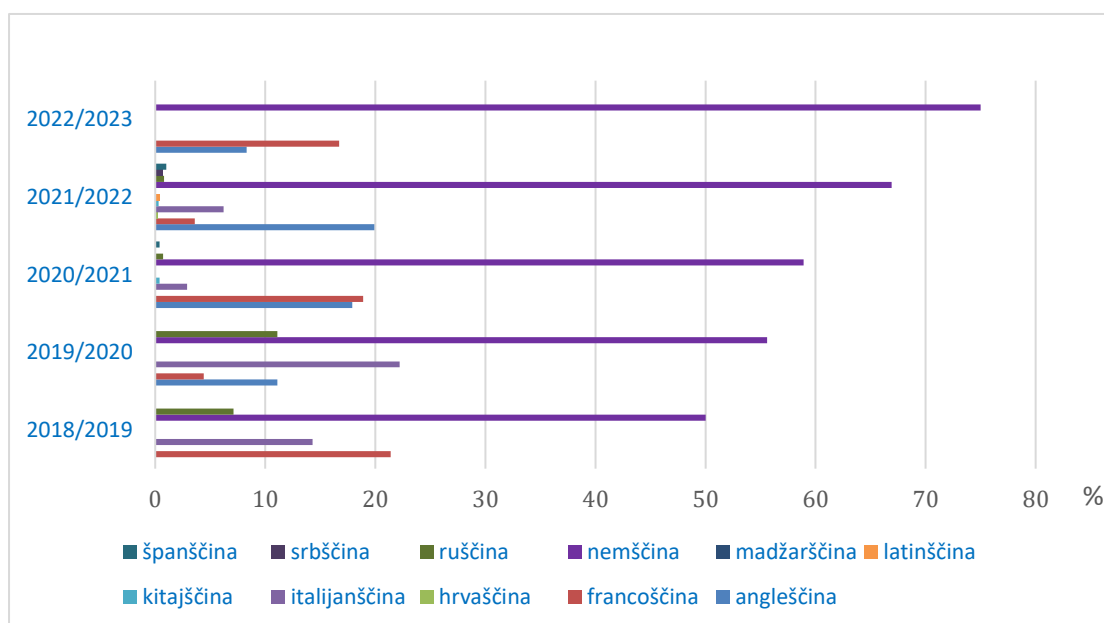
Pri izvajanju dejavnosti tujega jezika v razširjenem programu prevladuje tedenska oblika, 2 uri enakomerno skozi celotno šolsko leto. Dejavnosti se izvajajo večinoma v učilnicah, ki niso namenjene pouku tujega jezika. Izvajalci so praviloma predmetni učitelji tujega jezika, v zelo redkih primerih pa tudi učitelji za razredni pouk.

Graf 29: Izobrazba učiteljev, ki so izvajali vsebine tujega jezika v razširjenem programu od 2018 do 2022

Od 2018/2019 do 2022/2023 se je v razširjenem programu izvajalo izbirno učenje deset jezikov. Najpogostejše izbrani jezik v razširjenem programu je nemščina.

Graf 30: Prikaz izbranih jezikov v razširjenem programu od 2018/2019 do 2022/2023

Učitelji pri načrtovanju in izvajanju tujejezikovnih vsebin izhajajo iz kurikularnega dokumenta Razširjeni program v osnovni šoli (2018), učnega načrta za drugi tuji jezik, neobvezni izbirni predmet od 4. do 9. razreda (2013) ter iz lastnih učnih gradiv.

Vsebinski vidik izvajanja tujejezikovnih vsebin v razširjenem programu

Pri vsebinah tujega jezika v razširjenem programu učenci uporabljajo učiteljeva lastna gradiva, redkeje učbenik in/ali delovni zvezek. Učitelji pripravljajo in uporabljajo lastna gradiva, kot so učni in delovni listi, spletna in interaktivna gradiva (npr. interaktivni učbenik), didaktične igre, različna slikovna in knjižna gradiva kot npr. prilagojeni članki in druga besedila ter avtentično gradivo. Učitelji izberejo jezikovne cilje in vsebine tako, da so deloma usklajeni s splošnimi cilji in načeli

razširjenega programa ter da se v manjši meri navezujejo na preostale cilje in vsebine razširjenega programa za tekoče šolsko leto. Pri tem upoštevajo nadgradnjo ciljev in vsebin iz obveznega programa. Učitelji, ki poučujejo tuji jezik v razširjenem programu, se občasno timsko povezujejo z drugimi izvajalci vsebin razširjenega programa ter z drugimi učitelji in strokovnimi delavci na šoli, vendar je tega povezovanja premalo.

Pri pouku imajo učenci možnost sodelovalnega učenja in komuniciranja v tujem jeziku. Vsebine tujega jezika se izvajajo v varnem in spodbudnem učnem okolju, kjer se učenci počutijo upoštevano. Učenci pri vsebinah tujega jezika v razširjenem programu razvijajo različne vrste pismenosti ter zmožnost sporazumevanja v različnih jezikih. Imajo priložnost za razvijanje svojih interesov in nadarjenosti. Zanimiva ugotovitev z opazovanja pouka pa je, da imajo učenci pri dejavnostih tujega jezika v razširjenem programu premalo možnosti za razvijanje lastne ustvarjalnosti, inovativnosti, kritičnega mišljenja in podjetnosti. Iz tega sledi, da v manjši meri razvijajo strategije učinkovitega učenja kot tudi zmožnost lastnega uravnavanja procesov učenja. Glede na to da vsebine tujega jezika v razširjenem programu praviloma potekajo v heterogenih učnih skupinah (starostne razlike, razlike v predznanju), bi bilo treba bolj spodbujati sodelovalno in samostojno učenje, timsko delo (npr. s projektnim pristopom), oblikovanje osebnih ciljev, samoregulacijo učenja in samovrednotenje.

Učenci pri pouku tujega jezika v razširjenem programu razvijajo predvsem slušno in govorno zmožnost ob vsebinah, ki se delno navezujejo na druge vsebine razširjenega programa in občasno potekajo tudi v povezovanju z lokalno skupnostjo, zato je pomembno spodbujanje interakcije med učenci v ciljnem jeziku.

3.1.8 Osmi cilj

Zagotavljanje enakih možnosti pri učenju tujih jezikov

Rezultati za osmi cilj so predstavljeni ločeno za obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu (Poglavje 3.1.8.1), za obvezni drugi tuji v 7. razredu (Poglavje 3.1.8.2) in za tuji jezik v razširjenem programu (Poglavje 3.1.8.3).

3.1.8.1 Raziskovalno vprašanje 8 a: Kakšne so pri obveznem prvem tujem jeziku v 1. razredu posledice novosti na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter v narodno mešanem in večjezičnem okolju?

Na podlagi petletne spremljave pouka obveznega prvega tujega jezika v 1. razredu s pomočjo anketiranja, opazovanja pouka ter intervjuvanja odgovarjamo na zastavljeno raziskovalno vprašanje, kakšne so posledice novosti na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov.

Za namen ugotavljanja 8. cilja smo v šolskih letih 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022 anketirali učitelje, ki so poučevali prvi tuji jezik v 1. razredu. Pridobili smo 94 delno ali v celoti izpolnjenih vprašalnikov. V šolskem letu 2022/2023 smo v anketiranje vključili tudi starše učencev, ki so obiskovali pouk obveznega tujega jezika v 1. VIO. Pridobili smo odgovore 471 staršev.

Opazovanje pouka je bilo izvedeno v šolskih letih 2019/2020 in 2022/2023 na 36 urah pouka. V šolskem letu 2019/2020 smo intervjuvali učitelje in učence, pridobili smo odgovore 18 učiteljev ter 72 prvošolcev.

Na raziskovalno vprašanje odgovarjamo z organizacijsko-kadrovskega in vsebinskega vidika izvajanja pouka.

Preglednica 19: Uporabljene metode raziskovanja in velikosti vzorcev med spremljavo obveznega prvega tujega jezika v 1. razredu od 2018/2019 do 2022/2023

	Anketiranje učiteljev	Anketiranje učencev	Opazovanje pouka	Intervjuvanje učiteljev	Intervjuvanje učencev	Anketiranje staršev
Prvo leto 2018/2019	N = 13					
Drugo leto 2019/2020	N = 13		N = 23	N = 18	N = 72	
Tretje leto 2020/2021	N = 17					
Četrto leto 2021/2022	N = 51					
Peto leto 2022/2023			N = 13			N = 471

Organizacijsko-kadrovski vidik

Umeščenost pouka prvega tujega jezika v urnik obveznega programa osnovne šole omogoča vključenost vseh učencev 1. razreda in tako zagotavlja enake možnosti učencem za učenje tujih jezikov. Ustrezna izobrazba učiteljev in njihove predhodne izkušnje z uvajanjem tujega jezika v 1. VIO (neobvezni izbirni predmet tuji jezik v 1. razredu, obvezni prvi tuji jezik v 2. in 3. razredu) zagotavljajo enake možnosti in pogoje za učenje in napredovanje vseh vključenih učencev.

Vsebinski vidik izvajanja pouka

Učitelji na različne načine ugotavljajo in upoštevajo različno predznanje in različne jezikovne specifikke učencev. Občasno upoštevajo učenčevo znanje jezikov, pri tem najpogosteje upoštevajo učenčevo predznanje poučevanega tujega jezika, občasno pa vključujejo materne jezike svojih učencev. Občasno vključujejo vrstniško pomoč učencev z boljšim predznanjem in vključujejo druge materne jezike in kulture učencev.

Najpogostejši način diferenciacije je sprotno preverjanje učenčevega razumevanja učne snovi in navodil za delo. Učitelji pogosto izbirajo teme in dejavnosti iz učenčevega izkušenjskega sveta in omogočajo sodelovalno učenje. Učitelji menijo, da učenci lahko izbirajo načine, kako bodo izkazovali svoje znanje. O svojem napredku pri učenju učenci prejmejo od učitelja večinoma kakovostno povratno informacijo.

Učitelji podpirajo umestitev tujega jezika kot obveznega predmeta, saj menijo, da so učenci motivirani za učenje tujega jezika, da se aktivno vključujejo v raznolike učne dejavnosti ter pri tem razvijajo pozitiven odnos do tujega jezika.

Učenci 1. razreda, ki so v šolskem letu 2019/2020 sodelovali v intervjuju, odgovarjajo, da jim je pouk tujega jezika (zelo) všeč, le trije od 72 (4,2 %) pouka ne marajo.

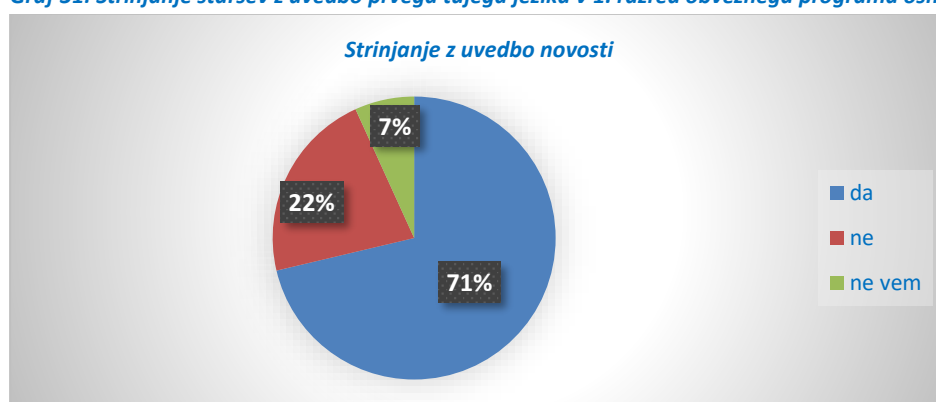
Pri pouku tujega jezika je učencem najbolj všeč, da se veliko igrajo, se učijo jezika (nove besede in pesmi), pojejo pesmi, ustvarjajo in rešijo naloge. Večina jih meni, da je pouk ravno prav zahteven oziroma celo prelahek. Le 5 učencev (6, 9 %) meni, da je pouk prezahteven.

Mnenje staršev

Za namen ugotavljanja stališča staršev v zvezi z uvedbo prvega tujega jezika v 1. razred obveznega programa osnovne šole ter njihovim zadovoljstvom z izvedbo pouka in učenja smo v šolskem letu 2022/2023 starše anketirali.

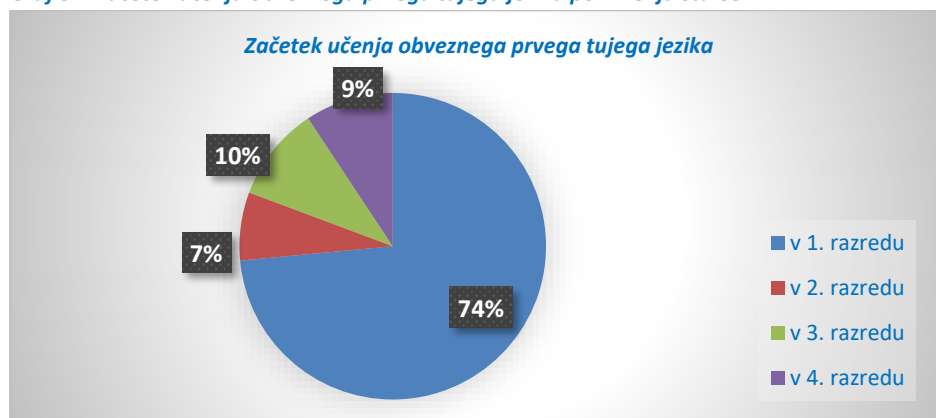
Večina vprašanih podpira uvedbo novega elementa obveznega programa. Ravno tako menijo, da bi se učenci morali začeti učiti prvi tuji jezik že v 1. razredu, kar prikazujeta Graf 31 in Graf 32.

Graf 31: Strinjanje staršev z uvedbo prvega tujega jezika v 1. razred obveznega programa osnovne šole

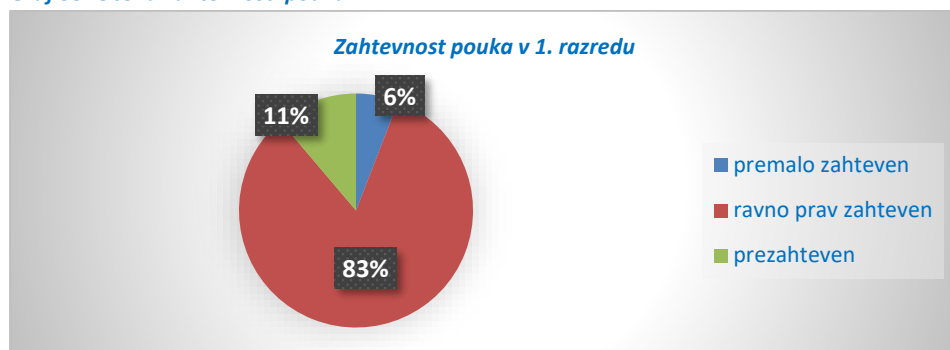

Večina vprašanih staršev meni, da bi se moral pouk tujega jezika začeti že v 1. razredu, kar prikazuje Graf 31.

Graf 32: Začetek učenja obveznega prvega tujega jezika po mnenju staršev

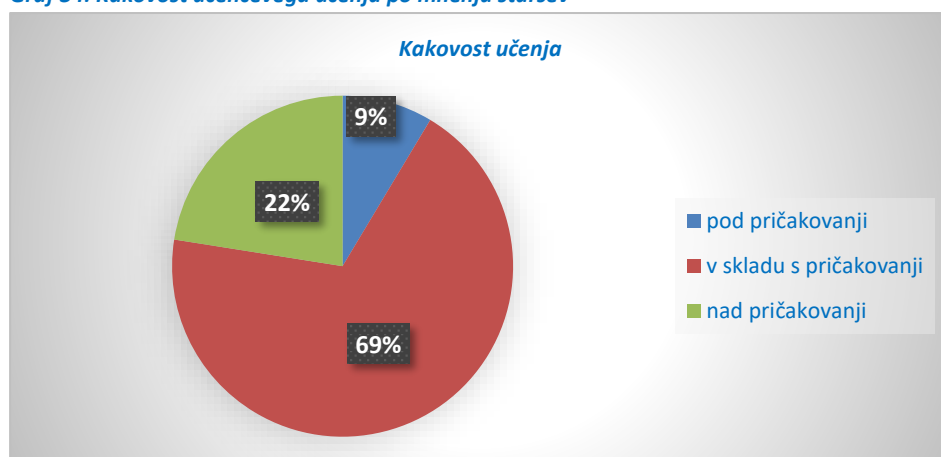

Graf 33: Ocena zahtevnosti pouka

Večina vprašanih staršev ocenjuje, da je pouk tujega jezika v 1. razredu ravno prav zahteven, kar prikazuje Graf 33.

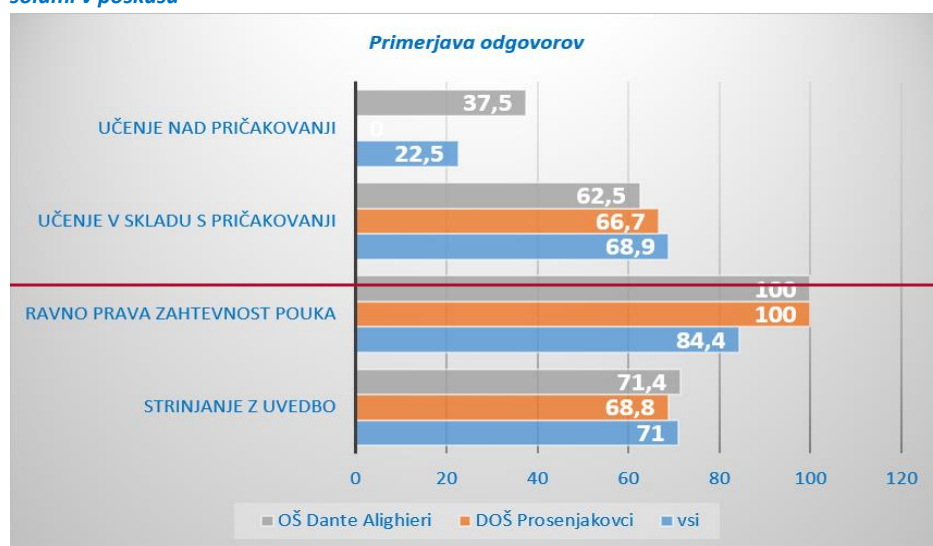
Graf 34: Kakovost učenčevega učenja po mnenju staršev

Večina staršev ocenjuje, da se njihov otrok uči tuji jezik v 1. razredu v skladu z njihovimi pričakovanji, dobra petina ocenjuje kakovost učenja otroka nad svojimi pričakovanji, kar prikazuje Graf 34.

Odgovore staršev s šol na narodno mešanem in dvojezičnem območju smo primerjali z odgovori preostalih šol v poskusu. Ugotavljamo, da so odgovori staršev učencev s šol na tem območju v veliki večini skladni z odgovori staršev učencev preostalih šol. V skoraj enakem deležu se vsi vprašani starši strinjajo z uvedbo prvega tujega jezika v 1. razredu kot obveznega predmeta. Vsi vprašani starši učencev na narodno mešanem in dvojezičnem območju ocenjujejo, da je pouk tujega jezika v 1. razredu ravno prav zahteven. Vsi vprašani starši enako ocenjujejo kakovost učenja svojih otrok pri tujem jeziku, in sicer menijo, da je njihovo učenje v skladu s pričakovanji staršev. Starši otrok, ki obiskujejo osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom, v večjem deležu ocenjujejo, da se njihovi otroci učijo prvi tuji jezik v 1. razredu bolje, kot so pričakovali.

Graf 35: Primerjava odgovorov med šolama na narodno mešanem območju in dvojezičnem območju ter preostalimi šolami v poskusu

3.1.8.2 Raziskovalno vprašanje 8 b: Kakšne so pri obveznem drugem tujem jeziku v 3. VIO posledice novosti na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter na narodno mešanem in dvojezičnem območju?

Na podlagi petletne spremljave pouka s pomočjo anketiranja, opazovanja pouka in intervjuvanja odgovarjamo na zastavljeno raziskovalno vprašanje, kakšne so pri obveznem drugem tujem jeziku v 7. razredu posledice novosti na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter na narodno mešanem in dvojezičnem območju. Uporabljene raziskovalne metode in velikosti vzorca so prikazane v preglednici (ista kot v poglavju 3.1.7.2).

Za namen ugotavljanja 8. cilja smo v šolskih letih 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022 anketirali učitelje (N = 13, 12, 20, 47) ter v letih 2018/2019, 2020/2021 in 2021/2022 anketirali učence (N = 232, 401, 820) drugega tujega jezika. Opazovanje pouka je bilo izvedeno v šolskih letih 2019/2020 in 2022/2023 pri 30 urah pouka. V šolskem letu 2019/2020 smo intervjuvali učitelje in učence. Na vprašanja iz intervjuja smo pridobili odgovore 19 učiteljev ter 76 učencev. V letu 2022/2023 so bili anketirani ravnatelji šol (N = 46). Anketiranje staršev je bilo izvedeno v letu 2022/2023. V analizo podatkov je vključenih skupno 293 anketnih vprašalnikov staršev učencev iz 3. VIO, od tega 9 vprašalnikov iz dvojezične šole na narodno mešanem območju Prekmurja ter 14 vprašalnikov iz šole z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju Slovenske Istre.

Na raziskovalno vprašanje odgovarjamo z organizacijsko-kadrovskega in vsebinskega vidika izvajanja pouka.

Organizacijsko-kadrovski vidik

V petih letih poskusa se na štirih petinah šol v poskusu poučuje isti tuji jezik v razširjenem programu v 2. VIO kot v obveznem programu v 3. VIO. V obvezni drugi tuji jezik so vključene v povprečju tri četrtine učencev v posamezni generaciji na šolah prvega kroga ter dve tretjini na šolah drugega kroga (delež učencev od celotne populacije). Ker niso vsi učenci obiskovali tujega jezika v

razširjenem programu in ker niso vsi nadaljevali z istim jezikom, so oddelki obveznega drugega tujega jezika v 3. VIO po predznanju učencev heterogeni.

Na podlagi odgovorov ravnateljev šol prvega kroga poskusa ugotavljamo, da je delež učencev v posamezni generaciji, ki obiskujejo pouk obveznega drugega tujega jezika, od 74,7 % do 82,4 %. Z leti šolanja se delež zmanjšuje, saj so se učenci lahko vsako šolsko leto odločili, ali bodo ta predmet obiskovali in ali bodo pri tem ocenjeni. Delež tistih učencev, ki niso želeli ocene v spričevalo, je majhen (od 0,2 do 5,7 %).

Razlogi, zakaj starši niso podali soglasja, so različni. Gre za učne težave, za težave pri učenju prvega tujega jezika ali za učence s posebnimi potrebami. V manjši meri gre za učence priseljence ali učence Rome. Kot najpogostejši drugi razlog ravnatelji navajajo mnenje staršev, da so njihovi otroci preobremenjeni. Preostala razloga sta, da učenec sam ne želi obiskovati tega pouka ali da je to bila preprosto odločitev staršev.

Glede na anketne odgovore ravnateljev je organizacija pouka za učence brez soglasja na vseh šolah potekala tako, da so učenci obiskovali druge predmete kot obvezne izbirne predmete ali druge dejavnosti (npr. glasbena šola) ali pa so odšli domov, ker je bila to zadnja ura na urniku, oz. ostali doma, če je bila to prva ura. Noben učenec ni zaradi tega obiskoval pouka v paralelnem oddelku ali se prepisal na drugo sosednjo šolo.

Vsebinski vidik

Na podlagi rezultatov anketnih odgovorov učiteljev, opazovanja pouka in odgovorov učiteljev iz intervjuja ugotavljamo, da učitelji različno znanje učencev v oddelku upoštevajo z notranjo diferenciacijo (ciljev, nalog, dejavnosti, fizičnega okolja, oblik in načinov dela), s sprotnim preverjanjem razumevanja pri posameznem učencu ter nudenjem dodatne razlage. Učitelji upoštevajo znanje učencev različnih jezikov, pri tem najpogosteje pri pouku upoštevajo učenčevo predznanje drugega tujega jezika, pogosto pa se navezujejo na učenčevo znanje prvega tujega jezika in pri pouku vključujejo učenčev prvi jezik (materni jezik).

Glede vključevanja ranljivih skupin se večina odgovorov učiteljev nanaša na učence s posebnimi potrebami. Te vključujejo s prilagoditvami pri poučevanju in spremljanju njihovega napredka ter s posvečanjem več pozornosti in pogovori. Iz odgovorov učiteljic z dvojezičnega in narodno mešanega območja ugotovljamo, da pri pouku vključujejo znanja drugih jezikov in kultur učencev ter da učenje dodatnega jezika za njihove učence ne pomeni obremenitev, temveč le obogatitev njihove rastoče večjezičnosti.

Učitelji z dvotretjinsko večino podpirajo umestitev drugega tujega jezika v obvezni program, saj to prispeva k višji kakovosti poučevanja, učenja in znanja drugega tujega jezika vseh učencev, nadalje k dobrem izhodišču pri nadaljevanju šolanja in vključevanju v družbo, k zmanjšanju neurejenosti in nezadovoljstva vseh deležnikov. Zadržki učiteljev se nanašajo na povečanje učnih obremenitev učencev.

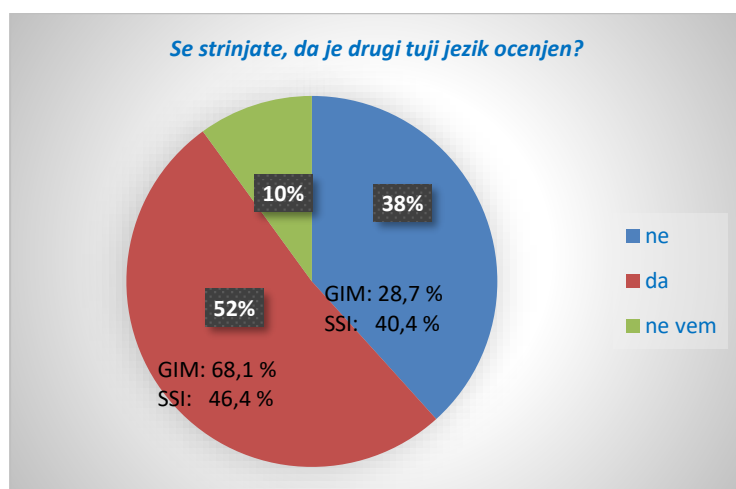
Iz anketnih odgovorov učencev ugotovimo, da sta približno dve tretjini vprašanih učencev zadovoljni z izbiro jezika in nimata težav z učenjem drugega tujega jezika. Večina se jih strinja, da imajo v šoli dva obvezna tuja jezika, saj to za njih ne predstavlja posebne obremenitve. Veliki večini (štirim petinam vprašanih) učencev se zdi pouk ravno prav zahteven, preostalim premalo ali preveč zahteven. Njihovo motivacijo za učenje drugega tujega jezika zvišuje pomembna vloga jezika v življenju posameznika, v prostem času, pri nadaljnjem šolanju, iskanju zaposlitve ter delu.

Mnenje staršev

Na podlagi anketnih odgovorov staršev ugotavljamo, da se njihov otrok uči drugi tuji jezik v skladu z njihovimi pričakovanji (60 % odgovorov) ter 15 % nad pričakovanji, medtem ko 25 % odstotkov staršev odgovarja, da se njihov otrok uči pod njihovimi pričakovanji.

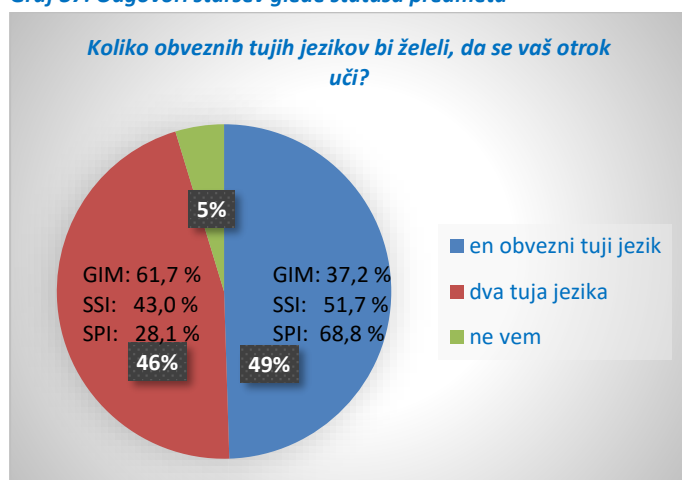
Glede ocenjevanja predmeta se polovica vprašanih staršev strinja, da so otroci pri pouku drugega tujega jezika ocenjeni (gl. Graf 36), pri čemer se večji delež staršev strinja z ocenjevanjem tistih otrok, ki bodo šolanje verjetno nadaljevali v gimnazijskem programu (Graf 37).

Graf 36: Odgovori staršev glede ocenjevanja drugega tujega jezika

Skoraj polovica vprašanih staršev podpira dva obvezna tuja jezika v osnovni šoli, pri čemer je delež staršev, katerih otroci nameravajo nadaljevati šolanje v gimnazijskem programu, višji (62 %) v primerjavi s starši, katerih otroci verjetno nadaljujejo šolanje v srednjih strokovnih programih (43 %) ali v srednjih poklicnih programih (28 %).

Graf 37: Odgovori staršev glede statusa predmeta

3.1.8.3 Raziskovalno vprašanje: Kakšne so pri izvajanju tujega jezika v razširjenem programu posledice novosti na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov, vključno z ranljivimi skupinami ter na narodno mešanem in večjezičnem okolju?

Na podlagi petletne spremljave izvajanja tujega jezika v razširjenem programu s pomočjo anketiranja, opazovanja pouka ter intervjuvanja odgovarjamo na zastavljeno raziskovalno vprašanje, kakšne so posledice novosti na področju poučevanja in učenja tujih jezikov v osnovni šoli na organizacijo dela, poučevanje in učenje ter na odnos učencev do učenja tujih jezikov.

Za namen ugotavljanja 8. cilja smo v šolskih letih 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 in 2021/2022 anketirali učitelje, ki so izvajali dejavnosti tujega jezika v razširjenem programu, in učence, ki so obiskovali tuji jezik v razširjenem programu. Pridobili smo 1775 delno ali v celoti izpolnjenih vprašalnikov. Opazovanje pouka je bilo izvedeno v šolskih letih 2019/2020 in 2022/2023 na 30 urah pouka. V šolskem letu 2019/2020 smo intervjuvali učitelje in učence. Na vprašanja iz intervjuja smo pridobili odgovore 15 učiteljev ter 52 učencev.

Na raziskovalno vprašanje odgovarjamo z organizacijsko-kadrovskega in vsebinskega vidika izvajanja pouka.

Preglednica 20: Uporabljene metode raziskovanja in velikosti vzorcev med spremljavo izvajanja tujega jezika v razširjenem programu od 2018/2019 do 2022/2023

	Anketiranje učiteljev	Anketiranje učencev	Opazovanje pouka	Intervjuvanje učiteljev	Intervjuvanje učencev	Anketiranje staršev
Prvo leto 2018/2019	N = 12					
Drugo leto 2019/2020	N = 8		N = 18	N = 15	N = 52	
Tretje leto 2020/2021	N = 15	N = 284				
Četrto leto 2021/2022	N = 53	N = 1403				
Peto leto 2022/2023			N = 12			N = 464

Organizacijsko-kadrovski vidik

V petih letih poskusa se na štirih petinah šol v poskusu poučuje isti tuji jezik v razširjenem programu v 2. VIO kot v obveznem programu v 3. VIO.

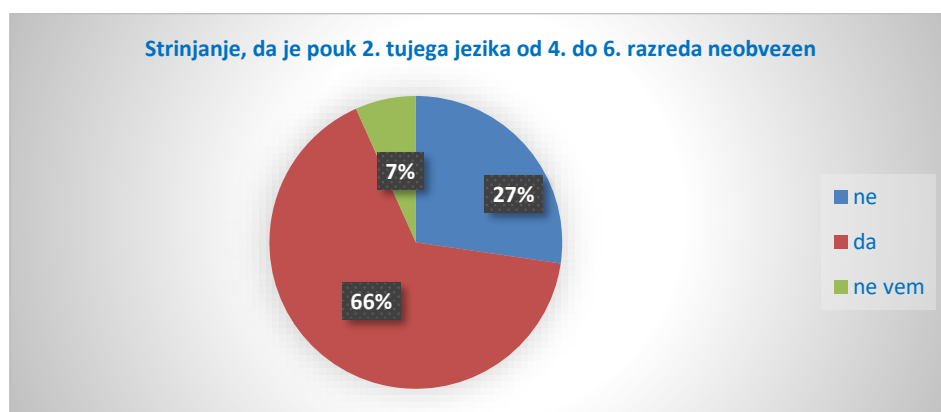
Vsebinski vidik izvajanja tujejezikovnih vsebin v razširjenem programu

Vsebine tujega jezika v razširjenem programu se večinoma izvajajo v učnih skupinah, ki so heterogene tako glede na starost učencev kot tudi njihovo predznanje. Zato učitelji pogosto izvajajo diferenciran pristop, in sicer tako da pri poučevanju pogosto upoštevajo razlike v jezikovnem predznanju učencev ter različne učne potrebe in nadarjenosti. Manj pogosto upoštevajo interese in želje učencev. Učitelji pri izvajanju tujejezikovnih vsebin delno uresničujejo cilje in načela razširjenega programa. Najpogosteje spodbujajo povezovanje, sodelovanje in timsko delo ter zagotavljajo spodbudno, vključujoče, ustvarjalno in varno učno okolje. Učenčev napredek spremljajo večinoma s sprotnim preverjanjem razumevanja vsebine. Vključujejo tudi učenčevo samovrednotenje in vrstniško vrednotenje. Učence ranljivih skupin vključujejo tako, da izvajajo

diferenciacijo ter spodbujajo vrstniško pomoč in sodelovalno učenje. Učitelji na dvojezičnem in narodno mešanem območju menijo, da je učenje dodatnega jezika za njihove učence želja, nikakor obremenitev, in da vključeni učenci večjezičnost dojemajo kot samoumevno.

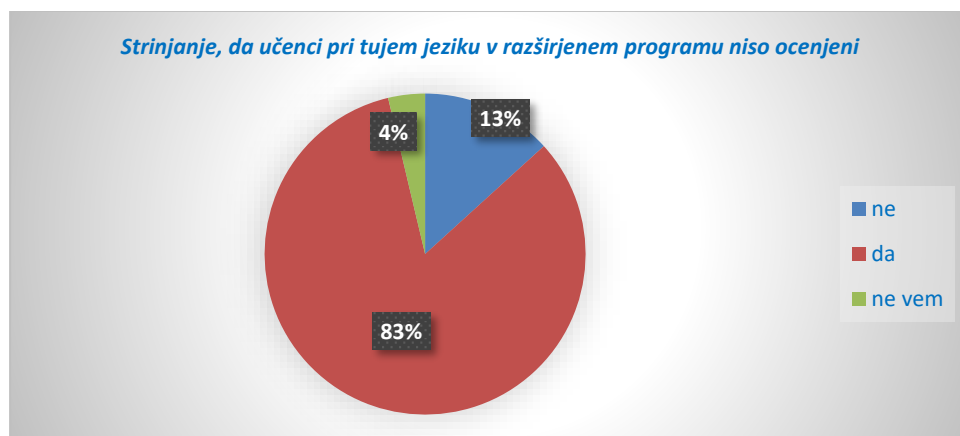
Večina učencev, ki so izbrali tuji jezik, nima težav z učenjem izbranega jezika. Tuji jezik so izbrali, ker po njihovem mnenju potrebujejo znanje jezikov v zasebnem življenju, tudi v višjih razredih ali v srednji šoli. Drugi najpogostejši razlog je, da jim je ciljni jezik všeč in jih tudi sicer učenje tujih jezikov veseli. Kot prednost učenja tujega jezika v razširjenem programu vidijo predvsem to, da imajo možnost sodelovati v skupinah ali dvojicah, da več govorijo kot pišejo ter da niso ocenjeni.

Graf 38: Strinjanje staršev, da je pouk drugega tujega jezika od 4. do 6. razreda neobvezen

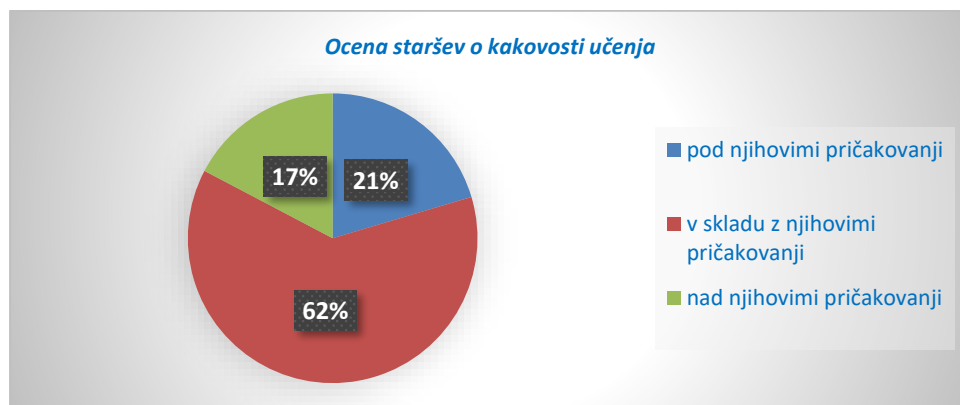
Dve tretjini staršev se strinjata, da pouk drugega tujega jezika od 4. do 6. razreda ostane neobvezen (Graf 38).

Graf 39: Strinjanje staršev, da učenci pri tujem jeziku v razširjenem programu niso ocenjeni

Dejavnosti oziroma vsebine razširjenega programa niso ocenjene, napredek učencev se spremlja formativno. Večina staršev se strinja, da njihovi otroci pri pouku drugega tujega jezika od 4. do 6. razreda niso ocenjeni (Graf 39).

Graf 40: Zadovoljstvo s kakovostjo učenja učencev, ki obiskujejo tuji jezik v razširjenem programu

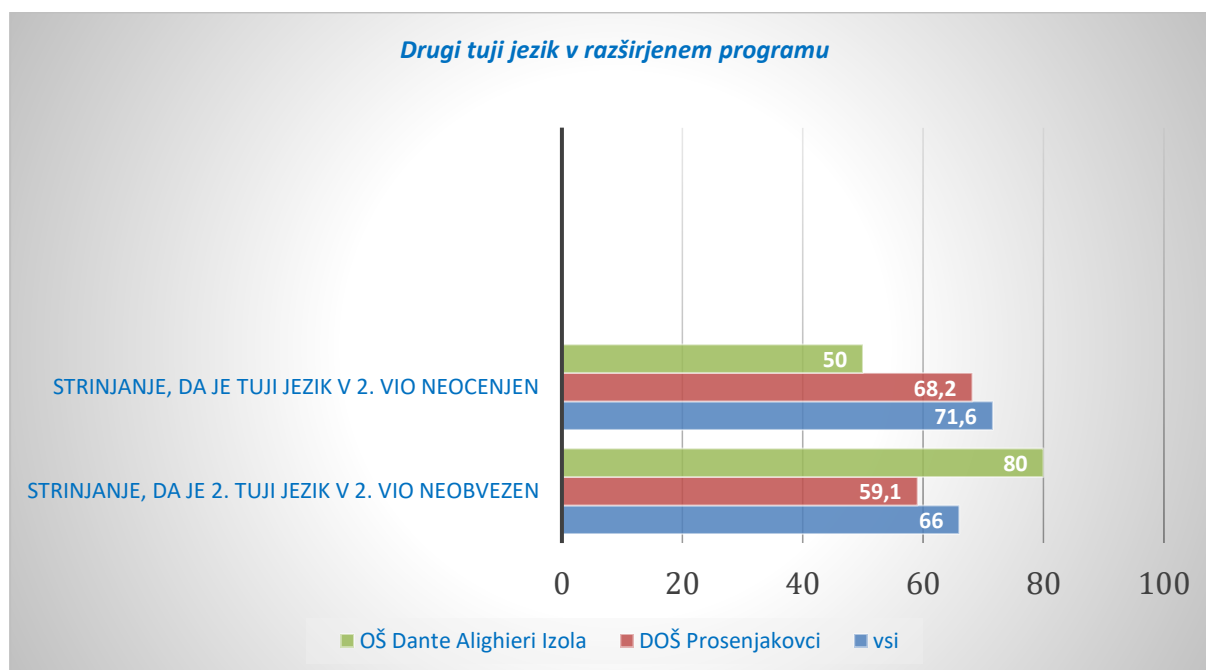

Tri četrtine vprašanih staršev je zadovoljnih z učenjem svojih otrok, ki obiskujejo tuji jezik v razširjenem programu (Graf 40).

Starši učencev na narodno mešanem in dvojezičnem območju nekoliko više ocenjujejo kakovost učenja svojih otrok pri tujem jeziku v razširjenem programu.

Odgovore staršev s šol na narodno mešanem in dvojezičnem območju smo primerjali z odgovori staršev otrok preostalih šol v poskusu. Starši učencev na narodno mešanem in dvojezičnem območju nekoliko više ocenjujejo kakovost učenja svojih otrok pri tujem jeziku v razširjenem programu v primerjavi s starši otrok preostalih šol. Nekoliko višji je delež odgovorov staršev na narodno mešanem območju, ki se strinjajo, da je učenje drugega tujega jezika v 2. VIO neobvezen. Zanimiva pa je ugotovitev, da le polovica staršev na tem območju podpira, da je drugi tuji jezik v razširjenem programu neocenjen.

Graf 41: Primerjava odgovorov med šolama na narodno mešanem območju in dvojezičnem območju ter preostalimi šolami v poskusu

4 SKLEPI IN PREDLOGI IZBOLJŠAV

1. cilj: Preizkušanje in razvoj kurikularnega dokumenta razširjenega programa OŠ, ki zagotavlja uresničevanje načela enakih možnosti pri izvajanju dejavnosti razširjenega programa.

Sklepi

Zastopanost posameznega vsebinskega področja se je v času trajanja poskusa vsako leto bolj približala priporočilom kurikularnega dokumenta. V vseh letih pa so šole največji delež namenile področju *vsebine iz življenja in dela osnovne šole*, zlasti zaradi ustaljenih preteklih načinov in vsebin dela ter obsežnosti področja.

Zaradi strokovne podpore in spodbujanja raznolike ponudbe dejavnosti se je izboljšala tudi realizacija določenih ciljev. Učitelji so pri načrtovanju dejavnosti med sabo povezovali cilje vseh treh področij, kar je zlasti pomembno za razvoj prečnih veščin.

Šole so ves čas zagotavljale organizacijsko, vsebinsko in didaktično raznoliko ponudbo vzgojno-izobraževalnih dejavnosti, prilagojeno potrebam in interesom učencev, in s tem uresničevale načelo odprtosti, fleksibilnosti in izbirnosti. Nekaj težav v izvajanju so imele v času pandemije covida-19, ko je potekalo izvajanje dejavnosti na okrnjen in prilagojen način takratnim razmeram (izvajanje pouka v mehurčkih, večji poudarek na gibanju in premagovanju vrzeli v znanju itd.).

Povezovanje učiteljev po vertikali in povezovanje med obveznim in razširjenim programom pa ostajata strokovni izziv tudi v prihodnje.

Po prvem letu poskusa so učitelji prepoznali, da gre za celovit dokument, ki celostno obravnava učenca in njegove potrebe ter jim pri načrtovanju in izvedbi pušča popolno avtonomijo. V naslednjih letih poskusa pa smo lahko videli, da so učitelji najpogosteje uporabljali poglavja o ciljnih področja, za katerega so načrtovali dejavnosti, splošnih ciljnih razširjenega programa ter poglavja o načelih in didaktična priporočila za razvijanje medpredmetnih veščin.

Dokument vsebuje tudi vsa področja učenja, ki so pomembna za razvoj učencev in jih hkrati usmerja ter spodbuja ustvarjalnost. Prav tako omogoča timsko načrtovanje, podpira formativno spremljanje, individualiziran pristop in poudarja razvoj prečnih veščin.

Ugotavljamo, da je umestitev novega programskega elementa razširjeni program osnovne šole v skladu z novim konceptom, ki izhaja iz kurikularnega dokumenta, strokovno utemeljena in ustrezna.

Predlog

Kurikularni dokument se v celoti ohrani. Ločiti je treba didaktična priporočila od programskega dokumenta ter jih dopolniti in dograditi s primeri. V dokumentu naj ostanejo samo splošna didaktična priporočila.

Ker ime C-področja *iz življenja in dela šole* ne odraža vsebine in ciljev področja, ker je ime zavajajoče in ne pove pravega namena področja, je treba vanj vključiti učenje in osebni razvoj učenca, saj se znotraj področja izvajajo samostojno in sodelovalno učenje, medvrstniško, medgeneracijsko in mednarodno sodelovanje ter igra in samostojno načrtovanje prostega časa. Predlagamo ime *učenje učenja*.

Drugo področje B *kultura in tradicija* vsebuje kulturno-umetniško vzgojo, umetnost in dediščino, sklop tujih jezikov, medkulturnost, medkulturni dialog, kulturo sobivanja, državljansko kulturo idr. Predlagamo, da se drugo področje B imenuje *kultura in državljanska vzgoja*.

2. cilj: Sistematično uvajanje aktivnosti, ki spodbujajo:

- a) samoregulacijo učencev, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje,
- b) razvoj vsepredmetnih (prečnih) veščin: kritično mišljenje, sodelovanje in timsko delo, ustvarjalnost, komunikacijo,
- c) razširjanje in poglobljanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli, ki nastajajo pri obveznem programu.

Sklepi

Samouravnavanje učencev, svobodno odločanje in prevzemanje odgovornosti za lastno učenje so učitelji najpogosteje spodbujali tako, da so v dejavnosti vključevali pridobivanje povratnih informacij, oblikovanje individualnih ciljev in načrtovanje poti do njih ter spremljanje načrtovanih ciljev, samovrednotenje in uravnavanje nadaljnjih korakov učenja.

Primerjava rezultatov preteklih let ni pokazala bistvenih sprememb glede napredka v razvoju tistih didaktičnih vsebin, ki so bile v času trajanja poskusa redkeje zastopane, kar kaže na potrebo po nadaljnji podpori in spodbudah učiteljem pri razumevanju pomembnosti le-teh.

Učitelji so najpogosteje in sistematično uvajali aktivnosti, ki spodbujajo razširjanje in poglobljanje znanja, manj pozornosti pa so namenjali zmanjševanju vrzeli v znanjih iz obveznega programa.

Učitelji so v okviru razvoja prečnih veščin razvijali učinkovito in kritično mišljenje najpogosteje s pomočjo raznovrstnih vprašanj, bistveno manj pa so v dejavnosti vključevali razmišljanje na višjih taksonomskih nivojih.

Veščine sporazumevanja in sodelovanja so razvijali s pogostim spodbujanjem k timskemu delu in komuniciranju v obliki izmenjav mnenj, razprav in sodelovanja v skupinah.

Veščino samouravnavanja so razvijali le delno.

Predlog

Pri implementaciji novega koncepta razširjenega programa je treba s strani svetovalcev Zavoda RS za šolstvo organizirati usposabljanje strokovnih delavcev, podporo in spremljanje.

Implementacija novega koncepta zahteva daljše uvajalno, postopno, pripravljalno uvajanje. V prvem letu uvajanja (v šolskem letu 2024/2025) v največ 100 novih šol, in sicer šol, ki so že izvajale delno poskus s prvim področjem, in v naslednjih letih 2025/2026 v največ 100 novih šol, v šolskem letu 2026/2027 pa se razširjeni program začne izvajati na vseh osnovnih šolah.

3. cilj: Uvajanje pristopov, ki zagotavljajo večjo personalizacijo z uvajanjem fleksibilne in avtonomne izbirlivosti pri vključevanju v vsebinsko raznolike in starostno heterogene skupine razširjenega programa.

Sklepi

Šole in učitelji so se v veliki meri odzivali na potrebe in želje učencev. Učencem so ponudili številne in pestre nabor dejavnosti, večinoma usklajen z interesi učencev, kar velja tudi za manjše šole. Upoštevali so izhodišča za izvajanje razširjenega programa in obogatili ponudbo dejavnosti, ki se lahko izvajajo v heterogenih skupinah.

Učenci so imeli možnost izraziti interese in izbirati med zanimivimi in raznovrstnimi dejavnostmi. Dejavnosti so najpogosteje izbrali samostojno. Pri tem so jih najbolj pritegnili sodelovanje z vrstniki in aktivnosti, ki so v skladu z njihovimi interesi.

Šole so največ dejavnosti izvajale v približno pol starostno homogenih in pol starostno heterogenih skupinah, odvisno od ciljev dejavnosti in potreb učencev.

Predlog

Ugotavljamo, da so načela splošni cilji in cilji posameznih področij v novem programskem elementu razširjeni program osnovne šole praktično izvedljivi ter strokovno utemeljeni in ustrezni.

Cilji, vsebine in dejavnosti razširjenega programa osnovne šole se izvajajo v skladu z novim programskim elementom razširjeni program osnovne šole. Šole za učence 1. razreda organizirajo dejavnosti razširjenega programa, ki se začnejo pred obveznim programom osnovne šole praviloma v homogenih skupinah. Učencem od 2. do 9. razreda (oziroma od druge do šeste stopnje posebnega programa) naj šole ponudijo dejavnosti, ki se lahko izvajajo večinoma v heterogenih skupinah in v homogenih, kar je odvisno od ciljev dejavnosti, potreb in interesov učencev ter organizacijskih možnosti.

Z zakonom o osnovni šoli se določijo tri področja dejavnosti razširjenega programa (A/B/C), ki jih šole izvajajo v tretjinskih deležih: *A gibanje in zdravje za dobro telesno in duševno počutje*, *B kultura in državljanstvo vzgoja*, *C učenje učenja*.

4. cilj: Uvajanje programa športnih aktivnosti in drugih k zdravju in zdravemu življenjskemu slogu usmerjenih dejavnosti z namenom:

- ozaveščanja pomena zdravega življenjskega sloga oz. zdravega načina življenja,
- spodbujanja zdravega načina življenja učenk in učencev prek vsakodnevne gibanja.

Sklepi

Več kot dvema tretjinama šol (68 %) je uspelo zagotoviti pet ur gibanja na teden za vsakega učenca, pri čemer s starostjo delež gibalno aktivnih učencev upada.

Šole, ki niso uspeli zagotoviti tega standarda, so vsako leto navedle zelo podobne ovire: epidemija, zunajšolske dejavnosti, urnik, urnik, prevozi.

Največjo pozornost so namenili ozaveščanju pomena telesnega in duševnega zdravja za dobro počutje in kakovostno življenje, oblikovanju pozitivnega odnosa do gibanja, zdrave prehrane in dejavnostim, ki dolgoročno pripomorejo k preprečevanju in odpravljanju negativnih posledic današnjega načina življenja in otroke spodbujajo k zdravemu življenjskemu slogu.

Na šolah, ki so izvajale poskus s področja *gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*, je bil največji delež v vseh VIO namenjen sklopu *gibanje*, kjer so bile najpogostejše dejavnosti igre z žogo, ples, različne gibalne aktivnosti, namenjene dobremu počutju, umirjanju in sprostitvi, ter rekreativni odmori.

Predlog

Poleg števila ur športa v obveznem programu šola v razširjenem programu omogoči učencem najmanj eno uro gibanja na dan, tako da se zagotovi 5 ur gibanja na teden. Šola znotraj dejavnosti gibanja v skladu z možnostmi izvaja rekreativni odmor in/ali minute za zdravje. Zavod RS za šolstvo podpira šole pri zagotavljanju varnega in spodbudnega učnega okolja v smeri, da v okviru didaktičnega in fizičnega okolja, ob upoštevanju potreb učencev, učitelji spodbujajo poleg kognitivnega tudi fizični, čustveni in socialni razvoj učencev. Učitelji organizirajo dejavnosti razširjenega programa tako, da omogočijo učencem čim več gibanja ter učenja na prostem.

5. cilj: Uvajanje aktivnosti za spodbujanje poznavanja in spoštovanja tradicije in kulturne dediščine, oblikovanje vrednot ter razvijanje pozitivnega odnosa do lastne in drugih kultur.

Sklepi

Področju *kultura in tradicija* je bilo v času trajanja poskusa namenjenih 24,7 % časa, kar predstavlja najmanjši delež ur v primerjavi s preostalima dvema področjema.

Najpogostejše zasledovani cilji v dejavnostih s področja *kultura in tradicija* so bili usmerjeni v krepitev in razvijanje neposredne zaznavno-doživljajske sposobnosti, krepitev in razvoj samospoštovanja, samozaupanja in odgovornosti do sebe, drugih in okolja ter v pridobivanje znanj in veščin za razvoj lastnega kulturnega in svetovnega nazora.

Šole so v okviru področja B organizirale otroški in mladinski pevski zbor, številne kulturne dejavnosti, nastope, razstave, predstave, glasila, mednarodne projekte idr. Cilje področja *kultura in tradicija* so povezovali z obveznim programom in medpredmetno s sklopi drugih dveh področij. V okviru tega področja so šole zagotavljale tuje jezike kot vsebine neobveznih izbirnih predmetov oziroma tuje jezike v razširjenem programu.

Predlogi

Tako kot smo šole, ki so bile vključene v poskus, podpirali in spremljali pri izvajanju poskusa, bo treba zagotoviti podporo novim šolam ob uvajanju novega programskega elementa razširjeni program. Še posebej jih bo treba podpreti pri razvoju prečnih veščin in vključevanju vsebin socialnega učenja, aktivnega državljanstva, medkulturnega dialoga, solidarnosti in prostovoljstva. Strokovno bo treba podpreti učitelje za širše vključevanje in povezovanje vsebin sklopa *kultura in tradicija*.

6. cilj: Oblikovanje izvedbenih modelov, ki bodo zagotavljali večjo podporo za optimalni razvoj, usklajen z zmožnostmi, potrebami in interesi posameznika, šole in okolja.

Sklepi

Šole so v času poskusa naredile številne organizacijske in vsebinske spremembe in izboljšave. Na večini šol so pripravili izvedbene modele, ki vključujejo izbirnost in fleksibilno izvedbo. Raznovrstne dejavnosti vseh vsebinskih področij razširjenega programa so največkrat izvajale v heterogenih skupinah in v različnih časovnih obdobjih – pred poukom, med njim in po njem, največ v popoldanskem času, ko je bilo v dejavnosti vključenih največ učencev.

Program se je najpogosteje začel ob 6.00 in končal ob 16.00.

Učenci so imeli možnost pestre izbire in prehajanja med dejavnostmi. Prehajanja so bila dnevna, tedenska ali takrat, ko se je zaključila prejšnja dejavnost.

Šole, ki so uspelo učencem omogočiti enakomerno zastopanost vseh treh področij, so navedle, da jim je to uspelo zaradi premišljenega in usklajenega načrtovanja ter izkušenj preteklih let.

Ravnatelji in učitelji vidijo v prenovljenem konceptu razširjenega programa predvsem priložnost, da učenci bolj kakovostno preživljajo prosti čas, se veliko več gibljejo, lahko izrazijo svoje interese in pričakovanja, sooblikujejo potek dejavnosti. Priložnosti vidijo tudi v razvijanju prečnih veščin in kompetenc ter v razvijanju trajnostnega in kakovostnega znanja. Prav tako se jim zdi pomembno, da postanejo učenci aktivni v procesu načrtovanja in s tem prevzamejo odgovornost z svoje učenje. Razširjeni program ponuja tudi možnosti za medpredmetno in medgeneracijsko povezovanje.

Učitelji pa imajo priložnost izraziti svoja močna področja in so tako bolj motivirani za delo in razvijajo svojo ustvarjalnost. Prav tako je razširjeni program priložnost za oblikovanje kakovostnejših odnosov med učenci in učitelji.

Ugotavljamo, da so šole ob pripravi izvedbenih modelov izhajale iz novega koncepta razširjenega programa, ki jim je po eni strani ponudil dovolj strokovnih usmeritev in po drugi strani dovolj avtonomije, da so glede na okolje, v katerem delujejo, in razlike med njimi (velikost, status šole, število strokovnih delavcev) za potrebe svojih učencev pripravile dejavnosti, s katerimi so povezovale obvezni in razširjeni program tako, da slednji nadgrajuje in dopolnjuje obveznega, da so s pestro ponudbo učencem omogočile enake možnosti. Znotraj modelov razširjenega programa so strokovni delavci načrtovali dejavnosti, s katerimi so razvijali prečne veščine ter poglobljanje in razširjanje znanja in/ali zmanjševanje vrzeli, ki so nastale pri obveznem programu. Izvedbeni modeli so z različnimi dejavnostmi omogočali veliko gibanja učencem ter ozaveščanje o pomenu zdravja in zdravega življenjskega sloga.

Predlogi

Predlagamo implementacijo novega programskega elementa razširjeni program osnovne šole.

Predlagamo, da se nov programski element, ki omogoča izvajanje izvedbenih modelov razširjenega programa v okviru treh vsebinskih sklopov: *A gibanje in zdravje za dobro telesno in duševno počutje*, *B kultura in državljanska vzgoja* in *C učenje učenja*, uvede na vseh osnovnih šolah v enakem obsegu, ki je veljal za čas izvajanja poskusa (v skladu z veljavnimi normativi in standardi in dodatnimi urami za gibanje).

Predlagamo pripravo zakonskih in podzakonskih aktov, s katerim bo uveden nov programski element razširjeni program osnovne šole.

Predlagamo poenotenje trajanja ure dejavnosti razširjenega programa na 45 minut ter poenotenje učne obveznosti učiteljev, ki izvajajo dejavnosti razširjenega programa.

7. cilj: Vzpostavitev izvedbenih modelov za učenje tujih jezikov na način, ki bo vsem učencem na sistemski ravni omogočil doseganje čim višje ravni znanja jezika (usklajeno s SEJO).

Obvezno učenje jezikov je zagotovilo, da imajo vsi učenci dostop do enakopravnega in vključujočega izobraževanja. To pomeni, da obvladovanje jezikov, ki so razširjeni v današnji vedno bolj raznoliki družbi, prispeva k multikulturnemu dialogu in demokratični kulturi.²⁶

Poskus Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa predlaga in preizkuša tri novosti na področju jezikovnega izobraževanja v osnovni šoli: frontalna uvedba pouka prvega tujega jezika v 1. razredu kot obvezni predmet, izvajanje vsebin tujega jezika kot dejavnost v razširjenem programu, ki nadomesti izvajanje drugega tujega jezika kot neobvezni izbirni predmet, ter postopno uvajanje drugega tujega jezika kot obvezni predmet v 3. VIO.

Na podlagi pridobljenih rezultatov in ugotovitev po petih letih spremljanja novosti na področju tujega jezika znotraj poskusa so bili oblikovani naslednji sklepi in predlogi za sistemsko ureditev pouka tujih jezikov v osnovni šoli.

Tuji jeziki v obveznem programu osnovne šole

Obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu

Sklepi

V veliki večini je izbrani obvezni prvi tuji jezik angleščina. Pouk izvajajo učitelji z ustrezno izobrazbo, prevladujejo učitelji razrednega pouka. Izhodišče za letno in sprotno načrtovanje pouka so učni načrt za tuji jezik v 1. razredu kot neobvezni predmet ter učiteljeva lastna učna gradiva. Pouk tujega jezika poteka v matičnih učilnicah, praviloma dvakrat tedensko po 45 minut. Učitelji tujega jezika se timsko povezujejo z matičnimi učitelji oddelkov ter učitelji tujega jezika na šoli ali na drugih šolah. Pri izbiri vsebin tujega jezika se največkrat navezujejo na predmeta spoznavanje okolja in šport. Drugi strokovni delavec največkrat ni prisoten pri pouku tujega jezika.

Ob koncu 1. razreda učenci dosežejo večino standardov na področju poslušanja in slušnega razumevanja ter na področju govornega sporočanja in sporazumevanja.

Ugotavljamo, da je umestitev novega programskega elementa v obvezni program osnovne šole z organizacijsko-kadrovskega in vsebinskega vidika izvajanja pouka obveznega prvega tujega jezika v 1. razredu strokovno utemeljena in ustrezna.

²⁶ Priporočilo Odbora ministrov državam članicam o pomenu raznojezičnega in medkulturnega dialoga za demokratično družbo, 2. februar 2022.

Predlog

Nabor in izbor jezikov v 1. razredu

V naboru sta dva jezika: angleščina in nemščina. Izbor jezika je prepuščen odločitvi posamezne šole, pri čemer lahko šola izvaja tudi oba jezika, če za to izpolnjuje ustrezne pogoje.

Učni načrt za obvezni tuji jezik v 1. razredu

Za čas poskusa Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega program v osnovni šoli je bila priporočena raba učnega načrta Tuji jezik v 1. razredu: neobvezni izbirni predmet,²⁷ ki je bil sprejet na 161. seji SSSI, 19. 12. 2013 in obsega 70 ur. Iz rezultatov petletne spremljave je razvidno, da je učni načrt ustrezen, zato ga s potrebnimi spremembami predlagamo v začasno potrditev za uvajanje obveznega prvega tujega jezika v osnovni šoli do zaključka prenove učnih načrtov, ko bo za 1. VIO pripravljen enovit učni načrt.²⁸

Tedenska urna obveznost za učence 1. razreda

Tuji jezik se umesti v predmetnik obveznega programa osnovne šole v 1. razredu, in sicer v obsegu 2 ur tedensko oziroma 70 ur na letni ravni. Z uvedbo ne presegamo zgornje meje obremenitev učenca v 1. razredu v skladu s 35. členom Zakona o osnovni šoli, z izjemo prilagojenega predmetnika za dvojezično osnovno šolo na narodno mešanem območju Prekmurja za učence, ki se udeležujejo pouka pri hkratnem opismenjevanju, kjer tedenska obveznost dosega 25 ur.

Znanje izvajalcev pouka prvega tujega jezika v 1. razredu

Učitelj angleščine v 1. razredu osnovne šole mora imeti znanja s področja poučevanja v 1. VIO in s področja poučevanja angleščine.

Učitelj nemščine v 1. razredu osnovne šole mora imeti znanja s področja poučevanja v 1. VIO in s področja poučevanja nemščine.

Oblika uvajanja novega programskega elementa

Predlagamo frontalno uvedbo prvega tujega jezika v 1. razred v vse predmetnike osnovne šole.

Obvezni drugi tuji jezik v 7., 8. in 9. razredu

Sklep

Pouk obveznega drugega jezika, ki je večinoma nemščina, v polovici primerov poteka v učilnici za kak drug predmet, v slabi polovici pa v stalni učilnici, ustrezno opremljeni za pouk tujega jezika. Učitelji ustrezno načrtujejo in izvajajo pouk, deloma tudi diferencirajo. Pri pouku uporabljajo večinoma lastna učna gradiva, polovica učiteljev pa tudi učbenike in delovne zvezke. Od 7. do 9. razreda je več kot polovica učiteljev obravnavalo vseh 11 ciljev iz učnega načrta. Večina je obravnavala 12 tematskih sklopov. Po mnenju učiteljev je večina učencev 9. razreda dosegla pričakovano raven A1, več kot polovica celo raven A2.

Ugotavljamo, da je umestitev novega programskega elementa v obvezni program osnovne šole z organizacijsko-kadrovskega in vsebinskega vidika izvajanja pouka obveznega drugega tujega jezika v 7., 8. in 9. razredu strokovno utemeljena in ustrezna.

²⁷ Učni načrt je usklajen s SEJO (2011).

²⁸ Izhodišča za prenovo učnih načrtov, ZRSŠ, 2022, dostopno na https://www.zrss.si/pdf/izhodišca_za_prenovo_UN.pdf

Predlog

Nabor in izbor jezikov kot drugi tuji jezik v 3. VIO v obveznem programu

V času poskusa se je oblikoval nabor jezikov, ki se izvajajo kot obvezni drugi tuji jezik. Kriteriji za nabor so manjšinski in sosedski jeziki, delovna jezika Evropske komisije ter kriterij možnosti zaključevanja učenja jezika z maturitetnim izpitom. Tako je v naboru osem jezikov, in sicer: angleščina, francoščina, hrvaščina, italijanščina, madžarščina, nemščina, ruščina in španščina.

Izbor tujega jezika je prepuščen odločitvi posamezne šole, pri čemer lahko šola izvaja več drugih tujih jezikov. Šola tako v enem oddelku izvaja npr. pouk nemščine kot drugega tujega jezika, v drugem oddelku pa npr. francoščine. Z uvedbo obveznega drugega tujega jezika omogočimo šolam možnost ponudbe največ dveh različnih drugih tujih jezikov ob predpostavki, da imajo najmanj dva oddelka istega razreda in ustrezno usposobljene učitelje za poučevanje posameznega tujega jezika. S tem učencem in šoli povečamo možnost izbire oziroma pestro ponudbo jezikov.

Šola ponudi angleščino kot obvezni drugi tuji jezik v primeru, da je nemščina prvi tuji jezik.

Ponujeni obvezni drugi tuji jezik v 3. VIO je lahko isti, kot se izvaja v okviru razširjenega programa v 2. VIO, saj tam učenje tujega jezika poteka po drugačnih načelih in z drugačnimi pristopi in cilji.

Tedenska urna obveznost za učence

Zakon o osnovni šoli določa zgornjo mejo tedenske urne obveznosti učencev v 3. VIO (7., 8. in 9. razred) na največ 30 ur v devetletni osnovni šoli in na največ 32 ur v šolah na narodno mešanih območjih in na šolah, ki izvajajo prilagojene izobraževalne programe. Z uvedbo obveznega drugega tujega jezika se tako tedenska urna obveznost učencev v predmetniku devetletne osnovne šole v 3. VIO poveča za dve uri tedensko.

V 3. VIO učenec izbere 2 uri pouka izbirnih predmetov tedensko, lahko pa tudi 3 ure, če s tem soglašajo njegovi starši. Tako bi učenec v devetletni osnovni šoli v 8. in 9. razredu ob obveznem drugem tujem jeziku in 3 urah pouka izbirnih predmetov imel 30,5 ure tedensko. To pa ni v skladu z določilom zakona o osnovni šoli, ki postavlja zgornjo tedensko mejo 30 ur. Podobne prekoračitve tedenske urne obveze se ob uvedbi drugega tujega jezika pojavijo tudi pri preostalih predmetnikih osnovne šole. Predlagamo povečanje urne obveznosti v obsegu 0,5 ure v 8. in 9. razredu.

Učni načrt

Za obdobje izvajanja pouka obveznega drugega tujega jezika v poskusu je bila priporočena uporaba učnega načrta Drugi tuji jezik v 4. do 9. razredu, neobvezni izbirni predmet (2013), ki upošteva različno predznanje učencev in vsebuje opisnike na dveh ravneh učenja jezika, in sicer za začetno in nadaljevalno učenje.

Iz rezultatov petletne spremljave poskusa je razvidno, da je učni načrt sicer ustrezen, zato ga s potrebnimi spremembami predlagamo v začasno potrditev za izvajanje obveznega drugega tujega jezika. Nadaljnji učni načrt bo zasnovan v skladu z izhodišči prenove učnih načrtov v osnovni šoli.

Znanje izvajalcev

Tuji jezik v 3. VIO izvaja predmetni učitelj tujega jezika z univerzitetno izobrazbo.

Oblika uvajanja novega programskega elementa

Predlagamo postopno uvedbo drugega tujega jezika v 3. VIO v predmetnik osnovne šole. Izjeme so: predmetniki na narodno mešenem območju in prilagojeni programi, kjer ostane drugi tuji jezik obvezni izbirni predmet.

Tuji jezik v razširjenem programu

Sklepi

Največkrat izbrani jezik v razširjenem programu je nemščina. Na slabi polovici šol v poskusu se je v razširjenem programu izvajal isti tuji jezik, ki se je izvajal tudi kot obvezni drugi tuji jezik v 3. VIO. Tujejezikovne vsebine v razširjenem programu izvajajo predmetni učitelji tujih jezikov. Vsebine se izvajajo dvakrat tedensko vse leto. Kurikularni dokument in učni načrt za tuji jezik kot neobvezni izbirni predmet sta verjetno ustrezna usmerjevalna dokumenta za izvajanje vsebin. Pri načrtovanju in izvajanju učitelji upoštevajo splošne cilje in načela razširjenega programa, hkrati z izbranimi vsebinami nadgrajujejo cilje in vsebine iz obveznega programa. Učenci uporabljajo gradiva, ki jih je pripravil učitelj. Vsebine tujega jezika potekajo v varnem in spodbudnem učnem okolju.

Ugotavljamo, da je umestitev ponudbe izbirnega učenja tujega jezika v razširjeni program osnovne šole z organizacijsko-kadrovskega in vsebinskega izvajanja vsebin tujega jezika strokovno utemeljena in ustrezna.

Predlog

Nabor jezikov v ponudbi razširjenega programa

Šola ponudi tuji jezik iz nabora, ki je določen za obvezni izbirni predmet v 7., 8. in 9. razredu (angleščina, francoščina, hrvaščina, italijanščina, kitajščina, latinščina, madžarščina, nemščina, ruščina, srbsščina, španščina).

Izvajanje vsebin tujega jezika v razširjenem programu

Z udejanjenjem novega koncepta razširjenega programa v osnovni šoli sledi ukinitev neobveznih izbirnih predmetov, med katerimi je tudi drugi oziroma dodatni tuji jezik. Vsebine tujega jezika kot neobveznega izbirnega predmeta se prenesejo v dejavnosti razširjenega programa. Ponudba tujejezikovnih vsebin v razširjenem programu je možna za učence 2. VIO.

Za uspešno in učinkovito učenje dodatnega jezika sta pomembna količina in kontinuiteta jezikovnega vnosa. Priporočamo izvajanje dejavnosti v obsegu 70 ur na letni ravni.

S poukom tujega jezika v razširjenem programu se poleg jezikovnih ciljev uresničujejo načela in cilji novega koncepta razširjenega programa kot na primer razvijanje in spodbujanje kritičnega mišljenja, vrstniškega učenja, sodelovalnega in samostojnega učenja ter strpne komunikacije. Izbor vsebin pri tujem jeziku se navezuje na preostale dejavnosti v razširjenem programu za tekoče šolsko leto, vključuje naj raznolike pristope kot na primer projektni, izvirni ali pluralistični pristop.

Izhodišče za načrtovanje in izvajanje tujega jezika v razširjenem programu

Izhodišče za načrtovanje in izvajanje tujega jezika v razširjenem programu je kurikularni dokument Razširjeni program osnovne šole.

Znanje izvajalcev vsebin tujega jezika v razširjenem programu

Tuji jezik v razširjenem programu poučuje predmetni učitelj tujega jezika z univerzitetno izobrazbo ali učitelj za razredni pouk, ki mora imeti znanja s področja poučevanja tujega jezika.

Oblika uvajanja

Predlagamo frontalno uvajanje tujega jezika v 2. VIO v okviru uvajanja novega razširjenega programa.

8. cilj: Zagotavljanje enakih možnosti pri učenju tujih jezikov

Obvezni prvi tuji jezik v 1. razredu

Sklepi

Umeščenost pouka prvega tujega jezika v urnik obveznega programa v osnovni šoli ter vključenost vseh učencev 1. razreda zagotavlja enake možnosti za učenje tujega jezika na sistemski ravni. Učitelji upoštevajo individualne potrebe učencev ter pri pouku v veliki meri izvajajo diferenciacijo in individualizacijo. Učitelji podpirajo uvedbo prvega tujega jezika v 1. razred kot obvezni predmet. Večina vprašanih staršev podpira uvedbo novega elementa obveznega programa. Ravno tako menijo, da bi se učenci morali učiti prvi tuji jezik že v 1. razredu. Večina staršev ocenjuje, da se njihov otrok uči tuji jezik v 1. razredu v skladu z njihovimi pričakovanji ter da je pouk ravno prav zahteven. Enako mnenje so izrazili starši s šol na narodno mešanem in dvojezičnem območju.

Predlog

Predlagamo frontalno uvedbo pouka obveznega prvega tujega jezika za vse učence 1. razreda osnovne šole.

Obvezni drugi tuji jezik v 7., 8. in 9. razredu

Sklepi

Na štirih petinah šol v poskusu se poučuje isti tuji jezik v razširjenem programu in obveznem delu v 3. VIO, kar pomeni, da so oddelki v obveznem programu na teh šolah pri pouku obveznega drugega tujega jezika glede na znanje učencev heterogeni. Učitelji diferencirajo pouk tako, da upoštevajo znanje učencev različnih jezikov, najpogosteje upoštevajo različno predznanje učencev drugega tujega jezika. Pogosto se navezujejo tudi na učenčevo znanje prvega tujega jezika kot tudi učenčev prvi (materni) jezik. Dve tretjini vprašanih učiteljev podpira umestitev drugega tujega jezika v obvezni program, zadržki se nanašajo na povečanje učnih obremenitev učencev. Učitelji menijo, da pouk drugega tujega jezika kot obveznega predmeta prispeva k višji kakovosti poučevanja, učenja in znanja drugega tujega jezika vseh učencev, nadalje nudi dobro izhodišče pri nadaljevanju šolanja in vključevanju v družbo. Umestitev po njihovem mnenju vodi k reševanju in odpravljanju neurejenosti položaja drugega tujega jezika kot tudi nezadovoljstva vseh deležnikov. Večini učencev v poskusu učenje drugega tujega jezika ne predstavlja težave. Ravno tako večina učencev ocenjuje, da je pouk ravno prav zahteven. Učenci navajajo, da cenijo znanje dveh tujih jezikov zaradi lažje

zaposljivosti in uspešnosti v življenju in podpirajo uvedbo drugega tujega jezika kot obveznega predmeta.

Predlog

Predlagamo postopno uvajanje pouka obveznega drugega tujega jezika v 7., 8. in 9 razredu osnovne šole.

Tuji jezik v razširjenem programu

Učitelji pri izvajanju vsebin tujega jezika v razširjenem programu pogosto izvajajo diferenciran pristop v heterogenih učnih skupinah. Pri poučevanju pogosto upoštevajo razlike v jezikovnem predznanju učencev in upoštevajo različne učne potrebe in nadarjenosti. Pri pouku zagotavljajo spodbudno, vključujoče, ustvarjalno in varno učno okolje. Učitelji uresničujejo načelo povezovanja, sodelovanja in timskega dela ter načelo enakih možnosti in upoštevanje potreb in interesov učencev. Skoraj dve tretjini učiteljev pri pouku uporablja formativen način dela, ki obsega ugotavljanje predznanja, skupno oblikovanje kriterijev uspešnosti, podajanje povratne informacije, samovrednotenje in vrstniško vrednotenje. Med učitelji prevladuje ocena, da ni razlike v pridobljenem jezikovnem znanju v sedanji izvedbi poskusa v primerjavi z izvedbo tujega jezika kot neobveznega izbirnega predmeta. Učencem na dvojezični šoli predstavlja znanje tujih jezikov dodatno vrednost, posebnost, ki jih odlikuje in na katero so ponosni. Z učenjem dodatnega tujega jezika nimajo težav. Učenci ocenjujejo, da je pouk ravno prav zahteven. Tuji jezik v razširjenem programu so izbrali, ker znanje tujih jezikov potrebujejo v življenju, v višjih razredih ali v srednji šoli. Drugi najpogostejši razlog je, da jim je ciljni jezik všeč in jih tudi sicer učenje tujih jezikov veseli. Skoraj polovica učencev meni, da se pri tujem jeziku v razširjenem programu učijo v enakem obsegu, kot če bi bil predmet ocenjen.

Predlog

Glede na drugačnost pristopanja pri izvajanju tujejezikovnih dejavnosti v razširjenem programu je treba posebno pozornost nameniti usposabljanju učiteljev.

Za namen ugotavljanja ustreznega poučevanja tujejezikovnih vsebin v razširjenem programu predlagamo spremljavo izvajanja.

5 POROČILO O PORABLJENIH FINANČNIH SREDSTVIH

Preglednica 21: Poročilo o porabljenih finančnih sredstvih v letih 2018–2023

Konto	Naziv	Stroški
460600	Stroški pisarniškega materiala	117,59
461002	Založniške in tiskarske storitve	120,00
461003	Hrana, storitve menz in restavracij	6.299,58
461006	Stroški fotokopiranja	987,28
461010	Povračila šolam	34.650,00
461108	Najemnine in zakupnine za druge objekte	4.751,44
461500	Dnevnice za službena potovanja v državi	1.166,79
461501	Hotelske in restavracijske storitve v državi	6.971,32
461502	Stroški prevoza v državi	11.447,16
461507	Drugi izdatki za službena potovanja	69,74
461600	Plačila avtorskih honorarjev	143.822,58
461601	Plačila po podjemnih pogodbah	3.093,00
461700	Izdatki za reprezentanco	85,60
461900	Stroški konferenc, seminarjev in simpozijev	15.635,10
461902	Druge storitve	3.889,70
464500	Sredstva za povečan obseg dela	5.343,38
464600	Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje	506,26
464601	Prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje	399,72
464602	Prispevek za poškodbe pri delu in poklicne bolezni	32,29
464603	Prispevek za zaposlovanje	3,53
464604	Prispevek za porodniško varstvo	6,04
	Skupaj	239.398,10

PRILOGE

Priloga 1: Seznam šol v celotnem poskusu

Seznam šol v celotnem poskusu za šolsko leto 2018/19, 2019/20, 2020/21 – 19 šol

Zap. št.	STATISTIČNA REGIJA	OBMOČNA ENOTA ZRSŠ	NAZIV ŠOLE	OŠ/PŠ/CŠ + PŠ	mestna (M)/primestna (PM)/podeželska (P)	Vključenost v ZŽS/UTJ 2	Št. oddelkov	št. učencev
1.	Goriška	OE NG	OŠ Lucijana Bratkoviča Bratuša Renče	CŠ+PŠ	P	ZŽS	8	270
2.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola Šentjernej	CŠ+1PŠ	P	ZŽS	29	694
3.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola ob Rinži Kočevje	CŠ+2PŠ	M	ZŽS	22	484
4.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Franja Goloba Prevalje	CŠ+3PŠ	M PŠ=P	ZŽS/ UTJ2	25	599
5.	Obalno-kraška	OE KP	Osnovna šola Dante Alighieri Izola	OŠ	M	ZŽS/ UTJ2	12	176
6.	Podravska	OE MB	OŠ Toneta Čufarja Maribor	OŠ	M	ZŽS	19	386
7.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Rače	OŠ	PM	ZŽS	17	345
8.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Olge Meglič Ptuj	OŠ	M	ZŽS	19	358
9.	Pomurska	OE MS	DOŠ Prosenjakovci	CŠ+2PŠ	P	ZŽS	8	78
10.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Franceta Prešerna Črenšovci	OŠ	P	ZŽS/ UTJ2	12	189
11.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Fokovci	OŠ	P	ZŽS	5	77
12.	Posavska	OE NM	OŠ Cerklje ob Krki	OŠ	PM	ZŽS	15	198
13.	Posavska	OE NM	Osnovna šola Podbočje	OŠ	P	ZŽS	9	151
14.	Posavska	OE NM	Osnovna šola Brežice	CŠ (+OŠPP NIS)	M	ZŽS	34	862
15.	Primorsko-notranjska	OE KP	Osnovna šola Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica	OŠ	M	ZŽS/ UTJ2	17	330
16.	Savinjska	OE CE	OŠ Planina pri Sevnici	OŠ	P		8	118
17.	Savinjska	OE CE	OŠ Frana Kocbeka Gornji Grad	CŠ+2PŠ	P	ZŽS	9	212
18.	Zasavska	OE LJ	OŠ Ivana Kavčiča Izlake	CŠ+PŠ	M		18	384
19.	Zasavska	OE LJ	OŠ Gabrovka-Dole	CŠ+PŠ	P	ZŽS	9	204

Legenda:

OŠ – osnovna šola CŠ – centralna šola PŠ – podružnična šola

UTJ 2 – Postopno uvajanje drugega tujega jezika v osnovni šoli 2008– 2011

ZŽS – Zdrav življenjski slog – poskus Zavod za šport RS Planica, 2015 – 2018

Seznam šol v celotnem poskusu za šolsko leto 2021/22, 2022/23 – 46 šol

Zap. št.	STATISTIČNA REGIJA	OBMOČNA ENOTA ZRSŠ	NAZIV ŠOLE	OŠ/PŠ/CŠ + PŠ	mestna (M)/primestna (PM)/po deželska (P)	Vključenost v ZŽS/UTJ 2	Št. oddelkov	št. učencev
1.	Goriška	OE NG	OŠ Lucijana Bratkoviča Bratuša Renče	CŠ+PŠ	P	ZŽS	16	296
2.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola Šentjernej	CŠ+1PŠ	P	ZŽS	37	782
3.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola ob Rinži Kočevje	CŠ+2PŠ	M	ZŽS	29	486
4.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola Otočec	OŠ	PM	ZŽS	17	318
5.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola Žužemberk	CŠ+3PŠ	P	ZŽS	22	397
6.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola Frana Metelka Škocjan	CŠ+1PŠ	P	ZŽS	22	389
7.	Koroška	OE SG	OŠ Franja Goloba Prevalje	CŠ+3PŠ	M PŠ=P	ZŽS/ UTJ2	33	610
8.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Ribnica na Pohorju	OŠ	P	ZŽS	7	109
9.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Brezno - Podvelka	CŠ + 1PŠ	P		14	161
10.	Koroška	OE SG	Prva osnovna šola Slovenj Gradec	CŠ + 1PŠ	M	ZŽS	23	465
11.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Neznanih talcev Dravograd	CŠ + 4PŠ	M PŠ=P	ZŽS	31	547
12.	Obalno-kraška	OE KP	Osnovna šola Dante Alighieri Izola	OŠ	M	ZŽS/ UTJ2	13	190
13.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Dob	OŠ	PM	ZŽS	26	546
14.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Vižmarje - Brod	OŠ	M	ZŽS	24	521
15.	Podravska	OE MB	OŠ Toneta Čufarja Maribor	OŠ	M	ZŽS	19	446
16.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Rače	OŠ	PM	ZŽS	18	376
17.	Podravska	OE MB	OŠ Olge Meglič Ptuj	OŠ	M	ZŽS	19	388
18.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Ivanjковci	OŠ	P		8	141
19.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Korena	OŠ	P	ZŽS	9	155
20.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Sladki Vrh	CŠ+PŠ	P	ZŽS	13	247
21.	Podravska	OE MB	OŠ Lovrenc na Pohorju	OŠ	P	ZŽS	12	230
22.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Hajdina	OŠ	P	ZŽS	18	310
23.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Starše	OŠ	P	ZŽS	19	308

24.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Kungota	CŠ+PŠ	P	ZŽS	22	407
25.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Breg Ptuj	OŠ	M	ZŽS	16	305
26.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Ormož	OŠ	M	ZŽS	16	367
27.	Podravska	OE MB	OŠ Janka Padežnika Maribor	OŠ	M	ZŽS	22	464
28.	Pomurska	OE MS	DOŠ Prosenjakovci	CŠ+2PŠ	P	ZŽS	10	89
29.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Franceta Prešerna Črenšovci	OŠ	P	ZŽS/ UTJ2	12	189
30.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Fokovci	OŠ	P	ZŽS	5	77
31.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Bakovci	CŠ+PŠ	PM	ZŽS	11	167
32.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola III Murska Sobota	OŠ	M	ZŽS	19	404
33.	Posavska	OE NM	OŠ Cerklje ob Krki	OŠ	PM	ZŽS	15	211
34.	Posavska	OE NM	Osnovna šola Podbočje	OŠ	P	ZŽS	10	179
35.	Posavska	OE NM	Osnovna šola Brežice	CŠ (+OŠPP NIS)	M	ZŽS	34	862
36.	Posavska	OE NM	Osnovna šola Velika Dolina	OŠ	P	ZŽS	9	132
37.	Posavska	OE NM	Osnovna šola Raka	OŠ	P	ZŽS	15	266
38.	Primorsko-notranjska	OE KP	Osnovna šola Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica	OŠ	M	ZŽS/ UTJ2	18	343
39.	Savinjska	OE CE	OŠ Planina pri Sevnici	OŠ	P		9	131
40.	Savinjska	OE CE	OŠ Frana Kocbeka Gornji Grad	CŠ+2PŠ	P	ZŽS	14	214
41.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Dobje	OŠ	P	ZŽS	8	124
42.	Savinjska	OE CE	OŠ Blaža Kocena Ponikva	OŠ	P	ZŽS	11	212
43.	Zasavska	OE LJ	OŠ Ivana Kavčiča Izlake	CŠ+PŠ	M		21	400
44.	Zasavska	OE LJ	OŠ Gabrovka-Dole	CŠ+PŠ	P	ZŽS	14	209
45.	Zasavska	OE LJ	OŠ Toneta Okrogarja Zagorje	CŠ+PŠ	M		26	490
46.	Zasavska	OE LJ	OŠ Ivana Skvarče Zagorje	CŠ+2PŠ	M		29	655

Legenda:

OŠ – osnovna šola CŠ – centralna šola PŠ – podružnična šola OŠPP – OŠ s prilag. programom

UTJ 2 – Postopno uvajanje drugega tujega jezika v osnovni šoli 2008– 2011

ZŽS – Zdrav življenjski slog – poskus Zavod za šport RS Planica, 2015 – 2018

Priloga 2: Šole, ki so uvajale vsebinsko področje A: *Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično*

...

Seznam šol, ki so uvajale vsebinsko področje : **Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje** za šolsko leto 2018/19, 2019/20, 2020/2021 – **126 šol** – **glede na število učencev**

 do 100 učencev
  od 100 do 200 učencev
  od 200 do 300 učencev
 od 300 do 400 učencev
  od 400 do 500 učencev
  od 500 do 600 učencev
 nad 600 učencev

Zap. št.	STATISTIČNA REGIJA	OBMOČNA ENOTA ZRSŠ	NAZIV ŠOLE	OŠ/PŠ/CŠ + PŠ	mestna (M)/pri mestna (PM)/po deželska (P)	Vključ enost v ZŽS	ŠT. ODDELKOV	ŠT. UČENCEV
1.	Pomurska	OE MS	Dvojezična osnovna šola Dobrovnik	OŠ	P		9	91
2.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Dobje	OŠ	P	ZŽS	8	118
3.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Ribnica na Pohorju	OŠ	P	ZŽS	9	119
4.	Spodnjeposavska	OE NM	Osnovna šola Velika Dolina	OŠ	P	ZŽS	8	122
5.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Brezno - Podvelka	CŠ + 1PŠ	P		9	126
6.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Bakovci	CŠ+PŠ	PM	ZŽS	9	131
7.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Kuzma	OŠ	P	ZŽS	9	137
8.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Bistrica ob Sotli	OŠ	P		9	141
9.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Frankolovo	OŠ	P	ZŽS	9	144
10.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Podgorje	CŠ+2PŠ	P	ZŽS	9	148
11.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Središče ob Dravi	OŠ	P	ZŽS	9	150
12.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Ivanjковci	OŠ	P		9	151
13.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Korena	OŠ	P	ZŽS	9	158
14.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Jožeta Hudalesa Jurovski dol	OŠ	P	ZŽS	9	158
15.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Gustava Šiliha Laporje	OŠ	P		9	168
16.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Miška Kranjca Velika Polana	OŠ	P	ZŽS	9	169
17.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Cirkulane - Zavrč	OŠ	P	ZŽS	10	175
18.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Antona Ingoliča Spodnja Polskava	CŠ + PŠ	P	ZŽS	11	185
19.	Goriška	OE NG	Osnovna šola Bovec	CŠ + 2P	P	ZŽS	9	188
20.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Maksa Durjave Maribor	OŠ	P	ZŽS	13	191
21.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Blaža Kocena Ponikva	OŠ	P	ZŽS	10	204

22.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Črna na Koroškem	CŠ +1PŠ	P	ZŽS	11	206
23.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Sladki Vrh	CŠ+PŠ	P	ZŽS	12	207
24.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Cerkvenjak - Vitomarci	OŠ	P	zžs	12	208
25.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Cirkovce	OŠ	P	ZŽS	11	218
26.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Lovrenc na Pohorju	OŠ	P	ZŽS	12	230
27.	Spodnjeposavska	OE NM	Osnovna šola Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki	OŠ	P	ZŽS	11	231
28.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Malečnik	OŠ	PM	ZŽS	11	232
29.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Radenci	OŠ	P	ZŽS	13	232
30.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Dobrna	OŠ	P	ZŽS	12	234
31.	Podravska	OE MB	Osnovna šola dr. Franja Žgeča Dornava	OŠ	P	ZŽS	12	234
32.	Podravska	OEMB	Osnovna šola Juršinci	OŠ	P	zžs	12	236
33.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola Mokronog	CŠ+1PŠ	P	ZŽS	13	243
34.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Destrnik - Trnovska vas	CŠ+PŠ	P	ZŽS	12	248
35.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Turnišče	OŠ	P		14	250
36.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Hajdina	OŠ	P	ZŽS	15	252
37.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola Otočec	OŠ	PM	ZŽS	16	253
38.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Starše	OŠ	P	ZŽS	14	254
39.	Spodnjeposavska	OE NM	Osnovna šola Raka	OŠ	P	ZŽS	13	256
40.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Pesnica	CŠ+ PŠ	P		13	262
41.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Kungota	CŠ+PŠ	P	ZŽS	14	269
42.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Sveti Jurij ob Ščavnici	OŠ	P	ZŽS	15	272
43.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Vransko - Tabor	CŠ+1 PŠ	P	ZŽS	16	282
44.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Benedikt	OŠ	P	ZŽS	17	284
45.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Majšperk	OŠ	P	ZŽS	15	286
46.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Pirniče	OŠ	PM	ZŽS	15	287
47.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Mežica	OŠ	P	ZŽS	17	287
48.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Breg Ptuj	OŠ	M	ZŽS	16	293
49.	Podravska	OEMB	Osnovna šola Kidričevo	OŠ	P	ZŽS	16	296
50.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola Žužemberk	CŠ+3PŠ	P	ZŽS	14	306
51.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola Frana Metelka Škocjan	CŠ+1PŠ	P	ZŽS	19	323
52.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Slave Klavore Maribor	OŠ	M	ZŽS	18	325
53.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Videm pri Ptuj	CŠ+2	PM	ZŽS	18	325
54.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Kamnica	OŠ	PM	ZŽS	17	331
55.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Selnica ob Dravi	CŠ +2PŠ	P	ZŽS	18	335
56.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Fram	OŠ	P		18	340
57.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola Vavta vas	OŠ	PM	ZŽS	18	340
58.	Podravska	OE MB	Osnovna šola "Borčev za severno mejo" Maribor	OŠ	M		18	347

59.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Rudolfa Maistra Šentilj v Slov. goricah	CŠ+PŠ	P	ZŽS	18	349
60.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Markovci	OŠ	P	ZŽS	18	353
61.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Tržič	OŠ	M		17	358
62.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Križe	OŠ	PM		17	364
63.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Mladika Ptuj	OŠ	M	ZŽS	18	367
64.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Janka Padežnika Maribor	OŠ	M	ZŽS	20	373
65.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Bistrica pri Trziču	OŠ	M	ZŽS	18	376
66.	Zasavska	OE LJ	Osnovna šola Toneta Okrogarja Zagorje	CŠ+PŠ	M		20	377
67.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Ormož	OŠ	M	ZŽS	18	379
68.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Mozirje	CŠ+ 2 PŠ	P	ZŽS	18	383
69.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Braslovče	CŠ+ 3 PŠ	P	ZŽS	16	385
70.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Medvode	OŠ	M	ZŽS	18	385
71.	Savinjska	OE CE	I. Osnovna šola Rogaška Slatina	OŠ	M	ZŽS	18	387
72.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola F. S. Finžgarja Lesce	OŠ	PM	ZŽS	18	400
73.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Koroška Bela Jesenice	OŠ	PM	ZŽS	19	403
74.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Dob	OŠ	PM	ZŽS	20	414
75.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Petrovče	OŠ	PM+ 1 PŠ	ZŽS	19	414
76.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola III Murska Sobota	OŠ	M	ZŽS	18	415
77.	Goriška	OE NG	Osnovna šola Šturje Ajdovščina	CŠ+1	M	ZŽS	19	417
78.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Martina Konšaka Maribor	OŠ	M		18	420
79.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Martina Krpana Ljubljana	OŠ	M	ZŽS	20	422
80.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Bičevje	PŠ	M	ZŽS	18	424
81.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem	OŠ	M	ZŽS	19	424
82.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Puconci	CŠ + 2PŠ	P	ZŽS	20	425
83.	Podravska	OE MB	Osnovna šola bratov Polančičev Maribor	OŠ	M	ZŽS	21	429
84.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Mirana Jarca Ljubljana	OŠ	M		19	430
85.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Naklo	OŠ	PM		21	432
86.	Savinjska	OE CE	IV. osnovna šola Celje	OŠ	M	ZŽS	19	433
87.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Vide Pregarc Ljubljana	OŠ	M		19	433
88.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Franceta Bevka Ljubljana	OŠ	M		19	436
89.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Ivana Cankarja Ljutomer	CŠ + OŠPP/PŠ	M	ZŽS	20	437
90.	Koroška	OE SG	Prva osnovna šola Slovenj Gradec	CŠ + 1PŠ	M	ZŽS	20	438

91.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Frana Roša Celje	OŠ	M	ZŽS	19	439
92.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Lava Celje	OŠ	M	ZŽS	20	443
93.	Obalno-kraška	OE KP	Osnovna šola Livade - Izola	OŠ	M	ZŽS	18	446
94.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Predoslje Kranj	OŠ	PM	ZŽS	19	447
95.	Notranjsko-kraška	OE KP	Osnovna šola Pivka	CŠ + 1 PŠ	M	ZŽS	20	448
96.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Neznanih talcev Dravograd	CŠ + 4PŠ	M PŠ=P	ZŽS	20	450
97.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Prebold	OŠ	P	ZŽS	21	451
98.	Zasavska	OE LJ	Osnovna šola Trbovlje	CŠ+ 2P	M	ZŽS	20	451
99.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Draga Kobala Maribor	CŠ+PŠ	M	ZŽS	21	455
100.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Zavod sv. Stanislava, Osnovna šola Alojzija Šuštarja Ljubljana	OŠ	M	ZŽS	18	458
101.	Podravska	OE MB	2. osnovna šola Slovenska Bistrica	OŠ	M	ZŽS	18	458
102.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Janka Glazerja Ruše	OŠ	P	ZŽS	21	462
103.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Ljubečna	OŠ	PM	ZŽS	19	463
104.	Koroška	OE SG	Druga osnovna šola Slovenj Gradec	CŠ + 1PŠ	M PŠ=PM	ZŽS	22	475
105.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Matije Čopa Kranj	OŠ	M	ZŽS	23	482
106.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Orehek Kranj	OŠ	M	ZŽS	22	494
107.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Ivana Groharja Škofja Loka	OŠ	M	ZŽS	21	497
108.	Pomurska	OE MS	Dvojezična osnovna šola 1 Lendava	CŠ +1PŠ	M	ZŽS	27	497
109.	Zasavska	OE LJ	Osnovna šola Ivana Skvarče Zagorje	CŠ+ 2P	M		21	500
110.	Savinjska	OE CE	II. Osnovna šola Rogaška Slatina	CŠ+2 PŠ	M	ZŽS	22	506
111.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Miklavž na Dravskem polju	CŠ+PŠ	PM		23	507
112.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Jakoba Aljaža Kranj	OŠ	M	ZŽS	24	510
113.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Zadobrova	OŠ	M	ZŽS	21	510
114.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Miška Kranjca Ljubljana	OŠ	M	ZŽS	23	515
115.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola prof. dr. Josipa Plemlja Bled	OŠ	M	ZŽS	23	537
116.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Jurija Vege Moravče	CŠ+PŠ	PM	ZŽS	24	543
117.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Vižmarje - Brod	OŠ	M	ZŽS	26	554
118.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Železniki	OŠ	M	ZŽS	22	559
119.	Spodnjeposavska	OE NM	Osnovna šola Leskovec pri Krškem	CŠ+1PŠ	PM	ZŽS	29	600

120.	Savinjska	OE CE	I. osnovna šola Žalec	OŠ	M		27	616
121.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Šenčur	OŠ	PM	ZŽS	26	630
122.	Goriška	OE NG	Osnovna šola Frana Erjavca Nova Gorica	OŠ	M	ZŽS	26	664
123.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Ljudski vrt Ptuj	OŠ	M	ZŽS	28	703
124.	Spodnjeposavska	OE NM	Osnovna šola Jurija Dalmatina Krško	OŠ	M		33	790
125.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Danile Kumar Ljubljana	OŠ	M	ZŽS	32	791
126.	Koroška	OE SG	OŠ Juričevega Drejčka Ravne na Kor.	OŠ (z NIS)	M	ZŽS	4	30
SKUPAJ							2.136	44.451

Seznam šol, ki so uvajale vsebinsko področje A: *Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje za šolsko leto 2021/22 in 2022/23 – 98 šol*

Šole so urejene po velikosti/št. učencev

do 100 učencev
 od 100 do 200 učencev
 od 200 do 300 učencev
 od 300 do 400 učencev
 od 400 do 500 učencev
 od 500 do 600 učencev
 nad 600 učencev

Zap. št.	STATISTIČNA REGIJA	OBMOČNA ENOTA ZRSŠ	NAZIV ŠOLE	OŠ/PŠ/CŠ + PŠ	mestna (M)/pri mestna (PM)/podeželska (P)	Vključenost v ZŽS	ŠT. ODELKOV	ŠT. UČENCEV
1.	Pomurska	OE MS	Dvojezična osnovna šola Dobrovnik	OŠ	P		9	91
2.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Kuzma	OŠ	P	ZŽS	9	137
3.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Bistrica ob Sotli	OŠ	P		9	141
4.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Frankolovo	OŠ	P	ZŽS	9	144
5.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Podgorje	CŠ+2PŠ	P	ZŽS	9	148
6.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Središče ob Dravi	OŠ	P	ZŽS	9	150
7.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Jožeta Hudalesa Jurovski dol	OŠ	P	ZŽS	9	158
8.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Gustava Šiliha Laporje	OŠ	P		9	168
9.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Miška Kranjca Velika Polana	OŠ	P	ZŽS	9	169
10.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Cirkulane - Zavrč	OŠ	P	ZŽS	10	175
11.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Antona Ingoliča Spodnja Polskava	CŠ + PŠ	P	ZŽS	11	185
12.	Goriška	OE NG	Osnovna šola Bovec	CŠ + 2P	P	ZŽS	9	188
13.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Maksa Durjave Maribor	OŠ	P	ZŽS	13	191
14.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Črna na Koroškem	CŠ +1PŠ	P	ZŽS	11	206
15.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Cerkljenjak - Vitomarci	OŠ	P	zžs	12	208
16.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Cirkovce	OŠ	P	ZŽS	11	218
17.	Posavska	OE NM	Osnovna šola Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki	OŠ	P	ZŽS	11	231
18.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Malečnik	OŠ	PM	ZŽS	11	232

19.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Radenci	OŠ	P	ZŽS	13	232
20.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Dobrna	OŠ	P	ZŽS	12	234
21.	Podravska	OE MB	Osnovna šola dr. Franja Žgeča Dornava	OŠ	P	ZŽS	12	234
22.	Podravska	OEMB	Osnovna šola Juršinci	OŠ	P	zžs	12	236
23.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola Mokronog	CŠ+1PŠ	P	ZŽS	13	243
24.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Turnišče	OŠ	P		14	250
25.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Pesnica	CŠ+ PŠ	P		13	262
26.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Sveti Jurij ob Ščavnici	OŠ	P	ZŽS	15	272
27.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Vransko - Tabor	CŠ+1 PŠ	P	ZŽS	16	282
28.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Benedikt	OŠ	P	ZŽS	17	284
29.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Majšperk	OŠ	P	ZŽS	15	286
30.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Pirniče	OŠ	PM	ZŽS	15	287
31.	Koroška	OE SG	Osnovna šola Mežica	OŠ	P	ZŽS	17	287
32.	Podravska	OEMB	Osnovna šola Kidričevo	OŠ	P	ZŽS	16	296
33.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Slave Klavore Maribor	OŠ	M	ZŽS	18	325
34.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Videm pri Ptuj	CŠ+2	PM	ZŽS	18	325
35.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Kamnica	OŠ	PM	ZŽS	17	331
36.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Selnica ob Dravi	CŠ +2PŠ	P	ZŽS	18	335
37.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Fram	OŠ	P		18	340
38.	Jugovzhodna Slovenija	OE NM	Osnovna šola Vavta vas	OŠ	PM	ZŽS	18	340
39.	Podravska	OE MB	Osnovna šola "Borcev za severno mejo" Maribor	OŠ	M		18	347
40.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Rudolfa Maistra Šentilj v Slov. goricah	CŠ+PŠ	P	ZŽS	18	349
41.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Markovci	OŠ	P	ZŽS	18	353
42.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Tržič	OŠ	M		17	358
43.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Križe	OŠ	PM		17	364
44.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Mladika Ptuj	OŠ	M	ZŽS	18	367
45.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Bistrica pri Tržiču	OŠ	M	ZŽS	18	376
46.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Mozirje	CŠ+ 2 PŠ	P	ZŽS	18	383
47.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Braslovče	CŠ+ 3 PŠ	P	ZŽS	16	385
48.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Medvode	OŠ	M	ZŽS	18	385
49.	Savinjska	OE CE	I. Osnovna šola Rogaška Slatina	OŠ	M	ZŽS	18	387

50.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola F. S. Finžgarja Lesce	OŠ	PM	ZŽS	18	400
51.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Koroška Bela Jesenice	OŠ	PM	ZŽS	19	403
52.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Petrovče	OŠ	PM+ 1 PŠ	ZŽS	19	414
53.	Goriška	OE NG	Osnovna šola Šturje Ajdovščina	CŠ+1	M	ZŽS	19	417
54.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Martina Konšaka Maribor	OŠ	M		18	420
55.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Martina Krpana Ljubljana	OŠ	M	ZŽS	20	422
56.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Bičevje	PŠ	M	ZŽS	18	424
57.	Koroška	OE SG	OŠ Prežihovega Voranca Ravne na Koroškem	OŠ	M	ZŽS	19	424
58.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Puconci	CŠ + 2PŠ	P	ZŽS	20	425
59.	Podravska	OE MB	Osnovna šola bratov Polančičev Maribor	OŠ	M	ZŽS	21	429
60.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Mirana Jarca Ljubljana	OŠ	M		19	430
61.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Naklo	OŠ	PM		21	432
62.	Savinjska	OE CE	IV. osnovna šola Celje	OŠ	M	ZŽS	19	433
63.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Vide Pregarc Ljubljana	OŠ	M		19	433
64.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Franceta Bevka Ljubljana	OŠ	M		19	436
65.	Pomurska	OE MS	Osnovna šola Ivana Cankarja Ljutomer	CŠ + OŠPP/P Š	M	ZŽS	20	437
66.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Frana Roša Celje	OŠ	M	ZŽS	19	439
67.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Lava Celje	OŠ	M	ZŽS	20	443
68.	Obalno-kraška	OE KP	Osnovna šola Livade - Izola	OŠ	M	ZŽS	18	446
69.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Predoslje Kranj	OŠ	PM	ZŽS	19	447
70.	Notranjsko-kraška	OE KP	Osnovna šola Pivka	CŠ + 1 PŠ	M	ZŽS	20	448
71.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Prebold	OŠ	P	ZŽS	21	451
72.	Zasavska	OE LJ	Osnovna šola Trbovlje	CŠ+2P	M	ZŽS	20	451
73.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Draga Kobala Maribor	CŠ+PŠ	M	ZŽS	21	455
74.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Zavod sv. Stanislava, Osnovna šola Alojzija Šuštarja Ljubljana	OŠ	M	ZŽS	18	458

75.	Podravska	OE MB	2. osnovna šola Slovenska Bistrica	OŠ	M	ZŽS	18	458
76.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Janka Glazerja Ruše	OŠ	P	ZŽS	21	462
77.	Savinjska	OE CE	Osnovna šola Ljubečna	OŠ	PM	ZŽS	19	463
78.	Koroška	OE SG	Druga osnovna šola Slovenj Gradec	CŠ +1PŠ	M PŠ=PM	ZŽS	22	475
79.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Matije Čopa Kranj	OŠ	M	ZŽS	23	482
80.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Orehek Kranj	OŠ	M	ZŽS	22	494
81.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Ivana Groharja Škofja Loka	OŠ	M	ZŽS	21	497
82.	Pomurska	OE MS	Dvojezična OŠ 1 Lendava	CŠ +1PŠ	M	ZŽS	27	497
83.	Savinjska	OE CE	II. Osnovna šola Rogaška Slatina	CŠ+2 PŠ	M	ZŽS	22	506
84.	Podravska	OE MB	Osnovna šola Miklavž na Dravskem polju	CŠ+PŠ	PM		23	507
86.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Jakoba Aljaža Kranj	OŠ	M	ZŽS	24	510
86.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Zadobrova	OŠ	M	ZŽS	21	510
87.	Osrednjeslovenska	OE LJ	OŠ Miška Kranjca Ljubljana	OŠ	M	ZŽS	23	515
88.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola prof. dr. Josipa Plemlja Bled	OŠ	M	ZŽS	23	537
89.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Jurija Vege Moravče	CŠ+PŠ	PM	ZŽS	24	543
90.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Železniki	OŠ	M	ZŽS	22	559
91.	Posavska	OE NM	OŠ Leskovec pri Krškem	CŠ+1PŠ	PM	ZŽS	29	600
92.	Savinjska	OE CE	I. osnovna šola Žalec	OŠ	M		27	616
93.	Gorenjska	OE KR	Osnovna šola Šenčur	OŠ	PM	ZŽS	26	630
94.	Goriška	OE NG	Osnovna šola Frana Erjavca Nova Gorica	OŠ	M	ZŽS	26	664
95.	Podravska	OE MB	OŠ Ljudski vrt Ptuj	OŠ	M	ZŽS	28	703
96.	Posavska	OE NM	OŠ Jurija Dalmatina Krško	OŠ	M		33	790
97.	Osrednjeslovenska	OE LJ	Osnovna šola Danile Kumar Ljubljana	OŠ	M	ZŽS	32	791
98.	Koroška	OE SG	OŠ Juričevega Drejkča Ravne na Koroškem	OŠ z NIS	M	ZŽS	4	30
SKUPAJ							1.725	36.531

Priloga 3: Načrt aplikacije za vnos dejavnosti

Priprava za izvajanje dejavnosti v razširjenem programu osnovne šole v poskusu²⁹

1. Šola (spustni meni)
2. Učitelj _____ (ime _____ in _____ priimek):

3. Naslov/ime dejavnosti razširjenega programa: (naslov dejavnosti določi šola) _____

4. Za učence katerih razredov: 1., 2., 3., 4., ...9 (izberi več)
5. Področja, cilji področij in sklopi (izberite v spustnem seznamu/meniju, možnih je več izbir, zaželeno je povezovanje področij)
 - a. Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje (2 cilji za področje: spustni meni, glej priloga 1.1)
 - i. Gibanje
 - ii. Hrana in prehranjevanje
 - iii. Zdravje in varnost
 - b. Kultura in tradicija (2 cilji za področje: spustni meni)
 - i. Kultura, umetnost in dediščina
 - ii. Kultura sobivanja
 - iii. Tuji jeziki
 - c. Vsebine iz življenja in dela šole (2 cilji za področje: spustni meni)
 - i. Samostojno in sodelovalno učenje
 - ii. Igra in samostojno načrtovanje prostega časa
 - iii. Medvrstniško, medgeneracijsko in mednarodno sodelovanje
 - d. Drugi cilji: _____ (spustni meni, vsi cilji)³⁰
6. Trajanje dejavnosti: _____ ur oz. _____ ur/teden
7. Predvideno število učencev: _____
8. Temeljne aktivnosti učencev znotraj dejavnosti (opis korakov, ki jih opravi učenec):

²⁹ Vzorec dokumenta za načrtovanje dejavnosti v razširjenem programu za šole, vključene v poskus. Ta priprava nadomesti letno pripravo za posamezno dejavnost v razširjenem programu.

³⁰ Dodamo seznam vseh ciljev kurikularnega dokumenta, nanizane po vrsti, nerazvrščene po sklopih.

Zap. št.	Konkretni aktivnosti učencev Učenci bodo: ugotavljali, oblikovali, raziskovali, načrtovali, vrednotili, preizkušali, spoznavali, preverjali, reševali (rutinske, ustvarjalne, problemske, interpretativne itd.) naloge, razpravljali, spoznavali, urili, predstavili, napravili refleksijo o ... ³¹	Trajanje ³² (število ur)	Did. metodične značilnosti aktivnosti ³³	Opažanja izvedbi	Umestitev gradiva za učence (delovni listi itd.) – možnost dodajanja priponke
1					
2					
...					

9. Didaktično-metodične značilnosti posamezne aktivnosti

V aktivnosti učenec:

- oblikuje individualne cilje in načrtuje poti do njih,
- spremlja uresničitev ciljev,
- pridobiva povratno informacijo (o svoji dejavnosti ali o izdelku) od učiteljev in/ali sošolcev,
- se samovrednoti in uravnava nadaljnje korake učenja glede na ugotovitve,
- razširja in pogloblja znanja obveznega programa
- zmanjšuje vrzeli v znanju
- zastavlja raznovrstna vprašanja,
- odgovarja na odprta vprašanja,
- predlaga in razvija ideje, išče izvirne rešitve,
- razmišlja na višjih nivojih taksonomije kognitivnih ciljev (sklepa, interpretira, argumentira, napoveduje, postavlja hipoteze ...),

³¹ Konkretni aktivnosti nizamo skladno s časovnim zaporedjem izvajanih dejavnosti in jih razporedimo v smiselne, vsebinsko zaokrožene celote (npr. 1–5 ur). Če gre za dejavnost, v kateri se poddejavnosti (aktivnosti) redno ponavljajo (npr. PZ: dihalne vaje, ponavljanje naučenih pesmi, nova pesem itd.), lahko prikažemo tudi vsako poddejavnost (aktivnost) posebej in okvirno določimo, koliko časa v celotnem času bo obsegala.

³² Vsota ur posameznih aktivnosti je enaka trajanju dejavnosti (opredeljeno v ad 3)

³³ Za vsako aktivnost v spustnem meniju označite njene značilnosti (opisano v ad 9).

- uči se z raziskovanjem/preiskovanjem,
- izmenjuje mnenja in razpravlja,
- razvija veščine učinkovitega in strpnega komuniciranja,
- sodeluje z drugimi,
- predstavlja svoje ideje/rezultate dela in jih podkrepi z dokazi (plakat, e-predstavitev itd.),
- smiselno uporablja IKT,
- samoreflektira izkušnje,
- vrednoti lastno učinkovitost po kriterijih uspešnosti za izbrano medpredmetno kompetenco/veščino (kritično mišljenje, ustvarjalnost, sporazumevanje in sodelovanje, samouravnavanje, uporaba IKT itd.),
- uči se samostojno pripravljati na pouk,
- usvaja strategije učenja,
- Drugo: _____

10. Predvideni dosežki učencev ob koncu dejavnosti (zapišite):

--

11. Dejavnost predpostavlja nadgradnjo ciljev obveznega programa: DA NE

Pojasnite:

--

PRIPONKE (učni listi, navodila za delo itd.)

Priloga 4: Vprašalnik za ravnatelje šol v celotnem poskusu

Q1 - Ime vaše šole

Q2 - I. IZVAJANJE VSEBIN IZ SKLOPA GIBANJE

Q60 - Navedite delež učencev 1. VIO, ki so bili v tem šolskem letu v okviru razširjenega programa vključeni v gibanje (dejavnosti 1. področja):

- ☐ do 20 % učencev
- ☐ od 20,1 % do 40 % učencev
- ☐ od 40,1 % do 60 % učencev
- ☐ od 60,1 % do 80 % učencev
- ☐ od 80,1 % do 99,9 % učencev
- ☐ 100 % (v gibanje so bili vključeni vsi učenci 1. VIO)

Q3 - Navedite delež učencev 2. VIO, ki so bili v tem šolskem letu v okviru razširjenega programa vključeni v gibanje (dejavnosti 1. področja):

- ☐ do 20 % učencev
- ☐ od 20,1 % do 40 % učencev
- ☐ od 40,1 % do 60 % učencev
- ☐ od 60,1 % do 80 % učencev
- ☐ od 80,1 % do 99,9 % učencev
- ☐ 100 % (v gibanje so bili vključeni vsi učenci 2. VIO)

Q4 - Navedite delež učencev 3. VIO, ki so bili v tem šolskem letu v okviru razširjenega programa vključeni v gibanje (dejavnosti 1. področja):

- ☐ do 20 % učencev
- ☐ od 20,1 % do 40 % učencev
- ☐ od 40,1 % do 60 % učencev
- ☐ od 60,1 % do 80 % učencev
- ☐ od 80,1 % do 99,9 % učencev
- ☐ 100 % (v gibanje so bili vključeni vsi učenci 3. VIO)

Q61 - Navedite delež učencev 1. VIO, ki so bili v šoli v tem šolskem letu deležni vsaj 5 ur gibanja na teden:

- ☐ do 20 % učencev
- ☐ od 20,1 % do 40 % učencev
- ☐ od 40,1 % do 60 % učencev
- ☐ od 60,1 % do 80 % učencev
- ☐ od 80,1 % do 99,9 % učencev
- ☐ 100 % (5 ur gibanja so bili deležni vsi učenci 1. VIO)

Q62 - Navedite delež učencev 2. VIO, ki so bili v šoli v tem šolskem letu deležni vsaj 5 ur gibanja na teden:

- ☐ do 20 % učencev
- ☐ od 20,1 % do 40 % učencev
- ☐ od 40,1 % do 60 % učencev
- ☐ od 60,1 % do 80 % učencev
- ☐ od 80,1 % do 99,9 % učencev
- ☐ 100 % (5 ur gibanja so bili deležni vsi učenci 2. VIO)

Q63 - Navedite delež učencev 3. VIO, ki so bili v šoli v tem šolskem letu deležni vsaj 5 ur gibanja na teden:

- ☐ do 20 % učencev
- ☐ od 20,1 % do 40 % učencev
- ☐ od 40,1 % do 60 % učencev
- ☐ od 60,1 % do 80 % učencev
- ☐ od 80,1 % do 99,9 % učencev
- ☐ 100 % (5 ur gibanja so bili deležni vsi učenci 3. VIO)

Q6 - Na kakšen način zagotavljate vsaj 5 ur gibanja za učence na vaši šoli?

Opis

1. vzgojno-izobraževalno obdobje
2. vzgojno-izobraževalno obdobje
3. vzgojno-izobraževalno obdobje

Q7 - S katerimi težavami se soočate pri vključevanju vseh otrok v najmanj 5 ur gibanja tedensko?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Nezainteresiranost mlajših učencev (1.-5. razred)
- ☐ Nezainteresiranost starejših učencev (6.-9. razred)
- ☐ Pomanjkanje ustreznega kadra
- ☐ Neustrezni prostorski pogoji
- ☐ Drugo: _____

Q8 - II. MODEL RAZŠIRJENEGA PROGRAMA

Q18\ _ 3 - Navedite, kolikšen delež učencev od vseh učencev vključenih v RaP, se vsaj enkrat tedensko udeležuje dejavnosti RaP-a pred, med in po pouku?

% učencev od vseh učencev v RaP-u

Dejavnosti RaP-a pred poukom obveznega programa

Dejavnosti RaP-a v dopoldanskem času (med obveznim programom)

Dejavnosti RaP-a po pouku obveznega programa

Q59 - Navedite začetni čas izvajanja dejavnosti RaP (ob kateri uri zjutraj se začne izvajanje)?
(V primeru, da se RaP zjutraj ne začne zmeraj ob istem času, navedite najzgodnejšo uro začetka)

Q9 - Navedite končni čas izvajanja dejavnosti RaP (ob kateri uri popoldan se program konča?
(V primeru, da se RaP popoldne ne konča zmeraj ob istem času, navedite najkasnejšo uro zaključka)

Q11 - Koliko dejavnosti RaP izvajate le del šolskega leta, v strnjeni obliki?

- ☐ nobene, vse dejavnosti RaP trajajo celo šolsko leto
- ☐ manjše število dejavnosti
- ☐ približno polovico dejavnosti
- ☐ večino dejavnosti
- ☐ vse dejavnosti

IF (1) Q11 = [2, 3, 4, 5]

Q12 - Ali se lahko učenci med šolskih letom, po zaključku neke dejavnosti RaP, ki je izvajana krajši čas, vključijo v drugo dejavnost v RaP ?

- ☐ da, v vseh primerih
- ☐ da, v nekaterih primerih
- ☐ ne

Q13 - Ali lahko učenci med šolskih letom predčasno prenehajo obiskovati neko dejavnost RaP in se na novo vključijo v drugo izvajano dejavnost RaP?

- ☐ da, v vseh primerih
- ☐ da, v nekaterih primerih
- ☐ ne

Q14 - V kolikor ne bi bilo omejitev zaradi Covid-19, na kakšen način bi na vaši šoli oblikovali skupine pri dejavnostih RaP za 1. področje (Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje)?

- ☐ samo starostno homogene skupine
- ☐ večinoma starostno homogene in manjše število starostno heterogenih skupin
- ☐ približno pol starostno homogenih in pol starostno heterogenih skupin
- ☐ večinoma starostno heterogene in manjše število starostno homogenih skupin
- ☐ samo starostno heterogene skupine

Q15 - V kolikor ne bi bilo omejitev zaradi Covid-19, na kakšen način bi na vaši šoli oblikovali skupine pri dejavnostih RaP za 2. področje (Kultura in tradicija)?

- ☐ samo starostno homogene skupine
- ☐ večinoma starostno homogene in manjše število starostno heterogenih skupin
- ☐ približno pol starostno homogenih in pol starostno heterogenih skupin
- ☐ večinoma starostno heterogene in manjše število starostno homogenih skupin
- ☐ samo starostno heterogene skupine

Q16 - V kolikor ne bi bilo omejitev zaradi Covid-19, na kakšen način bi na vaši šoli oblikovali skupine pri dejavnostih RaP za 3. področje (Vsebine iz življenja in dela osnovne šole)?

- ☐ samo starostno homogene skupine
- ☐ večinoma starostno homogene in manjše število starostno heterogenih skupin
- ☐ približno pol starostno homogenih in pol starostno heterogenih skupin
- ☐ večinoma starostno heterogene in manjše število starostno homogenih skupin
- ☐ samo starostno heterogene skupine

Q17 - Označite, katere dejavnosti izvajate za vse učence, ki so vključeni v RaP, ne glede na to ali so jih učenci izbrali ali ne (izberete lahko več odgovorov):

- ☐ Prehrana
- ☐ Igra
- ☐ Samostojno in skupinsko učenje
- ☐ Varnost na spletu
- ☐ Prva pomoč
- ☐ Varna mobilnost
- ☐ Zdravi načini preživljanja prostega časa
- ☐ Zdravje in varnost
- ☐ Tuji jezik
- ☐ Od šolske k državljanski kulturi
- ☐ Učenje za uspešno opravljanje šolskih in domačih nalog
- ☐ Dodatna podpora in pomoč učencem pri učenju
- ☐ Informacijsko okolje in digitalna pismenost
- ☐ Igra in samostojno načrtovanje prostega časa
- ☐ Drugo (navedite): _____
- ☐ Učenci obiskujejo samo tiste dejavnosti, ki so jih sami izbrali.

Q18 - Kako so učenci na šoli izbirali dejavnosti? (izberete lahko več odgovorov)

- ☐ Učenci so se odločali na osnovi lastnih interesov iz ponudbe šole.
- ☐ Razredniki so z učenci opravili razgovor in učence usmerjali v dejavnosti v skladu z njihovimi individualnimi zmožnostmi in potrebami.
- ☐ Svetovalna delavka je učence usmerjala v dejavnosti v skladu z njihovimi individualnimi zmožnostmi in potrebami.
- ☐ Uspeli smo zadovoljiti vse interese učencev.
- ☐ Učitelji so učencem predstavili ponudbo dejavnosti osebno na, za to, organiziranih srečanjih.
- ☐ Učenci so pred začetkom šolskega leta seznanjeni z imeni učiteljev, ki bodo izvajali posamezno dejavnost.

Q19 - Ali učenci vaše šole sooblikujejo ponudbo dejavnosti RaP?

- ☐ Da, učenci podajo predloge za nove dejavnosti
- ☐ Da, pri oblikovanju ponudbe upoštevamo število vpisanih k dejavnostim v preteklosti
- ☐ Da, na naslednji način: _____
- ☐ Ne

Q20 - Ali učenci vaše šole sooblikujejo vsebine pri posameznih dejavnostih RaP?

- ☐ Da, pri vseh dejavnostih
- ☐ Da, pri nekaterih dejavnostih
- ☐ Ne

Q21 - Navedite število strokovnih delavcev, ki izvajajo razširjen program na šoli:

Število učiteljev, ki izvajajo RaP Od tega št. predmetnih učiteljev

1. področje - Gibanje in zdravje
za dobro psihično in fizično
počutje
2. področje - Kultura in tradicija
3. področje - Vsebine iz
življenja in dela osnovne šole

Q22 - Kako zagotavljate izvajanje dejavnosti odsotnosti strokovnega delavca? (izberete lahko več odgovorov)

- ☐ Drugi učitelj nadomesti odsotnega delavca z isto dejavnostjo.
- ☐ Drugi učitelj nadomesti odsotnega delavca z drugo dejavnostjo.
- ☐ Učence preusmerimo na druge dejavnosti, ki v tem času potekajo.
- ☐ Odsotnega delavca ne nadomeščamo v razširjenem programu.
- ☐ Drugo (napišite): _____

Q23 - Kako pogosto učenci predčasno odhajajo od dejavnosti RaP (preden se dejavnost zaključi)?

- ☐ Nikoli
- ☐ Včasih, zaradi (navedite razlog): _____
- ☐ Pogosto, zaradi (navedite razlog): _____

Q24 - Ocenite, koliko staršev upošteva čas izvajanja dejavnosti v Rap:

- ☐ Noben ali skoraj noben starš.
- ☐ Manjši delež staršev.
- ☐ Približno polovica staršev.
- ☐ Večina staršev.
- ☐ Vsi ali skoraj vsi starši.

Q25 - Ocenite, koliko učiteljev razširjenega programa sistematično načrtuje, spodbuja in spremlja naslednje prečne veščine:

	Noben ali skoraj noben učitelj	Manjši delež učiteljev	Približno polovica učiteljev	Večina učiteljev	Vsi ali skoraj vsi učitelji
Učinkovito in kritično mišljenje.	☐	☐	☐	☐	☐
Sodelovanje in komuniciranje.	☐	☐	☐	☐	☐
Ustvarjalnost.	☐	☐	☐	☐	☐
Digitalne veščine.	☐	☐	☐	☐	☐
Samoregulacija.	☐	☐	☐	☐	☐

Q26 - Kako učitelji spremljajo razvoj omenjenih prečnih veščin pri učencih v razširjenem programu? (izberete lahko več odgovorov)

- ☐ Učencem omogočajo ozaveščanje veščine (opredelitev veščine, kaj pomeni, kako jo prepozna).
- ☐ Učence seznanijo z nameni učenja in jim omogočijo sooblikovanje kriterijev uspešnosti za veščino.
- ☐ Učence usmerjajo k zbiranju dokazov o razvoju posamezne veščine v RaP.
- ☐ Učencem dajo konstruktivne povratne informacije v skladu s kriteriji uspešnosti.
- ☐ Učence spodbujajo, da dajejo drug drugemu konstruktivne povratne informacije v skladu s kriteriji uspešnosti.
- ☐ Učence spodbujajo k samorefleksiji o veščini.

IF (2) Q26 = [Q26c]

Q27 - Navedite, katere dokaze o razvoju posamezne veščine v RaP zbirajo učenci in kako:

IF (3) Q26 = [Q26f]

Q28 - Navedite, kako učenci samoreflektirajo veščine v RaP in kdaj:

Q29 - III. IZVAJANJE VSEBIN NEOBVEZNIH IZBIRNIH PREDMETOV

Q30 - Vsebine katerih neobveznih izbirnih predmetov ste v letošnjem šolskem izvajali v 2. VIO?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Umetnost
- ☐ Računalništvo
- ☐ Šport
- ☐ Tehnika
- ☐ Drugi tuji jezik: angleščina
- ☐ Drugi tuji jezik: francoščina
- ☐ Drugi tuji jezik: hrvaščina
- ☐ Drugi tuji jezik: italijanščina
- ☐ Drugi tuji jezik: madžarščina
- ☐ Drugi tuji jezik: nemščina
- ☐ Drugo: _____

Q31 - Ali izvajate poučevanje drugega tujega jezika vertikalno – v vseh razredih od 4. do 9. razreda?

- ☐ DA
- ☐ NE

IF (4) Q31 = [1] (DA)

Q32 - Kako izvajate poučevanje drugega tujega jezika po vertikali?

- ☐ kot dejavnosti razširjenega programa v 2. VIO in v 3. VIO
- ☐ kot dejavnosti razširjenega programa v 2. VIO in obvezni izbirni predmet v 3. VIO
- ☐ kot dejavnosti razširjenega programa v 2. VIO in kot drugi tuj jezik v obveznem predmetniku

IF (5) Q31 = [2]

Q33 - Kaj je razlog, da ne izvajate poučevanje drugega tujega jezika po vertikali?

IF (6) Q5 = [1]

Q34 - Koliko učencev, ki so v 4. ali 5. razredu začeli obiskovati tuji jezik v RaP (prej NIP), z obiskovanjem tujega jezika v RaP nadaljuje do vključno 6. razreda?

- ☐ Noben ali skoraj noben učenec
- ☐ Manjši delež učencev
- ☐ Približno polovica učencev
- ☐ Večina učencev
- ☐ Vsi ali skoraj vsi učenci

IF (7) Q34 = [1, 2, 3]

Q35 - Zakaj se učenci ne odločajo za nadaljevanje obiskovanja tujega jezika v RaP do vključno 6. razreda?

Q36 - Kakšno je vaše mnenje o uvedbi obveznega tujega jezika, in sicer prvega tujega jezika v 1. razredu kot obvezni predmet (obrazložite):

- ☐ V celoti podpiram obvezni TJ v 1. razredu.
- ☐ Podpiram le za določene skupine učencev.
- ☐ Ne podpiram uvedbe obveznega TJ v 1. razredu.

IF (8) Q36 = [2]

Q37 - Za katere učence NE podpirate uvedbo obveznega tujega jezika?

IF (9) Q36 = [3]

Q38 - Zakaj NE podpirate uvedbe obveznega tujega jezika?

Q39 - Ali podpirate uvedbo tujega jezika kot drugega tujega jezika v 3. VIO, v obliki obveznega predmeta?

- ☐ Da
- ☐ Ne

IF (10) Q39 = [2]

Q40 - Zakaj ne podpirate uvedbe obveznega tujega jezika kot drugega tujega jezika v 3. VIO, v obliki obveznega predmeta?

Q41 - Označite prednosti novega koncepta razširjenega programa za UČENCE:

Možnih je več odgovorov

- ☐ Učenci bolj kakovostno preživljajo prosti čas.
- ☐ Se veliko več gibljejo.
- ☐ So veliko bolj motivirani za udeležbo na dejavnostih.
- ☐ Lahko izrazijo svoje interese in pričakovanja.
- ☐ Sooblikujejo potek dejavnosti.
- ☐ Se vključujejo v heterogene skupine.
- ☐ Učenci oblikujejo dejavnosti RaP.
- ☐ Na pobudo učencev se izvaja veliko več različnih dejavnosti.
- ☐ RaP je podpora samostojnemu učenju.
- ☐ Učenci dosegajo boljše rezultate pri učenju.
- ☐ Učenci prevzemajo odgovornost za svoje učenje in rezultate.
- ☐ Učenci redno opravljajo šolske in domače naloge v RaP.
- ☐ Učenci letno obiskujejo več dejavnosti.
- ☐ Med učenci je manj konfliktov.
- ☐ Učenci se veliko bolje poznajo in sodelujejo.
- ☐ Drugo (navedite): _____
- ☐ Novi koncept RaP ne prinaša prednosti za učence.

Q42 - Navedite prednosti novega koncepta razširjenega programa za UČITELJE:

Q43 - Sestava in delovanje šolskega tima v poskusu RaP

- ☐ Člani šolskega tima so od začetka poskusa isti.
- ☐ Večinoma je šolski tim od začetka poskusa sestavljen iz istih strokovnih delavcev.
- ☐ Člani tima so se zamenjali enkrat od začetka poskusa.
- ☐ Člani tima so se od začetka poskusa večkrat zamenjali.

Q44 - IV. TUJI JEZIKI V RAZŠIRJENEM PROGRAMU**Q45 - A. Obvezni prvi tuji jezik v prvem razredu****I. Kadrovski in organizacijski vidik**

	Da	Ne
Pouk izvaja učitelj z ustrezno izobrazbo.	☐	☐
Pouk poteka v ustrezno opremljeni učilnici za zgodnje učenje tujega jezika.	☐	☐
Predmet je ustrezno umeščen v urnik obveznih predmetov.	☐	☐

Q46 - A. Obvezni prvi tuji jezik v prvem razredu**II. Izvedbeni vidik**

	1 - sploh ne drži	2	3	4	5 - povsem drži
Spodbujam timsko povezovanje učitelja tujega jezika z matičnim učiteljem (skupno načrtovanje in medpredmetno povezovanje).	☐	☐	☐	☐	☐
Vključevanje učencev s posebnimi potrebami v pouk je uspešno.	☐	☐	☐	☐	☐
Vključevanje ranljivih skupin (učenci priseljenci, romski učenci, učenci z učnimi težavami) v pouk je uspešno.	☐	☐	☐	☐	☐
Drugi strokovni delavec je prisoten pri pouku tujega jezika.	☐	☐	☐	☐	☐
Učenci zaradi uvedbe pouka obveznega prvega tujega jezika niso preobremenjeni.	☐	☐	☐	☐	☐
Starši podpirajo uvedbo pouka obveznega prvega tujega jezika v prvi razred.	☐	☐	☐	☐	☐

IF (11) Q46a = [1, 2]

Q47 - Prosimo vas, da utemeljite, zakaj ne spodbujate timskega povezovanja učitelja TJ z matičnim učiteljem:

IF (12) Q46c = [1, 2]

Q48 - Prosimo vas, da utemeljite, zakaj vključevanje ranljivih skupin v pouk ni uspešno:

Q49 - III. Model obveznega prvega tujega jezika v 1. razredu

	Da	Ne	Ne vem
Menim, da je model obveznega prvega tujega jezika v prvem razredu ustrezen za sistemsko umestitev.	☐	☐	☐

Q50 - B. Obvezni drugi tuji jezik v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju

I. Kadrovski in organizacijski vidik

	Da	Ne
Predmet je ustrezno umeščen v urnik obveznih predmetov.	☐	☐
Jezik, ki ga izvajamo v razširjenem programu, se poučuje tudi kot obvezni drugi tuji jezik v 3. VIO.	☐	☐
Učitelj je v celoti zaposlen na naši šoli.	☐	☐

Q51 - B. Obvezni drugi tuji jezik tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju

II. Izvedbeni vidik

	1 - sploh ne drži	2	3	4	5 - povsem drži
Individualne razlike v predznanju drugega tujega jezika se pri pouku ustrezno upoštevajo.	☐	☐	☐	☐	☐
Vključevanje učencev s posebnimi potrebami v pouk je uspešno.	☐	☐	☐	☐	☐
Vključevanje učencev iz ranljivih skupin (učenci priseljenci, romski učenci, učenci z učnimi težavami) v pouk je uspešno.	☐	☐	☐	☐	☐
Učenci zaradi uvedbe pouka obveznega drugega tujega jezika niso preobremenjeni.	☐	☐	☐	☐	☐

Starši podpirajo uvedbo pouka
obveznega drugega tujega jezika v 3.
VIO

☐☐☐☐☐

IF (13) Q51a = [1, 2]

Q52 - Prosimo vas, da utemeljite, zakaj se ne upoštevajo individualne razlike v predznanju 2 TJ:

IF (14) Q51c = [1, 2]

Q53 - Prosimo vas, da utemeljite, zakaj vključevanje ranljivih skupin v pouk ni uspešno:

Q54 - III. Model obveznega drugega tujega jezika v 3. VIO

	Da	Ne	Ne vem
Menim, da je izvedbeni model obveznega drugega tujega jezika v 3. VIO na naši šoli ustrezen za sistemsko umestitev.	☐	☐	☐

Q10 - Ali izvajate tujejezikovne vsebine v razširjenem programu?

- ☐ Da
☐ Ne

IF (15) Q10 = [1]

Q55 - C. Tujejezikovne vsebine v razširjenem programu

I. Kadrovski in organizacijski vidik

	Da	Ne
Več učencev se odloča za učenje tujega jezika v razširjenem programu (vsebine NIP) kot pred poskusom v NIP.	☐	☐
Ker ni številčnih ocen, je interes učencev za učenje dodatnega tujega jezika večji.	☐	☐
Učitelj vsebin TJ v razširjenem programu je v celoti zaposlen na naši šoli.	☐	☐

IF (16) Q10 = [1]

Q56 - C. Tujejezikovne vsebine v razširjenem programu

II. Izvedbeni vidik

	Da	Ne
Tujejezikovne vsebine se navezujejo na operativni načrt šole za izvajanje poskusa.	☐	☐
V tujejezikovne vsebine so vključene aktualnosti iz šolskega in lokalnega okolja.	☐	☐
Individualne razlike v predznanju tujega jezika se v učni skupini ustrezno upoštevajo.	☐	☐
Vključevanje učencev s posebnimi potrebami v učni skupini je uspešno.	☐	☐
Vključevanje učencev iz ranljivih skupin (učenci priseljenci, romski učenci, učenci z učnimi težavami) v učni skupini je uspešno.	☐	☐

IF (17) Q10 = [1]

Q57 - III. Model tujejezikovnih vsebin v razširjenem programu

	Da	Ne
Menim, da je izvedbeni model tujejezikovnih vsebin v razširjenem programu na naši šoli ustrezen tudi za druge šole.	☐	☐

IF (18) Q10 = [2]

Q58 - Prosimo za kratko pojasnilo, zakaj niste izvajali tujejezikovnih vsebin v razširjenem programu?

Priloga 5 : Vprašalnik za učitelje šol v celotnem poskusu

Spoštovana učiteljica, spoštovani učitelj. Prosimo vas, če si vzamete nekaj minut in s klikom na Naslednja stran začnete z izpolnjevanjem ankete.

Q1 - Kdaj ste na vaši šoli začeli s poskusnim uvajanjem razširjenega programa (vsa tri področja)?

- ☐ s šolskim letom 2018/19
- ☐ s šolskim letom 2021/22

Q2 - Katero poglavje oz. poglavja kurikularnega dokumenta predstavljajo izhodišče oz. so vam v pomoč pri načrtovanju dejavnosti v razširjenem programu?

	1 - ne	2 - nekoliko	3 - precej	4 - v celoti
Cilji razširjenega programa.	☐	☐	☐	☐
Načela razširjenega programa.	☐	☐	☐	☐
Cilji področja, za katero načrtujem dejavnosti.	☐	☐	☐	☐
Ponujene dejavnosti znotraj področij (primeri).	☐	☐	☐	☐
Didaktična priporočila – splošna.	☐	☐	☐	☐
Didaktična priporočila - Razvijanje medpredmetnih veščin (kritično mišljenje, sodelovanje in komunikacija ...).	☐	☐	☐	☐
Spremljanje in vrednotenje učenčevih dosežkov.	☐	☐	☐	☐

Q3 - Kako razumete lastno vlogo pri spodbujanju razvoja veščin učencem?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Pripravim dejavnosti, ki omogočajo razvoj posamezne veščine.
- ☐ Skupaj z učenci raziščem, katero veščino bi želeli "vaditi", nato pa skupaj načrtujemo dejavnosti za uresničenje tega cilja.
- ☐ Učencem omogočim, da predlagajo dejavnosti, sam pa jim pomagam in jih usmerjam pri izvedbi.
- ☐ Drugo (napišite): _____

Q5\ _ 2 - Kako pomembno se vam zdi, da v dejavnostih razširjenega programa načrtno in sistematično spodbujate razvoj prečnih veščin?

	1 - sploh ni pomembno	2	3	4 - zelo pomembno
Ustvarjalnosti	☐	☐	☐	☐
Kritičnega mišljenja	☐	☐	☐	☐
Sodelovanja in timskega dela	☐	☐	☐	☐
Sporazumevanja	☐	☐	☐	☐
Praktičnih veščin	☐	☐	☐	☐
Samoregulacije	☐	☐	☐	☐

Q4 - Kako pogosto v okviru razširjenega programa načrtujete dejavnosti, s katerimi načrtno in sistematično spodbujate razvoj prečnih veščin?

	1 - nikoli	2	3	4 - zelo pogosto
Ustvarjalnosti	☐	☐	☐	☐
Kritičnega mišljenja	☐	☐	☐	☐
Sodelovanja in timskega dela	☐	☐	☐	☐
Sporazumevanja	☐	☐	☐	☐
Praktičnih veščin	☐	☐	☐	☐
Samoregulacije	☐	☐	☐	☐

Q5 - Kako pogosto v okviru dejavnosti razširjenega programa:

	1 - nikoli	2	3	4 - zelo pogosto
Omogočam učencem, da raziskujejo (uporabljajo "znanstveno metodo").	☐	☐	☐	☐
Spodbujam učence, da sodelujejo oz. delajo v skupini.	☐	☐	☐	☐
Organiziram razprave.	☐	☐	☐	☐
Spodbujam ustvarjalno pisanje.	☐	☐	☐	☐
Spodbujam samorefleksijo in samovrednotenje.	☐	☐	☐	☐
Spodbujam učence, da iščejo ustvarjalne rešitve najrazličnejših problemov.	☐	☐	☐	☐
Spodbujam vrstniško vrednotenje.	☐	☐	☐	☐

Q6 - Kako pogosto izvajate dejavnosti razširjenega programa po načelih formativnega spremljanja?

	1 - nikoli	2	3	4 - zelo pogosto
Učence vključujem v oblikovanje ciljev dejavnosti.	☐	☐	☐	☐
Učence vključujem v sooblikovanje kriterijev uspešnosti.	☐	☐	☐	☐
Učencem omogočam, da sodelujejo pri načrtovanju poti do ciljev.	☐	☐	☐	☐
Učence spodbujam k izvedbi načrta.	☐	☐	☐	☐
Učencem podajam individualne povratne informacije o izdelku ali dejavnosti v skladu s kriteriji uspešnosti.	☐	☐	☐	☐

Učencem omogočam, da izmenjajo povratne informacije o izdelkih/dejavnostih v skladu s kriteriji uspešnosti.	☐	☐	☐	☐
Učence spodbujam, da sami vrednotijo svoje dosežke.	☐	☐	☐	☐
Učence spodbujam, da izboljšajo svoj dosežek.	☐	☐	☐	☐
Učencem omogočam, da zbirajo dokazila o napredku (učenju).	☐	☐	☐	☐
Dejavnosti v celoti individualiziram (prilagodim posamezniku).	☐	☐	☐	☐
Učenca spodbujam k prepoznavanju lastnih močnih in šibkih področij in ga glede na to usmerim v načrtovanje ciljev.	☐	☐	☐	☐
Pri načrtovanju dejavnosti za konkretnega učenca vključim poznavanje močnih in šibkih področij tega učenca.	☐	☐	☐	☐

Q7 - Katero vrsto ciljev učenci najpogosteje načrtujejo skupaj z vami?

- ☐ Večinoma vsebinske cilje.
- ☐ Večinoma veščinske cilje.
- ☐ Vsebinske in veščinske cilje v enaki meri.

Q8 - Katere vrste dokazil o napredovanju najpogosteje zbirajo vaši učenci?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Izdelke.
- ☐ Samorefleksivne zapise.
- ☐ Rešene samoevalvacijske liste.
- ☐ Posnetke lastne dejavnosti.
- ☐ Zapisane povratne informacije učitelja.
- ☐ Zapise povratnih informacij sošolcev.

Q9 - Kako pogosto izvajate naslednje dejavnosti?

	1 - nikoli	2	3	4 - zelo pogosto
Z učenci pregledujemo zbirke dokazil o učenju.	☐	☐	☐	☐
Organiziramo dogodke, na katerih učenci predstavijo svoje dosežke in se jih veselijo.	☐	☐	☐	☐

Q10 - Kako pogosto vrednotite lastno prakso na naslednje načine?

	1 - nikoli	2	3	4 - zelo pogosto
Takoj po dejavnosti.	☐	☐	☐	☐
Skupaj s strokovnim aktivom.	☐	☐	☐	☐
V razvojnem timu.	☐	☐	☐	☐
Z učenci.	☐	☐	☐	☐

Q11 - Kako spremljate razvoj prečnih veščin pri učencih v razširjenem programu?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Učencem omogočam, da ozaveščajo veščine (opredelitev veščine, kaj pomeni, kako jo prepozna).
- ☐ Učence seznanim z nameni učenja in jim omogočim sooblikovanje kriterijev uspešnosti za veščino.
- ☐ Učence usmerjam k zbiranju dokazov o razvoju posamezne veščine.
- ☐ Učencem posredujem konstruktivne povratne informacije v skladu s kriteriji uspešnosti.
- ☐ Učence spodbujam, da dajejo drug drugemu konstruktivne povratne informacije v skladu s kriteriji uspešnosti.
- ☐ Učence spodbujam k samorefleksiji o veščini.

Q12 - Označite prednosti novega koncepta razširjenega programa (RaP) za UČENCE:

Možnih je več odgovorov

- ☐ Učenci bolj kakovostno preživljajo prosti čas.
- ☐ Učenci se veliko več gibljejo.
- ☐ Učenci so veliko bolj motivirani za udeležbo na dejavnostih.
- ☐ Učenci lahko izrazijo svoje interese in pričakovanja.
- ☐ Učenci sooblikujejo potek dejavnosti.
- ☐ Učenci se vključujejo v heterogene skupine.
- ☐ Učenci oblikujejo dejavnosti RaP.
- ☐ Na pobudo učencev se izvaja veliko več različnih dejavnosti.
- ☐ RaP je podpora samostojnemu učenju.
- ☐ Učenci dosegajo boljše rezultate pri učenju.
- ☐ Učenci prevzemajo odgovornost za svoje učenje in rezultate.
- ☐ Učenci redno opravljajo šolske in domače naloge v RaP.
- ☐ Učenci letno obiskujejo več dejavnosti.
- ☐ Med učenci je manj konfliktov.
- ☐ Učenci se veliko bolje poznajo in sodelujejo.
- ☐ Drugo (navedite): _____

Priloga 6 : Vprašalnik za učence šol v celotnem poskusu

Q2 - Tvoj spol:

- ☐ fant
- ☐ dekle

Q3 - Kateri razred obiskuješ?

- ☐ 4. razred
- ☐ 8. razred

Q4 - Kakšen je bil tvoj uspeh v prejšnjem šolskem letu pri:

	nezadostno (1)	zadostno (2)	dobro (3)	prav dobro (4)	odlično (5)
Matematiki	☐	☐	☐	☐	☐
Slovenščini	☐	☐	☐	☐	☐
Prvem tujem jeziku	☐	☐	☐	☐	☐

Q5 - Ali si vključen/a v športne dejavnosti izven šole, v klubu ali društvu? (Na primer košarka, rokomet, ples,...)

- ☐ Da
- ☐ Ne

Q6 - Ali obiskuješ glasbeno šolo?

- ☐ Da
- ☐ Ne

Q7 - Kako si se prijavil/a k dejavnostim razširjenega programa?

- ☐ S prijavnico/vprašalnikom, ki sem jo izpolnil/a sam/a
- ☐ Ustno sem povedal/a učitelju/učiteljici
- ☐ S prijavnico/vprašalnikom, ki so jo izpolnili moji starši
- ☐ Drugo (napiši kako):
- ☐ Nisem se prijavil/a k nobeni dejavnosti

Q8 - Ko si izbiral/a dejavnosti, si imel/a na voljo (približno oceni):

- ☐ Do 5 dejavnosti
- ☐ 6 do 10 dejavnosti
- ☐ 11 do 20 dejavnosti
- ☐ 21 ali več dejavnosti

Q9 - Koliko dejavnosti si izbral/a v tem šolskem letu?

- ☐ Nobene dejavnosti
- ☐ 1 dejavnost
- ☐ 2 dejavnosti
- ☐ 3 dejavnosti
- ☐ 4 dejavnosti
- ☐ 5 dejavnosti
- ☐ 6 dejavnosti
- ☐ 7 dejavnosti
- ☐ 8 dejavnosti
- ☐ 9 dejavnosti
- ☐ 10 dejavnosti
- ☐ 11 dejavnostialo več

Q10 - Oцени, v kolikšni meri drži jo naslednje trditve:

	1 - sploh se ne strinjam	2 - se ne strinjam	3 - niti, niti	4 - se strinjam	5 - povsem se strinjam
Šola je ponudila veliko dejavnosti, ki so se mi zdele zanimive.	☐	☐	☐	☐	☐
Ponujene dejavnosti so bile različne – za vsakogar nekaj.	☐	☐	☐	☐	☐
Lahko sem izbral/a tudi več krajših dejavnosti (takšne, ki trajajo manj kot eno leto).	☐	☐	☐	☐	☐
Učenci lahko med letom zamenjamo izbrane dejavnosti (ko se konča ena dejavnost, se lahko priključimo drugi dejavnosti).	☐	☐	☐	☐	☐

Q11 - Kako si izbral/a dejavnosti v razširjenem programu?

- ☐ Izbral/a sem jih samostojno, po svojih željah.
- ☐ Razrednik/razredničarka ali drug/a učitelj/ica mi je predlagal/a, kam naj se vključim.
- ☐ Izbor dejavnosti so mi predlagali starši.
- ☐ Izbral/a sem tiste, ki so jih izbrali tudi moji prijatelji.
- ☐ Dejavnosti so namesto mene izbrali starši.
- ☐ Drugo (napiši kako):
- ☐ Ne obiskujem nobene dejavnosti v razširjenem programu.

IF (1) Q11 = [1, 2, 3, 4, 5, 6]

Q12 - Izbrane dejavnosti obiskuješ:

- ☐ Samo z vrstniki iz istega razreda (npr. vsi udeleženci smo iz 5. razredov, npr.: 5. a, 5. b in 5. c).
- ☐ Z vrstniki iz več različnih razredov (npr. iz 4., 5. in 6. razreda).
- ☐ Odvisno od dejavnosti (pri nekaterih smo samo vrstniki iz istega razreda, pri nekaterih pa vrstniki iz več različnih razredov).

IF (1) Q11 = [1, 2, 3, 4, 5, 6]

Q13 - Ali si dejavnosti, ki jih obiskuješ letos, obiskoval/a že v lanskem šolskem letu?

- ☐ Vse izbrane dejavnosti sem obiskoval/a že v lanskem šolskem letu.
- ☐ Nekaj dejavnosti v tem šolskem letu obiskujem prvič, nekaj pa sem jih obiskoval/a že v lanskem šolskem letu.
- ☐ Vse izbrane dejavnosti v tem šolskem letu obiskujem prvič.

IF (2) Q13 = [1, 2]

Q14 - Kaj je glavni razlog, da tudi letos obiskuješ dejavnosti, ki si jih obiskoval/a že v lanskem šolskem letu?

- ☐ Ker sem na tem področju zelo napredoval/a.
- ☐ Ker mi je dejavnost in način dela zelo všeč.
- ☐ Ker to dejavnost obiskujejo tudi moji prijatelji.
- ☐ Ker mi ni zanimiva nobena druga dejavnost.
- ☐ Ker tako želijo moji starši.
- ☐ Ker ni drugih dejavnosti, ki bi jih lahko izbral/a.
- ☐ Drugo (napiši):

IF (3) Q11 = [1, 2, 3, 4, 5, 6]

Q15 - Kaj ti je pri dejavnostih razširjenega programa, ki jih obiskuješ, všeč?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Da lahko sam/a izbiram, kaj bom pri dejavnostih delal/a.
- ☐ Da lahko predlagam učitelju/učiteljici in sošolcem, kaj bomo delali.
- ☐ Da lahko delam v skupini z drugimi vrstniki.
- ☐ Da pri dejavnostih raziskujemo.
- ☐ Da lahko ustvarjam.
- ☐ Da hitro mine čas.
- ☐ Da delam tisto, kar me zanima.
- ☐ Da ni ocenjevanja.
- ☐ Da se pri dejavnostih sprostim.
- ☐ Drugo (napiši):

Q16 - Označi, kako pogosto imaš pri dejavnostih, ki jih obiskuješ, priložnost da:

	Nikoli	Redko	Včasih	Pogosto
Uporabljaš računalnik, tablico, telefon ali druge podobne naprave.	☐	☐	☐	☐
Načrtuješ, kaj boš delal/a.	☐	☐	☐	☐
Razvijaš svojo idejo in delaš po svojem načrtu.	☐	☐	☐	☐
Uresničiš svoj načrt do konca.	☐	☐	☐	☐
Zbiraš svoje izdelke za dokaz svojega napredka.	☐	☐	☐	☐
Pokažeš, da si uspešen/a.	☐	☐	☐	☐
Raziskuješ.	☐	☐	☐	☐
Iščeš rešitve za različne probleme.	☐	☐	☐	☐
Ustvarjaš.	☐	☐	☐	☐
Delaš v skupini.	☐	☐	☐	☐
Se veliko pogovarjaš z drugimi v skupini.	☐	☐	☐	☐
Se učiš skupaj z drugimi v skupini.	☐	☐	☐	☐
Se pogovarjaš o zdravem načinu življenja in skrbiš za lastno varnost.	☐	☐	☐	☐

Q17 - Ali imaš status nadarjenega učenca / nadarjene učenke?

- ☐ Da
☐ Ne

Q18 - Ali imaš status učenca/učenke s posebnimi potrebami?

- ☐ Da
☐ Ne

Priloga 6 : Vprašalnik za ravnatelje šol v poskusu s 1. področju

Q1 - Ime vaše šole (vpišite): _____

Q2 - Navedite delež učencev 1. VIO, ki so bili v tem šolskem letu v okviru razširjenega programa vključeni v gibanje (dejavnosti 1. področja):

- ☐ do 20 % učencev
☐ od 20,1 % do 40 % učencev
☐ od 40,1 % do 60 % učencev
☐ od 60,1 % do 80 % učencev
☐ od 80,1 % do 99,9 % učencev
☐ 100 % (v gibanje so bili vključeni vsi učenci 1. VIO)

Q3 - Navedite delež učencev 2. VIO, ki so bili v tem šolskem letu v okviru razširjenega programa vključeni v gibanje (dejavnosti 1. področja):

- ☐ do 20 % učencev
- ☐ od 20,1 % do 40 % učencev
- ☐ od 40,1 % do 60 % učencev
- ☐ od 60,1 % do 80 % učencev
- ☐ od 80,1 % do 99,9 % učencev
- ☐ 100 % (v gibanje so bili vključeni vsi učenci 2. VIO)

Q4 - Navedite delež učencev 3. VIO, ki so bili v tem šolskem letu v okviru razširjenega programa vključeni v gibanje (dejavnosti 1. področja):

- ☐ do 20 % učencev
- ☐ od 20,1 % do 40 % učencev
- ☐ od 40,1 % do 60 % učencev
- ☐ od 60,1 % do 80 % učencev
- ☐ od 80,1 % do 99,9 % učencev
- ☐ 100 % (v gibanje so bili vključeni vsi učenci 3. VIO)

Q5 - Navedite delež učencev 1. VIO, ki so bili v šoli v tem šolskem letu deležni vsaj 5 ur gibanja na teden (skupaj v obveznem in razširjenem programu):

- ☐ do 20 % učencev
- ☐ od 20,1 % do 40 % učencev
- ☐ od 40,1 % do 60 % učencev
- ☐ od 60,1 % do 80 % učencev
- ☐ od 80,1 % do 99,9 % učencev
- ☐ 100 % (5 ur gibanja so bili deležni vsi učenci 1. VIO)

Q6 - Navedite delež učencev 2. VIO, ki so v šoli bili v tem šolskem letu deležni vsaj 5 ur gibanja na teden (skupaj v obveznem in razširjenem programu):

- ☐ do 20 % učencev
- ☐ od 20,1 % do 40 % učencev
- ☐ od 40,1 % do 60 % učencev
- ☐ od 60,1 % do 80 % učencev
- ☐ od 80,1 % do 99,9 % učencev
- ☐ 100 % (5 ur gibanja so bili deležni vsi učenci 2. VIO)

Q7 - Navedite delež učencev 3. VIO, ki so v šoli bili v tem šolskem letu deležni vsaj 5 ur gibanja na teden (skupaj v obveznem in razširjenem programu):

- ☐ do 20 % učencev
- ☐ od 20,1 % do 40 % učencev
- ☐ od 40,1 % do 60 % učencev
- ☐ od 60,1 % do 80 % učencev
- ☐ od 80,1 % do 99,9 % učencev
- ☐ 100 % (5 ur gibanja so bili deležni vsi učenci 3. VIO)

Q8 - Kolikšen delež (%) vsebin dejavnosti razširjenega programa na 1. področju (Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje) je bil namenjen posameznemu sklopu (izrazite deleže po triletjih) * POZOR: vsota deležev za posamezno triletnje mora znašati 100%.

1. triletnje

2. triletnje

3. triletnje

1. sklop - Gibanje

2. sklop - Hrana in prehranjevanje

3. sklop - Zdravje in varnost

Q9 - Koliko dejavnosti razširjenega programa na 1. področju (Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje) je bilo namenjeno posameznemu sklopu? Vpišite število dejavnosti:

1. triletnje

2. triletnje

3. triletnje

1. sklop - Gibanje

2. sklop - Hrana in prehranjevanje

3. sklop - Zdravje in varnost

Q10 - Skupno število učiteljev, ki na vaši šoli izvajajo razširjen program v okviru 1. področja (Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje):

Skupno št. učiteljev 1. področja

Od tega športnih pedagogov

Število učiteljev, ki izvajajo 1. področje

Q11 - Navedite število strokovnih delavcev, ki izvajajo razširjen program v okviru 1. področja na šoli, predstavljeno po sklopih:

Število učiteljev

Od tega športnih pedagogov

1. sklop - Gibanje

2. sklop - Hrana in prehranjevanje

3. sklop - Zdravje in varnost

Q12 - Kako zagotavljate izvajanje dejavnosti ob odsotnosti strokovnega delavca?

Možnih je več odgovorov

- ☐ Drugi učitelj nadomesti odsotnega delavca z isto dejavnostjo.
- ☐ Drugi učitelj nadomesti odsotnega delavca z drugo dejavnostjo.
- ☐ Učence preusmerimo na druge dejavnosti, ki v tem času potekajo.
- ☐ Odsotnega delavca ne nadomeščamo v razširjenem programu.
- ☐ Drugo (napišite): _____

Q13 - Označite prednosti novega koncepta razširjenega programa za UČENCE:

Možnih je več odgovorov

- ☐ Učenci bolj kakovostno preživljajo prosti čas.
- ☐ Se veliko več gibljejo.
- ☐ So veliko bolj motivirani za udeležbo na dejavnostih.
- ☐ Lahko izrazijo svoje interese in pričakovanja.
- ☐ Sooblikujejo potek dejavnosti.
- ☐ Se vključujejo v heterogene skupine.
- ☐ Učenci oblikujejo dejavnosti RaP.
- ☐ Na pobudo učencev se izvaja veliko več različnih dejavnosti.
- ☐ Drugo (napišite): _____

Priloga 7: Obrazec za poročilo šol

Podatki o šoli

Ime šole:

Naslov šole:

Odgovorna oseba:

Poročilo o tretjem letu izvajanja poskusa Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli (RaP) v šolskem letu 2020/2021

Prosim vas, da pazljivo preberete vprašanje in nanj odgovorite čim bolj izčrpno.

1. A. Kako ste v razširjenem programu zagotovili uresničevanje potreb učencev v okviru vsebin tretjega področja Kurikularnega dokumenta - **Vsebine iz življenja in dela osnovne šole**?
B. Kaj je bilo **na tem področju** v šolskem letu 2020/2021 izvedeno drugače kot pretekla leta?
C. Kako ste izvajali učno pomoč učencem, kako ste preverjali izvajanje učne pomoči, koliko je učna pomoč bila učinkovita? (ločeno opišite čas izobraževanja na daljavo in čas pouka na šoli *ali samo čas, ko je potekal pouk na šoli*)

A., B., C.

3. Izvajanje tretjega področja

- A. Kako na šoli učencem ustvarjate pogoje za uspešno opravljanje šolskih in domačih nalog?
- B. Kako uresničujete načelo individualizacije skozi domače naloge?
- C. Na kakšen način v okviru v **samostojnega in sodelovalnega učenja** zagotavljate razvoj veščin kot so: **kritično mišljenje, sporazumevanje in sodelovanje** ter **samouravnavanje učenja**?
- D. Katere dokaze zbirate, analizirate, uporabljate za načrtovanje nadaljnjega razvoja procesa učenja? (Zapišite **en primer** dejavnosti, pri kateri razvijate veščine **kritično mišljenje, sporazumevanje in sodelovanje** ter **samouravnavanje učenja**? Zapisu priložite tudi konkretne dokaze)

4. Predstavite organizacijo lanskega izvedbenega modela razširjenega programa (izvedbeni model razširjenega programa). Prosim vas, da odgovorite na vsa vprašanja po točkah. Odgovore oštevilčite.

	Vprašanje	Odgovor
1	Kako vam je uspelo omogočiti zastopanost vseh treh področij enakomerno (1/3 vsebin vsakega v ponudbi)?	
2	Katere sklope ste v tem šolskem letu ponudili učencem prvič? (napišite ime oziroma temo)	

3	Iz vsakega sklopa obvezno ponudite vsaj eno vsebino vsem učencem, da zagotovite uravnotežena ponudbo?	
4	Kako zagotavljate 5 ur/teden gibanja? Katere skupine (v katerih razredih vam je to uspelo)?	
5	V kakšni meri učenci sami izberejo dejavnosti?	
6	Kdo učencem pomaga pri izboru dejavnosti? Ali ih kdo usmerja?	
7	Kakšna je vloga strokovnih delavcev pri usmerjanju učencev pri izboru dejavnosti?	
8	Kako ste seznanili učence s ponudbo dejavnosti?	
9	Kako se učenci prijavijo na dejavnosti?	
10	Kako zagotavljate, da se učenci vključijo v različna vsebinska področja in kako jim omogočate prehode med dejavnostmi (letno, mesečno, dnevno)? Pri katerih dejavnostih imate prehodnost zagotovljeno? Navedite ime/imena dejavnosti.	
11	Koliko dejavnosti je potekalo v strnjeni obliki le en del šolskega leta? Katere so te dejavnosti in koliko časa so trajale?	
12	Pri katerih dejavnostih ste na začetku šolskega leta načrtovali izvajanje dejavnosti v heterogenih skupinah? Navedite področje, sklop in ime dejavnosti, ki ste jo/jih načrtovali v heterogenih skupinah.	
13	Pri katerih dejavnostih ste zagotavljali razvoj prečne veščine – digitalne veščine v razširjenem programu? Zapišete konkretne dejavnosti. Koliko učencev je bilo v te dejavnosti vključeno?	
14	Kdaj ste izvajali pevski zbor na šoli (MPZ, OPZ)? (pred poukom, po pouku,..) Koliko članov vsakega pevskega zbora imate?	
15	Koliko učencev imate vključeno v izvajanje prve pomoči? Katere skupine učencev so vključene v prvo pomoč?	
16	Ali dejavnosti razširjenega programa izvajate samo zaposleni strokovni delavci šole? Če je odgovor NE, zapišite, kdo še izvaja in katere vsebine vam pokrivajo zunanji izvajalci.	
17	Kako usklajujete izvajanje delavnosti razširjenega programa s prevozi učencev?	
18	Kako usklajujete dejavnosti z glasbeno šolo, ki jo obiskujejo vaši učenci?	
19	Ob kateri uri pred poukom začnete z RaP? Zapišite, s katerimi skupinami učencev začnete pred poukom (razred/razredi) in vpišite, katere dejavnosti izvajate pred poukom.	
20	Ali imate rekreativne odmore? Če jih imate, zapišite, kdaj in kako jih izvajate.	

5. Prosimo vas, da na spodnja vprašanja vpišete število učiteljev pri posameznem odgovoru.
- a. Koliko strokovnih delavcev je bil vključen v RaP-u?
Koliko **od teh** učiteljev (pod a.) je bilo učiteljev razrednega pouka:.....
Koliko **od teh** učiteljev (pod a.) je bilo učiteljev predmetnega pouka:
 - b. Koliko od učiteljev predmetnega pouka je učiteljev športa:
 - c. Koliko je bilo drugih strokovnih delavcev:
 - d. Koliko učiteljev je imelo celo učno obvezo v razširjenem programu:
 - e. Koliko učiteljev izvaja individualno in skupinsko učenje v okviru 3. področja?.....
Koliko od tega (pod e) je učiteljev razrednega pouka?.....

- 6a. Kakšna je bila vloga vašega šolskega razvojnega tima?
- b. Kako je tim deloval?
 - c. Kakšna je bila vloga razvojnega tima?
 - d. Ali so člani razvojnega tima od začetka poskusa stalni?

7. Kaj je bila prioriteta šole pri poskusu v tem šolskem letu?
- 7.1. Zapišite nam in opišite, katera bo vaša prva prioriteta na področju poskusa RaP v šolskem letu 2020/2021.
- 7.2. Zapišite, kaj boste spremenili pri dosedanjem izvajanju poskusa. (Opišite izboljšavo)

8. Kaj natančno za zgoraj omenjeno prioriteto nalogo, ki jo načrtujete pri izvajanju poskusa RaP potrebujete? Če potrebujete podporo, zapišite, na katerem področju jo potrebujete. Kdo naj bi vam pri tem pomagal?

Podatki o šoli

Ime šole: _____

Naslov in kraj: _____

Odgovorna oseba: _____

Člani šolskega razvojnega tima:

-
-
-
-

Poročilo o prvem letu izvajanja poskusa Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli (RaP) v šolskem letu 2018/2019

1. Kako ste na šoli zagotovili, da so med ponujenimi dejavnostmi bila vključena vsa področja Kurikularnega dokumenta v modelu (vsebinski vidik in v tretjinskih deležih).

2. katerim skupinam učencev ste in kako omogočili vključevanje v dejavnosti različnih vsebin med šolskim letom ? Kako je to vplivalo na organizacijo dela? Kako so to sprejeli učeni?

3. V kolikšni meri in kako so učitelji šole načrtovali in izvajali medpredmetne vsebine in katere dejavnosti so bile zasnovane medpredmetno. V kolikšni meri so dejavnosti vključevale različna področja in sklope Kurikularnega dokumenta? Opreделите se za vsak VIO posebej.

4. Kako ste na šoli pri Rap zagotovili ponudbo dejavnosti, ki so izhajale iz učenčevih potreb? Kako ste vključili interese učencev? Kako so posamezni učitelji vključevali interese in potrebe učencev pri izvajanju dejavnosti? Opredelite se za vsak VIO posebej.

5. Kako ste v razširjenem programu zagotovili uresničevanje potreb učencev v okviru vsebin tretjega področja Kurikulranega dokumenta Vsebine iz življenja in dela osnovne šole? Kaj je bilo v šolskem letu 2018/2019 izvedeno drugače kot pretekla leta? (učinkovita učna pomoč učencem, dejavnosti samostojnega učenja, sodelovalno učenje,...)

6. Predstavite organizacijo lanskega izvedbenega modela razširjenega programa (izvedba dejavnosti razširjenega programa pred poukom, med poukom, po pouku,...). Kakšne skupine ste oblikovali in za katero obdobje ste oblikovali homogene ali heterogene skupine? Katere dejavnosti ste izvajali v strnjeni obliki?

7. Kako ste izvajali načelo fleksibilnosti čez celo šolsko leto ?

8. Katere vsebine ste izvajali za učence kot standardne in so jih obiskovali vsi učenci, vključeni v RaP, ne glede na to, če bi se sami na dejavnost prijavili?

9. Kakšen delež strokovnih delavcev je bil vključen v RaP-u? Koliko je bilo razrednih učiteljev, predmetnih učiteljev in drugih strokovnih delavcev, vključenih v razširjeni program? Koliko učiteljev je bilo vključenih v razširjen program oddelka 1. razreda? Koliko učiteljev je imelo celo učno obvezo v razširjenem programu?
(Prosimo vas, da odgovorite na vsa vprašanja v tem sklopu)

10. V kakšni meri in kako vam je uspelo uskladiti vključenost učencev v dejavnosti razširjenega programa z njihovimi drugimi izven šolskimi dejavnostmi in interesi staršev? (trajneje dejavnosti, prihodi in odhodi na dejavnosti, glasbene šole,...).

11. Kakšna je bila vloga vašega šolskega razvojnega tima? Kako je tim deloval? Kako ste v koncept razširjenega programa vključili druge strokovne delavce?

12. Pri izvajanju prenovljenega koncepta razširjenega programa, smo naleteli na naslednje izzive (opišite in navedite razloge):

13. Izvajanje prenovljenega koncepta razširjenega programa, nam je odprla nove priložnosti za (navedite priložnosti in jih pojasnite):

Ravnateljica/ Ravnatelj:

Podatki o šoli

Ime šole:

Naslov:

Odgovorna oseba:

Poročilo o drugem letu izvajanja poskusa Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli (RaP) v šolskem letu 2019/2020

Prosim vas, da pazljivo preberete vprašanje in nanj odgovorite čim bolj izčrpno.

1. V kolikšni meri in kako so učitelji šole načrtovali in izvajali razvoj prečnih veščin v okviru izbranih dejavnosti in katere dejavnosti so bile še posebej zasnovane za razvoj prečnih veščin. Katere metode in oblike dela so načrtovali in izvajali za namen razvoja prečnih veščin? S katerimi dejavnostmi so pri učencih razvijali prečne veščine? Kako učenci in učitelj ve, da so učenci razvijalki določeno dejavnost.

Prosim vas, da opišete eden od primerov razvoja prečne veščine. Zapišite: dejavnost, cilje dejavnosti, veščino, ki jo je učitelj/-ica razvijal/a, opišite dejavnosti učencev in zapišete dokaze (kako veste, da so učenci razvijali posamezno dejavnost).

Lahko pripnete tudi učiteljevo pripravo za ilustracijo.

--

2. A. Kako ste v razširjenem programu zagotovili uresničevanje potreb učencev v okviru vsebin tretjega področja Kurikulranega dokumenta - **Vsebine iz življenja in dela osnovne šole**?
B. Kaj je bilo v šolskem letu 2019/2020 izvedeno drugače pri tem področju kot pretekla leta?
C. Kako ste izvajali učno pomoč učencem, kako ste preverjali, koliko je učna pomoč bila učinkovita?
D. Kakšne skupine ste pri učni pomoči učencem oblikovali (homogene, heterogene..)?

3. Izvajanje tretjega področja

- A. Kako na šoli učencem ustvarjate pogoje za uspešno opravljanje šolskih in domačih nalog?
- B. Kako uresničujete načelo individualizacije skozi domače naloge?
- C. Na kakšen način v okviru v samostojnega in sodelovalnega učenja zagotavljate razvoj veščin kot so: **kritično mišljenje, sporazumevanje in sodelovanje** ter **samouravnavanje učenja**?
- D. Katere dokaze imate in zbirate, analizirate, uporabljate za načrtovanje nadaljnjega razvoja procesa učenja?

4. Predstavite organizacijo lanskega izvedbenega modela razširjenega programa (izvedbeni model razširjenega programa). Prosim vas, da odgovorite na vsa vprašanja. Odgovore oštevilčite.

- 1. V kakšni meri vam je uspelo omogočiti zastopanost vseh treh področij enakomerno (1/3 vsebin vsakega v ponudbi)?
- 2. Iz vsakega sklopa obvezno ponudite vsaj eno vsebino vsem učencem, da zagotovite uravnotežena ponudbo?
- 3. Kako zagotavljate 5 ur/teden gibanja? Katere skupine (v katerih razredih vam je to uspelo)?
- 4. V kakšni meri učenci sami izberejo dejavnosti?
- 5. Kako se na dejavnosti prijavijo?
- 6. Kdo učencem pomaga pri izboru dejavnosti? Ali ih kdo usmerja? Kdo?
- 7. Kako zagotavljate, da se učenci vključijo v različna vsebinska področja in kako jim omogočate prehode med dejavnostmi (letno, mesečno, dnevno)? Pri katerih dejavnostih imate prehodnost zagotovljeno? Navedite ime/imena dejavnosti.

8. Pri katerih dejavnostih so skupine homogene? Navedite področje, sklop in ime dejavnosti, ki jo/jih izvajate homogeno.
9. pri katerih dejavnostih so skupine heterogene? Navedite področje, sklop in ime dejavnosti, ki jo/jih izvajate heterogeno.
10. Pri katerih dejavnostih zagotavljate razvoj prečne veščine – digitalne veščine v razširjenem programu? Zapišete konkretne dejavnosti.
11. Kdaj izvajate pevski zbor na šoli (MPZ, OPZ)? Koliko članov pevskega zbora imate?
12. Kateri jezik / jezike izvajate v okviru razširjenega programa? Kdo ga izvaja?
13. Koliko učencev imate vključeno v izvajanje prve pomoči? Katere skupine učencev so vključene v prvo pomoč.
14. Ob kateri uri pred poukom začnete z RaP? Zapišite, s katerimi skupinami učencev začnete pred poukom (razred/razredi) in vpišite, katere dejavnosti izvajate pred poukom.
15. Ali imate rekreativne odmore?

--

5. Prosimo vas, da na spodnja vprašanja vpišete število učiteljev pri posameznem odgovoru.

Koliko strokovnih delavcev je bil vključen v RaP-u?

Koliko od teh učiteljev je bilo učiteljev razrednega pouka:.....

Koliko od teh učiteljev je bilo učiteljev predmetnega pouka:

Koliko od učiteljev predmetnega pouka je učiteljev športa:

Koliko je bilo drugih strokovnih delavcev:

Koliko učiteljev je imelo celo učno obvezo v razširjenem programu:

6. V kakšni meri in kako vam je uspelo uskladiti vključenost učencev v dejavnosti razširjenega programa z njihovimi drugimi izven šolskimi dejavnostmi in interesi staršev? Na primer z glasbenimi šolami?

--

7. Kakšna je bila vloga vašega šolskega razvojnega tima? Kako je tim deloval?

--

8. Kaj je prioriteta šole v zadnjem letu izvajanja poskusa? 1. Zapišite nam in opišite, katera bo vaša prva prioriteta na področju poskusa RaP v novem šolskem letu. 2. Zapišite, kaj boste spremenili, dopolnili, razvili oziroma preoblikovali v 3 področju.

9. Kaj natančno za zgoraj omenjeno prioritetno nalogo, ki jo načrtujete pri izvajanju poskusa RaP potrebujete? Če potrebujete pomoč, opredelite, na katerem področju.

Ravnateljica/ Ravnatelj:

Podatki o šoli

Ime šole:

Naslov šole:

Odgovorna oseba:

Število učencev na šoli v šolskem letu 2022/2023:

Poročilo izvajanju poskusa Uvajanje tujega jezika v obveznem programu in preizkušanje koncepta razširjenega programa v osnovni šoli

Prosimo vas, da pazljivo preberete vprašanje in odgovorite kratko na vsa vprašanja.

1 A. Kako ste v razširjenem programu zagotovili **uresničevanje interesov in potreb učencev**?

1 B. Kako so učitelji pri izvajanju razširjenega programa vključevali interese učencev pri izvajanju same dejavnosti? V kakšni meri vam je uspelo omogočiti učencem, da **sodelujejo pri načrtovanju dejavnosti**, ki so jo izbrali? V kakšni meri vam je uspelo omogočiti učencem načrtovanje in zbiranje dokazov učenja pri posameznih dejavnostih?

1 C. Kako ste na šoli zagotovili, da so med ponujenimi dejavnostmi bila **vključena vsa tri področja** (*gibanje in zdravje za dobro telesno in duševno počutje, kulturna in umetnost*, dejavnosti iz življenja in dela šole)? Usmerite se na vsebinski vidik, organizacijski vidik in tretjinski delež dejavnosti.

1 D. V kolikšni meri in kako so učitelji šole načrtovali in izvajali medpredmetne vsebine in katere dejavnosti so bile zasnovane **medpredmetno/interdisciplinarno**?
Zapišite vsaj 2 primera interdisciplinarnega povezovanja dejavnosti pri razširjenem programu.

1 E. Kako ste bili uspešni pri **vključevanju učencev vseh treh VIO** v dejavnosti razširjenega programa?

1 F. Kako uspešni so bili učitelji vaše šole pri uvajanju pristopov, ki se nanašajo na večjo individualizacijo in personalizacijo učenja z uvajanjem fleksibilne izbirnosti in z ponudbo raznolikih vsebin in heterogenih skupin. Pojasnite in zapišite konkreten primer.

1 G. V kakšni meri vam je uspelo **povezati obvezni in razširjeni program osnovne šole** z namenom tesnejšega povezovanja in nadgradnje osnovnega programa osnovne šole?

Zapišite vsaj 2 primera uspešnega povezovanja dejavnosti.

2 A. Kako vam je uspelo uresničiti **cilj načrtovanega, sistematičnega razvijanja prečnih veščin** pri dejavnostih razširjenega programa? Na kakšen način ste kot ravnatelj usmerili in povezali učitelje, ki so izvajali dejavnosti razširjenega programa, pri sistematičnem načrtovanju prečnih veščin?

2 B. Pri razvoju katerih veščin (kritično mišljenje, sodelovanje in timsko delo, samoregulacija/samouravnavanje, ustvarjalnost, komunikacija) **ste bili uspešni? Kako to veste? Zakaj** ste bili uspešni?

Zapišite vsaj 2 primera uspešnega razvoja prečnih veščin pri različnih dejavnostih razširjenega programa.

3. Izvajanje tretjega področja

S katerimi dejavnostmi ste **razširjali in poglobljali znanje ter zmanjševali vrzeli v znanju?**

Zapišite **primere** dejavnosti, s katerih so učenci poglobljali in/ali nadgrajevali znanje. Kdo je dejavnost izvajal, kdaj (pred poukom, med poukom po pouku), kako pogosto se je dejavnost izvajala, v homogenih ali heterogenih skupnih?

4. Predstavite svoj izvedbeni model razširjenega programa.

Prosimo vas, da kratko odgovorite na vsa vprašanja po točkah.

	Vprašanje	Odgovor
1	Kako vam je uspelo omogočiti zastopanost vseh treh področij enakomerno (1/3 vsebin vsakega v ponudbi)?	
2	Kako vam je uspelo v modelu razširjenega programa zagotoviti, da iz vsakega sklopa ponudite vsaj eno vsebino vsem učencem, da zagotovite uravnotežena ponudbo? Katerih sklopov niste ponudili? (zapišite)	
3	Kako zagotavljate 5 ur/teden gibanja? Ali vam je uspelo zagotoviti ponudbo 5 ur gibanja tudi v 3. VIO?	
4	Na kakšen način omogočate učencem izbor dejavnosti razširjenega programa? Kaj (in/ali kdo) po vašem mnenju pomembno vpliva na izbor določene dejavnosti s strani učenca?	

5	Kakšna je vloga vaših strokovnih delavcev pri usmerjanju učencev pri izboru dejavnosti?	
6	Kako ste seznanili učence s ponudbo dejavnosti?	
7	Kako se učenci prijavijo na dejavnosti? Opišite postopek.	
8	Katere oblike fleksibilnega izvajanja realizirate? (npr. letno, mesečno, dnevno, krajše dejavnosti, strnjene,...)	
9	V kakšnem obsegu izvajate dejavnosti v heterogenih skupinah in za katere dejavnosti? Za katere starostne skupine izvajate dejavnosti v heterogenih skupinah. Kakšne so vaše izkušnje z delom v heterogenih skupinah?	
10	V kakšni meri so strokovni delavci vaše šole ori razširjenem programu udeleženi formativno spremljanje? Na kakšen način izvajajo formativno spremljanje? <u>Priložite</u> dokaze oziroma primere.	
11	Kdaj ste izvajali pevski mladinski pevski zbor in kdaj otroški pevski zbor ? (pred poukom, po pouku,...). Koliko članov ima vaš otroški pevski zbor? Koliko članov ima vaš mladinski pevski zbor?	
12	Ali ste izvajali tečaj prve pomoči? Če ste, katere skupine učencev so bile vključene v prvo pomoč? Koliko učencev je bilo vključenih?	
13	Ob kateri uri pred poukom začnete z razširjenim programom? Koliko dejavnosti razširjenega programa izvajate poukom? Zapišite, s katerimi skupinami učencev začnete pred poukom (razred/razredi) in vpišite, katere dejavnosti izvajate pred poukom.	
14	Ali imate rekreativne odmore? Če jih imate, zapišite, kdaj in kako jih izvajate.	
15	Katere dejavnosti ste izvajali za zdrav način življenja, zdrav duševni razvoj in psihično blagostanje učencev? (zapišite poimensko dejavnosti)	
16	Katere dejavnosti izvajate v okviru področja spoštovanje tradicije in kulturne dediščine ter upoštevanja drugih kultur?	
17	Katere vsebine neobveznega izbirnega predmeta ste izvajali v okviru novega koncepta razširjenega programa?	

18	Koliko učencev v tem šolskem letu obiskuje dejavnosti tujega jezika v razširjenem programu? Če ponujate pri razširjenem programu več tujih jezikov, napišite število učencev za vsak jezik posebej. (Šole s podružnicam zapišite podatke ločeno za matično šolo in podružnico/podružnicam.)	
19	Kako vključujete šolsko skupnost v dejavnosti razširjenega programa?	
20	Kako ste vključili Šolsko skupnost v dejavnosti razširjenega programa?	
21	Opišite ključne značilnosti vašega modela izvedbe razširjenega programa (model vaše šole) po novem konceptu. (do 200 besed)	

5. Prosimo vas, da na spodnja vprašanja **vpišete število učiteljev** pri posameznem odgovoru.

a. Koliko strokovnih delavcev je bilo v tem šolskem letu vključenih v razširjen program?

Koliko **od teh** (pod a.) je bilo učiteljev razrednega pouka: _____

Koliko **od teh** (pod a.) je bilo učiteljev predmetnega pouka: _____

b. Koliko od učiteljev predmetnega pouka je učiteljev športa: _____

c. Koliko je bilo drugih strokovnih delavcev (knjižničar, svetov. delavec): _____

d. Koliko učiteljev je realiziralo celotno učno obvezo v razširjenem programu: _____

6. Kaj **je bila vaša prioriteta** v preteklem šolskem letu na področju izvajanja novega koncepta razširjenega programa?

7. Kaj so po vašem mnenju **bistvene koristi** novega koncepta razširjenega programa **za učence** vaše šole?

Ravnateljica/Ravnatelj:

Priloga 8: Vprašalniki za spremljavo tujih jezikov

Vprašalnik za učitelje tujega jezika v razširjenem programu v 2021/22

Spoštovana učiteljica, spoštovani učitelj, pred vami je vprašalnik o poučevanju tujega jezika v razširjenem programu osnovne šole v tem šolskem letu. Vprašalnik je del poskusa, ki ga spremlja Zavod RS za šolstvo. Vaši odgovori nam bodo v pomoč pri iskanju sistemskih rešitev za poučevanje in učenje tujega jezika v razširjenem programu osnovne šole.

Q1 - Kdaj ste na vaši šoli začeli s poskusnim uvajanjem tujega jezika v razširjenem programu?

- ☐ s šolskim letom 2018/19
☐ s šolskim letom 2021/22

Q2 - KADROVSKI, ORGANIZACIJSKI IN MATERIALNI VIDIKI

Q3 - Vaša smer izobrazbe:

Možnih je več odgovorov

- ☐ profesor angleščine
☐ profesor francoščine
☐ profesor hrvaščine
☐ profesor italijanščine
☐ profesor latinščine
☐ profesor madžarščine
☐ profesor nemščine
☐ profesor ruščine
☐ profesor španščine
☐ profesor razrednega pouka z opravljenim študijskim programom za izpopolnjevanje izobrazbe za zgodnje učenje tujega jezika
☐ drugo:

Q4 - Kateri tuji jezik poučujete v tem šolskem letu v razširjenem programu?

Možnih je več odgovorov

- ☐ angleščino
☐ francoščino
☐ hrvaščino
☐ italijanščino
☐ kitajščino
☐ latinščino
☐ madžarščino
☐ makedonščino
☐ nemščino
☐ ruščino
☐ srbsščino
☐ španščino

Q5 - Ali se na vaši šoli isti tuji jezik, ki se izvaja v razširjenem programu, poučuje tudi kot obvezni drugi tuji jezik v 3. vzgojno-izobraževalnem obdobju?

- ☐ da
☐ ne

IF (2) Q5 = [1]

Q6 - Ali poučujete tudi obvezni drugi tuji jezik v 3. vzgojno-izobraževalnem obdobju?

- ☐ da
☐ ne

Q7 - Kako izvajate tuji jezik v razširjenem programu?

- ☐ tedensko, enakomerno čez celo šolsko leto (2 uri tedensko)
☐ fleksibilno (strnjeno za določeno obdobje)
☐ projektno
☐ drugače (opišite):

Q8 - V katerem prostoru izvajate tuji jezik v razširjenem programu?

- ☐ V stalni učilnici, ustrezno opremljeni za pouk tujega jezika.
☐ V učilnici za nek drug predmet (gostujem).
☐ Drugo:

Q9 - VSEBINSKI VIDIKI

Q10 - Vaše izhodišče za načrtovanje vsebin tujega jezika v razširjenem programu je:

Možnih je več odgovorov

- ☐ Kurikularni dokument Razširjeni program osnovne šole (2018)
☐ Operativni načrt šole za izvajanje poskusa razširjenega programa
☐ Učni načrt za drugi tuji jezik, neobvezni izbirni predmet (2013)
☐ Učbenik (dopišite, kateri):
☐ Lastna učna gradiva (opišite):
☐ Drugo:

Q11 - Katera gradiva uporabljajo učenci pri pouku tujega jezika v razširjenem programu?

Možnih je več odgovorov

- ☐ učiteljeva lastna učna gradiva
☐ učbenik
☐ delovni zvezek
☐ drugo (dopišite):

Q12 - S pomočjo štiristopenjske lestvice ocenite, v kolikšni meri se medpredmetno povezuje in timsko sodelujete pri načrtovanju in izvajanju vsebin tujega jezika v razširjenem programu. Tujejezikovne cilje in vsebine izberem tako, da:

	nikoli	občasno	pogosto	vedno
so usklajeni s splošnimi cilji in načeli koncepta razširjenega programa	☐	☐	☐	☐
se navezujem na ostale cilje in vsebine razširjenega programa za tekoče šolsko leto	☐	☐	☐	☐
nadgrajujem cilje in vsebine iz obveznega programa osnovne šole	☐	☐	☐	☐
v timu sodelujem z drugimi učitelji razširjenega programa	☐	☐	☐	☐
v timu sodelujem z drugimi učitelji obveznega programa	☐	☐	☐	☐
v timu sodelujem z drugimi strokovnimi delavci na šoli	☐	☐	☐	☐

Q13 - S pomočjo štiristopenjske lestvice ocenite, v kolikšni meri izvajate pri pouku tujega jezika v razširjenem programu diferenciran pristop v heterogeni skupini. Pri poučevanju v učni skupini upoštevam razlike:

nikoli občasno pogosto vedno

v starosti učencev	☐	☐	☐	☐
v interesih in željah učencev	☐	☐	☐	☐
v učnih potrebah in nadarjenosti	☐	☐	☐	☐
v jezikovnem predznanju učencev (katere jezike in kako dobro jih (po)znajo in uporabljajo)	☐	☐	☐	☐

Q14 - Označite, katera načela in splošne cilje razširjenega programa ste uresničevali pri pouku tujega jezika v razširjenem programu:

	DA	NE
Načelo povezovanja, sodelovanja in timskega dela.	☐	☐
Načelo enakih možnosti ter upoštevanje potreb in interesov učencev.	☐	☐
Načelo formativnega spremljanja in spodbujanja samoregulacije.	☐	☐
Smiselna in kakovostna nadgradnja obveznega programa osnovne šole, usklajeno s potrebami in interesi učencev.	☐	☐
Zagotavljanje spodbudnega, vključujočega, ustvarjalnega in varnega učnega okolja za učenje, igro, druženje, sprostitve ali počitek.	☐	☐

Q15 - Označite, katere tematske sklope ste obravnavali pri pouku tujega jezika v razširjenem programu:

	DA	NE
Jaz in moj svet	☐	☐
Moje ožje okolje	☐	☐
Moje širše okolje	☐	☐
Stiki med kulturami	☐	☐
Drugo (dopišite):	☐	☐

Q16 - Označite, kako spremljate učenčev napredek (jezikovno znanje, veščine in odnos do učenja jezikov):

Možnih je več odgovorov

- ☐ s pristopom formativnega spremljanja (ugotavljanje predznanja, skupno oblikovanje kriterijev uspešnosti, podajanje povratne informacije, samovrednotenje, vrstniško vrednotenje...)
- ☐ s sprotnim preverjanjem razumevanja vsebine
- ☐ s sprotnim preverjanjem doseganja ciljev (ustno, pisno, izdelki, projektno delo)
- ☐ s spremljanjem skupinskega dela
- ☐ drugo (opišite):

Q17 - Kakšne razlike opazate v doseganju ravni tujejezikovnega znanja učencev v sedanji poskusni izvedbi tujega jezika v razširjenem programu v primerjavi s prejšnjo izvedbo v obliki neobveznih izbirnih predmetov (NIP)?

- ☐ sedaj je raven tujejezikovnega znanja nižja
- ☐ sedaj je raven tujejezikovnega znanja enaka
- ☐ sedaj je raven tujejezikovnega znanja višja

IF (1) Q17 = [1]

Q18 - Pojasnite, zakaj menite, da je sedaj raven tujejezikovnega znanja nižja:

Q19 - Če želite v zvezi z umestitvijo tujega jezika v razširjeni program sporočiti še kaj, vas prosimo, da to zapišete:

Q20 - Dodatno vprašanje za učitelje na dvojezičnih šolah in šolah na narodno mešanem območju:

Kaj za vaše učence pomeni učenje dodatnega tujega jezika v razširjenem programu?

Vprašalnik za učitelje 2. tujega jezika kot obveznega predmeta osnovne šole v 2021/22

Spoštovana učiteljica, spoštovani učitelj, pred vami je vprašalnik o poučevanju drugega tujega jezika kot obveznega predmeta v osnovni šoli v tem šolskem letu. Vprašalnik je del poskusa, ki ga spremlja Zavod RS za šolstvo. Vaši odgovori nam bodo v pomoč pri iskanju sistemskih rešitev za poučevanje in učenje drugega tujega jezika v osnovni šoli.

Q1 - Kdaj ste na vaši šoli začeli s poskusnim uvajanjem 2. tujega jezika kot obveznega predmeta v 3. VIO?

- ☐ v šolskem letu 2018/19
- ☐ v šolskem letu 2021/22

Q2 - KADROVSKI, ORGANIZACIJSKI IN MATERIALNI VIDIKI IZVAJANJA PREDMETA

Q3 - V tem šolskem letu poučujem kot obvezni drugi tuji jezik

Možnih je več odgovorov

- ☐ angleščino
- ☐ francoščino
- ☐ hrvaščino
- ☐ italijanščino
- ☐ madžarščino
- ☐ nemščino

Q4 - Ali se izbrani jezik poučuje na vaši šoli tudi v razširjenem programu v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju?

- ☐ da
- ☐ ne

Q5 - Pouk obveznega drugega tujega jezika poteka praviloma:

- ☐ V stalni učilnici, ustrezno opremljeni za pouk tujega jezika.
- ☐ V učilnici za nek drug predmet (gostujem).
- ☐ Drugo:

Q6 - VSEBINSKI VIDIKI IZVAJANJA PREDMETA

Q7 - Vaše izhodišče za načrtovanje pouka obveznega drugega tujega jezika je:

Možnih je več odgovorov

- ☐ Učni načrt (dopišite, kateri):
- ☐ Učbenik (dopišite, kateri):
- ☐ Lastna učna gradiva:
- ☐ Drugo:

Q8 - Pri pouku obveznega drugega tujega jezika učenci uporabljajo naslednja gradiva:

Možnih je več odgovorov

- ☐ učbenik
- ☐ delovni zvezek
- ☐ učiteljeva lastna gradiva
- ☐ drugo (dopišite)

Q9 - S pomočjo štiristopenjske lestvice ocenite, kako pogosto pri pouku obveznega drugega tujega jezika upoštevate učenčevo znanje različnih jezikov:

	nikoli	občasno	pogosto	vedno
Pri pouku upoštevam učenčevo predznanje drugega tujega jezika.	☐	☐	☐	☐
Pri pouku vključujem učenčev prvi jezik (materni jezik).	☐	☐	☐	☐
Pri poučevanju se navezujem na učenčevo znanje prvega tujega jezika.	☐	☐	☐	☐
Pri pouku se navezujem na učenčevo znanje ostalih jezikov.	☐	☐	☐	☐

Q10 - S pomočjo štiristopenjske lestvice ocenite, kako pogosto pouk obveznega drugega tujega jezika diferencirate na navedene načine:

	nikoli	občasno	pogosto	vedno
Cilje in naloge prilagodim glede na posameznega učenca in njegove sposobnosti, spretnosti, potrebe in interese.	☐	☐	☐	☐
Izbiram teme in dejavnosti, ki izhajajo iz učenčevega izkušenskega sveta (avtentične, življenjske).	☐	☐	☐	☐
Dajem jasna in razumljiva navodila za delo.	☐	☐	☐	☐
Omogočim učencem učenje drug od drugega (sodelovalno učenje).	☐	☐	☐	☐
Dajem kvalitetne povratne informacije posameznemu učencu na njegov napredek pri učenju.	☐	☐	☐	☐
Učencem dam na izbiro več možnih načinov izkazovanja znanja.	☐	☐	☐	☐

(1) Q1 = [1]

Q11 - Označite, katere cilje ste uresničevali pri pouku obveznega drugega tujega jezika od 7. do 9. razreda:

	DA	NE
Pri poslušanju besedil učenci razberejo sporočilo oz. osrednjo misel besedila z znano temo.	☐	☐
Pri poslušanju besedil učenci razberejo določene podatke in podrobnosti.	☐	☐
Pri poslušanju besedil učenci razberejo stališča in odnose.	☐	☐
Pri branju besedil učenci razberejo sporočilo oz. osrednjo misel besedila z znano temo.	☐	☐
Pri branju besedil učenci razberejo določene podatke in podrobnosti.	☐	☐
Pri branju besedil učenci razberejo stališča in odnose.	☐	☐
Učenci se govorno sporazumevajo o znani temi v predvidljivih okoliščinah.	☐	☐
Učenci se pisno sporazumevajo o znani temi v predvidljivih okoliščinah.	☐	☐
Učenci na preprost način (govorna zmožnost) predstavijo sebe, predstavijo druge, opišejo predmet, opišejo žival, opišejo kraj, opišejo pojav, opišejo načrte za prihodnost, opišejo svojo izkušnjo	☐	☐
Učenci na preprost način opišejo (pisna zmožnost) sebe, druge, predmet, žival, kraj, pojav, načrte za prihodnost, svojo izkušnjo	☐	☐
Učenci preoblikujejo dano besedilo (pisna zmožnost) - spreminjajo osebe, kraj dogajanja, spremenijo konec zgodbe itd.)	☐	☐

IF (2) Q1 = [1]

Q12 - Katere tematske sklope ste obravnavali pri pouku obveznega drugega tujega jezika od 7. do 9. razreda?

	DA	NE
Predstavitve sebe	☐	☐
Moja družina	☐	☐
Moji prijatelji	☐	☐
Moj dom (stanovanje, pohištvo)	☐	☐
Moja šola	☐	☐
Moje ožje okolje (ulica, mesto, vas)	☐	☐
Moja država	☐	☐
Praznovanja	☐	☐
Prebivalci in jeziki	☐	☐
Prosti čas	☐	☐
Olačila in obutev	☐	☐
Jedi in pijače	☐	☐
Telo in zdravje	☐	☐
Čas, letni časi, deli dneva	☐	☐
Naravno okolje (vreme, narava)	☐	☐
Stiki med kulturami, medkulturni vidik	☐	☐
Stiki med jeziki, medjezikovni vidik	☐	☐
Drugo (napišite, kaj):	☐	☐

IF (3) Q1 = [1]

Q13 - Označite, katere standarde znanja dosegajo vaši učenci ob koncu 9. razreda pri obveznem drugem tujem jeziku (iz UN za NIP, 2013, str. 16-17):

	nobeden	nekaj učencev	približno polovica učencev	večina učencev	vsi učenci
POSŁUŠANJE					
A1: Učenci pri počasnem in razločnem govorjenem besedilu razumejo posamezne pogosto rabljene besede in najosnovnejše besedne zveze, ki se nanašajo nanje, na njihovo družino in neposredno življenjsko okolje.	☐	☐	☐	☐	☐
A2: Učenci razumejo besedne zveze in pogosto besedišče, ki se nanašajo na najbolj temeljne stvari (npr. najosnovnejši osebni in družinski podatki, nakupovanje, neposredno življenjsko okolje, zaposlitev). Učenci razberejo glavno misel kratkih, jasno oblikovanih sporočil.	☐	☐	☐	☐	☐
BRANJE					
A1: Učenci razumejo pomen posameznih pogosto rabljenih poimenovanj, besednih zvez in preprostih povedi.	☐	☐	☐	☐	☐
A2: Učenci berejo zelo kratka, preprosta, vsakdanja besedila, kot so oglasi, prospekti, jedilniki in urniki. V njih znajo poiskati natančno določen, predvidljiv podatek.	☐	☐	☐	☐	☐
GOVORNO IN PISNO SPOROČANJE					
A1: Učenci se lahko preprosto sporazumevajo, če je sogovornik pripravljen svoje izjave ponoviti počasneje ali jih pojasniti in če jim je pripravljen pomagati pri izražanju misli. Znajo postavljati vprašanja, ki se nanašajo na trenutne potrebe. Znajo postavljati vprašanja o splošnih temah in odgovarjati nanje.	☐	☐	☐	☐	☐

A2: Učenci se znajo sporazumevati v preprostih okoliščinah, kadar gre za neposredno izmenjavo informacij o splošnih, vsakodnevnih stvareh. Znajdejo se v krajših družabnih pogovorih, čeprav ne razumejo dovolj, da bi se lahko pogovarjali samostojno.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

GOVORJENJE

A1: Učenci znajo uporabljati preproste besedne zveze in povedi, s katerimi opišejo svoj kraj in ljudi, ki jih poznajo. Znano tvoriti tudi preproste povedi o znani temi.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

A2: Učenci znajo uporabiti vrsto besednih zvez in povedi, s katerimi lahko preprosto opišejo svojo družino in druge ljudi, življenjske razmere ali svojo izobraževalno pot.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

PISANJE

A1: Učenci znajo zapisati posamezne besede in besedne zveze (npr. opombe ob sliki). Izpolnjevati znajo obrazce, ki zahtevajo osebne podatke. Pisati znajo kratka, preprosta sporočila (npr. razglednice s počitniškimi pozdravi.)

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

A2: Učenci znajo tvoriti kratka, preprosta obvestila in sporočila, ki se nanašajo na trenutne potrebe. Pisati znajo zelo preprosta osebna pisma, npr. se komu za kaj zahvaliti.

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Q14 - Če želite v zvezi z umestitvijo drugega tujega jezika kot obveznega predmeta sporočiti še kaj, vas prosimo, da to zapišete:

Vprašalnik za učitelje 1. tujega jezika kot obveznega predmeta v 1. razredu v 2021/22

Spoštovana učiteljica, spoštovani učitelj, pred vami je vprašalnik o poučevanju prvega tujega jezika kot obveznega predmeta v 1. razredu osnovne šole v šolskem letu 2021/22. Vprašalnik je del poskusa, ki ga spremlja Zavod RS za šolstvo. Vaši odgovori nam bodo v pomoč pri iskanju sistemskih rešitev za poučevanje in učenje prvega tujega jezika kot obveznega predmeta v 1. razredu osnovne šole.

Q1 - Kdaj ste na vaši šoli začeli s poskusnim uvajanjem 1. tujega jezika kot obveznega predmeta v 1. razredu?

- ☐ v šolskem letu 2018/19
- ☐ v šolskem letu 2021/22

Q2 - KADROVSKI, ORGANIZACIJSKI IN MATERIALNI VIDIKI IZVAJANJA PREDMETA

Q3 - Vaša izobrazba:

- ☐ profesor angleščine
- ☐ profesor nemščine
- ☐ profesor razrednega pouka
- ☐ Drugo:

Q4 - Ali imate opravljen študijski program za izpopolnjevanje izobrazbe za zgodnje učenje tujega jezika?

- ☐ da
- ☐ ne
- ☐ opravljen že v rednem študijskem programu za razredni pouk

Q5 - V tem šolskem letu poučujem v 1. razredu kot obvezni tuji jezik:

- ☐ angleščino
- ☐ nemščino

Q6 - V tem šolskem letu poleg tujega jezika v 1. razredu poučujem še:

- ☐ ostale predmete v prvem razredu
- ☐ angleščino v višjih razredih
- ☐ nemščino v višjih razredih
- ☐ drugo:

Q7 - Pouk 1. tujega jezika v 1. razredu izvajam:

- ☐ dvakrat na teden po 45 minut
- ☐ trikrat na teden po 30 minut
- ☐ drugače:

Q8 - Pouk 1. tujega jezika v 1. razredu izvajam praviloma:

- ☐ v matični učilnici 1. razreda
- ☐ v učilnici, ustrezno opremljeni za zgodnje učenje tujega jezika
- ☐ drugo:

Q9 - Pouk 1. tujega jezika v 1. razredu izvajam občasno:

- ☐ v telovadnici
- ☐ na hodniku oz. v avli
- ☐ na šolskem dvorišču
- ☐ v gozdu
- ☐ drugo:
- ☐ pouk izvajam izključno v učilnici

Q10 - VSEBINSKI VIDIKI IZVAJANJA PREDMETA

Q11 - Kot izhodišče za načrtovanje pouka 1. tujega jezika v 1. razredu uporabljam:

Možnih je več odgovorov

- ☐ učni načrt za tuji jezik v 1. razredu NIP (2013)
- ☐ učbenik
- ☐ lastna učna gradiva
- ☐ drugo (dopišite):

Q12 - Pri pouku 1. tujega jezika v 1. razredu učenci uporabljajo naslednja gradiva:

Možnih je več odgovorov

- ☐ učiteljeva lastna gradiva
- ☐ učbenik
- ☐ delovni zvezek
- ☐ drugo (dopišite)

Q13 - Pri načrtovanju pouka 1. tujega jezika v 1. razredu se timsko povezujem:

Možnih je več odgovorov

- ☐ z matičnim učiteljem prvega razreda na šoli
- ☐ z ostalimi učitelji tujih jezikov na šoli
- ☐ z učitelji tujih jezikov na drugih šolah
- ☐ se ne povezujem
- ☐ drugo (dopišite):

Q14 - Pri pouku 1. tujega jezika v 1. razredu se medpredmetno povezujem na naslednje načine:

Možnih je več odgovorov

- ☐ pri izbiri vsebin se navežem na vsebine drugih predmetov (npr. domači kraj)
- ☐ pri izbiri spretnosti/veščin se povežem z drugimi predmeti (npr. merjenje, računske operacije)
- ☐ pri razvijanju konceptov (npr. časovnih: potek dogodkov, zaporedje dogodkov ...)
- ☐ drugo (dopišite):

Q15 - Koliko časa tedensko je pri pouku 1. tujega jezika v 1. razredu prisoten drugi strokovni delavec?

- ☐ ni prisoten
- ☐ 1 uro tedensko
- ☐ 2 uri tedensko

Q16 - S pomočjo štiristopenjske lestvice ocenite, kako pogosto pri pouku 1. tujega jezika v 1. razredu upoštevate učenčevo znanje različnih jezikov:

	nikoli	občasno	pogosto	vedno
Pri pouku upoštevam učenčevo predznanje prvega tujega jezika.	☐	☐	☐	☐
Pri pouku vključujem učenčev prvi jezik (materni jezik).	☐	☐	☐	☐
Pri pouku se navezujem na učenčevo poznavanje ostalih jezikov.	☐	☐	☐	☐

Q17 - S pomočjo štiristopenjske lestvice ocenite, kako pogosto pouk 1. tujega jezika v 1. razredu diferencirate na navedene načine:

	nikoli	občasno	pogosto	vedno
Cilje in naloge prilagodim glede na posameznega učenca in njegove sposobnosti, spretnosti, potrebe in interese.	☐	☐	☐	☐
Izbiram teme in dejavnosti, ki izhajajo iz učenčevega izkušenjskega sveta (avtentične, življenjske).	☐	☐	☐	☐
Sproti preverjam razumevanje navodil za delo pri posameznem učencu.	☐	☐	☐	☐
Sproti preverjam učenčevo razumevanje učne snovi.	☐	☐	☐	☐
Omogočim učencem učenje drug od drugega (sodelovalno učenje).	☐	☐	☐	☐
Dajem kvalitetne povratne informacije posameznemu učencu na njegov napredek pri učenju.	☐	☐	☐	☐
Učencem dam na izbiro več možnih načinov izkazovanja znanja.	☐	☐	☐	☐

Q18 - S pomočjo štiristopenjske lestvice ocenite, kako pogosto vsebine 1. tujega jezika navezujete na vsebine ostalih predmetov v 1. razredu:

	nikoli	občasno	pogosto	vedno
Spoznavanje okolja	☐	☐	☐	☐
Matematika	☐	☐	☐	☐
Slovenščina	☐	☐	☐	☐
Likovna umetnost	☐	☐	☐	☐
Glasbena umetnost	☐	☐	☐	☐
Šport	☐	☐	☐	☐

Q19 - Katere tematske sklope ste obravnavali pri pouku 1. tujega jezika v 1. razredu?

	DA	NE
Predstavim sebe	☐	☐
Letni časi	☐	☐
Prazniki	☐	☐
Družina	☐	☐
Šola	☐	☐
Števila	☐	☐
Moje telo	☐	☐
Živali	☐	☐
Hrana in pijača	☐	☐
Vreme	☐	☐
Promet	☐	☐
Barve	☐	☐
Igrače	☐	☐
Čustva	☐	☐
Orientacija v prostoru	☐	☐
Oblačila	☐	☐
Drugo (napišite naslov):	☐	☐

Q20 - POSLUŠANJE IN SLUŠNO RAZUMEVANJE

Označite, katere standarde znanja pri 1. tujem jeziku dosegajo vaši učenci ob koncu 1. razreda:

	DA	NE
Prepozna, da je besedilo v tujem jeziku.	☐	☐
Razume pogosto rabljena in z gestami oziroma mimiko podprta navodila za delo v razredu.	☐	☐
Razume izbrane podatke in nekatere podrobnosti.	☐	☐
Prepozna nekatere okoliščine sporazumevanja in jasno izražena čustva govorca.	☐	☐

Q21 - GOVORNO SPOROČANJE IN SPORAZUMEVANJE

Označite, katere standarde znanja pri 1. tujem jeziku dosegajo vaši učenci ob koncu 1. razreda:

	DA	NE
Poimenuje konkreten svet okoli sebe.	☐	☐
Se sporazumeva po vzorcih.	☐	☐
Poizveduje in odgovarja na preprosta vprašanja.	☐	☐
Pritrjuje, zanika, izraža počutje, zahvalo, voščilo in dobre želje, vljudnostne fraze, navezuje stik, se opravičuje, se poslavlja, telefonira in uresničuje svoje interese.	☐	☐
Poje, recitira pesmi, pove izštevance.	☐	☐

Q22 - Če želite sporočiti še kaj v zvezi z umestitvijo 1. tujega jezika kot obveznega predmeta v 1. razred, to prosimo zapišite:

Q23 - Dodatno vprašanje za učitelje na dvojezičnih šolah in šolah na narodno mešanem območju:

Kaj za vaše učence pomeni učenje obveznega 1. tujega jezika v 1. razredu?

Draga učenka, dragi učenec! Prosimo te, da odgovoriš na naslednja vprašanja, ki se nanašajo na pouk tujega jezika v razširjenem programu v tem šolskem letu. Tvoji odgovori nam bodo koristili pri izboljševanju pouka tega predmeta.

Q1 - Ime šole, ki jo obiskuješ (izberi iz seznama):

DOŠ Prosenjakovci
OŠ Bakovci
OŠ Blaža Kocena Ponikva
OŠ Breg Ptuj
OŠ Brezno Podvelka
OŠ Brežice
OŠ Cerklje ob Krki
OŠ Dante Alighieri Izola
OŠ Dob
OŠ Dobje
OŠ Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica
OŠ Fokovci
OŠ Frana Kocbeka Gornji Grad
OŠ Frana Metelka Škocjan
OŠ Franceta Prešerna Črenšovci
OŠ Franja Goloba Prevalje
OŠ Gabrovka-Dole
OŠ Hajdina
OŠ III Murska Sobota
OŠ Ivana Kavčiča Izlake
OŠ Ivana Skvarče Zagorje ob Savi
OŠ Ivanjkovci
OŠ Janka Padežnika Maribor
OŠ Korena
OŠ Kungota
OŠ Lovrenc na Pohorju
OŠ Lucijana Bratkoviča Bratuša Renče
OŠ Neznanih talcev Dravograd
OŠ ob Rinži Kočevje
OŠ Olge Meglič Ptuj
OŠ Ormož
OŠ Otočec
OŠ Planina pri Sevnici
OŠ Podbočje
OŠ Rače
OŠ Raka
OŠ Ribnica na Pohorju
OŠ Sladki Vrh
OŠ Starše
OŠ Šentjernej
OŠ Toneta Čufarja Maribor
OŠ Toneta Okrogarja Zagorje ob Savi
OŠ Velika Dolina
OŠ Vižmarje Brod
OŠ Žužemberk
Prva OŠ Slovenj Gradec

Q2 - Kateri razred obiskuješ?

- ☐ 4. razred
- ☐ 5. razred
- ☐ 6. razred
- ☐ 7. razred
- ☐ 8. razred

Q3 - Kateri tuji jezik si izbral/a v razširjenem programu?

- ☐ angleščino
- ☐ francoščino
- ☐ hrvaščino
- ☐ italijanščino
- ☐ latinščino
- ☐ kitajščino
- ☐ madžarščino
- ☐ makedonščino
- ☐ nemščino
- ☐ ruščino
- ☐ srbščino
- ☐ španščino

Q4 - Ali imaš težave z učenjem tega tujega jezika?

- ☐ da
- ☐ ne

Q5 - Kako zahteven se ti zdi pouk tujega jezika?

- ☐ premalo zahteven
- ☐ ravno prav zahteven
- ☐ prezahteven

Q6 - Zakaj si izbral/a učenje tujega jezika v razširjenem programu?

Možnih je več odgovorov

- ☐ ker mi je ta jezik všeč
- ☐ ker je učenje jezikov zanimivo in zabavno
- ☐ ker bi rad/a znal/a več jezikov
- ☐ ker ga bom v življenju potreboval/a (na potovanjih, v službi ...)
- ☐ ker se želim naučiti nekaj novega
- ☐ ker bom znanje jezika potreboval/a v višjih razredih osnovne šole ali v srednji šoli
- ☐ ker ga je ponudila šola
- ☐ ker so se tako odločili starši
- ☐ drugo (dopiši):

Q7 - Kakšne se ti zdijo prednosti učenja tujega jezika v razširjenem programu?

Lahko označiš več odgovorov. Prednosti vidim v tem, ker:

- ☐ se veliko gibamo
- ☐ se igramo
- ☐ delamo v parih in skupinah
- ☐ se učim še en tuji jezik
- ☐ smo sproščeni
- ☐ ni ocen
- ☐ ni učbenika ali delovnega zvezka
- ☐ več govorimo kot pišemo v tujem jeziku
- ☐ drugo (dopiši, kaj):

Q8 - Tuji jezik v razširjenem programu se ne ocenjuje. Zaradi tega:

- ☐ se učim manj, kot če bi bil predmet ocenjen
☐ se učim več, kot če bi bil predmet ocenjen
☐ se učim enako, kot če bi bil predmet ocenjen

Q9 - S pomočjo petstopenjske lestvice oceni, koliko držijo naslednje trditve, ki se nanašajo na izvedbo pouka tujega jezika v razširjenem programu:

	sploh ne drži	ne drži	niti ne drži - niti drži	drži	popolnoma drži
Učitelj/ica pri pouku upošteva moje predznanje tega jezika.	☐	☐	☐	☐	☐
Skupaj z učiteljem/učiteljico načrtujemo, kaj bomo počeli pri pouku.	☐	☐	☐	☐	☐
Učitelj/ica pri pouku večinoma govori v tujem jeziku.	☐	☐	☐	☐	☐
Pri pouku učenci sodelujemo med sabo.	☐	☐	☐	☐	☐
Pri pouku imam priložnost govoriti v tujem jeziku.	☐	☐	☐	☐	☐

Draga učenka, dragi učenec! Prosimo te, da odgovoriš na naslednja vprašanja, ki se nanašajo na pouk obveznega drugega tujega jezika v tem šolskem letu (v 7. razredu). Tvoji odgovori nam bodo koristili pri izboljševanju pouka tega predmeta.

Q1 - Ime šole, ki jo obiskuješ (izberi iz seznama):

DOŠ Prosenjakovci
OŠ Bakovci
OŠ Blaža Kocena Ponikva
OŠ Breg Ptuj
OŠ Brezno Podvelka
OŠ Brežice
OŠ Cerklje ob Krki
OŠ Dante Alighieri Izola
OŠ Dob
OŠ Dobje
OŠ Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica
OŠ Fokovci
OŠ Frana Kocbeka Gornji Grad
OŠ Frana Metelka Škocjan
OŠ Franceta Prešerna Črenšovci
OŠ Franja Goloba Prevalje
OŠ Gabrovka-Dole
OŠ Hajdina
OŠ III Murska Sobota
OŠ Ivana Kavčiča Izlake
OŠ Ivana Skvarče Zagorje ob Savi
OŠ Ivanjkovci
OŠ Janka Padežnika Maribor
OŠ Korena
OŠ Kungota
OŠ Lovrenc na Pohorju
OŠ Lucijana Bratkoviča Bratuša Renče
OŠ Neznanih talcev Dravograd
OŠ ob Rinži Kočevje
OŠ Olge Meglič Ptuj
OŠ Ormož
OŠ Otočec
OŠ Planina pri Sevnici
OŠ Podbočje
OŠ Rače
OŠ Raka
OŠ Ribnica na Pohorju
OŠ Sladki Vrh
OŠ Starše
OŠ Šentjernej
OŠ Toneta Čufarja Maribor
OŠ Toneta Okrogarja Zagorje ob Savi
OŠ Velika Dolina
OŠ Vižmarje Brod
OŠ Žužemberk

Q2 - kateri obvezni drugi tuji jezik se учиš v šoli?

- ☐ nemščino
☐ angleščino
☐ italijanščino
☐ francoščino
☐ madžarščino
☐ hrvaščino

Q3 - Ali imaš težave z učenjem tega tujega jezika?

- ☐ da
☐ ne

Q4 - Kako zahteven se ti zdi pouk obveznega drugega tujega jezika?

- ☐ premalo zahteven
☐ ravno prav zahteven
☐ prezahteven

Q5 - S pomočjo petstopenjske lestvice oceni, koliko se strinjaš z naslednjimi trditvami o poučevanju obveznega drugega tujega jezika in o učenju tujih jezikov nasploh:

	1 - sploh se ne strinjam	2 - se ne strinjam	3 - niti se ne strinjam - niti se strinjam	4 - se strinjam	5 - povsem se strinjam
Dobro je, da imamo v šoli dva obvezna tuja jezika.	☐	☐	☐	☐	☐
Učenje drugega tujega jezika zame ni dodatna obremenitev.	☐	☐	☐	☐	☐
Če bom znal/a najmanj dva tuja jezika, se bom lažje zaposlil/a.	☐	☐	☐	☐	☐
Če hočeš biti uspešen/uspešna v življenju, moraš govoriti več tujih jezikov.	☐	☐	☐	☐	☐

Q6 - S pomočjo petstopenjske lestvice oceni, koliko drži naslednje trditve, ki se nanašajo na izvedbo pouka obveznega drugega tujega jezika:

	sploh ne drži	ne drži	niti ne drži - niti drži	drži	popolnoma drži
Pri pouku se počutim varno in upoštevano.	☐	☐	☐	☐	☐
Odnosi med učiteljem/učiteljico in učenci so spoštljivi.	☐	☐	☐	☐	☐
Učitelj/ica pri pouku upošteva moje predznanje tega jezika.	☐	☐	☐	☐	☐
Učitelj/ica pri pouku upošteva moje interese in sposobnosti.	☐	☐	☐	☐	☐
Učitelj/ica pri pouku večinoma govori v tujem jeziku.	☐	☐	☐	☐	☐
Pri pouku se slovnico učimo v ravno pravnji meri.	☐	☐	☐	☐	☐
Pri pouku imam priložnost govoriti v tujem jeziku.	☐	☐	☐	☐	☐
Pri pouku učenci sodelujemo med sabo.	☐	☐	☐	☐	☐
Pri pouku imam priložnost vrednotiti svoje znanje.	☐	☐	☐	☐	☐
Pri pouku uporabljamo digitalno tehnologijo (spletne aplikacije, pametni telefon, računalnik...).	☐	☐	☐	☐	☐

Q7 - Kakšno končno oceno boš imel/a letos zaključeno pri obveznem drugem tujem jeziku?

- ☐ nezadostno (1)
- ☐ zadostno (2)
- ☐ dobro (3)
- ☐ prav dobro (4)
- ☐ odlično (5)

Q8 - Kako bi ovrednotil/a svoje znanje pri obveznem drugem tujem jeziku?

	pomanjkljivo	dobro	zelo dobro
Razumem, ko poslušam nekoga, ki opisuje npr. sebe, družino, prijatelje, predmete, živali, kraj ali dogodek.	☐	☐	☐
Razumem, ko berem npr. reklame, prospekte, jedilnike. V njih znam poiskati natančno določen podatek.	☐	☐	☐
V pogovoru znam postavljati in odgovarjati na vprašanja o vsakdanjih temah, npr. o sebi, prijateljih, prostem času, hrani.	☐	☐	☐

Priloga 9: Vprašalnik za starše

Vprašalnik za starše - razširjen program in tuji jeziki v osnovni šoli

Spoštovani starši.

Pred vami je vprašalnik o poskusnem izvajanju razširjenega programa in poučevanju tujih jezikov v osnovni šoli. Prosim Vas, da nam z odgovori na vprašanja pomagate pri spremljanju rezultatov in izboljšanju izvajanja razširjenega programa in tujih jezikov v prihodnje.

Prosimo, če si vzamete nekaj minut in s klikom na Naslednja stran začnete z izpolnjevanjem ankete.

Q1 - Katero osnovno šolo obiskuje vaš otrok?

- ☐ DOŠ Prosenjakovci
- ☐ OŠ Brežice
- ☐ OŠ Cerklje ob Krki
- ☐ OŠ Dante Alighieri Izola
- ☐ OŠ Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica
- ☐ OŠ Fokovci
- ☐ OŠ Frana Kocbeka Gornji Grad
- ☐ OŠ Franceta Prešerna Črenšovci
- ☐ OŠ Franja Goloba Prevalje
- ☐ OŠ Gabrovka-Dole
- ☐ OŠ Ivana Kavčiča Izlake
- ☐ OŠ Lucijana Bratkoviča Bratuša Renče
- ☐ OŠ ob Rinži Kočevje
- ☐ OŠ Olge Meglič Ptuj
- ☐ OŠ Planina pri Sevnici
- ☐ OŠ Podbočje
- ☐ OŠ Rače
- ☐ OŠ Šentjernej
- ☐ OŠ Toneta Čufarja Maribor

Q2 - Kateri razred obiskuje vaš otrok? V kolikor imate v osnovno šolo vpisanih več otrok, izberite in odgovarjajte le za enega otroka.

- ☐ 1. razred
- ☐ 2. razred
- ☐ 3. razred
- ☐ 4. razred
- ☐ 5. razred
- ☐ 6. razred
- ☐ 7. razred
- ☐ 8. razred
- ☐ 9. razred

Q3 - Ali vaš otrok obiskuje katero dejavnost v okviru razširjenega programa na šoli (izven obveznega pouka)?

- ☐ ne
- ☐ da

IF (1) Q3 = [2]

Q4 - Koliko dejavnosti v okviru razširjenega programa na šoli obiskuje vaš otrok?

- ☐ 1 dejavnost
- ☐ 2 dejavnosti
- ☐ 3 dejavnosti
- ☐ 4 dejavnosti
- ☐ 5 dejavnosti
- ☐ 6 ali več dejavnosti

Q5 - Ocenite, koliko držijo naslednje trditve o izvajanju dejavnosti v razširjenem programu osnovne šole:

	sploh ne drži	ne drži	niti - niti	drži	povsem drži
Šola je v okviru razširjenega programa ponudila dovolj zanimivih dejavnosti za mojega otroka.	☐	☐	☐	☐	☐
Dejavnosti v okviru razširjenega programa so časovno organizirane tako, da to ustreza mojemu otroku.	☐	☐	☐	☐	☐
Moj otrok se v šoli dovolj giba.	☐	☐	☐	☐	☐

Q6 - Kaj bi po vašem mnenju morala šola zagotoviti otrokom v času razširjenega programa (izven obveznega pouka):

Možnih je več odgovorov

- ☐ sodelovanje in druženje s sošolci
- ☐ samostojno učenje in učenje s sošolci
- ☐ opravljanje domačih nalog
- ☐ športne aktivnosti in gibanje
- ☐ spodbujanje zdravega življenjskega sloga
- ☐ dejavnosti v skladu z različnimi interesi otrok (petje, ples, igranje inštrumenta, športne aktivnosti, ročne spretnosti, tuji jeziki, gledališka dejavnost...)
- ☐ razvijanje ustvarjalnosti in inovativnosti
- ☐ nič, obvezni pouk je dovolj
- ☐ drugo (dopišite):

Q7 - Koliko dejavnosti obiskuje vaš otrok izven šole (igranje inštrumenta, ples, nogomet, tenis, tečaj tujega jezika, jahanje...)?

- ☐ nobene dejavnosti
- ☐ 1 dejavnost
- ☐ 2 dejavnosti
- ☐ 3 dejavnosti
- ☐ 4 dejavnosti
- ☐ 5 dejavnosti
- ☐ 6 ali več dejavnosti

(2) Q2 = [1, 2, 3]

Q8 - Kateri obvezni prvi tuji jezik se vaš otrok uči v šoli?

- ☐ angleščino
- ☐ nemščino

IF (3) Q2 = [1]

Q9 - Kako zahteven se vam zdi pouk tujega jezika v 1. razredu?

- ☐ premalo zahteven
- ☐ ravno prav zahteven
- ☐ prezahteven

IF (4) Q2 = [2, 3]

Q10 - Kako zahteven se vam je zdel pouk tujega jezika v 1. razredu?

- ☐ premalo zahteven
- ☐ ravno prav zahteven
- ☐ prezahteven

IF (5) Q2 = [1]

Q11 - Kako dobro se vaš otrok uči tuji jezik v 1. razredu?

- ☐ pod mojimi pričakovanji
- ☐ v skladu z mojimi pričakovanji
- ☐ nad mojimi pričakovanji

IF (6) Q2 = [2, 3]

Q12 - Kako dobro se je vaš otrok naučil tuji jezik v 1. razredu?

- ☐ pod mojimi pričakovanji
- ☐ v skladu z mojimi pričakovanji
- ☐ nad mojimi pričakovanji

IF (7) Q2 = [1, 2, 3]

Q13 - Ali se strinjate s tem, da je pouk tujega jezika v 1. razredu obvezen?

- ☐ ne
- ☐ da
- ☐ ne vem

IF (7) Q2 = [1, 2, 3]

Q14 - Kdaj je po vašem mnenju ustrezno, da se otroci v osnovni šoli začnejo učiti prvi tuji jezik?

- ☐ v 1. razredu
- ☐ v 2. razredu
- ☐ v 3. razredu
- ☐ v 4. razredu ali kasneje

IF (8) Q2 = [4, 5, 6]

Q15 - Ali se vaš otrok v tem šolskem letu v okviru razširjenega programa uči drugi tuji jezik (kot neobvezen tuji jezik od 4. do 6. razreda)?

- ☐ ne
- ☐ da

IF (9) Q15 = [2]

Q16 - Kateri drugi tuji jezik se vaš otrok uči v tem šolskem letu?

- ☐ nemščino
- ☐ angleščino
- ☐ italijanščino
- ☐ francoščino
- ☐ madžarščino
- ☐ hrvaščino
- ☐ španščino
- ☐ ruščino
- ☐ kitajščino
- ☐ latinščino
- ☐ srbščino
- ☐ makedonščino

IF (9) Q15 = [2]

Q17 - Kako dobro se vaš otrok uči drugi tuji jezik?

- ☐ pod mojimi pričakovanji
- ☐ v skladu z mojimi pričakovanji
- ☐ nad mojimi pričakovanji

IF (9) Q15 = [2]

Q18 - Ali se strinjate s tem, da je pouk drugega tujega jezika od 4. do 6. razreda neobvezen?

- ☐ ne
- ☐ da
- ☐ ne vem

IF (9) Q15 = [2]

Q19 - Ali se strinjate s tem, da otroci pri pouku drugega tujega jezika od 4. do 6. razreda niso ocenjeni?

- ☐ ne
- ☐ da
- ☐ ne vem

IF (10) Q2 = [7, 8, 9]

Q20 - Kateri obvezni drugi tuji jezik se uči vaš otrok v šoli (od 7. do 9. razreda)?

- ☐ nemščino
- ☐ angleščino
- ☐ italijanščino
- ☐ francoščino
- ☐ madžarščino
- ☐ hrvaščino

IF (10) Q2 = [7, 8, 9]

Q21 - Kako dobro se vaš otrok uči obvezni drugi tuji jezik?

- ☐ pod mojimi pričakovanji
- ☐ v skladu z mojimi pričakovanji
- ☐ nad mojimi pričakovanji

IF (10) Q2 = [7, 8, 9]

Q22 - Ali se strinjate s tem, da so otroci pri pouku drugega tujega jezika od 7. do 9. razreda ocenjeni?

- ☐ ne
- ☐ da
- ☐ ne vem

IF (10) Q2 = [7, 8, 9]

Q23 - Če bi lahko izbirali, bi za vašega otroka izbrali, da se v osnovni šoli uči:

- ☐ en obvezni tuji jezik
- ☐ dva obvezna tuja jezika
- ☐ ne vem

IF (10) Q2 = [7, 8, 9]

Q24 - Kateri srednješolski program bo vaš otrok po vsej verjetnosti obiskoval po koncu osnovne šole?

- ☐ gimnazijski program (4-letni program)
- ☐ srednje strokovno izobraževanje (4-letni program)
- ☐ srednje poklicno izobraževanje (3-letni program)
- ☐ nižje poklicno izobraževanje (2-letni program)
- ☐ ne bo šel/šla v srednjo šolo
- ☐ ne vem